

ΕΩΡΑΙΑ

αντοδεικνύει

σημαία

τη γαλιραιά Α Μαριώθ Β Μαριώθ

Α Μαριώθ Β Μαριώθ
Α Μαριώθ Β Μαριώθ

Απόφασις

Επονεύθετο Συνέδριο της Δημοκρατίας
Απόφασις

Ο ΓΓ στον πρωταρχικό προσώπου της Δημοκρατίας
διατάξει να γίνεται απόφασις

Απόφασις

απόφασις

1902 ΜΕΤ

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΕΠΙ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΝ 1902—1907

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ — ΑΤΛΑΣ ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΣΥΝΤΑΧΘΕΙΣΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΝΕΑΝ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΝ ΔΙΑΙΡΕΣΙΝ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

ΥΠΟ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΕΤΑΞΑ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΕΤΑΞΑ

Καθηγητοῦ τῆς Γαλλικῆς γλώσσης.

Αριστοβαθμίου δημοδιδασκάλου καὶ διδάκτορος τὰ Νομικά.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΟΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

1902

Αριθ. Πρωτ. 8395
Διεκπ. 7427

Ἐν Ἀθήναις τῇ 22 Μαΐου 1902.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρός τοὺς κ. κ. Γεώργιον καὶ Νικόλαον Μεταξᾶ

"Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὸν νόμον ΒΤΓ' τῆς 12ης Ἰουλίου 1895, τὸ σχετικὸν Β. Διάταγμα τῆς 28ης Ὁκτωβρίου ιδίου ἔτους, τὰς προκρηπύζεις περὶ διαγωνισμοῦ διδακτικῶν βιβλίων τῆς δημοτικῆς ἐκπαίδευσεως καὶ τὴν ἔκθεσιν τῆς οἰκείας ἐπιτροπείας, δηλοῦμεν ὑμῖν ὅτι ἐγκρίνομεν τὴν ὑφ' ὑμῶν εἰς τὸν διαγωνισμὸν ὑποβληθεῖσαν **ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΝ** ὅπως εἰσαχθῆ ἐπὶ πενταετίαν ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς σχολικοῦ ἔτους ώς διδακτικὸν βιβλίον διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Δ' τάξεως τῶν δημοτικῶν σχολείων, δημοσίων, δημοσυντηρήτων καὶ ιδιωτικῶν.

Καλεῖσθε δ' ὅπως ἐκτελέσποτε τὰ ὑπὸ τοῦ εἰρημένου νόμου κ.λ.π. ὑπαγορευόμενα καὶ τὰς ὑπὸ τῆς ἐπιτροπείας ἀναγραφούμενας παρατηρήσεις.

Ο. Υπουργὸς

A. ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

Στέφ. Μ. Παριόνες.

Ἐν Ἀθήναις, Τυπογραφεῖον «Ἐστία» Κ. Μάϊσνερ καὶ Ν. Καργαδούρη—3315.

Λιθογραφεῖον Γ. Στάγγελ καὶ Σα

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Η ΣΥΜΦΩΝΩΣ

ΤΩΙ ΕΠΙΣΗΜΩΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙ ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΗ ΥΛΗ ΚΑΤΑ ΤΑΞΕΙΣ

ΕΝ ΤΟΙΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΙΣ ΣΧΟΛΕΙΟΙΣ

ΕΚ ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

«Τάξις Δευτέρα.

» Πατριδογραφία.—Τὰ γενικώτατα ἐκ τῆς Γεωγραφίας.
» 1. Ἡ Γῆ ὡς κατοικία ἐμψύχων δυτῶν.
» 2. Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ Γῆ, φυσικὰ καὶ μετεωρολογικὰ φαινόμενα, τὰ σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος, οἱ ἄνεμοι.

» 3. Ἡ ξηρὰ καὶ τὰ θάλαττα γενικῶς.
» 4. Ἡ ξηρὰ ὡς κατοικία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.
» α') Οἰκίαι, δοῦλοι τῆς πόλεως, ἐπισκόπησις τῆς πόλεως ἢ τῆς κώμης, ἐν ᾧ ὁ ἑκασταχοῦ διδασκόμενος μαθητὴς ξῆ.

» β') Ἡ πρωτεύουσα τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους. Άλι μεγαλήτεραι πόλεις τῆς Ἑλλάδος δούλης καὶ ἐλευθέρας.—Πάτραι, Σύρος, Κωνσταντινούπολις κλπ.

» γ') Τὰ δημόσια κτίρια. — Ἐκκλησίαι, δημαρχεῖον, νομαρχία, θέατρον, ταχυδρομεῖον, νοσοκομεῖον, φρεγοκομεῖον, ὁρφανοτροφεῖον, σχολεῖα, στρατῶνες, πτωχοκομεῖον, βουλευτήριον, ἀνάκτορα. Τάφοι, τεῖχος, φρούριον, γέφυρα, ὑδραγωγεῖον, νεκροταφεῖον.

» δ') Τὰ δημόσια μέρη.—Ἄγορά, πλατεῖαι, ἀνδριάντες, πίδακες κλπ.

» 5. Ἡ ξηρὰ κατὰ τὴν χρησιμότητα αὐτῆς.

» α') Νομαί, λειμῶνες, δάση, ἀγροί, τὰ ἐν αὐτοῖς διατάχεινα ξῶα.

» β') Ἔρημοι. Ἔρημα μέρη.

» 6. Τὰ ὑψώματα τῆς ξηρᾶς.

» α') Λόφοι βουνά, ὅρη, δρόπεδια. Ἡφαίστεια. Τὰ μεγαλήτερα ὅρη τῆς Ἑλλάδος. Τὰ συνηθέστερα δένδρα τῆς Ἑλλάδος.

» β') Ο βίος τῶν δρεινῶν.

» 7. Τὰ θάλαττα. — Ποταμοί, λίμναι, ἔλη, τέλματα, κόλποι, λιμένες. Οἱ ἰχθύες οἱ συνηθέστεροι ἐν Ἑλλάδι.

» 8. Άλι καῦμαι, αἱ πολίχναι καὶ αἱ πόλεις τῆς χώρας, ἔνθα διδασκόμενος, διδασκόμενος, διδασκόμενος.

» 9. Χαρτογραφία τοῦ δήμου, ἐν ᾧ κατοικεῖ διδασκόμενος.

» Ἀνάγνωσις τοῦ τοπογραφικοῦ χάρτου τῆς ιδίας πατρίδος καὶ τῶν περιχώρων αὐτῆς. Ἀνάγνωσις τοῦ γεωγραφικοῦ χάρτου τοῦ δήμου, ἐν ᾧ εὑρίσκεται διδασκόμενος.

Τάξις Τρίτη.

ΕΛΛΑΣ

- » 1. Ἐπανάληψις τῶν διδαχθέντων.
- » 2. Ἡ Ἐπαρχία, ἐνθα δ μαθητής.
- » 3. Ἔλλας. Τὰ δοια, τὰ δορικά, οἱ ποταμοί, αἱ λίμναι, οἱ νομοὶ καὶ αἱ μεγαλήτεραι πόλεις, τὸ ικλιμα καὶ τὰ προϊόντα αὐτῆς.
- » 4. Χαρτογραφία συχνή.

Τάξις Τετάρτη.

- » Τὰ ἀναγκαιότατα ἐκ τῆς γεωγραφίας.—Ἐνδρώπη.
- » Ἐλλάς.—Ἄλι περὶ τὴν Ἐλλάδα χῶραι.
- » 1. Τὰ ἀπλούστατα ἐκ τῆς μαθηματικῆς γεωγραφίας.
- » Ἡ Γῆ ὡς οὐρανοῖς σῶμα. Τὸ σφαιροειδὲς αὐτῆς. Ἡ περὶ τὸν ἑαυτῆς ἄξονα περιστροφή. Ἡμέρα νύξ. Ἡ περὶ τὸν ἥλιον περιφορὰ τῆς γῆς. Τὸ ἔτος καὶ αἱ 4 ὥραι αὐτοῦ.
- » 2. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Γῆς. Ἡ πειροί. Θκεανοί.

» 3. Ενδρώπη. Τὰ μεγαλήτερα κράτη αὐτῆς γενικῶς.

» 4. Ἐλλάς.

» α') Ἡ ἐν τῇ Ἐνδρώπῃ θέσις αὐτῆς, ἡ μορφὴ τῆς ἐπιφανείας, ὅρη, ὕδατα.

» Οἱ Νομοὶ τοῦ Ἐλληνικοῦ βασιλείου, ἡ πρὸς ἀλλήλους θέσις αὐτῶν τὰ δοια καὶ ἡ μορφὴ τῆς ἐπιφανείας αὐτῶν, αἱ μεγαλήτεραι πόλεις, τὸ ικλιμα, τὰ προϊόντα, διάστημα καὶ διάστημα τῶν εἰς ἑκάστην αὐτῶν κατοικούντων.

» β') Γεωργία, κτηνοτροφία, βιομηχανία, συγκοινωνία, ἐμπόριον, πληθυσμός, θρήσκευμα καὶ πολιτισμὸς ἐν γένει τῶν κατοικούντων.

» γ') Τὰ ἀναγκαιότατα περὶ τοῦ διοργανισμοῦ τοῦ Ἐλληνικοῦ κράτους (Βασιλεύς, Τπουργεῖα, Βουλὴ κλπ).

» 5. Ἡ Ενδρώπαικὴ Τουρκία, χῶραι, πόλεις, κάτοικοι, πολιτισμός, βίος.

» 6. Τὰ ἄλλα κράτη τῆς Ἐλληνικῆς χερσονήσου, Σερβία, Βουλγαρία, Μαυροβούνιον.

» 7. Μικρὰ Ἀσία, Αἴγυπτος.

» 8. Χαρτογραφία συχνή.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Γεωγραφία είναι μάθημα, τὸ διποῖον γενικῶς ἔξετάζει: καὶ περιγράφει τὴν Γῆν, ιδίως δὲ τὴν κατασκευὴν τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς ὡς κατοικητήριον τοῦ ἀνθρώπου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΓΝΩΣΕΙΣ ΕΚ ΤΗΣ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ*

1. **Η Γῆ** είναι εἰς ἐκ τῶν ἀπειρχρίμων ἀστέρων τοῦ στερεόματος· ὑπάρχουσι πολλὰ εἰδῆ ἀστέρων· οἱ ἀπλανεῖς, οἱ πλανῆται, οἱ δορυφόροι τῶν πλανητῶν, οἱ κομῆται καὶ οἱ διάφτοντες.

2. **Ἀπλανεῖς** λέγονται οἱ ἀστέρες ἔκεινοι, οἱ διποῖοι ἔνεκ τῆς μεγάλης ἀφ' ἡμῶν ἀποστάσεως φαίνονται εἰς ἡμᾶς διτε οὐδέποτε μεταβάλλουσι τὴν πρὸς ἀλλήλους θέσιν, ἐνῷ πράγματι κινοῦνται μὲν μεγίστην ταχύτητα.

Οἱ ἀπλανεῖς κείνται τόσον μακρὰν ἀπὸ τῆς Γῆς, ὡστε ἀπαιτοῦνται τρία ὀλόκληρα ἔτη ὅπως φθάσῃ τὸ φῶς εἰς τὴν Γῆν τοῦ πλησιεστέρου εἰς ἡμᾶς ἀπλανοῦς, ἐνῷ τὸ φῶς

* Πρὸς πλήρη καὶ τελείαν κατανόησιν μερῶν τινων ἐκ τῆς μαθηματικῆς Γεωγραφίας ἀνάγκη οἱ μαθηταὶ νὰ διδαχθῶσιν ἡ ἐπαναλάβωσιν ἐκ τῆς γεωμετρίας τὰ περὶ κύκλου, περιφερείας, καμπυλῶν καὶ εὐθείῶν γραμμῶν, κέντρου, ἀκτίνος, διαμέτρου, ἥμικυκλίου, ἡμιπεριφερείας καὶ τόξου.

Πρὸς τούτοις συνιστῶμεν ὅπως τὸ πλεῖστον μέρος τῆς μαθηματικῆς Γεωγραφίας διδάσκηται κατὰ τὸ 6' ἐξάμηνον.

τοῦ Ἡλίου φθάνει ἐντὸς 8 λεπτῶν καὶ 13'' δευτερολέπτων.

3. **Πλανῆται** λέγονται οἱ ἀστέρες ἔκεινοι, οἱ διποῖοι διαρκῶς μεταβάλλουσι θέσιν.

Οἱ πλανῆται δὲν ἔχουσιν ἴδιον φῶς, τὸ δὲ φῶς, τὸ διποῖον πέμπουσιν εἰς ἡμᾶς τὴν νύκτα, τὸ δέχονται ἀπὸ τὸν Ἡλίον, ἐνῷ οἱ ἀπλανεῖς ἔχουσιν ἴδιον φῶς.

4. **Δορυφόροι** ἢ **σελήναι** λέγονται οἱ ἀστέρες ἔκεινοι, οἱ διποῖοι περιφέρονται κανονικῶς πέριξ τοῦ πλανήτου καὶ στρέφονται μετ' αὐτοῦ ταυτοχρόνως περὶ τὸν Ἡλίον. Η Γῆ ἔχει δορυφόρον τὴν **Σελήνην**.

5. **Κομῆται** λέγονται οἱ παραδόξοι ἔκεινοι ἀστέρες, οἱ διποῖοι ἐμφανίζονται ἐκτάκτως ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ, φέρουσι κόμην, φωτειόδολον, είναι δρατοὶ ἐπὶ τινα χρόνον καὶ κατόπιν ἔξαφνιζονται.

ΣΗΜ. "Οταν δὲ οὐρανὸς τὴν νύκτα είναι αἴθριος, δυνάμεια προχείρως νὰ διακρίνωμεν τοὺς πλανῆτας ἀπὸ τοὺς ἀπλανεῖς, διότι οὗτοι μὲν πέμπουσι φῶς ἡρεμούν, ἔκεινοι δὲ σπινθηροθολούσιν.

6. **Διάττοντες** ἀστέρες λέγονται τὰ φωτεινὰ ἔκεινα σημεῖα, τὰ διποῖα βλέπομεν τὴν νύκτα νὰ διασχίζωσι τὸν οὐρανὸν ὡς πύρκυλοι. Γίνονται δὲ ταῦτα διάπυρα, διότι προστρίβονται ἰσχυρῶς ἐπὶ τῆς ἀτμοσφαίρας τῆς γῆς.

Ο Ἡλιος.

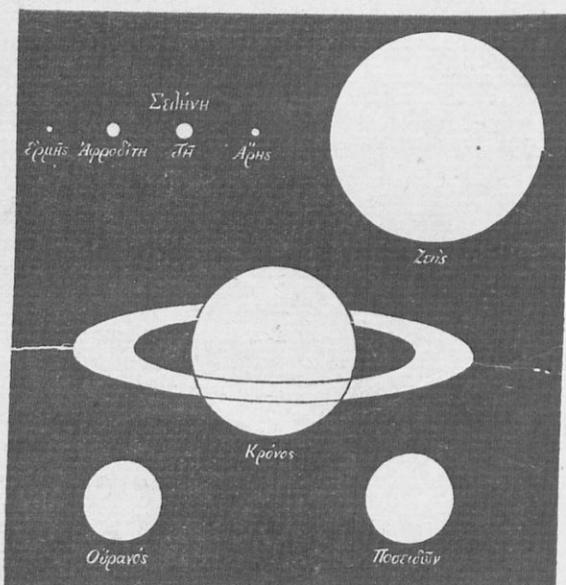
7. **Ο Ἡλιος** είναι ὁ πλησιέστερος εἰς τὴν σφαῖραν ἡμῶν ἐκ τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, είναι δὲ σφαῖρα οὐχὶ στερεὰ ὡς ἡ Γῆ, ἀλλὰ ῥευστὴ καὶ διάπυρος, πολὺ μεγαλειτέρα τῆς Γῆς, ἐπειδὴ δὲ ἀπέχει πολὺ ἀφ' ἡμῶν, φαίνεται εἰς ἡμᾶς μικρός.

Ο "Ηλιος" ήδύνατο νὰ περιλάβῃ 1,400,000 σφαῖρας μεγάλας ὡς τὴν Γῆν, ἥτοι εἶναι 1,400,000 φορᾶς μεγαλείτερος τῆς Γῆς.

Ο "Ηλιος" ἀπέχει τῆς γῆς 148 ἑκατομ. χιλιόμετρα, ἥτοι σφαῖρα τηλεσόλου διανύουσα 500 μέτρα τὸ δευτερόλεπτον θὰ ἔχειαζετο τρία ἔτη, ὅπως φθάσῃ ἐκ τῆς Γῆς εἰς τὸν ἥλιον.

Ἡμέτερον ἥλιακὸν σύστημα.

8. Η Γῆ ὡς καὶ ὅλοι οἱ πλανῆται μετὰ τῶν δορυφόρων αὐτῶν, κομῆται τινὲς καὶ ἄπειροι διάφτοντες ἀστέρες περι-

Σχετικὴ μεγεθὴ πλανητῶν.

φέρονται κανονικῶς περὶ τὸν ἥλιον, ὁ ὅποιος πάλιν κινεῖται μὲν πολὺ μεγάλην ταχύτητα εἰς τὸ κενόν.

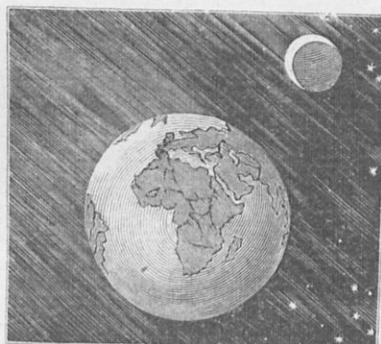
9. Οἱ μέγιστοι τῶν πλανητῶν, τοὺς ὅποιους δυνάμεθα νὰ βλέπωμεν διὰ γυμνῶν ὄφθαλμῶν εἶναι ὅκτω, 1) δ Ἐρυής, 2) ἡ Ἀφροδίτη (Ἀγύερινός—Ἐσπερος), 3) ἡ Γῆ μετὰ τοῦ δορυφόρου τῆς, τῆς Σελήνης, 4) δ Ἀρης μετὰ δύο δορυφόρων, 5) δ Ζεύς μετὰ πέντε δορυφόρων (οὗτος εἶναι δ μέγιστος πάντων), 6) δ Κρόνος μετὰ ὅκτω δορυφόρων καὶ τριῶν διακυλίων, ἐγκλειόντων αὐτὸν κατὰ τὸ μέσον περίπου, 7) δ Οὐρανὸς μετὰ τεσσάρων δορυφόρων καὶ 8) δ Ποσειδῶν μεθ' ἐνὸς δορυφόρου.

Τὸ σφαιροειδὲς τῆς Γῆς.

10. Η Γῆ ἐνῷ φαίνεται εἰς ἡμᾶς ὡς δίσκος ἐν τούτοις εἶναι στρογγύλη ὡς σφαῖρα μεγίστη, στρέφεται δὲ ὅλονεν εἰς τὸ κενόν.

11. Τὸν στρογγυλότητα τῆς Γῆς ἡ τὸ σφαιρικὸν σχῆμα αὐτῆς δυνάμεθα νὰ ἀντιληφθῶμεν, ἐὰν σταθῶμεν ἐπὶ μιᾶς παραλίας καὶ ἴωμεν πλοιόν τι ἀναγκωροῦν.

Ἐν ὅσῳ τὸ πλοῖον ἀπομακρύνεται παρατηροῦμεν ὅτι κατὰ πρῶτον ἔξαφανίζεται τὸ σκάφος καὶ φαίνονται μόνον οἱ ἰστοί, μετ' ὀλίγον δὲ καὶ οὔτοι ἔξαφανίζονται. Καὶ πάλιν, ὅταν τὸ πλοῖον πλησιάζῃ εἰς τὸν λιμένα, ἀπὸ μακρὰν φαίνονται μόνον τὰ ἄνω μέρη τῶν ἰστῶν, βαθμηδὸν διάκλητοι οἱ ἰστοί, μετὰ ταῦτα τὸ ἄνω μέρος τοῦ σκάφους καὶ καθόσον τὸ πλοῖον φθάνει εἰς τὸν λιμένα διάκλητον τὸ σκάφος.

Ἐπίσης ὅταν μακρόθεν παρατηρῶμεν, βουνά ἡ ὑψηλὰ δένδρα, βλέπομεν κατά πρῶτον τὰς κορυφὰς καὶ ἐπειτα, ὅταν

πλησιάσωμεν, καὶ τὰ

κάτω αὐτῶν μέρη.

Ἐτέρα ἀπόδειξις τοῦ σφαιρικοῦ σχῆμα-

τος τῆς Γῆς εἶναι ἡ σκιὰ αὐτῆς, ἣτις πίπτει ἐπὶ τῆς Σελήνης καὶ ἐπιφέρει τὴν ἐπισκότισιν (ἐκλειψιν) ταύτης καὶ ἡ δοπιά εἶναι πάντοτε κυκλική. Μόνον δὲ αἱ σφαῖραι φίπτουσι παρομοίαν σκιάν.

ΣΗΜ. "Οσον μεγάλα καὶ ὑψηλὰ καὶ ἂν εἴναι τὰ ὅρη τῆς Γῆς, δὲν δύνανται νὰ μεταβάλωσι τὸ σφαιρικὸν σχῆμα αὐτῆς, διότι, παραβαλλόμενα πρὸς τὴν Γῆν, εἴναι τόσον μικρά, ὅσον αἱ ἔξοχαι τοῦ πορτοκαλίου, ἐὰν ἡ Γῆ ἔλεγε τὸ μέγεθος αὐτοῦ.

Κινήσεις τῆς Γῆς.

12. **Ἡ Γῆ** στρέφεται περὶ τὸν ἔχυτόν της ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς εἰς μίαν ἡμέραν ἐξ 24 ὥρων ἀποτελουμένην, καὶ ἡ κίνησις αὕτη ὄνομαζεται **ἡμιορεσία**, περιφέρεται δὲ καὶ περὶ τὸν "Ἡλιον εἰς ἐτος ἐκ 365 ἡμερῶν καὶ 6 ὥρας καὶ ἡ κίνησις αὕτη ὄνομαζεται **ἐνιαυσία**.

Ἄξων, Πόλοι, Ισημερινός, Μεσημβρινός.

13. Ὄταν ἡ Γῆ στρέφεται περὶ τὸν ἔχυτόν της, λέγομεν ὅτι στρέφεται περὶ τὸν ἄξονά της, δὲ ποῖος δὲν ὑπάρχει πράγματι ἀλλὰ τὸν φανταζόμεθα ὡς μίαν γραμμὴν συνδέουσαν τοὺς δύο πόλους καὶ διερχομένην διὰ τοῦ κέντρου.

Ἐὰν δικτεράσωμεν ἐν πορτοκάλλιον διὰ μιᾶς βελόνης καὶ περιστρέψωμεν τὸ πορτοκάλλιον τοῦτο περὶ τὴν βελόνην, ἡ βελόνη θὰ εἶναι ὁ ἄξων, αἱ δὲ δύο ὄποι, διὰ τῶν δοπίων διέρχεται, αὕτη θὰ εἶναι οἱ πόλοι, καὶ δὲ μὲν εἰς

πρὸς τὰ ἄνω λέγεται βόρειος πόλος, δὲ ετερος πρὸς τὰ κάτω νότιος πόλος.

Ἐὰν κόψωμεν τὸ πορτοκάλλιον καθέτως τῆς βελόνης εἰς δύο ἵσα μέρη τὸ κεκομμένον μέρος ὄνομαζεται **Ισημερινός**.

Ἐὰν εἰς τὸ πορτοκάλλιον τοῦτο χαράξωμεν μέγιστον κύκλον, ὅστις ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ ἄνω ἐξέχοντος μέρους τῆς βελόνης νὰ διέρχηται τὸ κάτω ἐξέχον μέρος αὐτῆς καὶ ἐξακολουθῶν πρὸς τὸ ὅπισθεν μέρος τοῦ πορτοκαλλίου νὰ συναντήσῃ καὶ πάλιν τὸ ἄνω ἐξέχον μέρος τῆς βελόνης, δικύκλος οὗτος ὄνομαζεται **Μεσημβρινός**.

14. **Ἄξων** λοιπὸν λέγεται ἡ νοητὴ γραμμὴ, περὶ τὴν δοπίων στρέφεται ἡ Γῆ.

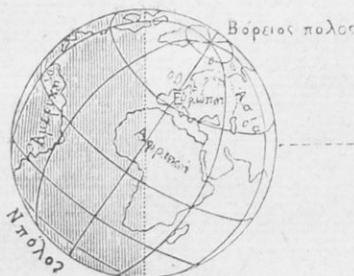
15. **Πόλοι** λέγονται τὰ δύο ἄκρα τοῦ ἄξονος τῆς Γῆς, τὰ δοπιά δὲν περιστρέφονται.

16. **Ισημερινός** λέγεται εἰς κύκλος ἐξ ἴσου ἀπέχων τῶν δύο πόλων καὶ διαιρῶν τὴν Γῆν εἰς δύο ἵσα μέρη ὄνομαζόμενα βόρειοιον καὶ νότιον ἡμισφαίριον.

17. **Μεσημβρινοί** λέγονται οἱ μέγιστοι κύκλοι τῆς Γῆς, οἱ δοποὶ διέρχονται διὰ τῶν δύο πόλων καὶ τέμνουσι τὸν ισημερινὸν καθέτως. Οἱ Μεσημβρινοί ὄνομαζονται οὔτω, διότι, ὅταν κατὰ τὴν ἡμεροσιανήν κίνησιν τῆς Γῆς ἔκαστος τῶν κύκλων τούτων εὑρεθῇ ἀπέναντι τοῦ Ἡλίου, οἱ τόποι, οἱ δοποὶ κείνται ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας τοῦ μεσημβρινοῦ τούτου τῆς ἐστραμμένης πρὸς τὸν Ἡλιον, ἔχουσι μεσημβρίαν, ἐνῷ οἱ τόποι, οἱ δοποὶ εὐρίσκονται ἐπὶ τῆς ἀλληλης ἡμιπεριφερείας τοῦ ἰδίου μεσημβρινοῦ, ἔχουσι κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν μεσονύκτιον.

18. **Ο Ισημερινός** καλεῖται οὔτω, διότι πάντα τὰ μέρη τῆς Γῆς, διὰ τῶν δοπίων διέρχεται, ἔχουσι καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους ἡμέραν ἵσην μὲ τὴν νύκτα.

ΣΗΜ. Εἰς τὸν τόπον τὸν ἱδικόν μας τοῦτο συμβαίνει δῆς τοῦ ἔτους, τὴν 9ην Μαρτίου καὶ τὴν 1ην Σεπτεμβρίου, καὶ ἡ μὲν λέγεται **Ισημερία** ἑαρινὴ ἡ δὲ φθινοπωρινὴ.

'Ημέρα καὶ νύκτα.

19. Ήμερονύκτιον ἐκ τῆς ἡμερησίας κινήσεως τῆς Γῆς παράγεται ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύξ, διότι τὸ μέρος τῆς ἐπιφανείας τῆς Γῆς τὸ διπότον εἶναι ἐστραμμένον πρὸς τὸν "Ηλιον, ἔχει ἡμέραν, τὸ δὲ ἄλλο, τὸ διπότον κρύπτεται ἀπ' αὐτοῦ, ἔχει νύκτα.

20. Αἱ τέσσαρες ώραι τοῦ ἔτους. Ἐκ τῆς ἑνιαυσίας κινήσεως τῆς Γῆς παράγονται αἱ 4 ώραι τοῦ ἔτους· διότι, ὅταν ἡ Γῆ στρέφηται πρὸς τὸν "Ηλιον, στρέφει ἄλλοτε μὲν τὸ βόρειον ἡμισφαῖρον, ἄλλοτε τὸ νότιον καὶ ἄλλοτε τὸ μέσον αὐτῆς, ἥτοι τὸν ἰσημερινόν. Καὶ ὅταν μὲν ἡ Γῆ στρέψῃ πρὸς τὸν "Ηλιον τὸ βόρειον ἡμισφαῖρον, οἱ μὲν κάτοικοι αὐτοῦ ἔχουσι **Θέρος**, οἱ δὲ τοῦ νοτίου ἡμισφαῖρου ἔχουσι **χειμῶνα**. ὅταν δὲ στρέψῃ τὸ νότιον ἡμισφαῖρον, οἱ μὲν κάτοικοι αὐτοῦ ἔχουσι **Θέρος**, οἱ δὲ τοῦ βόρειου ἡμισφαῖρου **χειμῶνα**. τέλος ὅταν ἡ Γῆ στραφῇ πρὸς τὸν ἰσημερινόν, οἱ μὲν κάτοικοι τοῦ ἑνὸς ἡμισφαῖρου ἔχουσιν **ἔαρ**, οἱ δὲ τοῦ ἄλλου **φθινόπωρον**.

Ἐκάστη ώρα τοῦ ἔτους διαρκεῖ 3 μῆνας περίπου· τὸ ἔχρισται τὴν 9ην Μαρτίου, τὸ θέρος τὴν 9ην Ιουνίου, τὸ φθινόπωρον τὴν 11ην Σεπτεμβρίου καὶ ὁ χειμὼν τὴν 9ην Δεκεμβρίου.

Αἱ πέντε ζῶναι τῆς Γῆς.

21. "Ολα τὰ μέρη τῆς Γῆς δὲν θερμαίνονται ἔξιτον ὑπὸ τοῦ "Ηλιον, ὃ δποῖος εἰς μὲν τοὺς τόπους, οἱ δποῖοι κενταὶ ἐπὶ τῆς περιφερείας τοῦ Ἰσημερινοῦ, φίπτει σχεδὸν καθίτως τὰς ἀκτινάδες του καὶ θερμαίνει αὐτοὺς πολὺ.

Εἰς τοὺς τόπους, ὅμως, οἱ δποῖοι κενταὶ περὶ τὸν Ἰσημερινόν, φίπτει τὰς ἀκτινάδες του ὀλίγον πλαγίας καὶ θερμαίνει αὐτοὺς μετρίως, εἰς δὲ τοὺς τόπους, οἱ δποῖοι εύρισκονται πρὸς τοὺς πόλους, φίπτει τὰς ἀκτινάδες του πολὺ πλα-

γίως ἥ καὶ οὐδόλως, διὰ τοῦτο τὸ ψῦχος ἔκει εἶναι ἀφόρητον, οἱ πάγοι οὐδέποτε τήκονται καὶ ἐπὶ πολλοὺς μῆνας ἐπικρατεῖ σκότος, φωτίζει δὲ ἀμυδρῶς μόνον αὐτοὺς κατὰ τὴν μακρὰν διάρκειαν τοῦ σκότους τὸ βόρειον σέλας. Ως ἐκ τού-

του διαιρούμεν τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς εἰς πέντε μέρη, τὰ δύοτα ὄνομάζομεν **ζώνας**.

Ἄνται δὲ εἶναι αἱ ἑξῆς.

22. **Η διακεκαυμένη ζώνη** ἔχουσα εἰς τὸ μέσον τὸν Ἰσημερινόν.

Αἱ δύο εὐκρατοὶ ζῶναι ἡ βόρειος καὶ ἡ νότιος, ὅπου οὔτε τὸ φῦχος εἶναι δριμύ, οὔτε δικαύσων ἀνυπόφορος καὶ αἱ δύο κατεψυγμέναι, ἡ βόρειος καὶ ἡ νότιος.

Εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην διακρίνομεν δύο ἐποχάς, τὴν ἐποχὴν τῶν βροχῶν καὶ τὴν ἐποχὴν τῆς ξηρασίας. Εἰς τὰς εὐκράτους ζῶνας διακρίνομεν τέσσαρας ἐποχάς· τὸ **ἔαρ**, τὸ **θέρος**, τὸ **φθινόπωρον** καὶ τὸν **χειμῶνα**. εἰς δὲ τὰς κατεψυγμένας ζῶνας δύο ἐποχάς, τὴν ἐποχὴν τοῦ **δικότους**, δὲ τὸ "Ηλιος ἔξαφανίζεται ἐπὶ πολλοὺς μῆνας καὶ οὐδὲλως φαίνεται" καὶ τὴν ἐποχὴν τοῦ **φωτός**, δὲ τὸ "Ηλιος διαρκῶς φαίνεται ἐπὶ πολλοὺς μῆνας.

Γεωγραφικὸν πλάτος καὶ μῆκος.

Γεωγραφικὸν πλάτος ὄνομάζεται ἡ ἀπόστασις ἐνὸς τόπου πρὸς Β. ἢ πρὸς Ν. ἢ πρὸς Δ. ἢ πρὸς Α. ἢ πρὸς Ζ. ἢ πρὸς Η. πρὸς τὸν πρώτον μεσημβρινοῦ.

Γεωγραφικὸν μῆκος ὄνομάζεται ἡ ἀπόστασις ἐνὸς τόπου πρὸς Α. ἢ πρὸς Δ. ἢ πρὸς Ζ. ἢ πρὸς Η. πρὸς τὸν πρώτον μεσημβρινοῦ.

Η Σελήνη.

23. **Η Σελήνη** εἶναι μικρὸς ἀστὴρ 50 φορᾶς μικρότερος τῆς Γῆς.

'**Η Σελήνην** φαίνεται εἰς ἡμές πολλάκις μεγαλεῖ- τέρα του Ἡλίου, διότι εὑρίσκεται 400 φορᾶς πλησιέστερον εἰς ἡμές.

Σφαίρα τηλεσθόλου θὰ ἔχειεις το 9 ἡμέρας ὥπως φθάσῃ ἐκ τῆς Γῆς εἰς τὴν Σελήνην.

24. Η Σελήνη στρέφεται περὶ τὴν Γῆν, ὥπως ἡ Γῆ στρέφεται περὶ τὸν Ἡλιον, εἰς 29 ἡμέρας καὶ ἡμίσειαν, οἵτοι ὡς ἔγγιστα εἴς ἔνα μῆνα.

25. Η Σελήνη φωτίζεται ὑπὸ τοῦ Ἡλίου.

Η Σελήνη, ὥπως καὶ ἡ Γῆ, δὲν εἶναι σῶμα αὐτόφωτον, τὸ δὲ φῶς, τὸ διάστημα αὐτῆς ἐν καιρῷ νυκτὸς πέμπει πρὸς ἡμές, εἶναι αὐτὸ τὸ ἡλιακὸν φῶς, τὸ διάστημα καὶ ἡ Σελήνη ὡς καὶ ἡ Γῆ δέχονται παρὰ τοῦ Ἡλίου.

Ἐὰν παραστήσωμεν τὴν Γῆν δι' ἐνὸς κύκλου ἔχοντος διάμετρον πέντε χιλιοστῶν τοῦ μέτρου, ώς ἐν τῷ κατωτέρῳ σχήματι, ἡ Σελήνη θὰ παρίσταται δι' ἐνὸς μικροτάτου κύκλου ἔχοντος διάμετρον ἐνὸς καὶ ἡμίσεος χιλιομέτρου, ἡ δὲ ἀπόστασις τῆς Σελήνης ἀπὸ τῆς Γῆς θὰ παρίσταται διὰ γραμμῆς 15 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου.

Ἐὰν δὲ ἡθέλομεν νὰ παραστήσωμεν τὸν Ἡλιον εἰς τὰς αὐτὰς ἀναλογίας, ἐπρεπε νὰ χαράξωμεν κύκλον μὲ διάμετρον πεντήκοντα ἑξῆς ἑκατοστομέτρων καὶ νὰ θέσωμεν αὐτὸν εἰς ἀπόστασιν ἑξήκοντα μέτρων ἀπὸ τοῦ κύκλου, τοῦ παριστῶντος τὴν Γῆν.

26. **Φάσεις τῆς Σελήνης.** Όνομάζομεν φάσεις τῆς

ΣΕΛΗΝΗ

ΓΗ

Συγκριτικὸς μέγεθος Γῆς καὶ Σελήνης.

Σελήνης τὰ σχήματα, τὰ δποῖα παρουσιάζει ἡ ὄψις αὐτῆς κατὰ τὰς διαφόρους ἡμέρας τοῦ μηνὸς.

Τῆς Σελήνης, ὥπως καὶ τῆς Γῆς, φωτίζεται μόνον τὸ ἡμισυ μέρος τῆς ἐπιφανείας ὑπὸ τοῦ Ἡλίου.

27. "Οταν ἡ Σελήνη εύρισκηται μεταξὺ τοῦ Ἡλίου καὶ τῆς Γῆς, δὲν εἶναι εἰς ἡμέρας ὁρατὴ κατὰ τὴν νύκτα, διότι εἶναι ἀστραφαμένον πρὸς τὴν Γῆν τὸ ἀφώτιστον αὐτῆς ἡμισφαίριον, καὶ τότε λέγομεν ὅτι ἔχομεν νέαν Σελήνην.

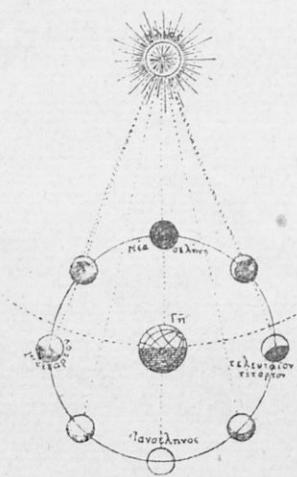
28. Λέγομεν ὅτι ἡ Σελήνη αὐξάνει, ὅταν ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν τὸ φωτιζόμενον μέρος αὐτῆς φαίνηται

μεγαλύτερον. ἡ αὐξανομένη Σελήνη ἐμφανίζεται μετὰ τὴν δύσιν τοῦ Ἡλίου.

29. Λέγομεν ὅτι ἡ Σελήνη ἐδαπτοῦται, ὅταν ἀπὸ μιᾶς ἡμέρας εἰς ἄλλην τὸ φωτιζόμενον μέρος φαίνηται μικρότερον. ἡ συμικρυνομένη Σελήνη ἐμφανίζεται πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ Ἡλίου.

30. Λέγομεν ὅτι ἡ Σελήνη εἶναι εἰς τὸ πρῶτον αὐτῆς τέταρτον, ὅταν βλέπωμεν τὸ ἡμισυ μόνον τοῦ φωτιζόμενου δίσκου, τὸ δὲ ἄλλο ἡμισυ εύρισκηται πρὸς τὰ δεξιά.

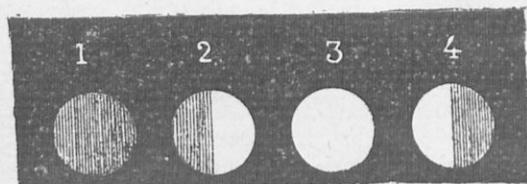
31. Λέγομεν ὅτι εἶναι πανσέληνος, ὅταν βλέπωμεν διόλκηρον τὸν φωτιζόμενον δίσκον. ἡ Σελήνη τότε συγχρόνως ἀγατέλλει μὲ τὴν δύσιν τοῦ Ἡλίου.

Φάσεις τῆς Σελήνης.

32. Δέγομεν ὅτι ἡ Σελήνη εύρισκεται εἰς τὸ τελευταῖον αὐτῆς τέταρτον, ὅταν βλέπωμεν τὸ ἡμισυ μόνον μέρος τοῦ φωτιζόμενου δίσκου, τὸ δὲ ἄλλο ἡμισυ εύρισκηται εἰς τὰ ἀριστερά.

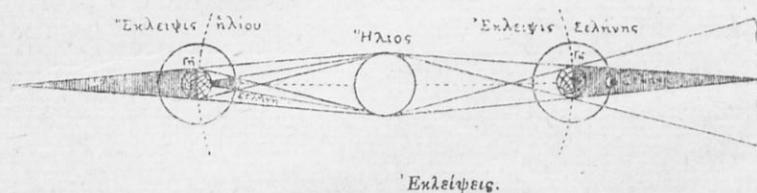
33. "Οταν ἡ Γῆ εύρισκηται μεταξὺ τοῦ Ἡλίου καὶ τῆς

1. Νέα Σελήνη. 2. τον τέταρτον. 3. Πανσέληνος. 4. Τελευταῖον τέταρτον.

Σελήνης, ἡ δὲ σκιὰ τῆς Γῆς συμβῇ νὰ πέσῃ ἐπὶ τῆς Σελήνης, γίνεται ἔκλειψις Σελήνης.

34. "Οταν ἡ Σελήνη εύρισκηται μεταξὺ τοῦ Ἡλίου καὶ τῆς Γῆς, ἡ δὲ σκιὰ τῆς Σελήνης συμβῇ νὰ πέσῃ ἐπὶ τῆς Γῆς, γίνεται ἔκλειψις Ἡλίου.

Εκλείψεις.

Ορίζων. — Τὰ σημεῖα αὐτοῦ.

35. Ἡ κυκλικὴ ἐκείνη περιφέρεια, τὴν δποῖαν σχηματίζει ὁ οὐρανὸς πέριξ ἡμῶν, ὅταν ιστάμεθα ἐπὶ ἐνὸς ὑψηλοῦ μέρους, ὄνομαζεται δοιζων.

36. Τὰ δὲ τέσσαρα κύρια σημεῖα τοῦ οὐρανοῦ, ἦτοι ἡ μεσημβρία, δὲ βρορᾶς, ἡ ἀνατολὴ καὶ ἡ δύσις ὄνομαζονται κύρια σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος.

Σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος.

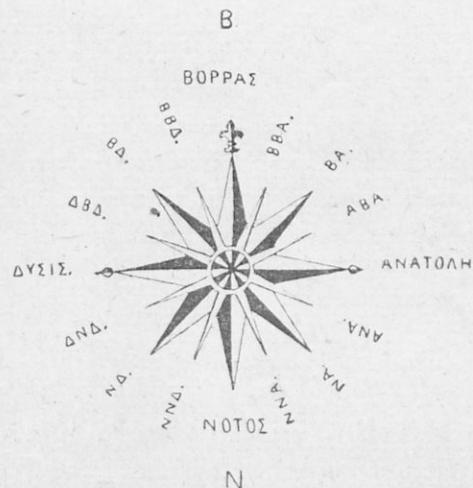
39. "Οταν ἔχωμεν τὴν ἀνατολὴν πρὸς τὰ δεξιά ἡμῶν καὶ τὴν δύσιν πρὸς τὰ ἀριστερά, τὸ μέρος τοῦ οὐρανοῦ, τὸ δυτικὸν ἔχομεν ἐνώπιον ἡμῶν, ὄνομάζεται βρορᾶς" τὸ μέρος τοῦ οὐρανοῦ, τὸ δυτικὸν ἔχομεν ὅπισθεν ἡμῶν, ὄνομάζεται νότος ἡ μεσημβρία.

Οὕτως ἡ δύσις εἶναι τὸ ἀντίθετον σημείου τῆς ἀνατολῆς, δὲ δὲ νότος εἶναι τὸ ἀντίθετον σημείου τοῦ βρορᾶ.

40. "Οταν ἡ νῦξ εἶναι ἀνέφελος καὶ ἀστροφεγγής, δυνάμεθα νὰ εὑρωμεν τὰ σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος, ἵνα ζητήσωμεν τὸν πολικὸν ἀστέρα, δὲ δυτικὸς μᾶς δεικνύει πάντοτε τὸ μέρος τοῦ βορρᾶ.

41. Διὰ νὰ εὕρωμεν τὸν πολικὸν ἀστέρα, ἀναζητοῦμεν δὺς ἀθροίσματα ἀστέρων, ἦτοι ἀστεροίσμους δύοιαζοντας πρὸς ἄλλήλους, τὴν μεγάλην ἄρκτον καὶ τὴν μικρὰν ἄρκτον· δὲ ἀστέρηρ, δύστις εὑρίσκεται εἰς τὸ τέλος τῆς οὐρᾶς τῆς μικρᾶς ἄρκτου καὶ λάμπει περισσότερον τῶν ἄλλων, εἴναι

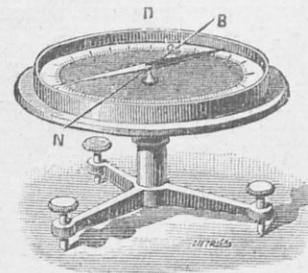
Σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος.

δῆπολικὸς ἀστέρηρ ἦ, ως τὸν ὄνομαζουσιν οἱ ναυτικοί, "Αστρον τῆς Τραμουντάνας.

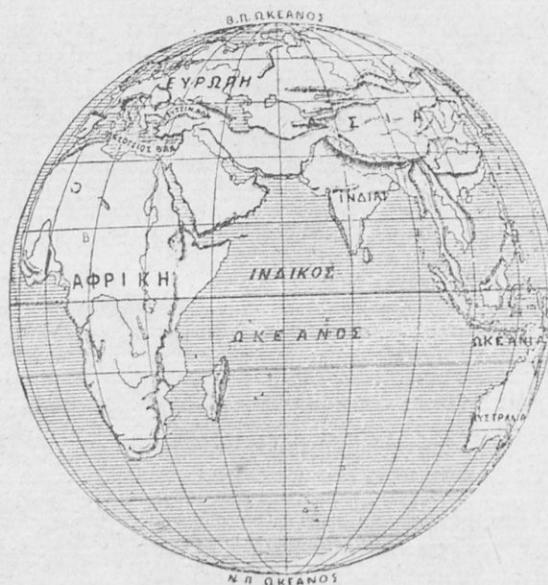
42. "Οταν δὲν δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν οὔτε τὸν Ἡλιον οὔτε τοὺς ἀστέρας, εὑρίσκομεν τὰ σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος διὰ τῆς ναυτικῆς πυξίδος.

43. Η ναυτικὴ πυξίς εἶναι πλάκη φέρουσα μαγνητισμένην βελόνην, ἥτις κινεῖται ἐπὶ ἐνὸς στροφέως καὶ διευθύνει πάντοτε τὴν μίαν ἄκραν αὐτῆς πρὸς βορρᾶν.

44. Ἐκτὸς τῶν κυρίων σημείων τοῦ ὄριζοντος διακρίνομεν καὶ τέσσαρα ἄλλα σημεῖα, τὰ ὅποια ὄνομάζονται δευτερεύοντα σημεῖα τοῦ ὄριζοντος· ταῦτα κεῖνται μεταξὺ τῶν κυρίων σημείων καὶ είναι τὸ βορειοανατολικὸν μεταξὺ βορρᾶ καὶ ἀνατολῆς, τὸ βορειοδυτικὸν μεταξὺ βορρᾶ καὶ δύσεως, τὸ νοτιοανατολικὸν μεταξὺ νότου καὶ ἀνατολῆς καὶ τὸ νοτιοδυτικὸν μεταξὺ νότου καὶ δύσεως.

Πυξύς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΗΠΕΙΡΟΙ, ΩΚΕΑΝΟΙ, ΘΑΛΑΣΣΑΙ

45. Η ἐπιφάνεια τῆς γῆς εἶναι πολὺ ἀνώμαλος καὶ παρουσιάζει ποιλώματα, τὰ ὅποια κατὰ μέγα μέρος εἶναι κεκαλυμμένα ἐξ ὕδατος.

46. Τὸ ὕδωρ κατέχει τὰ τρία τέταρτα τῆς ἐπιφανείας τῆς σφαίρας, τὸ δὲ ἄλλο τέταρτον εἶναι ἡ ξηρά.

47. Η ξηρὰ διαιρεῖται εἰς' 5 μεγάλα μέρη, τὰ ὅποια ὄνομάζονται ἥπειροι· αὐταὶ δὲ εἶναι ἡ Εὐρώπη, ἡ Ασία, ἡ Ἀφρική, ἡ Ἀμερική καὶ ἡ Ωκεανία.

48. Ἡ Εύρωπη, ἡ Ἀσία καὶ ἡ Ἀφρικὴ ὄνομάζονται παλαιὸς κόσμος, διότι ἡσαν γνωστοὶ ἐκ παλαιοτάτων χρόνων.

49. Η Ἀμερική, ἡ δποία διαιρεῖται εἰς **Βόρειον** καὶ εἰς **Νότιον** Ἀμερικήν, ὄνομάζεται νέος κόσμος, διότι μόλις τῷ 1492 ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου.

50. Η Ὡκεανία ἀποτελεῖται ἐκ μιᾶς μεγάλης ἔηρας, τῆς Αὐστραλίας, καὶ ἐκ πολυαριθμῶν νήσων διεσπαρμένων εἰς τὸν ὥκεανόν.

Οἱ πέντε ὥκεανοι.

51. Ἡ μεγάλη ἔκτασις τῶν ὑδάτων, ἡ δποία περιβάλλει πενταχόθεν τὰς ἡπείρους, ὄνομάζεται **Θάλασσα** ἢ **ώκεανός**.

Ο ὥκεανὸς κατὰ τοὺς ὑιαφόρους τόπους λαμβάνει καὶ διάφορα ὄνόματα, τὰ δποία εἶναι τὰ ἔξης :

52. Ο Ἀτλαντικὸς ὥκεανὸς μεταξὺ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀφρικῆς ἀφ' ἐνὸς καὶ τῆς Ἀμερικῆς ἀφ' ἑτέρου.

53. Ο Ειρηνικὸς ἢ Μέγας ὥκεανὸς μεταξὺ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀμερικῆς.

54. Ο Ἰνδικὸς ὥκεανὸς μεταξὺ τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Αὐστραλίας.

55. Ο Βόρειος Παγωμένος ὥκεανὸς πρὸς Β. τῆς Εὐρώπης, τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀμερικῆς.

56. Ο Νότιος Παγωμένος ὥκεανὸς πρὸς νότον τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Αὐστραλίας καὶ τῆς Ἀμερικῆς.

57. Θαλάσσας ὄνομάζομεν τὰ μικρότερα τμήματα τοῦ ὥκεανοῦ, τὰ δποία σχηματίζονται κατὰ μῆκος τῶν ἡπείρων ἢ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῶν.

58. Πελάγη ὄνομάζονται τὰ μικρότερα τμήματα τῆς

θαλάσσης, τὰ δποία χωρίζουσι συνήθως ὃνο στερεάς (Τόνιον πέλαγος, Αιγαῖον πέλαγος).

Αρχιπέλαιγος.

Ἐπὶ τοῦ Χάρτου*.

59. Παραλία ὄνομάζεται ἡ ἀκρα τῆς ἔηρας, ἡ δποία βρέχεται ὑπὸ θαλάσσης. "Οταν ἡ παραλία αὕτη εἶναι χαμηλή, λέγεται αἰγιαλός, ὅταν δὲ εἶναι βραχώδης καὶ ἀπότομος, λέγεται ἀκτή.

60. Σύρτις λέγεται ἡ ἀμμώδης καὶ ἀβαθής θάλασσα, τῆς δποίας ἡ ἀμμός μετακινεῖται κατὰ τὰς τρικυμίας καὶ παλιρροίες.

Κόλπος, πορθμός, διώρυξ, ισθμός, νῆσος.

Κόλπος, λιμήν, δρόμος.

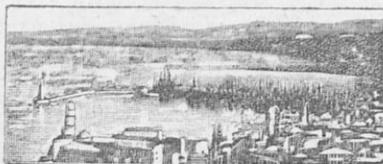

Ἐπὶ τοῦ Χάρτου.

61. Κόλπος ὄνομάζεται μέρος θαλάσσης τὸ δποίον εἰσχωρεῖ πολὺ βαθέως εἰς τὴν ἔηραν.

62. Ο μικρὸς κόλπος ὄνομάζεται δούμος.

* Συνιστάται δποια οἱ μαθηταὶ ἀσκῶνται εἰς τὰ σχήματα τὰ προωρισμένα διὰ σχεδίασιν Χαρτῶν.

Λιμήν.

63. Ο δρυμός, δ οποῖος διὰ τῆς ἐργασίας τοῦ ἀνθρώπου κατέστη κατάλληλος, διπλας δέχεται καὶ προφυλάττει τὰ πλεῖα, ὄνομάζεται Διμήν.

Πορθμός.

'Επὶ τοῦ Χάρτου.

64. Πορθμός ὄνομάζεται στενὸν μέρος θαλάσσης, τὸ οποῖον χωρίζει δύο ξηράς καὶ ἐνώνει δύο θαλάσσας· ὡς διπρόθυμος Ρίου καὶ Ἀντιρρίου, δ πορθμός τοῦ Εὔριπου.

65. Διώρυξ ὄνομάζεται ἡ τεχνητὴ καλαξ, ἡ οποία ἐνώνει δύο θαλάσσας ἢ θάλασσαν μὲ ποταμὸν ἢ δύο ποταμούς, ὡς ἡ τοῦ Ἱσθμοῦ τῆς Κορίνθου, διὰ τῆς οποίας ἐνοῦται δ Σαρωνικὸς κόλπος μετά τοῦ Κορινθιακοῦ.

Ισθμός.

'Επὶ τοῦ Χάρτου.

66. Ισθμός ὄνομάζεται στενὸν μέρος ξηρᾶς μεταξὺ δύο θαλασσῶν, διπλας δέ το πρὶν δ Ἱσθμὸς τῆς Κορίνθου.

Νῆσος.

'Επὶ τοῦ Χάρτου.

67. Νῆσος ὄνομάζεται ἡ ξηρά, ἡ οποία περιβάλλεται πανταχόθεν ὑπὸ θαλάσσης.

Χερσόνησος, ἀκρωτήριον, ὅρη, πεδιάς, κοιλάς, ἔρημος.

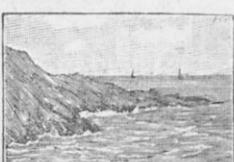

Χερσόνησος.

'Επὶ τοῦ Χάρτου

68. Χερσόνησος ὄνομάζεται ἡ ξηρά, ἡ οποία ἀπὸ ἓν μόνον μέρος συνέχεται μὲ τὴν ἥπειρον καὶ διοιάζει πρὸς νῆσον.

'Ακρωτήριον.

'Επὶ τοῦ Χάρτου.

69. Ακρωτήριον ὄνομάζεται ἀκρα γῆς, ἡ οποία ἔχει πολὺ εἰς τὴν θαλασσαν.

70. Τὰ μικρὰ ὑψώματα τῆς ξηρᾶς ὄνομάζονται λόφοι.
71. Τὰ μεγάλα ὑψώματα τῆς ξηρᾶς ὄνομάζονται ὄρη.

72. Πολλὰ ὄρη κείμενα κατὰ σειράν καὶ συνεχόμενα πρὸς ἀλληλα ὄνομαζονται ὁροστιοὶ ἢ ὁροστοιχία.

73. **Κοσυόδη** ὄνομαζεται τὸ ὑψηλότερον μέρος τοῦ ὄρους. **Πρόσποδες** δὲ τὸ κάτω μέρος αὐτοῦ.

74. **Κλιτύνες** ὄνομαζονται τὰ πλευρὰ τοῦ βουνοῦ, ὅτοι τὸ μέρος, τὸ διποῖον βρίσκεται ἐκ τῆς βάσεως πρὸς τὴν κορυφήν.

'Οροπέδιον.

'Ἐπὶ τοῦ Χάρτου.

75. **Όροπέδιον** ὄνομαζεται ἡ ἐπὶ τοῦ ὄρους εὐρισκομένη πεδιάς.

76. Διόδος στενὴ μεταξὺ δύο ὄρέων ὄνομαζεται **στενόν**.

'Ηφαιστειον.

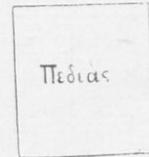
'Ἐπὶ τοῦ Χάρτου.

77. **Πήδαιότειον** ὄνομαζεται τὸ ὄρος, τὸ διποῖον διὰ μιᾶς ἢ διὰ πολλῶν ὀπῶν, ὄνομαζομένων κρατήρων, ἐκπέμπει κατὰ καιρούς, κακπνόν, φλόγας, τέφραν καὶ ἐν εἶδος τετηγμένης ὥλης, ἢ διοικία ὄνομαζεται λάβα.

78. Τὰ ἡραίστεια τὰ διοικία πρὸ πολλοῦ ἐπιχυσαν νὰ ἐκπέμπωσιν ὥλας, λέγονται **ἐσθεομένα**. δσα δὲ τούναντίον ἔχακολουθοῦσι νὰ ἐκπέμπωσι τοιαύτας λέγονται **ἐνεργά**.

Πεδιάς.

'Ἐπὶ τοῦ Χάρτου.

79. **Πεδιάς** ὄνομαζεται μεγάλη ἔκτασις ἔηρας ὅμαλης.

80. "Οταν ἡ πεδιάς είναι ὑψηλή, ὄνομαζεται **όροπέδιον**.

'Ορος καὶ κοιλάς.

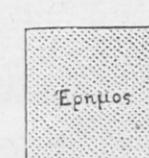

'Ἐπὶ τοῦ Χάρτου.

81. **Κοιλάς** ὄνομαζεται ἡ στενὴ πεδιάς, ἡ διποία εὐρίσκεται μεταξὺ δύο ὄρέων.

'Ερημος.

'Ἐπὶ τοῦ Χάρτου.

82. **Ἐρημος** ὄνομαζεται μεγάλη ἔκτασις ἔηρας ἀγονος, ἀμμώδης, ἀνυδρος καὶ ἀκατοίκητος.

83. **Οαδις** λέγεται δ τόπος τῆς ἐρήμου, εἰς τὸν διποῖον ὑπάρχει ὑδωρ καὶ γῆ γόνιμος.

Πηγή, ρύαξ, ποταμός, λεκανοπέδιον, λίμνη.

84. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς κοιλάδος ᾧ εἰς συνήθως ὕδωρ (οὐχὶ ἀλμυρὸν) προερχόμενον ἐκ τῶν βροχῶν ἢ ἐκ τῆς τήξεως τῶν χιόνων ἡ τῶν πάγων.

85. Τὸ ὕδωρ τῶν βροχῶν, τῶν χιόνων ἢ τῶν πάγων ᾧ εἰς συγηματίζει ρύαξ πολλοὶ ρύακες δμοῦ συγηματίζουσι ποτάμιον, πολλὰ δὲ ποτάμια δμοῦ ἀποτελοῦσι ποταμόν.

86. Πηγὴ ὄνομάζεται τὸ μέρος τοῦ ἔδαφους, ἐκ τοῦ δποίον ἐξέρχεται τὸ ὕδωρ καὶ ἀρχίζει νὰ ῥέῃ.

87. Ρύαξ ὄνομάζεται ἡ συρρᾶς τῶν ὑδάτων τῶν πηγῶν.

88. Ποτάμιον ὄνομάζεται ἡ ἔνωσις πολλῶν ρύακων.

Ποταμός καὶ παραπόταμος.

Ἐπὶ τῷ Χάρτου.

89. Ποταμός ὄνομάζεται ἡ ἔνωσις τῶν ὑδάτων πολλῶν ποταμίων.

90. Ο ποταμός, δ δποίος συγηματίζεται ἐκ τῶν ὑδάτων τῶν βροχῶν ἢ τῶν τηκομένων χιόνων, ὄνομάζεται χείμαρρος ἢ ξηροπόταμος.

91. Ο ποταμός, δ δποίος χύνεται εἰς ἄλλον ποταμόν, ὄνομάζεται παραπόταμος.

92. Κοίτη ὄνομάζεται ἡ μεγάλη αὐλαξ, ἐντὸς τῆς οποίας ῥέει τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ.

93. Οχθαι καλοῦνται τὰ χείλη τοῦ ποταμοῦ, τὰ δποῖα μήρισκονται ἐκατέρωθεν τῆς κοίτης.

94. Συμβολὴ ὄνομάζεται τὸ μέρος, ὅπου δύο ποταμοὶ ἔνσυνται καὶ συγηματίζουσι ἓν μεγαλείτερον.

95. Εκβολαὶ ὄνομάζεται τὸ μέρος, ἐνθα δ ποταμὸς χύνεται εἰς τὴν θάλασσαν.

96. Μερικοὶ ποταμοὶ ἔχουσι πολλὰς ἐκβολάς, αἱ δποῖαι ὄνομάζονται τότε στόμια (Δούναβις).

97. Ὅταν ἐν πλοῖον προχωρῇ πρὸς τὸ ῥεῦμα τοῦ ποταμοῦ, λέγομεν ὅτι κατέρχεται, ὅταν δὲ προχωρῇ ἀντιθέτως τοῦ ῥεύματος, λέγομεν ὅτι ἀνέρχεται.

98. Ονομάζομεν δεξιὰν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ τὸ μέρος, τὸ δποίον ἔχομεν πρὸς τὰ δεξιὰ ἡμῶν, ὅταν κατερχώμεθα τὸν ποταμόν, ὄνομάζομεν δὲ ἀριστερὰν ὄχθην τὸ μέρος, τὸ δποίον ἔχομεν πρὸς τὰ ἀριστερὰ ἡμῶν.

99. Ονομάζομεν λεκανοπέδιον τὸ σύνολον τῶν ύψηλῶν ἢ χαμηλῶν γαιῶν, αἱ δποῖαι ἀρδεύονται ὑπὸ ποταμοῦ ἢ ὑπὸ παραποτάμων.

Λίμνη.

Ἐπὶ τῷ Χάρτου.

100. Λίμνη ὄνομάζεται μέγα μέρος ὕδατος περιβαλλόμενον πανταχόθεν ὑπὸ ξηρᾶς.

101. Πολλαχις διὰ μέσου μιᾶς λίμνης διέρχεται ποταμός.

102. Ελην ἢ τέλματα ὄνομάζονται τὰ ἀβαθῆ καὶ στάσιμα ὕδατα, ἐντὸς τῶν δποίων φύονται χόρτα καὶ κάλαμοι καὶ ἀναπτύσσονται μιάσματα πυρετῶν καὶ ἄλλων νοσημάτων. Η διαμονὴ εἰς τὰ τοιαῦτα μέρη εἶναι ἐπιβλαβής εἰς τὴν ύγειναν ἡμῶν.

Άτμοσφαιρα, Ανεμοί.

103. Ο αήρ, διποίος περιβάλλει τὴν Γῆν πανταχόθεν και χρησιμεύει εἰς τὴν ζωὴν τῶν ζώων και τῶν φυτῶν, ὄνομάζεται άτμοσφαιρα.

104. Η ισχυρὰ κίνησις τοῦ άτμοσφαιρικοῦ ἀέρος ὄνομάζεται άνεμος.

105. Οι ἄνεμοι ἔχουσι πολλὰς και διαφόρους διευθύνσεις· οἱ κυριώτεροι αὐτῶν εἰναι·

Ο Απιλιώτης (κοινῶς Λεβάντες) πνέων ἀπὸ ἀνατολῶν.

Ο Ζέφυρος (κοινῶς Πουνέντες) πνέων ἀπὸ δυσμῶν.

Ο Βορρᾶς (κοινῶς Βορειαῖς ή Τραχιούντανα) πνέων ἀπὸ βορρᾶ.

Ο Νότος (κοινῶς Νοτιαῖς) πνέων ἀπὸ νότου.

Ο Σκείρων ή Αργέστης (κοινῶς Μαίστρος) ἀπὸ ΒΔ.

Ο Εὔρος ή Σύρος (κοινῶς Συρόκος) ἀπὸ ΝΑ.

Ο Διψή (κοινῶς Λίθας) ἀπὸ ΝΔ., ψυχρότατος τὸν χειμῶνα, θερμότατος και καυστικὸς τὸ θέρος.

Κλῖμα.

106. Κλῖμα τόπου τινὸς ἀποτελοῦσιν ή κατάστασις τῶν πνεόντων ἀνέμων, ή ξηρασία ή υγρασία τῆς άτμοσφαιρᾶς και τοῦ ἀδάφους και ἐν γένει ή θερμοκρασία.

Τὸ κλῖμα διακρίνεται εἰς διαικεκαμένον, εἰς θερμόν, εύκρατον, ψυχρὸν και κατάψυχον.

Σφαῖραι και χάρται.

107. Οπως μελετήσωμεν τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, μεταχειριζόμεθα σφαῖρας και χάρτας γεωγραφικούς.

108. Χάρτης εἶναι τεμάχιον χάρτου, ἐπὶ τοῦ διποίου παριστῶμεν εἴτε διάλκηρον τὴν Γῆν, εἴτε μέρος μόνον αὐτῆς.

109. Υδρόγειος σφαῖρα ονομάζεται ή σφαῖρα, ητις ἐν σμικρῷ παριστάφ διάλκηρον τὴν Γῆν.

110. Επὶ τῶν γεωγραφικῶν χαρτῶν δι βορρᾶς σημειούται πρὸς τὰ ἀνω, δι νότος πρὸς τὰ κάτω, ή ἀνατολὴ πρὸς τὰ δεξιά και ή δύσις πρὸς τὰ ἀριστερά.

Έθνος, πολίτευμα, θρησκεία.

111. Έθνος ὄνομάζεται πλήθος ἀνθρώπων ἁγόντων τὴν αὐτὴν γλώσσαν, τὴν αὐτὴν συνήθια θρησκείαν και τὴν αὐτὴν καταγωγήν.

112. Κράτος ὄνομάζεται ή χώρα, τῆς ὄποιας οι κάτοικοι ὑπακούουσιν εἰς τὴν ίδιαν κυβέρνησιν.

113. Οι κάτοικοι ένος Κράτους ονομάζονται λαός.

114. Πρωτεύουσα ὄνομάζεται ή πόλις, ἐν τῇ διποίᾳ ἐδρεύει δι βασιλεὺς και ή κυβέρνησις.

115. Πολιτεύμα ὄνομάζεται δι τρόπος, κατὰ τὸν διποίον κυβερνάται ἐν Κράτος.

116. Υπάρχουσι κυρίως δύο εἴδη πολιτευμάτων, τὸ μοναρχικόν και τὸ δημοκρατικόν.

117. Μοναρχία ὄνομάζεται, ὅταν τὴν ἀνωτάτην ἀρχὴν τοῦ Κράτους ἔχῃ ισόβιος και κληρονομικὸς χριγων φέρων τὸν τίτλον τοῦ βασιλέως ή τοῦ αὐτοκράτορος ή τοῦ ἡγεμόνος. Και ὅταν οὗτος ἔχῃ διάλκηρον τὴν ἔξουσίαν εἰς χειράς του, τότε τὸ πολιτεύμα λέγεται ἀπόλυτος μοναρχία, (Ρωσία, Τουρκία). "Οταν δύμας κυβερνᾷ ἐπὶ τῇ βάσει θεμελιώδους τινὸς νόμου, οἵτις λέγεται σύνταγμα, τότε τὸ πολιτεύμα καλεῖται σύνταγματικὴ μοναρχία (Ελλάς).

Δημοκρατία ὄνομάζεται τὸ κράτος, εἰς τὸ διποίον τὸ έθνος διάλκηρον ἀσκεῖ τὴν ἔξουσίαν διὰ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτοῦ.

Πολλὰ κράτη ή πολιτεῖαι ἡνωμέναι μετ' ἀλλήλων ὑπὸ κοινὴν τινὰ κυβέρνησιν μοναρχικὴν ή δημοκρατικὴν ἀποτελοῦσιν ούμοσπονδίαν ή συμπολιτείαν (Ελεβετία, Γερμανία).

118. Θρησκεία. Ούδετς λαός ύπάρχει ἐπὶ τῆς γῆς μὴ ἔχων θρησκείαν. Ἐπειδὴ δὲ πάντες οἱ λαοὶ δὲν ἔχουσι τὴν αὐτὴν θρησκείαν, διὸ τοῦτο αἱ θρησκεῖαι εἰναι πολλαὶ καὶ διάφοροι καὶ διαιροῦνται εἰς δύο μεγάλας τάξεις, εἰς τὸν πολυθεϊσμὸν καὶ εἰς τὸν μονοθεϊσμὸν.

119. Εἰς τὸν πολυθεϊσμὸν ἀνήκουσιν οἱ Βουδισταί, οἱ Βραχμανισταί, οἱ Φετιχισταί, οἱ διποῖοι παραδέχονται ὡς θεοὺς διάφορα ἔμψυχα καὶ ἄψυχα ἀντικείμενα.

Εἰς τὸν μονοθεϊσμὸν ἀνήκουσιν οἱ Χριστιανοί, οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ Μωαμεθανοί, οἱ διποῖοι παραδέχονται ἓνα μόνον Θεόν.

120. Ἡ τελειοτάτη τῶν θρησκειῶν εἰναι δὲ Χριστιανισμός, τὸν διποῖον πρεσβεύουσι πάντα τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη. Ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία ἡτο κατ' ἀρχὰς μία· ταύτης ἀπεσχίσθησαν οἱ Καθολικοί, ἀπὸ τούτων δὲ οἱ Διαμαρτυρόμενοι (Προτεστάνται κλπ.).

Ἡμεῖς οἱ "Ελληνες πρεσβεύομεν τὴν ἀρχαίαν Ὀρθόδοξον Ἀνατολικὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν.

Ε Υ Ρ Ω Π Η

121. Ὡ Εύρωπη εἰναι μία ἐκ τῶν πέντε ἡπείρων· εἰναι τρεῖς φορᾶς μικροτέρα τῆς Ἀφρικῆς, τέσσαρας φορᾶς μικροτέρα τῆς Ἀσίας, τέσσαρας φορᾶς μικροτέρα τῆς Ἀμερικῆς καὶ 152 φορᾶς μεγαλειτέρα τῆς Ἐλλάδος.

Τὸ σχῆμα τῆς Εύρωπης εἰναι τριγωνικόν.

122. Ὡ Εύρωπη διαιρεῖται εἰς 21 κράτη.

Τὰ κράτη, τὰ διποῖα κείνται πρὸς Β. τῆς Εύρωπης, εἰναι. Ἡ Ἀγγλία, πρωτ. Λονδίνον.—Ἡ Δανία, πρωτ. Κοπεγχάγη.—Ἡ Σουηδία, πρωτ. Στοκχόλμη.—Ἡ Νορβηγία, πρωτ. Χριστιανία.

123. Τὸ πρὸς Α. κράτος τῆς Εύρωπης εἰναι ἡ Ἀριστοσία, πρωτ. Πετρούπολις.

124. Τὰ κράτη, τὰ διποῖα εὑρίσκονται περὶ τὸ μέσον τῆς Εύρωπης, εἰναι:

Ἡ Γαλλία, πρωτ. Παρίσιον.—Τὸ Λουξεμβούργον, πρωτ. Λουξεμβούργον.—Βέλγιον, πρωτ. Βρυξέλλαι.—**Ὀλλανδία,** πρωτ. Αμστελόδαμον.—Γερμανία, (Πρωσία καὶ ἄλλα κράτη), πρωτ. Βερολίνον.—**Αυστροουγγαρία,** πρωτ. Βιένην.—Ἐλβετία, πρωτ. Βέρνην.

125. Τὰ πρὸς ν. κείμενα κράτη εἰναι: **Πορτογαλία,** πρωτ. Λισσαβών.—**Ισπανία,** πρωτ. Μαδρίτη.—**Ιταλία,** πρωτ. Ρώμη.—**Τουρκία,** πρωτ. Κωνσταντινούπολις.—**Ρουμανία,** πρωτ. Βουκουρέστιον.—**Σερβία,** πρωτ. Βελιγράδιον.—**Μαυροβούνιον,** πρωτ. Κεττίγηνη.—**Βουλγαρία,** πρωτ. Σόφια.—**Ἐλλάς,** πρωτ. Αθηναῖ.

126. Θάλασσαι.—Ο Βόρειος παγ. ὡκεανός, δὲ **Ἀτλαντικὸς ὡκεανὸς** καὶ ἡ **Μεσόγειος θάλασσα** εἰσδύουσι πολὺ βαθείας εἰς τὴν ξηράν καὶ συγκατίζουσιν ἄλλας θαλάσσας.

Αἱ θαλάσσαι αὗται εἰναι αἱ ἔξης :

Ἡ **Λευκὴ θάλασσα** σχηματιζόμενη ὑπὸ τοῦ Βορείου παγωμένου ὡκεανοῦ.—Ἡ **Βαλτικὴ θάλασσα**, ἡ **Γερμανικὴ θάλασσα**, ἡ **Θάλασσα τῆς Μάγχης** καὶ ἡ **Ιολανδικὴ σχηματιζόμεναι** ὑπὸ τοῦ **Ἀτλαντικοῦ ὡκεανοῦ**.—Τὸ **Άδριατικὸν** πέλαγος, τὸ **Ιόνιον** πέλαγος, τὸ **Αιγαίον** πέλαγος, ἡ **Προποντίς**, δὲ **Εὔξεινος πόντος** καὶ ἡ **Αζοφικὴ θάλασσα** σχηματιζόμεναι ὑπὸ τῆς Μεσσηγείου θαλάσσης.

Ἡ **Κασπία θάλασσα** εἰναι λίμνη· λέγεται δὲ θάλασσα ἔνεκα τῆς ἀπεράντου ἐκτάσεως αὗτῆς.

127. Νησοι.—Αἱ κυριώτεραι νῆσοι τῆς Εὐρώπης εἰναι
ἐν τῷ Βορείῳ παχωμένῳ ὥκεανῷ ἡ Νέα Ζέμβλα ἀνή-
κουσα εἰς τὴν Ρωσίαν.

Ἐν τῇ Βαλτικῇ αἱ Δανικαὶ νῆσοι.

Ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ἡ Μεγάλη Βρεττανία καὶ ἡ
Ἰσλανδία ἀποτελοῦσαι τὸ Ἡνωμένον βασίλειον τῆς
Ἀγγλίας, ἡ Ἰσλανδία ἀνήκουσα εἰς τὴν Δανίαν.

Ἐν τῇ Μεσογείῳ ἡ Κορσικὴ ἀνήκουσα εἰς τὴν Γαλ-
λίαν, ἡ Σαρδὼ καὶ ἡ Σικελία ἀνήκουσαι εἰς τὴν Ἰτα-
λίαν, αἱ Βαλεαρίδες ἀνήκουσαι εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἡ
Μελίτη καὶ ἡ Κύπρος ἀνήκουσαι εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἡ
Κρήτη ἀποτελοῦσα ἀνεξάρτητον ἡγεμονίαν, αἱ Ἰόνιοι
νῆσοι καὶ αἱ ἐν τῷ Αιγαίῳ πελάγεις Κυκλαδες καὶ αἱ
Β. Σποράδες ἀνήκουσαι εἰς τὴν Ἑλλάδα.

128. Κόλποι.—Οἱ κυριώτεροι κόλποι τῆς Εὐρώπης
εἰναι δὲ Βοθινικός, δὲ Φιννικός καὶ δὲ Ἄριγαλος παρὰ
τὰς ἀκτὰς τῆς Ρωσίας ἐν τῇ Βαλτικῇ θαλάσσῃ. —Ο
Γαστικωνικός ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ὥκεανῷ ἐπὶ τῶν ἀκτῶν
τῆς Γαλλίας. —Ο Λιωνικός ἐν τῇ Μεσογείῳ πρὸς Ν.
τῆς Γαλλίας. —Ο τῆς Γενούνης ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς
Ιταλίας. —Ο Κορινθιακός καὶ δὲ Σαρωνικός εἰς
τὴν Ἑλλάδα.

129. Πορθμοί.—Οἱ κυριώτεροι πορθμοὶ τῆς Εὐρώπης
εἰναι: δὲ Σκαγγεράκης, δὲ Κατεγάτης καὶ δὲ τῆς
Σούνδης, διὰ τῶν διποίων συγκοινωνεῖ ἡ Γερμανικὴ
θάλασσα μετὰ τῆς Βαλτικῆς, δὲ πορθμὸς τοῦ Γιβραλτάρος,
στενὴ δίσδος μεταξὺ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τῆς Μεσογείου, δὲ
πορθμὸς τοῦ Τύρροντος ἐνώνων τὸ Ἀδριατικὸν μετὰ
τοῦ Ἰονίου πελάγους, δὲ Ἐλλήνισποντος ἐνώνων τὸ
Αιγαῖον μὲ τὴν Προποντίδα καὶ δὲ Βόσπορος ἐνώνων τὴν
Προποντίδα μετὰ τοῦ Εὔξείνου.

130. "Οοη καὶ πεδιάδες τῆς Εὐρώπης. Τὸ

ἔδαφος τῆς Εὐρώπης περιλαμβάνει δύο μέρη, τὸ πεδιάδων
μέρος πρὸς Β. καὶ τὸ ὄρεινὸν μέρος πρὸς Ν.

131. Αἱ πεδιάδες ἔκτείνονται ἐφ' ὅλου τοῦ βορειοδυτικοῦ
καὶ τοῦ βορείου μέρους τῆς Εὐρώπης (ἐκτὸς τῆς Σκανδι-
ναυικῆς χερσονήσου, ἡ δοια εἶναι ὄρεινή). κατέχουσι δὲ
αὗται τὸ βόρειον τῆς Γαλλίας, τὸ Βέλγιον, τὴν Ὁλλανδίαν,
τὴν Κάτω Γερμανίαν καὶ ἀπασχαν τὴν Ρωσίαν, ἐνθα τὸ ἔδαφος μόλις ὑψοῦται πρὸς Δ. καὶ
σηματίζει τὰ Βαλταϊαὶ ὅρη.

132. Τὰ ὅρη καλύπτουσι τὴν Ισπανίαν, μέρος τῆς
Γαλλίας, τὴν Ἐλβετίαν, τὴν Ἰταλίαν, μέρος τῆς
Γερμανίας καὶ Αὐστροουγγαρίας, τὴν Τουρκίαν,
τὴν Σερβίαν, τὸ Μαυροβούνιον, τὴν Ἐλλάδα
καὶ τὴν Κρήτην.

133. Τὰ κυριώτερα ὅρη τῆς Εὐρώπης εἰναι: αἱ "Αλπεις,
τὰ ὑψηλότερα ὅρη τῆς Εὐρώπης — τὰ Πυρηναῖα μεταξὺ
Γαλλίας καὶ Ισπανίας, τὰ Ἀπέννινα διασχίζοντα κατὰ
μῆκος τὴν Ἰταλίαν — τὰ Βοεικὰ ὅρη καὶ τὰ Καρπά-
θια, — δὲ Αἴμος (τὰ Βαλκανιαὶ ὅρη), τὰ διποῖς χωρίζουσι
τὴν Τουρκίαν ἀπὸ τῆς Βουλγαρίας — δὲ Ὁλυμπος μεταξὺ
Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας καὶ ἄλλα.

134. Ποταμοί.—Οἱ ποταμοὶ τῆς Εὐρώπης ἐκβάλ-
λουσιν ἄλλοι εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, ἄλλοι εἰς τὸν
Ἀτλαντικὸν καὶ ἄλλοι εἰς τὸν Βόρειον παχωμένον ὥκεανόν.

Ἐκ τῶν μεγάλων ποταμῶν τῆς Εὐρώπης ἄλλοι μὲν
πηγαζοῦσιν ἐξ ὑψηλῶν ὄρέων, ἄλλοι εἰκὸν πεδιάδων ὡς ἐν
Ρωσίᾳ.

135. Οἱ μεγαλείτεροι ποταμοὶ τῆς Εὐρώπης εἰναι δὲ
Βόλγας δὲ μέγιστος ὅλων χυνόμενος εἰς τὴν Κασπίαν
θάλασσαν, δὲ Δούναβις δὲ ὄγκωδέστερος ὅλων, ὅστις διέρ-
χεται τὴν Γερμανίαν, τὴν Αὐστροουγγαρίαν, χωρίζει τὴν
Σερβίαν ἀπὸ τῆς Ούγγαριας καὶ τὴν Βουλγαρίαν ἀπὸ τῆς

Ρωμανίας καὶ χύνεται εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον, δὲ Πεντοχώριας καὶ δὲ Οὐράλης ἐν Ρωσίᾳ, δὲ Ρῆνος ἐν Ἐλβετίᾳ, Γερμανίᾳ καὶ Ὀλλανδίᾳ, δὲ Σηκουάνας ἐν Γαλλίᾳ, δὲ Τίβερος καὶ δὲ Πάδος ἐν Ιταλίᾳ καὶ ἄλλοι.

136. **Ήραιστεια.** — Τὰ κυριώτερα ἡραίστεια τῆς Εὐρώπης εἶναι ἡ Ἔκλα ἐν Ἰσλανδίᾳ, δὲ Βεσούβιος ἐν Ιταλίᾳ, ἡ Αἴτνα ἐν Σικελίᾳ, τὸ ἡραίστειον τοῦ Γεωργίου περὶ τὴν νῆσον Θήραν ἐν Ελλάδι.

137. **Αίγαναι.** — Υπάρχουσι 4 κυριώτερα συμπλέγματα λίμνων ἐν Εὐρώπῃ. Αἱ Σουνδικαὶ λίμναι — αἱ βορειοδυτικαὶ λίμναι τῆς Ρωσίας — αἱ Ἐλβετικαὶ λίμναι — καὶ αἱ Ιταλικαὶ λίμναι.

138. **Ισθμοί.** — Οἱ ισθμοὶ τῆς Κορίνθου

ἐνώπιον τὴν Πελοπόννησον μετὰ τῆς Στερεάς Ἐλλαδὸς καὶ διατεμνόμενος σήμερον ὑπὸ διώρυχος καὶ δὲ Περιεκόπιος ἐνώπιον τὴν Κριμαίαν μετὰ τῆς Ρωσίας.

139. **Άκρωτηία.** — Τὰ κυριώτερα ἀκρωτήρια τῆς Εὐρώπης εἶναι τὸ Φινίστερον ἀκρωτήριον πρὸς Δ. τῆς Ισπανίας — τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Ἀγ. Βικεντίου πρὸς ΝΔ. τῆς Πορτογαλίας καὶ τὸ Ταίναρον πρὸς Ν. τῆς Πελοποννήσου.

140. **Χερδόνησοι.** — Αἱ μεγάλαι χερσόνησοι τῆς Εὐρώπης εἶναι ἡ Σκανδινανική, ἀποτελουμένη ἐκ τῆς Σουηδίας καὶ Νορβηγίας, ἡ Ἰβηρικὴ ἀποτελουμένη ἐκ τῆς Ισπανίας καὶ Πορτογαλίας, ἡ Ιταλικὴ καὶ ἡ Ελληνικὴ χερσόνησος.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΣΟΦΙΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ Η ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Θέσις.—Κλῖμα.

141. Η Ελληνική Χερσόνησος κείται πρὸς τὸ ΝΑ. τῆς Εύρωπης, ἔχει σχῆμα τριγωνικὸν καὶ γειτνιάζει μετὰ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἀπὸ τῆς δυοῖς χωρίζεται διὰ δύο πορθμῶν, τοῦ Βοσπόρου καὶ τοῦ Ἐλλησπόντου.

142. **Άκται.**—Η παραλία τῆς Ελληνικῆς χερσονήσου ἐν μὲν τῷ Ἀδριατικῷ πελάγει καὶ τῷ Εὔξεινῳ Πόντῳ εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μονότονος καὶ ἀπόκρημνος, ἀλλ᾽ ἀπὸ τοῦ Βοσπόρου μέχρι τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους κατατέμνεται ὑπὸ πολλῶν κόλπων καὶ περιστέφεται ὑπὸ τῶν νήσων τοῦ Αίγαιου καὶ τοῦ Ιονίου πελάγους.

143. **Κόλποι.**—Οἱ κυριώτεροι κόλποι τῆς Ελλην. Χερσονήσου εἶναι ὁ Στρυμωνικός, ὁ Θεομαϊκός, ὁ τῆς Αὐλαδνος, ὁ Αμβροακικός καὶ ἄλλοι, τοὺς δύοις θὰ ἴδωμεν εἰς τὴν Ελλάδα.

144. **Ορο.**—Πλὴν τοῦ Β. μέρους τῆς Χερσονήσου, τὸ δύοις εἶναι πεδινόν, διόληρος ἡ ἀλλή χώρα κατατέμνεται ὑπὸ πολλῶν ὄροστοιχιῶν, τῶν δύοιων κυριώτεροι εἶναι:

Πρὸς Δ. μὲν

Αἱ Διναρικαὶ Ἀλπεῖς, αἱ δύοις ἐκπέμπουσι κλάδους εἰς ὅλας τὰς χώρας τῆς Ελλην. Χερσονήσου μέχρι τῶν ἀκρωτηρίων Ταινάρου καὶ Μαλέα (Ν. τῆς Πελοποννήσου).

Πρὸς Α. δὲ

Ἡ ὄροστοιχία τοῦ Αἴμου ἡ τὰ Βαλκάνια ὅρη, τὰ δύοις χωρίζουσι τὴν Βουλγαρίαν ἀπὸ τῆς Ἀνατολ. Ρωμυλίας καὶ ἐκτείνονται μέχρι τοῦ Εὔξεινου Πόντου. Ἐκ τοῦ ὄνόματος τῶν ὄρέων τούτων ὠνομάσθη ἡ Ελλην. Χερσόνησος καὶ Χερσόνησος τοῦ Αἴμου ἡ Βαλκανικὴ Χερσόνησος.

145. **Ποταμοί.**—Μεταξύ τῶν πολλῶν ποταμῶν τῆς

Ελληνικῆς Χερσονήσου ἐπισημότεροι εἶναι ὁ **Δούναβις** πλωτὸς εἰς μεγάλα πλοῖα, ὁ **Ἐδρος** ἐν μέρει πλωτός, ὁ **Ἄξιος**, ὁ **Στρυμών** καὶ ἄλλοι.

146. **Κλῖμα - ἔδαφος.**—Τὸ κλῖμα τῆς Ελληνικῆς Χερσονήσου εἶναι γλυκύπτατον, τὸ δὲ ἔδαφος αὐτῆς κατὰ τὸ πλεῖστον εὔφορον παράγον διάφορα καὶ ἐκλεκτὰ προτίστα.

147. **Κάτοικοι.**—Οἱ κάτοικοι τῆς Ελλην. Χερσονήσου (20 ἑκατομμύρια περίπου) εἶναι **Ἐλληνες**, **Ρωμοῦνοι**, **Σέρβοι**, **Βούλγαροι**, **Αλβανοί** καὶ διάφοροι ἄλλοι λαοί.

148. **Πολιτικὴ διαίρεσις.**—Η Ελλην. Χερσόνησος περιλαμβάνει τὰ ἔξης κράτη:

Τὸ **Βασίλειον** τῆς **Ἐλλάδος** — τὴν **Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν**, ἥτοι τὴν Θράκην, τὴν Μακεδονίαν, τὴν **Ηπειρον**, τὴν **Αλβανίαν** καὶ μικρὸν μέρος τῆς Θεσσαλίας — τὴν **αὐτόνομον Κοντικὴν πολιτείαν** — τὴν **Βουλγαρίαν** μετὰ τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας — τὸ **Βασίλειον** τῆς **Σερβίας** — τὴν ἀνεξάρτητον **ήγεμονίαν τοῦ Μαυροβουνίου** — τὴν **Βοσνίαν** καὶ **Ἐρζεγοβίνην** καὶ τὸ **Νόβι Παζάρο**.

Τὰ κράτη ταῦτα εἶναι ἀνεξάρτητα πλὴν τῆς Βοσνίας καὶ **Ἐρζεγοβίνης**, τὰς δύοις διοικεῖ ἀπ' εὐθείας ἡ **Αὐστρο-ουγγαρία**, τοῦ **Νόβι Παζάρο**, τὸ δύοιον κατέχεται ὑπὸ **αὐστροουγγρικῶν στρατευμάτων**, τῆς **Βουλγαρίας** καὶ **Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας**, αἱ δύοις εἶναι ὑποτελεῖς εἰς τὸν **Σουλτάνον** πληρώνουσαι εἰς αὐτὸν φόρον.

149. **Ιστορικὴ ἀποψίς.**—Ολόκληρος ἡ Ελληνικὴ Χερσόνησος, αἱ ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει ἐγκατεσπαρμέναι νῆσοι καὶ ἡ Μικρὰ Ἀσία ἀπετέλουν ἄλλοτε τὸ μέγα **ἐλληνικὸν κράτος** μὲν πρωτ. τὴν **Κωνσταντινούπολιν**. Διάφοροι ζένοι λαοὶ ἐπετίθεντο κατὰ τοῦ κράτους τούτου καὶ ἐπέφερον διαφόρους καταστροφάς· οἱ δὲ Τούρκοι

έλθόντες ἐκ τῆς Ἀσίας κατέστρεψαν καὶ ὑπεδούλωσαν βα-
θυμηδὸν διάλογληρον τὴν ἑλληνικὴν γῆν, ἔσφαζον τοὺς πατέρας
ἡμῶν καὶ ἔβιαζον αὐτοὺς ν' ἀσπασθῶσι τὸν μωαμεθνισμόν.
Ἐπὶ τετρακόσια καὶ πλέον ἔτη, οἱ ἀτυχεῖς ἡμῶν πρόγονοι
κατεβισανίζοντο ποικιλοτρόπως ὑπὸ τῶν Τούρκων. Πολλάκις
μὴ ὑποφέροντες τὰ σκληρὰ μαρτύρια τῆς Τουρκικῆς τυρα-
νίας ἐπεχείρησαν ν' ἀποτινάξωσι τὸν βαρὺν τοῦτον ζυγόν,
ἄλλα πάντοτε ἀπετύγχανον· τῷ 1821 ὅμως, ἐπαναστα-
τήσαντες, κατώρθωσαν νὰ ἐλευθερώσωσι μετὰ ἐπτακτῆ ἡρω-
κὸν ἄγωνα καὶ μὲ τὴν βούθειαν τῶν τριῶν χριστιανικῶν Δυ-
νάριων Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ρωσίας μικρὸν μόνον μέρος
τῆς μεγάλης ἡμῶν πατρίδος, τὴν Στερεάν Ἐλλάδα, τὴν
Πελοπόννησον καὶ τὰς Κυκλαδίδας νήσους· βραδύτερον δὲ δ
Δαχνὸς πρίγκηπ Γεώργιος ἀνηγορεύθη βασιλεὺς τῆς Ἐλλά-
δος, παρεχωρήθη ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας ἡ Ἐπτάνησος (τῷ
1864) καὶ τέλος διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου τῷ 1881
ἐδόθη εἰς ἡμᾶς ὅλη σχεδὸν ἡ Θεσσαλία καὶ μικρὸν μέρος
τῆς Ἡπείρου.

"Ἐν τούτοις τὸ μεγαλείτερον μέρος τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν,
ἥτοι ἡ Ἡπειρος, ἡ Μακεδονία, ἡ Θράκη, αἱ περὶ τὴν
Μικρὰν Ἀσίαν νῆσοι καὶ αἱ πλεισται πόλεις αὐτῆς στενά-
ζουσιν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν ἀλλοφύλων· εἰς ἡμᾶς δὲ ἐναπόκει-
ται νὰ ἐλευθερώσωμεν ταύτας καὶ νὰ παραδώσωμεν τὴν
πατρίδα εἰς τοὺς μεταγενεστέρους πολὺ μεγαλειτέραν καὶ
εὐτυχεστέραν.

Η ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΕΛΛΑΣ "Η ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ

150. Τὸ νέον Ἐλληνικὸν βασίλειον ἴδρυθη τῷ 1830 καὶ
περιλαμβάνει τὸ νοτιώτατον μέρος τῆς Ἐλληνικῆς Χερσο-
νήσου, ἥτοι τὴν Θεσσαλίαν μετὰ μικροῦ μέρους τῆς
Ἡπείρου, τὴν Στερεάν Ἐλλάδα, τὴν Πελοπόν-

νηδὸν καὶ τὰς νήσους τοῦ Ἰονίου καὶ τοῦ Αἰγαίου
πελάγους.

151. **Ἐκτασις - πληθυσμός.** — Η Ἐλλὰς εἶναι
152 φορές μικροτέρα τῆς Εύρωπης, ἔχει ἔκτασιν 65,119
τετρ. χιλ. καὶ πληθυσμὸν 2,434,000 κατοίκους.

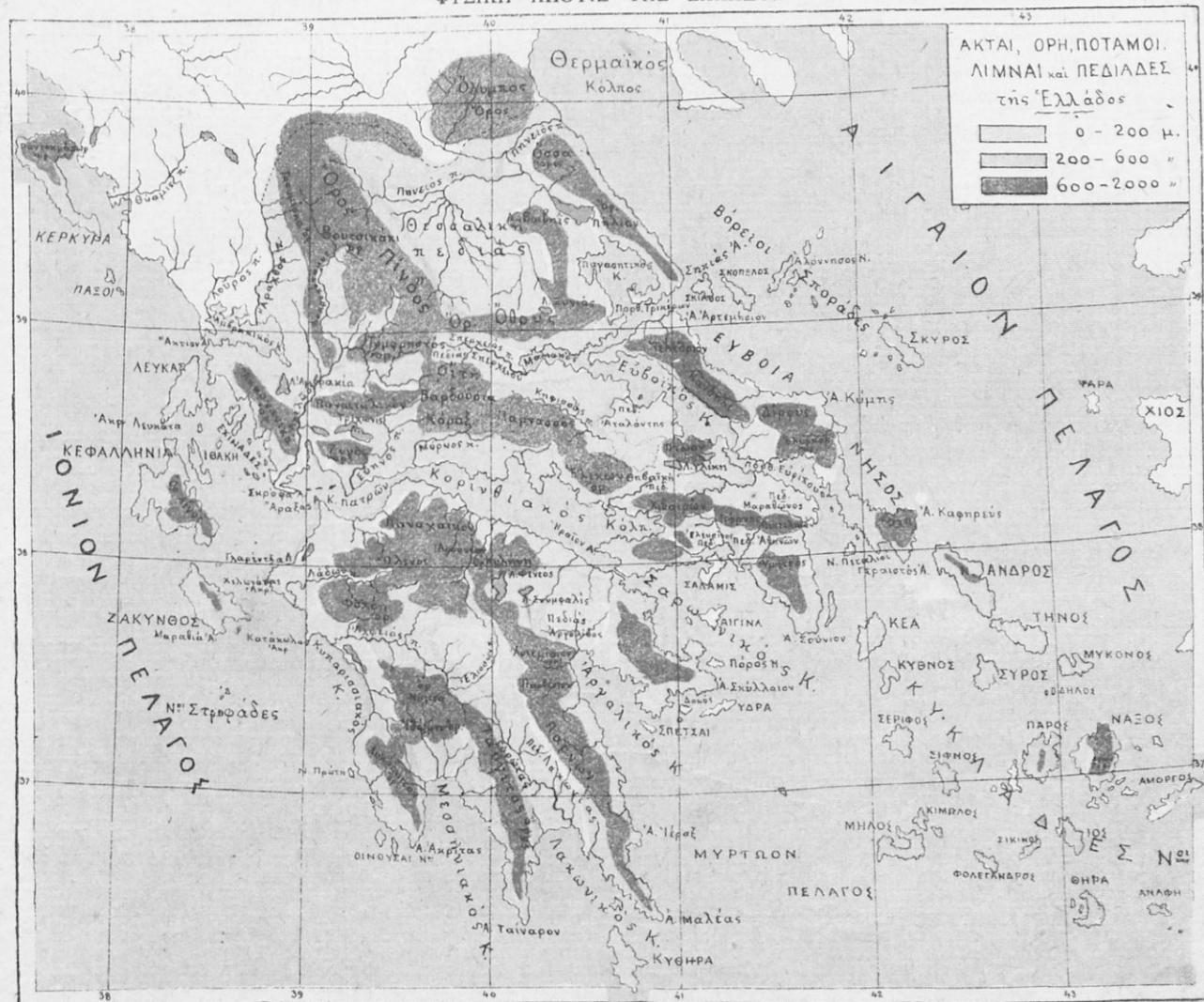
Περιγραφὴ τῶν ἀκτῶν τῆς Ἐλλάδος.

152. Πλὴν τῆς Β. ὥροθετικῆς γραμμῆς τὸ ἄλλο μέρος τῆς
ἡπειρωτικῆς Ἐλλάδος τεμνόμενον ὑπὸ τῆς θαλάσσης συγ-
ματίζει πολλοὺς κόλπους καὶ χερσονήσους καὶ διαιρέει
μαζίλλον πρὸς σύμπλεγμα νήσων.

153. **Κόλποι.** — Πρὸς Α. τὸ Αιγαῖον πέλαγος εἰσχωρεῖ
πολὺ βαθέως εἰς τὴν ἔηράν καὶ σχηματίζει τὸν Παγασ-
τικὸν κόλπον πρὸς Ν. τῆς Μαγνησίας — τὸν Εύβοϊκὸν
κόλπον, ὃ διποῖς χωρίζει τὴν νήσον Εὔβοιαν ἀπὸ τῆς Στε-
ρεᾶς Ἐλλάδος — τὸν Σαρωνικὸν ΝΑ. τῆς Στερεᾶς
Ἐλλάδος, — τὸν Ἀργολικὸν κόλπον καὶ τὸν Λακω-
νικὸν ΝΑ. τῆς Πελοποννήσου· πρὸς Δ. δὲ τὸ Ἰόνιον
πέλαγος σχηματίζει τὸν Μεσσηνιακὸν πρὸς Ν. τῆς Πελοποννήσου — τὸν Κυπαρισσιακὸν πρὸς Δ. τῆς Πελο-
ποννήσου, τὸν κόλπον τῶν Πατρῶν καὶ τὸν Κοριν-
θιακὸν πρὸς Β. τῆς Πελοποννήσου καὶ τὸν Ἀμφρακικὸν
πρὸς Β. τῆς Στερεᾶς Ἐλλάδος.

154. **Χερδόνησοι.** — Διὰ τῶν πολλῶν τούτων κόλπων
ἀποχωρίζονται διάφοροι χερσόνησοι, τῶν διποίων κυριώτεραι
εἶναι ἡ τῆς Μαγνησίας πρὸς Α. τῆς Θεσσαλίας, — ἡ τῆς
Ἀττικῆς, — ἡ Ἀργολική, — ἡ Λακωνική, — ἡ
τῆς Μάνης καὶ ἡ Μεσσηνιακή.

155. **Ακρωτήρια.** — Ἐκ τῶν διαφόρων χερσονήσων
σχηματίζονται καὶ πολλὰ ἀκρωτήρια, τῶν διποίων κυριώ-
τερα εἶναι τὸ Ἀκτιον παρὰ τὸ στόμιον τοῦ Ἀμφρακικοῦ
κόλπου, — τὸ Πίσον καὶ Ἀντίροιον, τὰ διοῖς σχημα-

τίζουσι τὸ μεταξὺ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου καὶ τοῦ κόλπου τῶν Πατρῶν στενόν, — δὲ Ἀραξός (κοινῶς Παπᾶς), δύσθεν ἀρχίζει δὲ κόλπος τῶν Πατρῶν, — δὲ Χελωνάτας νοτιοδυτικῶς τοῦ Ἀράξου καὶ ἀπέναντι τῆς Ζακύνθου, — δὲ Ἰχθύς ἡ Κατάκωλον νοτιώτερον τοῦ προηγουμένου, — δὲ Ἀκρίτας, πρὸ τοῦ δποίου κείνται αἱ γῆσοι Οίνοσσαι, — τὸ Ταίναρον (Ματαπᾶ) ἡ νοτιωτέρα ἀκρα τῆς Μάνης, — δὲ Μαλέας ἡ νοτιωτάτη ἀκρα τῆς Πελοποννήσου, — τὸ Σκύλλαιον ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ἀκρας τῆς Ἀργολικῆς Χερσονήσου, — τὸ Σούνιον (Καθο-κολῶνες) ἡ νοτιωτάτη ἀκρα τῆς Ἀττικῆς, — δὲ Καφηρεὺς (Καθο-Ντ' ὤρος) πρὸς Ν. τῆς Εὔβοιας, — τὸ Ἀστεμίσιον ΒΔ. τῆς Εὔβοιας, — ἡ Σηπιάς ΝΑ. τῆς Μαγνησίας καὶ ἄλλα.

156. Πορθμοί. — Δύο εἶναι οἱ κυριώτεροι πορθμοὶ τῆς Ἐλλάδος· δὲ πορθμὸς τοῦ Εὐρίπου, δὲ δποῖος χωρίζει τὴν Εὔβοιαν ἀπὸ τῆς Βοιωτίας, καὶ δὲ πορθμὸς τοῦ Ῥίου καὶ Ἀντιρρίου, δὲ δποῖος ἐνώνει τὸν Κορινθιακὸν κόλπον μετὰ τοῦ κόλπου τῶν Πατρῶν.

Περιγραφὴ τῶν ὁρέων, πεδιάδων, ποταμῶν
καὶ λιμνῶν τῆς Ἐλλάδος.

157. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἐλλάδος παρουσιάζει πολλὰς ὁροσειράς, μεταξὺ τῶν δποίων διανοίγονται πολλαὶ κοιλαδες καὶ πεδιάδες. Πάσαι αἱ ὁροσειραὶ αὗται ἔχουσι τὴν ἀρχήν τῶν ἐκ τῆς Πίνδου.

158. Ἡ Πίνδος εἶναι συνέχεια τῶν Διναρικῶν Ἀλπεων, τὰς δποίας εἴδομεν εἰς τὸ ΒΔ. τῆς ἐλλην. χερσονήσου, ἐκτείνεται ἀπὸ Β. πρὸς Ν. χωρίζει τὴν Ἡπειρον ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας καὶ ἐκπεμπει ἄλλους κλαδούς πρὸς Α., πρὸς Δ. καὶ πρὸς Ν.

159. Εἰς τὸν ἀνατολικὸν κλάδον ἀνήκει δὲ Ὁλυμπος,

τὸ ὑψηλότερον ὅρος τῆς Ἐλλάδος. Κλάδοι τοῦ Ὁλυμπού εἶναι ἡ Οσδα καὶ τὸ Πίνθιον.

160. Εἰς τὸν Δ. κλάδον τῆς Πίνδου ἀνήκουσι τὰ Τζουμέρκα καὶ ἄλλα ὅρη τῆς Δυτικῆς Ἐλλάδος.

161. Εἰς τὸν Ν. κλάδον τῆς Πίνδου ἀνήκουσιν ἡ Οθρυς, ἡ δποία χωρίζει τὴν Θεσσαλίαν ἀπὸ τῆς Στερεάς Ἐλλάδος, δὲ Τυμφροντός καὶ ἡ Οἴτη, τὰ Βαρδούσια, ἡ Γκιώνα καὶ δὲ Παρνασσός.

162. Μεμονωμένας δὲ ὁροσειράς ἀποτελοῦσιν δὲ Κιθαιρών, δὲ Ἐλικών, ἡ Πάρνητος, τὸ Πεντελικόν, δὲ Τυμπτός καὶ τὸ Λαύρειον.

163. Μεταξὺ τῶν ὁρέων τούτων διανοίγονται πολλαὶ πεδιάδες διαρρεόμεναι ὑπὸ μεγάλων ποταμῶν. Τούτων αἱ κυριώτεραι εἶναι αἱ ἔξης.

164. Ἡ Θεσσαλικὴ πεδιάς, ἡ μεγίστη τῶν πεδιάδων τῆς Ἐλλάδος, τὴν δποίαν διαρρέει δὲ Ηπηνείος, δεστὶς πηγάζει ἐκ τῆς Πίνδου καὶ χύνεται εἰς τὸ Αιγαίον πέλαγος.

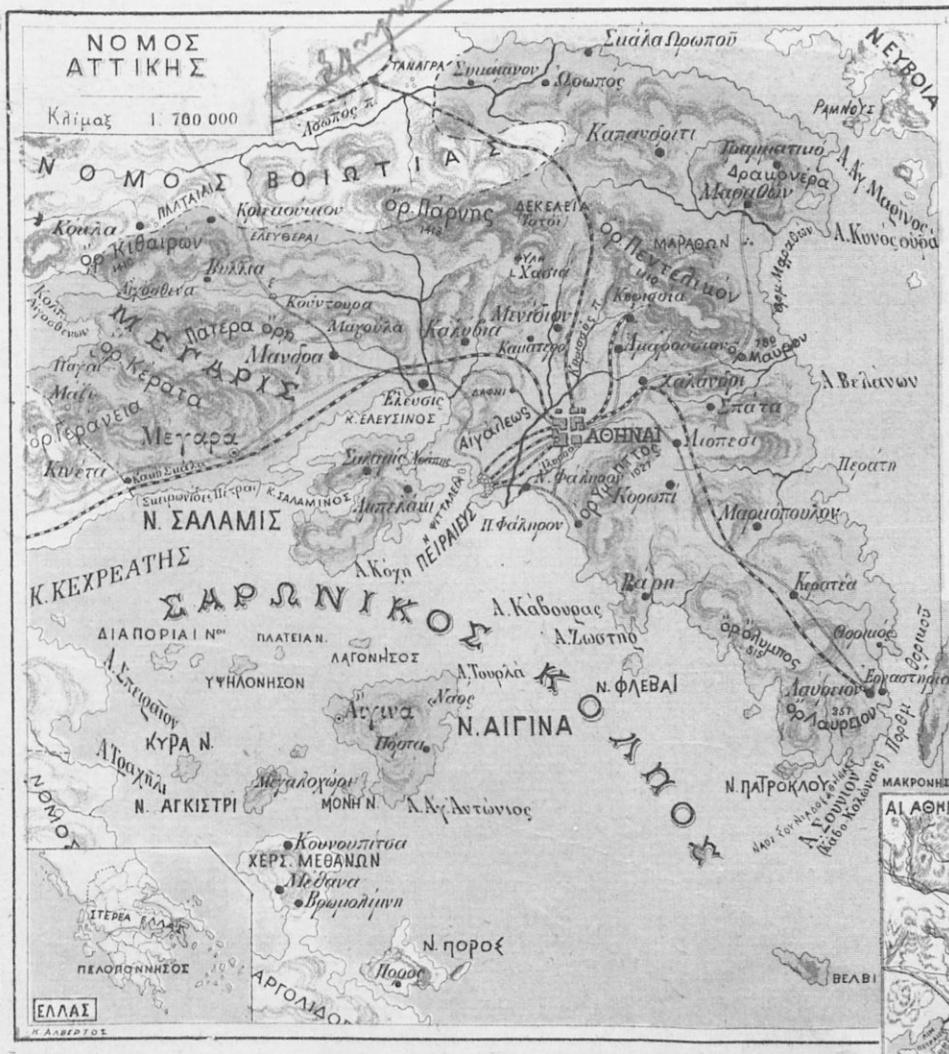
165. Ἡ πεδιάς τῆς Φθιώτιδος, τὴν δποίαν διαρρέει δὲ Σπερχειός ἡ Ἀλαμάνας· οὗτος πηγάζει ἐκ τοῦ Τυμφρηστοῦ καὶ χύνεται εἰς τὸν Μελιακὸν κόλπον.

166. Ἡ τῆς Βοιωτίας, τὴν δποίαν διαρρέει δὲ Βοιωτικὸς Κηφισσός.

167. Ἡ τῶν Αθηνῶν, τὴν δποίαν διαρρέει δὲ Ἀττικὸς Κηφισσός.

168. Ἡ τῆς Αιτωλοακαρνανίας, τὴν δποίαν διαρρέει δὲ Ἀχελώος ἡ Ἀσπροπόταμος δὲ μέγιστος ποταμὸς τῆς Ἐλλάδος· οὗτος πηγάζει ἐκ τῆς Πίνδου καὶ χύνεται εἰς τὸ Ιόνιον πέλαγος.

169. Πρὸς Α. τοῦ Ἀχελώου ὑπάρχουσι καὶ δύο ἄλλοι ἄξιοι λόγου ποταμοί, δὲ Εύπονος καὶ δὲ Μόρονος, ἐκβάλλοντες δὲ μὲν εἰς τὸν κόλπον τῶν Πατρῶν, δὲ δὲ εἰς τὸν Κορινθιακόν.

170. "Οοφ της Πελοποννήσου.—Τὸ ἔδαφος τῆς Πελοποννήσου εἶναι μὲν ὀρεινότερον, ἂλλὰ παρουσιάζει περισσοτέρας πεδιάδας ἢ ἡ λοιπὴ ἡπειρωτικὴ Ἑλλάς.

171. Εἰς τὸ Β. τῆς Πελοποννήσου ἔκτείνονται ἐκ Δ. πρὸς Α. τὸ Παναχαϊκόν, ὃ "Ωλενος ἢ Εούμανθος, τὰ Αροάνια (Χελμὸς) καὶ ἡ Κυλλήνη (Ζήρια).

- 1 Αιροπόλις
- 2 Πατισία
- 3 Κεφέλη
- 4 Λουσβίσ
- 5 Αυπελούπποι
- 6 Άγ. Θεόδωρος
- 7 Άγ. Ελεονσα
- 8 Μνημειον Κάρασσασιπ
- 9 Σεπολία
- 10 Κολουμνθοῦ

172. Εἰς τὸ κέντρον τῆς Πελοποννήσου ἀπλοῦται τὸ Ἀρκαδικὸν ὄροπέδιον, εἰς τὸ δυτικὸν ἀνάκτουσι τὸ **Μαίναλον** καὶ δ **Ταῦγετος** ἢ **Πενταδάκτυλον**.

173. Πρὸς Α. τῆς Πελοποννήσου ἔκτείνονται τὸ **Ἄρτεμιδιον**, τὸ **Παρθένιον**, δ **Πάρνων** καὶ τὸ **Ἄραχναῖον**.

174. Επὶ δὲ τῶν ἐλληνικῶν νήσων ὅρη ὄνομαστὰ εἶναι· ἡ **Δίοφυς**, ἢ **Οὖη** καὶ τὸ **Τελέθριον** ἐπὶ τῆς Εὐβοίας, δ **Ζεὺς** ἐπὶ τῆς Νάξου καὶ δ **Αἴνος** ἐπὶ τῆς Κεραλλήνιας.

175. **Πεδιάδες** καὶ **ποταμοὶ** τῆς **Πελοποννήσου**. — Αἱ κυριώτεραι πεδιάδες τῆς Πελοποννήσου εἶναι· ἡ τῆς **Κορινθίας**, ἡ τῆς **Ἀγρολίδος**, ἡ τῆς **Λακωνίας**, ἡ τῆς **Μεσσηνίας**, ἡ τῆς **Πλείας** καὶ ἡ τῶν **Πατρῶν**. Οἱ δὲ δικρέοντες αὐτὰς ποταμοὶ εἶναι· δ **Ἄσωπός**, δ **Σελινοῦς** καὶ δ **Κορθίς** ἐκβαλλοντες εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, δ **Ἀλφείδος** ἢ **Ρουφιᾶς**, δ μέγιστος τῶν ποταμῶν τῆς Πελοποννήσου· εὗτος κατέρχεται ἐκ τῶν νοτίων ὄρέων τοῦ Ἀρκαδικοῦ ὄροπεδίου καὶ ἐκβαλλει εἰς τὸ Ίονιον πέλαγος παρὰ τὴν Ἀγουλινίτσαν, δ **Πηνειός** (τῆς Γαστούνης), διστις πηγαζει ἐκ τοῦ Ἐρυμανθου καὶ ἐκβαλλει εἰς τὸ Ίονιον, δ **Πάμιδος** πηγαζει ἐκ τῶν Νεμίων ὄρέων καὶ ἐκβαλλει εἰς τὸν Μεσσηνιακὸν κόλπον, δ **Εύρωτας** πηγαζει ἐκ τῶν νοτίων ὄρέων τοῦ Ἀρκαδικοῦ ὄροπεδίου καὶ ἐκβαλλει εἰς τὸν Λακωνικὸν κόλπον.

Αίμναιο. — Αἱ λίμναι τῆς Ἑλλάδος παραβχλόμεναι πρὸς ἄλλας λίμνας τῆς ἐλληνικῆς χερσονήσου εἶναι μικραὶ καὶ ἀσήμαντοι. Τούτων αἱ κυριώτεραι εἶναι· ἡ **Βοιβηνὶς** ἐν Θεσσαλίᾳ, ἡ **Τοιχωνὶς** ἐν Ἀκαρνανίᾳ, ἡ **Κωπαΐς** ἐν Βιωτίᾳ, ητις ἡτοῦ μεγίστη τῶν λιμνῶν τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ ἀπεξηράνθη καὶ μετεβλήθη εἰς ἔδαφος καλλιεργήσιμον.

Εἰς τὴν Πελοπόννησον ὑπάρχουσιν ἡ τοῦ **Φενεοῦ**, ἡ **Στυμφαλὶς** καὶ ἡ **Δέοντη**.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἐκτὸς τῶν λιμνῶν τούτων ὑπάρχουσι καὶ πολλαὶ ἄλλαι μικραὶ ἀβχαζεῖς παρὰ τὴν θάλασσαν λίμναι, τὰς διποίας γρηγοριμοποιοῦσι μᾶλλον πρὸς πῆξιν ἀλατος, διὰ τοῦτο καὶ ὄνομαζονται ἀλικαί.

Ιαματικαὶ πηγαί. — Εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπάρχουσιν ἐπίσης πηγαὶ θερμῶν ὑδάτων, αἱ δυτικαὶ θεραπεύουσι διαφόρους ἀσθενείας, διὰ τοῦτο καὶ ὄνομαζονται **ιαματικαὶ πηγαί**. Τοιαῦται εἶναι ἡ τῆς Αἰθηψοῦ, τῆς Ὑπατῆς, τῶν Μεθυνῶν, τοῦ Λουτρακίου, τῆς Κυλλήνης, ἐπὶ τῆς νήσου Κυθνου καὶ ἄλλαι.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἡ Ἑλλάς πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς 26 νομούς. Οἱ νομοὶ εὗτοι διαιροῦνται εἰς 69 ἱπαρχίας καὶ αἱ ἱπαρχίαι εἰς 443 δήμους.

Α'. ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ

Στερεά Ἑλλάς καλεῖται τὸ μέρος, τὸ δυτικὸν εύρισκεται μεταξὺ τῆς Ἡπείρου καὶ Θεσσαλίας πρὸς Β. καὶ τῆς Πελοποννήσου πρὸς Ν., ἀπὸ τῆς δυτικῆς χωρίζεται διὰ τῆς Κορινθιακῆς διώρυχος. Ἡ Στερεά Ἑλλάς περιλαμβάνει ἐξ νομούς· εὗτοι δὲ εἶναι 1) Ἀττικῆς, 2) Βοιωτίας, 3) Φθιώτιδος, 4) Φωκίδος, 5) Αιτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, 6) Εύρυτανίας.

Α. Νομὸς Ἀττικῆς.

Πληθυσμὸς 256,000.

Κλῖμα. — Τὸ κλῖμα τῆς Ἀττικῆς εἶναι ἐκ τῶν ὠραίοτερων καὶ γλυκοτέρων τῶν ἐλληνικῶν χωρῶν.

Ἐδαφος. — Τὸ ἔδαφος τῆς Ἀττικῆς εἶναι λεπτόγεων καὶ ὅχι πολὺ εὔφορον.

Προϊόντα. — Ἡ Ἀττικὴ παράγει δημητριακούς καρ-

πούς, σίνον, ἔλαιον, μέλι, τρέφει διάφορα κτήνη καὶ ἔξαγει μάρμαρα καὶ τινα μέταλλα.

Ορος. — Η Πάρνητος χωρίζουσα τὴν Ἀττικὴν ἀπὸ τῆς Βοιωτίας, τὸ Πεντελικόν, ἐκ τοῦ δποίου ὄρύσσονται λευκότατα μάρμαρα, δὲ Τμητὸς ὄνομαστὸς διὰ τὸ μέλι του, τὸ Λαυρεῖον, περιέχον μεταλλεῖα μολύβδου, δὲ Αλγάλεως πρὸς Δ. τῶν Ἀθηνῶν, δποὶ δὲ Ξέρξης ἔστησε τὸν θρόνον του, ἵνα ἕδη πέπον τέλος θὰ ἐλάχθανεν ἡ ἐν Σχλαμῷ ναυμαχία, δὲ Κιθαιρῶν μεταξὺ Μεγαρίδος καὶ Βοιωτίας καὶ ἡ Γεράνεια.

Πεδιάδες. — Διὰ τῶν ὄρέων τούτων ἡ Ἀττικὴ κατατέμνεται εἰς 4 πεδιάδας: τὴν τοῦ Μαραθώνος (Διακρίαν) πρὸς Β. τῆς Πάρνηθος καὶ τοῦ Πεντελικοῦ, τὰ Μεσόγεια πρὸς Α. τοῦ Υμηττοῦ, τὸ Θριάσιον πεδίον (Ἐλευσῖνος) πρὸς Δ. καὶ τὴν πεδιάδα τῶν Ἀθηνῶν τὴν σημαντικώτεραν ὅλων μεταξὺ Πάρνηθος, Πεντελικοῦ, Υμηττοῦ καὶ Αἰγαίων.

Ποταμοί. — Οἱ διαρρέοντες τὴν Ἀττικὴν ποταμοὶ εἰναι ἀσήμαντοι πολλάκις ἐκλείποντες ἐν καιρῷ ἀνοιχρίας. Όνομαστότεροι εἰναι δὲ Κηφισός καὶ δὲ Ιλισσός.

Διοικητικὴ διαίρεσις. — Ο νομὸς Ἀττικῆς διοικητικῶς διαιρεῖται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας 1) Ἀττικῆς, 2) Αἰγαίης, 3) Μεγαρίδος.

1. Η Ἐπαρχία Ἀττικῆς, ἀρχομένη ἀπὸ τῆς Πάρνηθος καταλήγει εἰς τὸ Σούνιον ἀκρωτήριον, ἔνθα ὑπῆρχεν ἄλλοτε δὲ μεγαλοπρεπής ναὸς τῆς Σουνιάδος Ἀθηνᾶς¹. τοῦ ναοῦ τούτου σώζονται ἀκόμη 14 στῦλοι· ἐκ τούτων καὶ τὸ ἀκρωτήριον ὄνομαζεται ιταλιστὶ καθο-κολῶνες.

Πρωτ. τοῦ νομοῦ, τῆς ἐπαρχίας καὶ τοῦ βασιλείου εἰναι αἱ Ἀθῆναι, αἱ δποίαι κείνται μεταξὺ τῶν ποταμίων Κηφισοῦ καὶ Τιλισσοῦ. Αἱ Ἀθῆναι εἰναι πόλις ἀρχαιοτάτη

καὶ συνίστατο τὸ πάλαι ἐκ τριῶν μερῶν, ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως, ἐκ τῆς Κάτω πόλεως, ἡ δποία ώνομαζετο καὶ Ἀστυ, καὶ ἐκ τῶν λιμένων τοῦ Πειραιᾶς, τῆς Μουνυχίας καὶ Παλαιοῦ Φαλήρου, εἰς δποίοις συνεδέοντο μετὰ τῶν Ἀθηνῶν διὰ μακρῶν τειχῶν. Ολόκληρος ἡ πόλις κατεκριμένη ὑπὸ θαυμασίων οἰκοδομῶν, τῶν δποίων τὰ ἐπισημότερα λείψανα εἶναι τὰ ἀκόλουθα.

Ἐν μὲν τῇ Ἀκροπόλει τὰ Προπύλαια μετὰ τῆς Πινακοθήκης, πλησίον τῶν δποίων κείται δὲ ναὸς τῆς Ἀπτέρου Νίκης, τὸ Ἐρέχθειον καὶ δὲ Παρθενών, δστις οἰκοδομηθεὶς ἐπὶ Περικλέους ἐπισύρει τὸν θαυμασμὸν παντὸς τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου· τοῦ μνημείου τούτου μόνον ἐρείπια σώζονται.

Εἰς δὲ τὸ Ἀστυ, τὸ δποῖον ἡτο πλῆρες δημοσίων οἰκοδομῶν, σώζονται τὰ ἐρείπια τοῦ μεγίστου ναοῦ τοῦ Ὄλυμπίου Διός, δὲ ναὸς τοῦ Θησέως κοινῷ καλούμενος Θησείου, τὸ Ὁδεῖον Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ, τὸ Ἀσκληπιεῖον, τὸ Θέατρον τοῦ Διονύσου (πάντα ταῦτα πέριξ τῆς Ἀκροπόλεως κείμενα), τὸ μνημεῖον τοῦ Λυσικράτους, τὸ Ὁρολόγιον τοῦ Κυρρήστου (κοινὸς ναὸς τοῦ Αἰόλου), ἡ Πύλη τῆς Ἀγορᾶς καὶ ἄλλα.

Αἱ Νεαὶ Ἀθῆναι ἔκτισμέναι μὲ εὐθείας καὶ κανονικάς δύονται συγκαταλέγονται μεταξὺ τῶν πρώτων πόλεων τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῶν δευτερευούσων τῆς Εὐρώπης. Τὰ σημαντικώτερα καὶ λαμπρότερα τῶν δημοσίων οἰκοδομημάτων εἰναι τὰ Ἀνάκτορα, ἡ Σιναία Ἀκαδημία, τὸ Ἀνάκτορον τοῦ Διαδόχου, τὸ Ζάππειον μέγαρον, τὸ Πανεπιστήμιον, ἡ Βαλλιάνειος Βιβλιοθήκη, τὸ ἀνακατινισθὲν Στάδιον, τὸ Πολυτεχνεῖον, τὸ Ἐθνικὸν Μουσεῖον, τὸ Ἀρσάκειον, ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἐλλάδος, τὸ μέγαρον τῶν Ταχυδρομείων καὶ Τηλεγράφων, Ορφανοτροφεῖα ἀρρένων καὶ θηλέων, Νοσοκομεῖα καὶ πολλὰ ἄλλα.

¹ "Ηδη οἱ ἀρχαιολόγοι ἐκ τῆς ἀνακαλύψεως ἐπιγράψαν τινῶν ὑποστηρίζουσιν δτι καλεῖται Ναὸς τοῦ Ποσειδῶνος.

Αἱ Ἀθῆναι ὡς ἐν τῇ ἀρχαιότητι οὕτω καὶ σήμερον θεωροῦνται ὡς κέντρον τῶν γραμμάτων καὶ ἐπιστημῶν.

Ἐξοχαὶ τῶν Ἀθηνῶν. — Αἱ Ἀθῆναι ἔχουσι πολλὰς καὶ ώραιάς ἔξοχάς, μετὰ τῶν δποίων συγκοινωνοῦσι διὰ σιδηροδρόμων καὶ τροχισδρόμων. Τοιαῦται δὲ ἔξοχαὶ εἰναι τὰ **Πατίσια** μὲν εὐθυλεῖς κήπους καὶ λαμπράς εἰκόδομάς, ἡ **Κνοφισία** μὲν λαμπράς ἐπαύλεις, τὸ **Ἀμαρούσιον** μὲ πολλὰς φυσικὰς καλλονὰς καὶ ὄνομαστὸν ὕδωρ. **Νέον Φάληρον** καὶ **Παλαιὸν Φάληρον** ἀμφότεραι παράλιοι ἔξοχοι εἰπὶ τοῦ Σχρωνικοῦ ἔχουσαι λουτρά καὶ ἐστιατόρια. **Τατόϊον** (Δεκέλεια) εἰς τὰς ὑπωρείας τῆς Πάρνηθος, βασιλικὴ ἐπαύλις μὲ ἐκτεταμένας φυτείας.

Ἄλλαι πόλεις τῆς Ἀττικῆς εἰναι δὲ **Πειραιεὺς** (50 χιλ. κ.), τὸ ἐπίνειον τῶν Ἀθηνῶν, ἡ ἐμπορικωτάτη πόλις τῆς Ἑλλάδος ἔχουσα πολλὰ βιομηχανικὰ ἐργοστάσια, εἰναὶ ὑφαντουργεῖα, μηχανουργεῖα, ναυπηγεῖα κτλ., ναυτικὴ σχολήν, θέατρον, φιλανθρωπικὰ καταστήματα, γυμνάσιον καὶ πλεῖστα ἐκπαιδευτήρια. Οἱ Πειραιεὺς συνδέεται μετὰ τῶν Ἀθηνῶν διὰ δύο σιδηροδρόμων καὶ ἐνὸς τροχισδρόμου καὶ ἔχει συνεχῆ ἀτμοπλιστικὴν συγκοινωνίαν μεθ' ὅλων τῶν παραλίων πόλεων τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ.

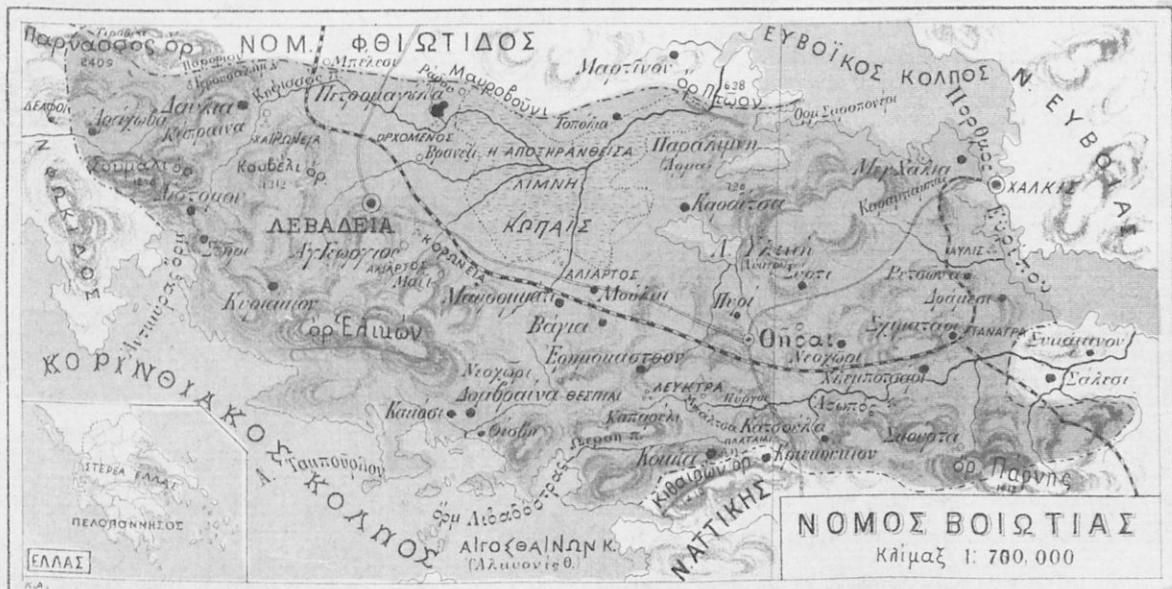
Ἐογαστήρια, πόλις κειμένη εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ Λαυρείου καὶ κατοικουμένη ὑπὸ τῶν ἐργαζομένων εἰς τὰ μεταλλεῖα. **Μαραθών** χωρίον παρὰ τὸ Πεντελικὸν ἀπέχον 7 ωρὰς τῶν Ἀθηνῶν. Εἰς τὴν ὄνομαστὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ 1000 Πλαταίεων κατετρόπωσαν 110 χιλ. Πέρσας.

2. Η **Ἐπαρχία Μεγαρίδος** κεῖται πρὸς Δ. τῆς Ἀττικῆς καὶ ἐκτείνεται μέχρι τοῦ Σχρωνικοῦ κόλπου. Πρὸς Ν. τῆς Μεγαρίδος τὸ ὅρος Γεράνεια καταλήγει εἰς τὴν παραλίαν τοῦ Σχρωνικοῦ καὶ σχηματίζει μέρος κρητινῶδες, διὰ τοῦ ὅποιου διέρχεται δὲ σιδηρόδρομος τῆς Πελοποννήσου.

Τὸ μέρος τοῦτο ὄνομαζεται **Κακὴ Σκάλα** (πάλαι Σκειρωνίδες πέτραι), ἔνθα δὲ κακοῦργος Σκείρων παρεμόνευε τοὺς διαβάτας καὶ κατεκρήμνιζεν αὐτοὺς εἰς τὴν θάλασσαν. Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι τὰ **Μέγαρα** συνδεόμενα μετὰ τῶν Ἀθηνῶν διὰ σιδηροδρόμου. **Ἐλευσίς** κώμη μικρὰ κειμένη πρὸς Δ. τῶν Ἀθηνῶν. Αὔτη ἡτο ὄνομαστὴ τὸ πάλαι διὰ τὸν περιώνυμον ναὸν τῆς Δήμητρος, τῆς δημοίας τὸ ἄγαλμα ἐκομίσθη εἰς Ἀγγλίαν τῷ 1801. Εἰς τὸν ναὸν τοῦτον, τοῦ δημοίου σφέζονται ἀκόμη ἐρείπια, ἔτελοῦντο τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια. Εἰς τὴν Μεγαρίδην ὑπάγεται ἡ νῆσος **Σαλαμίς** (κοινῶς Κούλουρη), ἥτις ὑπῆρχε πατρὶς τοῦ νομούτου Σάλωνος καὶ τοῦ ποιητοῦ Εύριπιδου. Εἰς τὰ στενὰ τῆς Σαλαμίνος, τὰ δηποταὶ ἐκτείνονται ἀπὸ τῆς Ψυτταλείας μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Σκιραδίου, τὸ δηποτὸν ὄνομαζεται **Ἀράπης**, κατεναυμάχησαν τῷ 480 π. Χ. οἱ Ἑλληνες τοὺς Πέρσας. Εἰς τὸν Ἀράπην εὑρίσκεται δὲ βασιλικὸς ναύσταθμος καὶ μία μεγάλη πλωτὴ δεξαμενή, ἐν τῇ δηποτῇ καθαρίζονται τὰ πλοῖα.

3. Η **Ἐπαρχία Αἰγίνης** ἐποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Αἰγίνης καὶ Ἀγκιστρίου (κάτ. 8900). Πρωτ. τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ **Αἴγινα** (4700 κατ.). Η νῆσος Αἴγινα κεῖται ἐν τῷ Σχρωνικῷ κόλπῳ καὶ ἔχει σχῆμα τριγωνικόν.

Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶναι ὄρεινὸν καὶ μόνον εἰς τὴν ΝΔ. παραλίαν ἀπλοῦται πεδιάς μικρὰ καὶ κατάφυτος ἐξ ἀμπέλων καὶ δένδρων ὀπωροφόρων. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀσχολούνται εἰς τὴν σποργαλιείαν, τὴν ναυτιλίαν καὶ ἀγγειοπλαστικήν. Τὸ πάλαι ἡ Αἴγινα ὠνομάζετο Οἰνώνη, ἥριθμει 300 χιλ. κατ. καὶ ἐγένετο ὄνομαστὴ διὰ τὴν μεγάλην ναυτικὴν δύναμιν καὶ τὸ ἐμπόριον αὐτῆς. Εἰς τὴν νῆσον ταύτην ὑπῆρχε ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς, τοῦ δημοίου καὶ σήμερον ἀκόμη σφέζονται ἐρείπια. Τὸ δὲ **Αγκιστριον** εἶναι μικρὰ νῆσος

ἀπέναντι τῆς Αιγίνης ἔξαγουσα ιδίως ῥωτίνην πέριξ αὐτῆς ὑπάρχουσι νῆσοι ἀκατοίκητοι.

Περίληψις:

Ορη. — Πάρνης, Κιθαιρών, Γεράνεια, Πεντελικόν, Υμήτος, Λαύρειον, Αιγάλεως.

Πεδιάδες. — Μαραθώνος (Διαχρία), Μεσόγεια, Θριάσιον πεδίον, Αθηνῶν.

Ποταμοί. — Κηφισός, Ιλισσός.

Ἐπαρχίαι. — Αττικῆς, Μεγαρίδος, Αιγίνης.

Πόλεις καὶ καῦματα. — Αθῆναι, Πειραιεύς, Φάληρον, Εργαστήρια, Μέγαρα, Ελευσίς, Σαλαμίς, Αἴγινα.

Ίστορικαι πόλεις καὶ τοποθεσίαι. — Αθῆναι, Μαραθών, Ελευσίς, Σαλαμίς, Αἴγινα καὶ Σκειρωνίδες πέτραι.

Νομὸς Βοιωτίας.

164. Ηλικ. 57 χιλ. κατ.

Κλῖμα. — Τυγρὸν καὶ νοσηρὸν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κατὰ τὸ θέρος ἔνεκα τῶν πολλῶν λιμναζόντων ὄδατων εἰς τὴν χώραν ταύτην.

Εδαφος. — Πεδινὸν καὶ εὔφορον περάγον δημητριακούς καρπούς, βάζους, σίνον, καπνόν, σσπριά καὶ διατέρφον πολλὰ ποίμνια αἰγῶν καὶ προβέτων.

Ορον. — Ο Ελικὸν ἐν ἑκατόντερων ὄρεών τῆς Ελλαδὸς κατάφυτον. Επ' αὐτοῦ ἐπίστευον οἱ ἀρχαῖοι ὅτι κατώκουν αἱ Μοῦσαι, οἱ Κιθαιρῶν, ὅρος ἀπότομον καὶ κατάφυτον ἐπὶ τοῦ δποίου τρέφονται ἔλαφοι καὶ ἀγριόχειροι, τὸ Πιθών, τὸ δποίον ἷτο καθίερωμένον εἰς τὸν

Απόλλωνα, δι Παρνασσός, τοῦ δποίου τὰ ὑψηλότερα μέρη εἶναι γυμνὰ ἔνεκα τοῦ πολλοῦ ψύχους καὶ τῶν πολλῶν χιόνων, τὰ δὲ χαμηλότερα δασώδη. Ἐπ' αὐτοῦ τρέφονται πολλὰ ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων ἐκ τοῦ γάλακτος τῶν δποίων κατασκευάζουσιν ἔξαρτεν τυρὸν καὶ βούτυρον. Ἐκ τῶν πολλῶν κορυφῶν τοῦ Παρνασσοῦ αἱ ὑψηλότεραι εἶναι ἡ Λυάκουρα (Λυκώρεια) καὶ δι Γεροντόθραχος. Ο Παρνασσός ἔθεωρεῖτο οἰρὸν δρός τῶν Μουσῶν καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος· εἰς τοὺς πρόποδας αὐτοῦ ὑπῆρχε τὸ Μακτεῖον τῶν Δελφῶν καὶ ἡ Κασταλία πηγή, ἐκ τοῦ ὅδατος τῆς δποίας δυτικῶν ἔπινεν ἐγίνετο ποιητής, ὡς ἐπίστευον οἱ ἀρχαῖοι· ἡ πηγὴ αὗτη ὄνομαζεται σήμερον βρύσι τοῦ Ἀγ. Ιωάννου. Εἰς τὸν Παρνασσὸν ὑπῆρχεν ἐπίσης τὸ Κωρύκιον ἀντρὸν· τοῦτο ὄνομαζεται σήμερον Σπήλαιον τοῦ Ὁδυσσέως, διότι κατὰ τὴν ἐπανάστασιν δι ἥρως οὔτος διεφύλαξεν εἰς τὰς μεγάλας καὶ βαθεῖας αὐτοῦ ὄπας τὴν οἰκογένειάν του.

Πεδιάδες.— Μεταξὺ τῶν ὄρέων τούτων ἔκτείνεται κυρίως ἡ μεγάλη καὶ εὔφορος πεδιάς τῆς Βοιωτίας, ἡ δποία διαιρεῖται εἰς δύο μέρη· εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Θηβῶν καὶ εἰς τὴν τῆς Λεβαδείας.

Ποταμοί.— Ο Ασωπός, πηγάζων ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος, διαρρέει τὴν Θηβαϊκὴν πεδιάδα καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον, δι Βοιωτικὸς Κηφισός, πηγάζων ἐκ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Παρνασσοῦ, ἐκβάλλει εἰς τὴν Κωπαΐδα λίμνην.

Αίμναι.— Η Κωπαΐς, ἡ δποία ἀπεξηράνθη καὶ τοιουτοτρόπως τὸ μὲν κλῖμα τῆς Βοιωτίας σημαντικῶς ἔθελτιώθη, οἱ δὲ γεωργικοὶ πληθυσμοὶ ἀπέκτησαν ἔδαφος παχύτατον 240 000 περίπου στρεμμάτων πρὸς καλλιέργειαν. Η Τλικὴ καὶ ἡ Άρμα, εἰς τὰς δποίας διοχετεύονται τὰ ὅδατα τῆς Κωπαΐδος καὶ ἐξ αὐτῶν εἰς τὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον.

Διοικητικὴ διαιρέσεις.— Ο νομὸς Βοιωτίας διαιρεῖται εἰς 2 ἐπαρχίας· 1) Λεβαδείας, 2) Θηβῶν.

1. Η Ἐπαρχία Λεβαδείας περιλαμβάνει τὸ ΒΔ. τοῦ νομοῦ. Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας καὶ τοῦ νομοῦ εἶναι ἡ Λεβαδεία (6,300 κατ.). Αὕτη κεῖται ἐπὶ τερπνοτάτης τοποθεσίας, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν βαμβακοφυτείαν καὶ τὴν νηματουργίαν. Κάπραινα κώμη μικρὰ κειμένη ἐπὶ τῶν ἐρειπών τῆς ἀρχαίας Χαιρωνείας τῆς πατρίδος τοῦ Πλουτάρχου. Δίστομον κωμόπολις γενομένη ὄνομαστη διὰ τὴν πλησίον αὐτῆς καταστροφὴν τῶν Τούρκων ὑπὸ τῶν Σουλιωτῶν. Αράχωβα ἐπὶ τῶν νοτίων ὑπωρειῶν τοῦ Παρνασσοῦ· ταύτης οἱ μὲν ἀνδρες ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ἀμπελουργίαν καὶ κτηνοτροφίαν, αἱ δὲ γυναικες ὑφαίνουσιν ὄναμαστους τάπητας.

2. Η Ἐπαρχία Θηβῶν περιλαμβάνει τὸ ΝΑ. μέρος τοῦ νομοῦ. Πρωτ. αὐτῆς εἶναι αἱ Θηβαί (3500 κατ.), πόλις ἀρχαία κειμένη ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου λόφου τῆς ἀκροπόλεως Καθημείας πατρὸς τοῦ ποιητοῦ Πινδάρου καὶ τῶν στρατηγῶν Ἐπαμεινώδου καὶ Πελοπίδου· πρὸς Ν. τῶν Θηβῶν κατὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ Κιθαιρῶνος ἔκειντο αἱ Πλαταιαί, εἰς τὰς δποίας τῷ 479 π. Χ. οἱ Ἐλληνες ὑπὸ τὴν στρατηγίαν τοῦ Παυσανίου κατετρόπωσαν τοὺς Πέρσας. Πρὸς Δ. τῶν Θηβῶν ἔκειντο τὸ πάλαι αἱ Θεοπιαὶ καὶ τὰ Λευκτρα, πρὸς Α. δὲ τῶν Θηβῶν καὶ ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Εἰβοϊκοῦ κόλπου ἔκειτο ἡ Αύλις, ἐκ τῆς δποίας ἔξεστρατευσαν οἱ Ἐλληνες κατὰ τὴν Τροίας.

Περιόληψις:

Ορῃ — Ελικών, Κιθαιρών, Πτῶον, Παρνασσός.

Πεδιάδες. — Η τῶν Θηβῶν καὶ ἡ τῆς Λεβαδείας.

Ποταμοί. — Ο Ασωπός, δι Κηφισός.

Αίμναι. — Κωπαΐς, Τλική, Άρμα.

Πόλεις καὶ κάμαι. — Λεβαδεία, Κάπραινα, Δίστομον, Αράχωβα, Θηβαί.

Ιστορικαὶ πόλεις καὶ τοποθεσίαι. — Κασταλία πηγή,

Κωρύκιον "Αντρον, Χαιρώνεια, Δίστομον, Θήβαι, Πλαταιάι, Θεσπιαί, Λεῦκτρα, Αύλις.

3 Νομὸς Φθιώτιδος.

165. Πληνθ. 99 χιλ. κατ.

Κλίμα. — Τὸ κλίμα τῆς Φθιώτιδος εἶναι ψυχρὸν καὶ

ὑγιεινόν, ἀλλὰ κατὰ τὸ θέρος εἰς τινὰ ἀνατολικὰ παράλια εἶναι νοσῶδες.

"Εδαφος.—Τὸ ἔδαφος τῆς Φθιώτιδος εἶναι πολὺ εὔδρομον εἰς τὰ πεδινὰ παράγον δημητριακούς καρπούς, καπνόν, βαμβακα, σίνον κλπ.

"Ορον.—Η "Οθρυς ἡτις εἶναι κεκαλυμμένη ιδίως πρὸς τὰς κλιτύας ὑπὸ πυκνοτάτων δασῶν καὶ ἐγκλείει ὄρυκτὰ γαλ-

κού. Τό δρος τοῦτο χωρίζει τὴν Θεσσαλίαν ἀπὸ τῆς Στερεάς Ἑλλάδος καὶ ἀπετέλει πρὸ τοῦ 1881 τὰ δρια τοῦ βχσιλείου ἡμῶν. Ἡ Οἰτη εἶναι ὑψηλὴ καὶ δισώδης. Ὁ Τυμφρηστός, δρος ἀπόκρημνον καὶ κατάφυτον ἐκ δρυῶν καὶ καστανεῶν, καὶ δ Παρνασσός.

Κλαδος τῆς Οἰτης εἶναι τὸ Καλλιδρομον καταλήγον ἀποτόμως πρὸς τὸν Μαλιακὸν κόλπον καὶ σχηματίζον τὰ στενὰ τῶν Θερμοπυλῶν· ταῦτα ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Λεωνίδου εἶχον 20 μέτρων πλάτος, διότι δ Μαλιακὸς κόλπος εἰσήρχετο βαθύτερον εἰς τὴν ἔηράν, ἐνῷ σήμερον τὰ ὑδάτα τοῦ Σπερχειοῦ προσέγγωσαν διὰ τῆς ἵλιος αὐτῶν τὸν κόλπον καὶ μετέβησαν τὰ στενὰ ταῦτα εἰς ἐκτεταμένον ἀλίπεδον.

Πεδιάδες.—Ἡ τῆς Λαμίας μεταξὺ Οἰτης καὶ Ὀθρυς μεγαλη καὶ εὐφορος ἐκτεινομένη μέχρι τοῦ Μαλιακοῦ καὶ ἡ τῆς Δοκρίδος ἐκτεινομένη μεταξὺ Καλλιδρόμου, Παρνασσοῦ καὶ Γκιώνας.

Ποταμοί.—Ο Σπερχειὸς διαρρέων τὴν Λαμιακὴν πεδιάδα δ ποταμὸς οὗτος πλημμυρεῖ κατὰ τὸν χειμῶνα καὶ ἐπιφέρει πολλὰς ζημίας. Ἐπὶ δὲ τῆς γεφύρας αὐτοῦ πολεμῶν τῷ 1821 δ Ἀθανάσιος Διάκος, συνέλήφθη καὶ ὁσουλίσθη ἐν Λαμίᾳ ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ο Κηφισὸς πηγάζων ἐκ τῶν ὑπωρεῶν τοῦ Παρνασσοῦ, διαρρέει τὴν πεδιάδα τῆς Δοκρίδος καὶ εἰσέρχεται εἰς τὴν Βοιωτίαν.

Λίμναι.—Ἡ Ευνιάς παρὰ τὰς Β. ὑπωρείας τῆς Οθρυς

Διοικητικὴ διαίρεσις.—Ο νομὸς Φθιώτιδος διοικητικῶς διαιρεῖται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας 1) Φθιώτιδος, 2) Δοκρίδος, 3) Δομοκοῦ.

1. Ἡ Ἐπαρχία Φθιώτιδος περιλαμβάνει ἀπασαν τὴν κοιλάδα τοῦ Σπερχειοῦ τὴν μεταξὺ Ὀθρυς καὶ Οἰτης καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Τυμφρηστοῦ μέχρι τοῦ Παγασητικοῦ κόλπου. Πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ καὶ τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ

Λαμία κειμένη μεταξὺ δύο λόφων, τῶν δποίων δ εἰς πρὸς Α. κελεῖται Ἀκρολαμία καὶ φέρει ἐπ' αὐτοῦ φρούριον Ἡ Λαμία (7500 κατ.) παράγει ἔξχιρετον καπνόν. Ἐπίνειον τῆς Λαμίας εἶναι ἡ Στυλίς ἐπὶ τοῦ Μαλιακοῦ. **Τυπάτη**, κωμόπολις εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Οἰτης παρ' αὐτὴν ὑπάρχουσι θειοῦχα ιαματικὰ ὕδατα. **Νέα Μιζέλα** ἡ Ἀμαλιάπολις. **Σούνιοπη**, κειμένη ὡς καὶ ἡ προηγουμένη παρὰ τὸν Παγασητικὸν κόλπον.

2. Ἡ Ἐπαρχία Δοκρίδος περιλαμβάνει τὸ ΝΑ. μέρος τοῦ νομοῦ. Πρωτεύουσα αὐτῆς ἡ **Αταλάντη**, πόλις μικρὰ (1800 κατ.) παράγουσα σῖτον, οἰνον, ἔλαιον καὶ ἔλλα. Μετὰ τῆς Αταλάντης συνέχεται ἡ **Νέα Πέλλα** συνοικισθεῖσα ὑπὸ Μακεδόνων ἀγωνισθέντων ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὴν μεγάλην ἡμῶν ἐπανάστασιν. Πρὸς Β. αὐτῆς εἶναι ἡ κωμόπολις **Λειβανάτες**, πατρὶς τοῦ Ὀδυσσέως Ἀνδρούτσου. **Δραχμάνιον** παρὰ τὴν ἀρχαίαν Ἐλάτειαν, ἥτις ἔθεωρεῖτο τὸ παλαιὸν ὡς κλείς τῆς Στερεάς Ἑλλάδος.

3. Ἡ Ἐπαρχία Δομοκοῦ κεῖται πρὸς Β. τῆς ἐπαρχίας Φθιώτιδος καὶ ἔχει πρωτ. τὸν **Δομοκὸν** (1600 κατ.), πόλιν κειμένην ἐπὶ ὑψηλῆς θέσεως, ἐκ τῆς δποίας φαίνεται δλόκληρος ἡ Θεσσαλία.

Περίληψις:

Ορη.—Ὀθρύς, Οἰτη, Τυμφρηστός, Παρνασσός, Καλλιδρομον.

Πεδιάδες.—Ἡ τῆς Λαμίας καὶ ἡ τῆς Δοκρίδος.

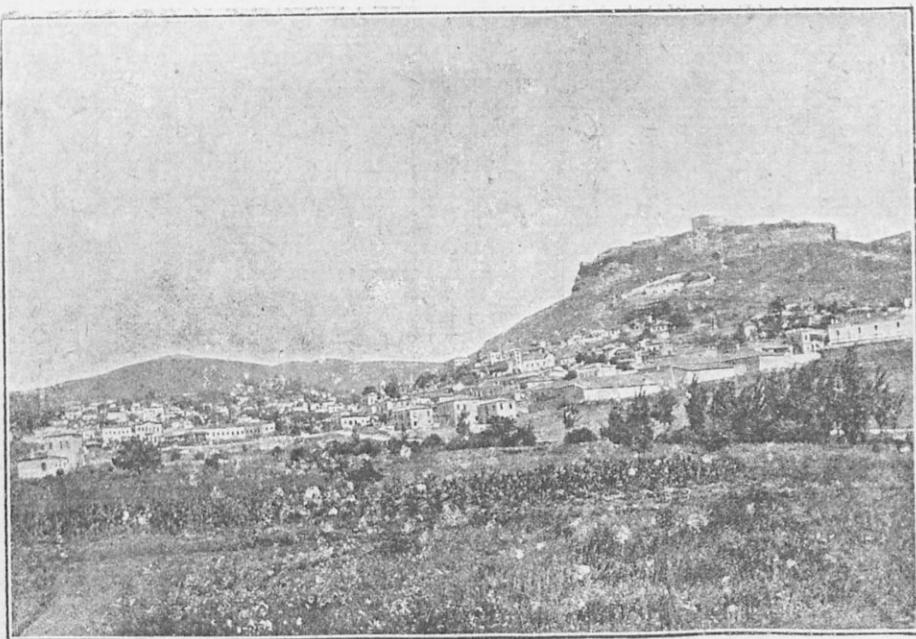
Ποταμοί.—Ο Σπερχειός, δ Κηφισός.

Λίμναι.—Ἡ Ευνιάς.

Ἐπαρχίαι.—Φθιώτιδος, Δοκρίδος, Δομοκοῦ.

Πόλεις καὶ κῶμαι.—Λαμία, Στυλίς, Ἀμαλιάπολις, Σούνιοπη, Αταλάντη, Νέα Πέλλα, Λειβανάτες, Δραχμάνιον.

Ιστορικὰ πόλεις καὶ τοποθεσίαι.—Θερμοπύλαι, Ἀλαμάνα, Λειβανάτες, Δραχμάνιον.

ΛΑΜΙΑ

Νομὸς Φωκίδος.

166. Πληθυσμός.—60,500 κατ.

Κλιμα.—Τγχεινόν.

Έδαφος.—Κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινὸν παράγον ἔλαιας καὶ ἔξυρέτους δημητριακοὺς καρπούς.

Όρη.—Η Γκιῶνα τὸ ύψηλότερον ὅρος τῆς Στερεάς Ελλαδος, ἡ Κίρφης καὶ ὁ Παρνασσός.

Πεδιάδες.—Η τῆς Αμφίσσης πλήρης ἔλαιοδένδρων,

Ποταμοί.—Ο Μόρνος, πηγαζῶν ἐκ τῆς Οίτης, ἐκβάλλει εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον.

Διοικητικὴ διαίρεσις.—Ο νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 2 ἑπαρχίας 1) Παρνασσίδος, 2) Δωρίδος.

1. Η Ἐπαρχία Παρνασσίδος κεῖται πρὸς Δ. τοῦ Παρνασσοῦ καὶ ἔκτεινεται μέχρι τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου σχηματίζοντος πρὸς τὸ μέρος τοῦτο τὸν μικρὸν κόλπον Κρισσαῖον. Πρωτεύουσα τῆς ἑπαρχίας καὶ τοῦ νομοῦ εἶναι ἡ **Αμφίσσα** (5400 κατ.) κειμένη ἐπὶ λαμπρᾶς θέσεως ἐν μέσῳ εὐθυλοῦς ἔλαιωνος. Ἐπίνειον τῆς Αμφίσσης εἶναι ἡ **Ιτέα** 2 $\frac{1}{2}$ ὥρας ἀπ' αὐτῆς ἀπέχουσα καὶ συνδεομένη δι' ἀμαξιτῆς έδοος. ΒΑ. τῆς Ιτέας κεῖται τὸ **Καστρό**, ἐνθα ἔκειτο τὸ περιώνυμον μαντεῖον τῶν Δελφῶν. Χάριν

δὲ τῶν ἀρχαιολογικῶν ἀνασκαφῶν, αἱ ὅποιαι ἐγένοντο τῷ 1894 καὶ ἀπεκάλυψαν σπουδαῖας ἀρχαιότητας, τὸ Καστρί κατηδαρίσθη καὶ ἀνφοδομήθη δέκα λεπτὰ μακράν ἐπὶ τερπνῆς θέσεως. Ν.Δ. τῆς Ἰτέας κεῖται τὸ **Γαλαξείδιον**, τὸ ὅποῖον ἔχει ἀξιόλογον ναυτικόν. Πρὸς Β. τῆς Ἀμφίσσης κεῖται τὸ χωρίον **Γραβιά**, πρωτ. τοῦ δήμου Δωριέων ἐπὶ τῆς παλαιᾶς Δωρίδος· τὸ χωρίον τοῦτο εἶναι ὄνομαστὸν διὰ τὸ πλησίον αὐτοῦ πλινθόκτιστον χάνι, ἐνθα δὲ ὁ Ὄδουσσεὺς 'Ανδροῦτσος μετὰ 120 Ἑλλήνων ἀντέστη κατὰ τοῦ Ὄμερος Βρυώνη τῇ 6 Μαΐου 1821, πολεμήσας ἐπὶ δλόκληρον ἡμέραν κατὰ πολυαριθμῶν Τούρκων.

2. Ἡ Ἐπαρχία Δωρίδος ἔκτεινεται πρὸς Δ. τῆς Παρνασσίδος. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ ἡ συγκοινωνία εἶναι πολὺ δύσκολος ἐνεκα τῶν ὄρέων. Πρωτ. εἶναι τὸ **Λιδωρίκιον** (1100 κατ., στινενες ἀσχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν). **Άρτοτίνια**, κώμη παρὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ Κόρακος, πατρὶς τοῦ Ἀθανασίου Διάκου. **Βιτρινίτσα**, παρὰ τὸν Κορινθιακὸν κόλπον. Πρὸς Δ. αὐτῆς καὶ παρὰ τὴν παραλίαν κείνται τὰ νησίδια **Τοιζόνια**, τὰ ὅποια χρησιμεύουσιν ἐνίστε ως λοιμωχαρτήριον.

Περίληψις:

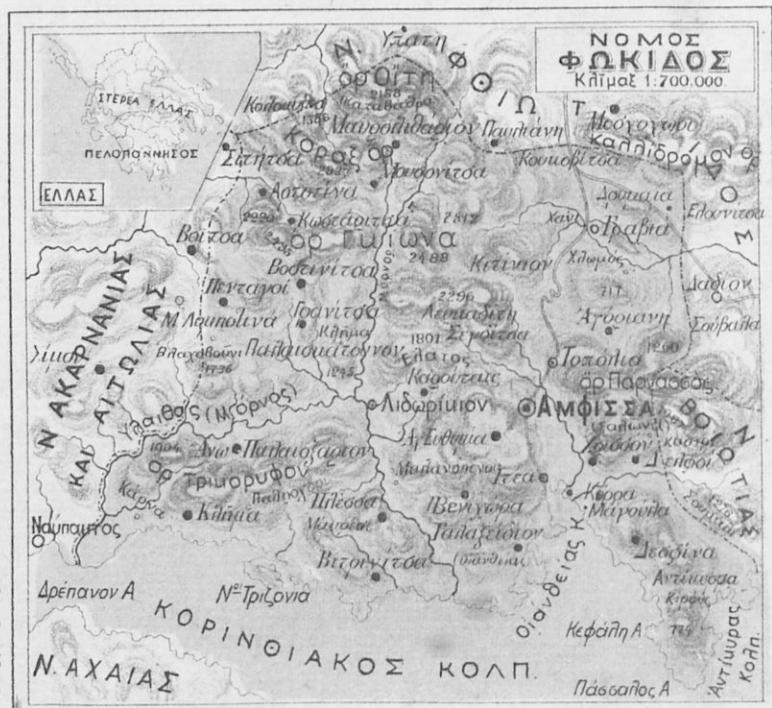
Ορη.—Κόραξ, Γκιῶνα, Κίρφις, Παρνασσός.

Πεδιάς.—Ἡ τῆς Ἀμφίσσης.

Ἐπαρχίαι.—Παρνασσίδος, Δωρίδος.

Πόλεις καὶ καθηματι.—Ἀμφίσση, Ἰτέα, Γαλαξείδιον, Καστρί, Γραβιά, Λιδωρίκιον, Ἀρτοτίνια, Βιτρινίτσα.

Ιστορικαὶ καθηματι.—Καστρί, Γραβιά, Ἀρτοτίνια.

Νομὸς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας.

167. Πληνθυδός.—129 χλ. κατ.

Κλῖμα.—Τὸ κλῖμα τοῦ νομοῦ ίδιως εἰς τὰ ΒΑ. εἶναι ὀλίγον ψυχρὸν ἀλλ' ὑγιεινόν, εἰς δὲ τὰ ΒΔ. νοσώδες ἐνεκα τῶν ἐλῶν.

Ἐδαφος.—Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ κατὰ τὸ πλείστον εἶναι πεδινόν· παράγει δὲ ὀημητηριακούς καρπούς, πολὺν καὶ ἐκλεκτὸν καπνόν, σταφίδα, σίνον καὶ ἔλαιον.

Οοο.—Τὸ Παναιτωλικὸν ἔκτεινόμενον ΒΑ. τοῦ νομοῦ, δὲ Ἀράκυνθος (Ζυγός), ὅρος χαμηλόν, τὰ Ἀκαρνανικὰ

κατὰ τὸ πλεῖστον ἄνυδρα καὶ ἔηρά, ἔχοντα δάσην ξυλοκερατεῶν καὶ δρυῶν μόνον κατὰ τὰς ὑπωρείας.

Πεδιάδες. — Ή τοῦ Ἀγρινίου παράγουσα ἔξαίρετον καπνόν, ἡ τῆς Ἀκαρνανίας καὶ ἄλλαι.

Ποταμοί. — Ό 'Ακελῆσ οὐ καὶ Ἀσπροπόταμος καλούμενος ἔνεκα τῆς ἀργιλώδους ίλιος του διαιρεῖ τὴν χώραν εἰς δύο μέρη, τὴν Αἰτωλίαν πρὸς Α. καὶ τὴν Ἀκαρνανίαν πρὸς Δ. Ο ποταμὸς οὗτος εἶναι δὲ μέγιστος ποταμὸς τῆς Ἑλλάδος, κατέρχεται ἀπὸ πολὺ ὑψηλᾶ μέρη, δέχεται πολλοὺς παραποτάμους καὶ διερχόμενος διὰ μέσου δασῶν καὶ κοιλάδων ἐκβάλλει εἰς τὸ Ιόνιον πέλαγος. Ό 'Αχελῷς προσχώνει πάντοτε τὴν θάλασσαν, διότι, δταν πλημμυρῇ, συμπερασύρει λίθους, δένδρα καὶ χώματα, τὰ δύοτα ἐναποθέτει εἰς τὰς ἐκβάλλας του. Ό Εὔηνος ή Φείδαρις πηγάζει ἐκ τοῦ Κόρακος καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τῶν Πατρῶν.

Λίμναι. — Ή 'Αμβρακία, ή 'Οξηρός, ή Λυσιμαχία, ή δποια διὰ τεχνητῆς αὔλακος ἐνοῦται μετ' ἄλλης μεγαλειτέρας λίμνης, τῆς Τριχωνίδος.

Διοικητικὴ διαιρέσεις. — Ό νομὸς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας διαιρεῖται εἰς 5 ἐπαρχίας: 1) Μεσολογγίου, 2) Ναυπακτίας, 3) Τριχωνίας, 4) Βάλτου, 5) Βονίτσης καὶ Ξηρομέρου.

1. Ή **Ἐπαρχία Μεσολογγίου** ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Εὔηνου μέχρι τοῦ Ἀχελῷου πρὸς Δ. καὶ ἀπὸ τῆς λίμνης Τριχωνίδος μέχρι τοῦ κόλπου Μεσολογγίου πρὸς Ν. Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας καὶ τοῦ νομοῦ εἶναι τὸ **Μεσολόγγιον** (8400 κ.), πόλις κτισθεῖσα κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἐν τῇ ἀνατολικῇ παραλίᾳ τοῦ δμωνύμου κόλπου, οὖτινος τὰ δύτατα εἶναι ἀβαθῆ. Τὸ Μεσολόγγιον συγκοινωνεῖ διὰ σιδηροδρόμου μετὰ τοῦ Ἀγρινίου, τοῦ Αἰτωλικοῦ καὶ τοῦ ἐπινείου αὐτοῦ Κρυονερίου. Κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν

ὑπῆρξεν ἔνδοξον διὰ τὰς τρεῖς ἔνδοξους πολιορκίας, τὰς δοπιαὶς ὑπέστη ὑπὸ τῶν Τούρκων, καὶ διὰ τὴν ἔξοδον τῆς φρουρᾶς, ἣτις ἔξηγειρε τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν συμπαθειὰν ἀπάστης τῆς Εύρωπης ὑπὲρ τῶν ἀγωνιζομένων πατέρων ἡμῶν. Ή 'Εν τῇ πόλει ταύτη κείνται, ως μαρτύρια τῶν ἔνδοξῶν τούτων γεγονότων, τὸ κενοτάφιον τῶν κατὰ τὴν ἔξοδον τῆς φρουρᾶς ἡρωικῶν πεσόντων, οἱ τάφοι τοῦ Ήρωος Μάρκου Βότσαρη καὶ τοῦ φιλέλληνος Λόρδου Βύρωνος καὶ δὲ ἀνδριάς αὐτοῦ. Τὸ **Αἰτωλικόν**, πόλις κειμένη ἐν τῷ μυχῷ τῆς λιμνοθαλάσσης καὶ ἐκτισμένη ἐπὶ νησυδρίου συνδεομένου μετὰ τῆς ξηρᾶς διὰ δύο γεφυρῶν. Τὸ Αἰτωλικὸν ὑπῆρξεν ἔνδοξον διὰ τὰς κατὰ τῶν Τούρκων ἀντιστάσεις αὐτοῦ ως καὶ τὰ νησυδρια **Κλείσθοβα** καὶ **Βασιλάδη**.

2. Ή **Ἐπαρχία Ναυπακτίας** περιλαμβάνει τὸ ΝΑ. μέρος τοῦ νομοῦ. Πρωτ. αὐτῆς εἶναι η **Ναύπακτος** (2600 κατ.) ἐπὶ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου. Ή Ναύπακτος ήτο ἐπίσημος τὸ πάλαι διὰ τὴν μεγάλην αὐτῆς ναυτιλίαν καὶ διὰ τὴν καθοδον τῶν Ήρακλειδῶν, οἵτινες διεπεραιώθησαν εἰς τὴν Πελοπόννησον.

3. Ή **Ἐπαρχία Τριχωνίας** κείται ἐν τῷ μέσῳ σχεδὸν τῶν νομῶν μεταξὺ Εύηνου καὶ Ἀχελῷου. Πρωτ. **Ἀγρινίου** (Βραχῶρι) 6700 κατ., πόλις κειμένη ἐν τῷ μέσῳ εὐφοριωτάτης πεδιάδος, παράγουσα ἔξαίρετον καπνὸν καὶ συνδεομένη μετὰ τοῦ Μεσολογγίου διὰ σιδηροδρόμου, **Κεφαλόδεουσον**, κώμη ἐμπορική.

4. Ή **Ἐπαρχία Βάλτου** ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Ἀχελῷου μέχρι τοῦ Αμβρακικοῦ κόλπου. Πρωτ. **Καρβαδοῦς** (2100 κατ.) η πόλις αὕτη συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ Ἀγρινίου δι' ἀμαξιτῆς δόου καὶ ἔξαγει ἀφθονα βαλανίδια, καπνὸν καὶ ξυλάνθρακας.

5. Ή **Ἐπαρχία Βονίτσης** καὶ **Ξηρομέρου** ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Βάλτου καὶ Τριχωνίας μέχρι τοῦ Ιονίου

πελάγους. Πρωτ. είναι ἡ **Βόνιτσα**. (1800 κατ.) ἐπὶ τοῦ Ἀμβρακικοῦ πλησίον τῶν ἔρειπιων τῆς ἀρχαίας πόλεως Ἀνακτορίου. Ἡ Βόνιτσα ἔχει φρούριον ὄχυρὸν καὶ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ἦτο ἔδρα τῶν κλεφτῶν. **Άστακος** κείμενος ἐντὸς κολπίων τοῦ Ἰονίου πελάγους· ἐκ τῆς κωμοπόλεως ταύτης ἔξχονται τὰ προέόντα τῆς χώρας καὶ ίδιας ἔυλοκέρατα καὶ βαλανίδια.

Περίληψις:

Ορη. — Παναιτωλικόν, Ἀράκυνθος, Ἀκαρνανικὰ ὄρη.

Ποταμοί. — Ὁ Ἀχελῷος, ὁ Εὔηνος.

Λίμναι. — Ἀμβρακία, Ὁζηρός, Λυσιμαχία, Τριχωνίς.

Ἐπαρχίαι. — Μεσολογγίου, Ναυπακτίας, Τριχωνίας, Βάλτου, Βονίτσης καὶ Επορομέρου.

Πολεις καὶ κῶμαι. — Μεσολόγγιον, Αίτωλικόν, Ναύπλιον, Κρυονέριον, Ἀγρίνιον, Καρβοκαράς, Βόνιτσα, Ἀστακός.

Ιστορικαὶ πόλεις καὶ κῶμαι. — Μεσολόγγιον, Αίτωλικόν, Κλείσσα, Βασιλάδι. Ναύπλιον.

6 Νομὸς Εύρυτανίας.

168. **Πληθυσμός.** — 43,560 κατ.

Κλῖμα. — Ησλὸν ψυχρὸν καὶ ὑγιεινόν.

Εδαφος. — Ἡ Εύρυτανία είναι χώρα ὄρεινή καὶ τραχεῖα καὶ καλύπτεται ὑπὸ πυκνοτάτων δασῶν.

Ορον. — Ὁ Τυμφρηστὸς καὶ ἡ Ὁξιά πρὸς Α., τὸ Παναιτωλικὸν πρὸς Ν. καὶ τὰ ὄρη τῶν Ἀγράφων, ἀτινα εἶναι διακλαδώσεις τῆς Πίνδου. Τὰ ὄρη ταῦτα είναι ὑψηλὰ καὶ καλύπτονται ὑπὸ πυκνοτάτων δασῶν.

Ποταμοί. — Ὁ Ἀσπρός, ὁ Ἀρραφιώτικος, καὶ ὁ Κρικελιώτης.

Διοικητικὴ διαίρεσις. — Ὁ νομὸς οὗτος περιλαμβάνει μίαν ἐπαρχίαν καὶ ἔχει πρωτευούσαν τὸ **Καρπενήσιον** (2 χιλ. κατ.) κείμενον εἰς τὰς δυτικὰς ὑπαρείας τοῦ Τυμφρηστοῦ. Οἱ κάτοικοι τῆς Εύρυτανίας διεσπαρμένοι κατὰ μικρὰς κώμας ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν, ὑλοτομίαν καὶ γεωργίαν. Παρὰ τὸ Καρπενήσιον ἐν νυκτερινῇ ἐρόδῳ ἔπειτε μαχόμενος κατὰ πολυαριθμῶν Τούρκων ὁ ἥρως Μάρκος Βότσαρης. "Ετεραι κῶμαι είναι ὁ **Ποουσός**, τὸ **Κεράδοβον**, ἡ **Γρανίτσα**.

Περίληψις:

"**Ορη.** — Ὁ Τυμφρηστός, ἡ Ὁξιά, τὸ Παναιτωλικόν, τὰ **Αγραφα.**

Ποταμοί. — Ὁ Ἀσπρός, ὁ Ἀρραφιώτικος, καὶ ὁ Κρικελιώτικος.

Πόλις καὶ κῶμαι. — Τὸ Καρπενήσιον, Προυσός, Κεράσεβον, Γρανίτσα.

ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΗΠΕΙΡΟΣ

169. Ἡ χώρα, ἡ ὅποια ἐκτείνεται πρὸς ΒΔ. τοῦ νομοῦ Αίτωλιας καὶ Ἀκαρνανίας, δύνομαζεται Ἡπειρος καὶ σίκεται ὑπὸ Ἐλλήνων· διστυχῶς ὅμως κατέχεται ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ μόνον ἐν μικρὸν μέρος, ὁ νομὸς Ἀρτης, παρεχωρήθη εἰς ἥμας τῷ 1881.

7 Νομὸς Ἀρτης.

170. **Πληθυσμός.** — 39 χιλ. κατ.

Κλῖμα. — Τὸ κλῖμα τοῦ νομοῦ εἶναι ὑγιεινὸν καὶ ψυχρὸν εἰς τὰ βόρεια, εἰς δὲ τὰ νότια ὑγρὸν καὶ νοσῶδες.

Ορον. — Τὰ Τζουμέρκα, τὰ ὅποια είναι κατάφυτα ἐξ ἐλατῶν καὶ διασχίζουσι τὸν νομὸν ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον.

Πεδιάς. — Ή της Αρτης, ή όποια είναι έλώδης κατά τὸ πλειστον καὶ παράγει ιδίως ὄραβόσιτον, ἔλαιον καὶ καπνὸν καὶ πορτοκάλλια.

Ποταμός. — Ο "Αραχθος, δύτις πηγάζων ἐκ τῆς Πίνδου ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον καὶ χωρίζει τὴν ἐλευθέραν ἀπὸ τῆς δούλης Ἡπείρου.

Διοικητικὴ διαίρεσις. — Ο νομὸς οὗτος περιλαμβάνει μίαν μόνον ἐπαρχίαν, τὴν τῆς Αρτης. Πρωτεύουσα αὐτῆς είναι ἡ Αρτα (πάλαι Ἀμβρακία) κειμένη ἐπὶ τῆς ὀριστερᾶς ὅχθης τοῦ Αράχθου καὶ ἔχουσα 7600 κατ.,

μεταξὺ τῶν όποιων ὑπάρχουσι καὶ τινες Ιουδαῖοι καὶ Τούρκοι. Η "Αρτα συγκοινωνεῖ δι' ὁμαξιτῶν ὅδῶν μετὰ τοῦ Ἀγρινίου, τοῦ Μεσολογγίου καὶ τοῦ ἐπινείου αὐτῆς Μενιδίου. Τινὲς τῶν κατοίκων τῆς Αρτης ἔχουσι κτήματα ἐπὶ τῆς δούλης Ἡπείρου, εἰς τὰ όποια μεταβίνουσι διὰ παλαιῆς λιθίνης γεφύρας κειμένης ἐπὶ τοῦ Αράχθου ποταμοῦ. Πρὸς

Α. τῆς "Αρτης κεῖται τὸ μικρὸν χωρίον ἡ Σκουλικαριά πατρὶς τοῦ ἀρχιστρατήγου τῆς Στερεάς Ἑλλαδος Καραϊσκάκη. Πέτα ΒΑ. τῆς "Αρτης ἐπίσημος, διότι τῷ 1822 πολλοὶ φιλέλληνες ἐφονεύθησαν μαχόμενοι κατὰ τῶν Τούρκων. Καλαρρύται, κωμόπολις κειμένη εἰς τὰ βορειότατα τοῦ νομοῦ. "Αγγαντα κωμόπολις ὄρεινή, τῆς δποίας οἱ κάτοικοι ἀποζῶσιν ἐξ ὀλίγων αἰγοπροσβάτων καὶ ἐκ μικρῶν ἀμπέλων.

Περιληψις:

"Ορη.—Τζουμέρκα.

Ποταμός.—"Αραχθος.

Πεδιάς.—"Η τῆς "Αρτης.

Πόλεις καὶ κώμαι.—"Αρτα, Σκουλικαριά, Πέτα, Καλαρρύται, "Αγγαντα.

'Ιστορικὴ κώμη.—Πέτα.

ΘΕΣΣΑΛΙΑ

171. Η πρὸς Β. τῆς Στερεάς Ἑλλάδος ἔκτεινομένη χώρα μέχρι τῆς Μακεδονίας καὶ ἀπὸ τῆς Ἡπείρου μέχρι τοῦ Αιγαίου πελάγους καλεῖται Θεσσαλία. Καὶ τὸ μὲν πλεῖστον αὐτῆς μέρος παρεχωρήθη εἰς ἡμᾶς τῷ 1881, ἀλάχιστον δὲ μέρος, ἡ Ἐλασσών, διατελεῖ εἰσέτι ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγόν. Η Θεσσαλία εἶναι χώρα πεδινὴ καὶ περιβάλλεται πανταχόθεν ὑπὸ μεγάλων ὄρέων, τὰ δποῖα καλύπτονται ὑπὸ ώραιών καὶ πυκνοτάτων δασῶν. Τὰ ὅρη ταῦτα συνεχόμενα ἀποτελοῦσι τείχος φυσικόν, τὸ δποῖον διανοίγεται πρὸς Α. μεταξὺ τοῦ Ὄλύμπου καὶ τῆς "Οσσης καὶ σχηματίζει τὴν τερπνοτάτην κοιλάδα τῶν Τεμπῶν.

Η Θεσσαλία πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς 4 νομούς: 1) Μαγνησίας, 2) Δαρίστης, 3) Καρδίτσης, 4) Τρικκάλων.

8 Νομὸς Μαγνησίας.

172. Πληθυσμός.—92 χιλ. κατ.

Κλῆμα.—Τὸ κλῆμα τοῦ νομοῦ εἶναι εὐκρατὲς καὶ ὑγιεινόν.

"Ορη.—Τὸ Πήλιον, τὸ δποῖον ἀπολήγει εἰς τὴν θάλασσαν καὶ σχηματίζει τὴν Σηπιάδα" Ακραν. Τὸ ὅρος τοῦτο ὡς ἐκ τῶν ἀβύνων αὔτοῦ ὑδάτων εἶναι κατάφυτον ἐκ διαφόρων ὄπωροφόρων δένδρων.

Πεδιάς.—Η τοῦ Ἀλμυροῦ παράγουσα ἔξαρτετον καπνόν.

Αίμινα.—Η Βοιβήσ, τῆς δποίας αἱ ἀνατολικαὶ καὶ νότιοι πλευραὶ εἶναι βραχώδεις, αἱ δὲ πρὸς Β. χαμηλαὶ καὶ ἐλώδεις καλυπτόμεναι ὑπὸ χόρτων καὶ ἐλσίων φυτῶν.

Διοικητικὴ διαιρέσεις.—Ο νομὸς Μαγνησίας διαιρεῖται εἰς 3 ἐπαρχίας: 1) Βόλου, 2) Ἀλμυροῦ, 3) Σκοπέλου.

1. Η Ἐπαρχία Βόλου κεῖται πρὸς Ν. τῆς λίμνης Βοιβηίδος, περιλαμβάνει τὸ Πήλιον καὶ τὴν χερσόνησον τῆς Μαγνησίας. Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας καὶ τοῦ νομοῦ εἶναι δ Βόλος (16,800 κατ.), πόλις ἐμπορική, ἔχουσα ἀσφαλῆ καὶ εὐρύχωρον λιμένα, διὰ τοῦ δποίου ἔξαγονται ὅλα τὰ προϊόντα τῆς Θεσσαλίας. Ο Βόλος συγκοινωνεῖ διὰ σιδηροδρόμου μετὰ τῆς Δαρίστης καὶ ἀλλων θεσσαλικῶν πόλεων. Πρὸς Ν. τοῦ Βόλου ἔκειτο ἡ παράλιος πόλις Παρασαί, ἐκ τῆς δποίας ὀνομάσθη καὶ δ κόλπος Παγασητικός. ΝΑ. τοῦ Βόλου ἔκειτο ἡ Ισληός, ἐκ τῆς δποίας ἔξεπλευσεν δ Ιάσων εἰς τὴν Κολχίδα, διὰ νὰ λαβῇ τὸ χρυσόμαλλον δέρας. Πρὸς Δ. τοῦ Βόλου κείνται αἱ Φεραί (Βελεστίνον), πατρὶς τοῦ πρωτομάρτυρος τοῦ ἴερου ἡμῶν ἀγῶνος Ρήγα τοῦ Φεραίου. Πρὸς Α. τοῦ Βόλου ἐπὶ τοῦ Πηλίου κείνται 24 πλούσιαι καὶ μαγευτικώταται κωμόπολεις, λευκάζουσαι ὡς ἀδάμαντες ἐν μέσῳ δασῶν ἐξ

ΝΟΜΟΣ
ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ
Κλίμαξ 1: 700 000

όπωροφόρων καὶ ἀγρίων δένδρων, τῷ διπέρων ἐπισημότεραι εἶναι ἡ Μακρυνίτιδα, ἡ μεγίστη πασῶν, ἡ Ποσταριά, ὁ "Αγ. Γεώργιος, ὁ "Αγ. Λαυρέντιος, αἱ Μηλέαι πατρὶς τοῦ ἀσιδίμου Γαζῆ, ἡ Ζαγορά καὶ ἄλλαι.

2. Ἡ Ἐπαρχία Ἀλμυροῦ κείται πρὸς Δ. τοῦ Παγασητικοῦ καὶ ἔκτείνεται πρὸς Ν μέχρι τῆς Ὄθρυος. Πρωτ. αὐτῆς εἶναι ὁ Ἀλμυρός (4900 κατ.), παράγει βαλανίδια, δημητριακούς καρπούς καὶ ἐκλεκτὸν καπνόν. Πλησίον τοῦ Ἀλμυροῦ εὑρίσκεται ἡ κώμη Ἀϊδίνιον, ἐν τῇ διπέρῳ ύπαρχε ἡ ἐν τοῖς Κασσάθετείοις κτήμασι Τριανταφυλλίδειος γεωργικὴ σχολὴ.

3. Ἡ Ἐπαρχία Σκοπέλου ἀποτελεῖται ἐκ τῶν

νήσων Σκοπέλου, Σκιάθου, Ἀλοννήσου καὶ τινῶν οὐλῶν ἀκατοικήτων νησίδων. Αἱ νῆσοι αὗται εἰναι πετρώδεις καὶ παράγουσιν σίνον, ἔλαιον καὶ ὄπωρας. Πρωτ. εἶναι ἡ Σκόπελος (3800 κ.) παράγουσα εὔχυμα ἀπίδια.

Περίληψις :

"Ορη.—Πήλιον.

Πεδιάδες.—Ἡ τοῦ Ἀλμυροῦ.

Λίμναι.—Ἡ Βοιβήσις.

Ἐπαρχίαι.—Βόλος, Ἀλμυροῦ, Σκοπέλου.

Πόλεις καὶ καθηματικοί.—Βόλος, Βελεστίνον, Μακρυνίτσα, Μηλέαι, Πορταριά, "Αγ. Γεώργιος, "Αγ. Λαυρέντιος, Ζα-

γορά, Ἀλμυρός, Ἀιδίνιον, Σκόπελος, Σκίαθος, Ἀλόννησος.

Τστοφικαὶ κάμαι.—Παχασαί, Ἰωλκός, Φεραί.

Προέντα.—Ἐλαιον, πορτοκάλλια, μῆλα, κάστανα καὶ μέταξα.

Νομὸς Λαρίσης.

Πληθυσμός.—86,500 κατ.

Κελίμα.—Τὸ κλῖμα τοῦ νομοῦ πρὸς μὲν τὰ Δ. μέρη εἶναι ύγρὸν τὸν οχειμῶνα καὶ θερμὸν τὸ θέρος, πρὸς δὲ τὰ Α. εἶναι ύγιεινὸν καὶ δροσερόν.

Ἐδαφος.—Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ πρὸς μὲν τὰ Β. καὶ Α. εἶναι ὄρεινόν, πρὸς δὲ τὰ Δ. πεδινὸν καὶ παράγει δημητριακούς καρπούς, βάζανα, σήσαμον, γεώμηλα, δισπρια, ἔλαιον καὶ ὄπωρας.

Οοπ.—Οὐ Οὐλυμπος τὸ ὑψηλότερον τῆς Ἑλλάδος, τοῦ δόποιου μόνον αἱ πρὸς Ν. διακλαδώσεις ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τοῦ ὄρους τούτου αἱ μὲν κλιτύες εἶναι κεκαλυμμέναι ὑπὸ δασῶν, αἱ δὲ ὑψηλότεραι κορυφαὶ εἶναι πάντοτε χιονοσκεπεῖς. Επὶ τοῦ Οὐλύμπου ἐπίστευον οἱ ἀρχαῖοι, διτὶ κατόκουν οἱ δάδεκα μεγάλοι θεοὶ διὰ τοῦτο καὶ Οὐλύμπιοι ωιομάζοντο, πρὸ δὲ τῆς Ἐπαναστάσεως κατέφευγον εἰς αὐτὸν οἱ κλέφται. Επὶ αὐτοῦ ζῶσιν ἀγριόχοιροι, δορκάδες, λύκοι καὶ ἄλλα ἄγρια ζῷα. Ν. τοῦ Οὐλύμπου ἀπλοῦται ἡ "Οσσα" μεταξὺ δὲ αὐτῆς καὶ τοῦ Οὐλύμπου διανοίγεται ἡ τερπνοτάτη κοιλάς τῶν Τεμπῶν, διὰ μέσου τῆς δημοίας διέρχεται δὲ Πηνειός συνέχεια τῆς "Οσσης εἶναι τὸ Μαυροβούνι.

Ποταμοί.—Ο Πηνειός, δὲ δόποις πηγάζει ἐν τῆς Πίνδου, δέχεται πολλοὺς παραποτάμους καὶ διὰ τῆς κοιλάδος τῶν Τεμπῶν ἐκβάλλει εἰς τὸ Αίγαιον πέλαγος.

Πεδιάδες.—Ἡ μεγάλη Θεσσαλικὴ πεδιάς, ἡτις κατὰ τοὺς γεωλόγους ἥτο εἰς προϊστορικοὺς χρόνους ἀπέρχαντος λίμνη.

Ἄινιναι.—Ἡ Βοιβήλις (Κάρλα), ἡ Νεσσωνίς, ἡτις εἶναι ἑλώδης, καὶ ἡ Ἀσκουρίς περιβαλλομένη πανταχόθεν ὑπὸ λόφων.

Διοικητικὴ διαιρέσεις.—Ο νομὸς Λαρίσης διαιρεῖται εἰς 4 ἐπαρχίας: 1) Λαρίσης, 2) Αγιασ, 3) Τυρνά-βου, 4) Φαρσάλων.

1. Ἡ **Ἐπαρχία Λαρίσης** ἐκτείνεται πρὸς Α. μέχρι τῶν Τεμπῶν. Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας καὶ τοῦ νομοῦ εἶναι ἡ **Λάρισα** (15400 κατ.), ἐκτισμένη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὅχθης τοῦ Πηνειοῦ ἔχουσα σπουδαιότατον ἐμπόριον καὶ συνδεομένη διὰ σιδηροδρόμου μετὰ τοῦ Βόλου. Ἡ Λάρισα εἶναι παναρχαία πελασγικὴ πόλις καὶ εἰς αὐτὴν ἐζήσει καὶ ἀπέθανεν διάσημος ιατρὸς Ἰπποκράτης. Μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς Λαρίσης ὑπάρχουσι καὶ τινες Ὄθωμανοὶ καὶ Ιουδαῖοι. Ἐπὶ ὑψηλάτων τῆς "Οσσης εὑρίσκεται ἡ κώμη **Αμπελάκια**, ἡτις ἥτο ὄνομαστὴ ἄλλοτε διὰ τὰ νηματουργεῖα τῆς, **Μέγα Κεδεοδῆ**, κώμη γεωργική.

2. Ἡ **Ἐπαρχία Τυρνάβου** ἐκτείνεται μέχρι τῶν συνόρων καὶ περιλαμβάνει τὸ πρὸς Β. μέρος τοῦ Πηνειοῦ. Πρωτ. αὐτῆς εἶναι δὲ **Τύρναβος** (5505 κατ.) παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὅχθην τοῦ παραποτάμου τοῦ Πηνειοῦ Ξηριάς, δύστις εἶναι δρυμητικώτατος. Ἡ πόλις αὖτη συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Λαρίσης δι' ἀμαξιτῆς δόδου, οἱ δὲ κατοίκοι αὐτῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ὑφαντουργίαν, τὴν μεταξοκωληκοτροφίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. Πρὸς Α. τοῦ Τυρνάβου ἐν μέσῳ δάσους ἄγριων καὶ ὀπωροφύρων δένδρων κεῖται ἡ κωμόπολις **Καζακλάρ**, τῆς δημοίας οἱ κατοίκοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν. Εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Οὐλύμπου κεῖται ἡ κωμόπολις **Ραψάνη** παράγουσα ἀρθρονον οίνον. "Εσχατον δὲ χωρίον παρὰ τὴν Ἀσκουρίδα λίμνην εἶναι δὲ **Νεζερός**.

3. Ἡ **Ἐπαρχία Αγιασ** κεῖται πρὸς Β. τῆς χερσονήσου Μαγνησίας. Πρωτ. αὐτῆς εἶναι ἡ **Αγιασ** (2400

κατ.), ἐπίσημος πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως διὰ τὰ ὑφασματά της. Τούγεζή κώμη μικρὰ παρὰ τὰς ἔκβολὰς τοῦ Πηνειοῦ εἶναι τὸ ἐπίνευον τῆς ἐπαρχίας.

4. Η Ἐπαρχία Φαρσάλων περιλαμβάνει τὸ N. μέρος τοῦ νομοῦ. Πρωτ. Φαρσάλος (2 χιλ. κατ.), τῆς ὧδοις τὸ κλίμα δὲν εἶναι πολὺ ὑγιεινὸν ἔνεκα τῶν πέριξ ἔλων. Πρὸς B. τῶν Φαρσάλων διέρχεται ὁ σιδηρόδρομος Βόλου - Τρικκάλων.

Περίληψις:

Ορη.—Ολυμπος, Οσσα, Μαυροβούνι.

Ποταμοί.—Πηνειός.

Πεδιάδες.—Η Θεσσαλική.

Λίμναι.—Η Βαθνής.

Ἐπαρχίαι.—Λάρισα, Ἀγριας, Φαρσάλων, Τυρναβοῦ.

Πόλεις καὶ κωματια.—Λάρισα, Ἀμπελάκια, Τυρναβοῦ, Καζακλάρ, Ραψάνη, Νέζερος.

Ιστορικὴ πόλις.—Λάρισα.

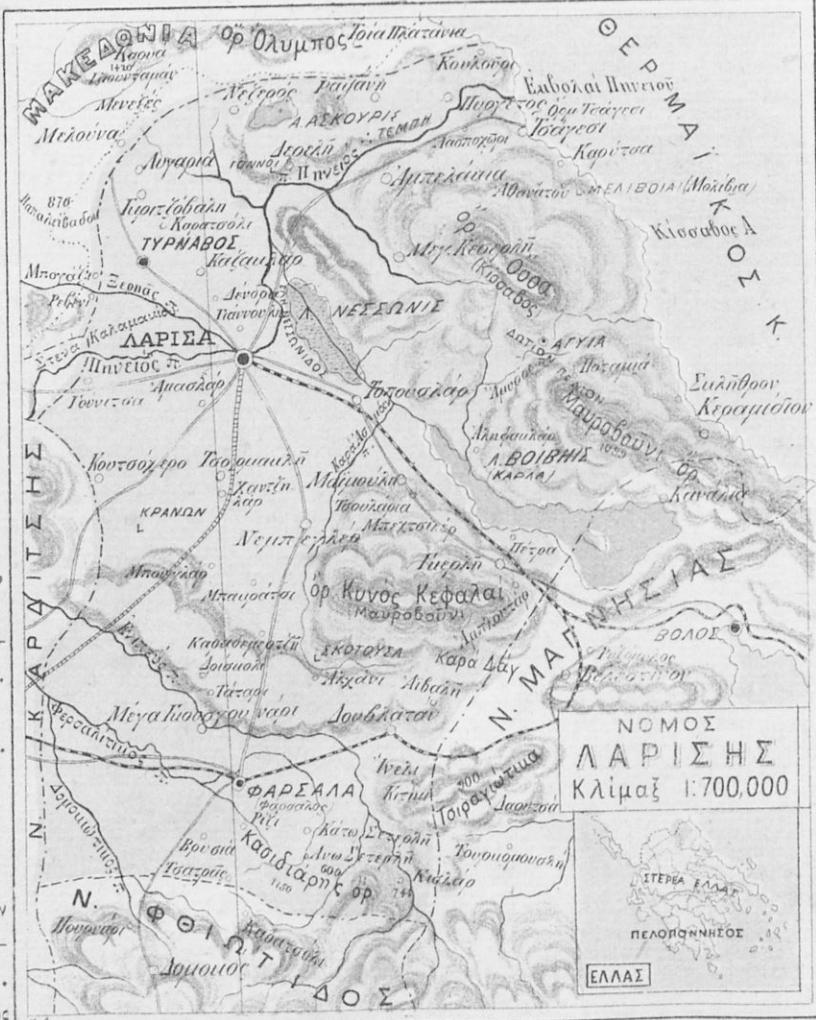
Προύστα.—Δημητριακοὶ καρποὶ ἐν γένει.

Νομὸς Τρικκάλων.

Πληθυσμός.—96,000 κατ.

Κλῖμα.—Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι ψυχρὸν μὲν εἰς τὰ ὄρεινά μέρη, ὑγρὸν δὲ εἰς τὴν πεδιάδα τὸν χειμῶνα καὶ θερμότατον τὸ θέρος.

Ἐδαφος.—Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ πρὸς μὲν τὰ B. καὶ Δ. μέρη εἶναι ὄρεινόν, πρὸς δὲ τὰ A. πεδινὸν παράγον δημητριακοὺς καρπούς, δρυῖς, σήσαρμον, καπνόν, μέταξαν καὶ τεῦτλα (κοκκινογόύλια),

ἐκ τῶν ὧδοιων κατασκευάζεται ἡ ζάχχαρις.

Οοπ.—Η Πίνδος, ἡ ὧδοια ἔχει πολλὰς κορυφὰς χιο-

νοσκεπεῖς καὶ ἐκπέμπει κλάδους καθ' ὅλην τὴν Ἡπειρὸν καὶ Στερεάν Ἐλλαδα. Ἐπ' αὐτοῦ ὑπάρχουσι πολλὰ δάση καὶ ζῶσι δορκάδες, ἀγριόχοιροι, λύκοι καὶ ἔλαφοι. Τὰ Χάσια καὶ δὲ Ζυγός.

Ποταμοί. — Ὁ περιγραφεὶς Πηνειός.

Πεδιάδες. — Ἡ πεδιάς τῶν Τρικκάλων, καὶ ἡ τῆς Καλαμπάκας, αἱ δποῖαι ἀποτελοῦσι μέρος τῆς μεγάλης θεσσαλικῆς πεδιάδος.

Διοικητικὴ διαίρεσις. — Ὁ νομὸς σύτος διαιρεῖται εἰς 2 ἐπαρχίας: 1) Τρικκάλων, 2) Καλαμπάκας.

1. Ἡ Ἐπαρχία Τρικκάλων κεῖται μεταξὺ τοῦ νομοῦ Καρδίτσης καὶ τῆς ἐπαρχίας Καλαμπάκας. Πρωτ. **Τρίκκαλα** (21,200 κατ.) πόλις κειμένη ἐπὶ τοῦ Ληθαίου περιποτάμου τοῦ Πηνειοῦ καὶ διεξάγουσα σημαντικὸν ἐμπόριον σιτηρῶν καὶ κτηνῶν. Ἡ πόλις αὕτη συνδέεται μετὰ τοῦ Βόλου διὰ σιδηροδρόμου, μεταξὺ δὲ τῶν κατοίκων αὐτῆς ὑπάρχουσι πολλοὶ Ὀθωμανοὶ καὶ Ἰουδαῖοι.

2. Ἡ Ἐπαρχία Καλαμπάκας κεῖται πρὸς Β. τῆς ἐπαρχίας Τρικκάλων καὶ περικυκλοῦται ὑπὸ τῶν Χασίων καὶ τῆς Πίνδου. Πρωτ. εἶναι ἡ Καλαμπάκα (2300 κατ.) συγκοινωνοῦσα μετὰ τῶν Τρικκάλων διὰ σιδηροδρόμου. Οἱ κατοίκοι αὐτῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν, γεωργίαν καὶ μεταξοκωληκοτροφίαν. ΒΔ. τῆς Καλαμπάκας κείνται τὰ **Μετέωρα**, ὑψηλοὶ καὶ ἀπότομοι βράχοι, ἐπὶ τῶν δποίων ἡσαν ἐκτισμένα διάφορα μοναστήρια. Ἐκ τῶν μοναστηρίων τούτων σώζονται 7 μόνον κατοικούμενα ὑπὸ 60 περίπου μοναχῶν. Ἡ ἀνάθεσις εἰς αὐτὰ γίνεται διὰ κρεμαστῶν κλιμάκων ἢ διὰ καναναβίνου δικτύου συρρομένου ἀνωθεν διὰ τροχαλίας. **Μαλακάσιον**, κώμη ὁρεινὴ παρὰ τὴν δποίαν κεῖται ἡ **Νέα Κουτσούφλιανη**, κτισθεῖσα ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς Παλαιᾶς Κουτσούφλιανης, οὔτινες, μετὰ τὸν ἀτυχῆ ἥμῶν πόλεμον, ἀμα ἐμαθεύοντες τὸ χωρίον τῶν

παραχωρεῖται εἰς τοὺς Τούρκους, παρέλασθον τὰ ἵερὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰ ὄστα τῶν γονέων των καὶ ἀπετέφρωσαν δλόκληρον τὸ χωρίον των.

Περίληψις:

Ορη. — Ἡ Πίνδος, τὰ Χάσια, δὲ Ζυγός.

Ποταμοί. — Οἱ Πηνειός.

Πεδιάδες. — Τρικκάλων, Καλαμπάκας.

Ἐπαρχίαι. — Τρικκάλων, Καλαμπάκας.

Πόλεις. — Τρικκαλα, Καλαμπάκα.

Ιστορικὴ κάμη. — Κουτσούφλιανη.

Νομὸς Καρδίτσης

173. **Πληθυσμός.** — 80,760 κατ.

Κλίμα. — Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι ὑγρὸν τὸν χειμῶνα καὶ θερμότατον τὸ θέρος.

Ἐδαφος. — Κατὰ τὸ πλεῖστον πεδινὸν καὶ λίαν εὐφοριον περάγον δημητριακοὺς καρποὺς, βάμβακα καὶ καπνόν.

Ορη. — Τσουφνάτα, Βουλγάρα, καὶ Ἀγ. Ἡλίας, τὰ δποῖα ἐκτείνονται πρὸς ν. καὶ εἶναι διακλαδώσεις τῆς Πίνδου.

Ποταμοί. — Οἱ Πηνειός καὶ διάφοροι αὐτοῦ παραπόται.

Διοικητικὴ διαίρεσις. — Ὁ νομὸς Καρδίτσης κεῖται μεταξὺ τῶν νομῶν Τρικκάλων, Λαρίσης, Ἀρτης, Εύρυτανίας καὶ Φθιώτιδος καὶ ἀποτελεῖται ἐκ μιᾶς μόνης ἐπαρχίας. Πρωτ. εἶναι ἡ **Καρδίτσα** (9,400 κατ.) συγκοινωνοῦσα μετὰ τῶν Τρικκάλων διὰ σιδηροδρόμου. Οἱ κατοίκοι αὐτῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν γεωργίαν καὶ τὸ ἐμπόριον δημητριακῶν καρπῶν καὶ ζώων. **Φανάριον**, κώμη πρὸς Β. τῆς Καρδίτσης κειμένης ἐπὶ ἀποκρήμνων κλιτύων λόφου καὶ συγκοινωνοῦσα ὡσαύτως μετὰ τῆς Καρ-

δίτης διὰ σιδηροδρόμου. **Σοφάδες**, κωμόπολις γεωργική συγκοινωνούσα ώσκυτως μετά τῆς πρωτευόσης διὰ σιδηροδρόμου. **Παλαμᾶς** καὶ **Μεσενικόλας**, κῶμαι γεωργικαὶ.

Περίληψις:

Όρη. — Τσουρνάτα, Βουλγάρα, "Αγ. Ηλίας.

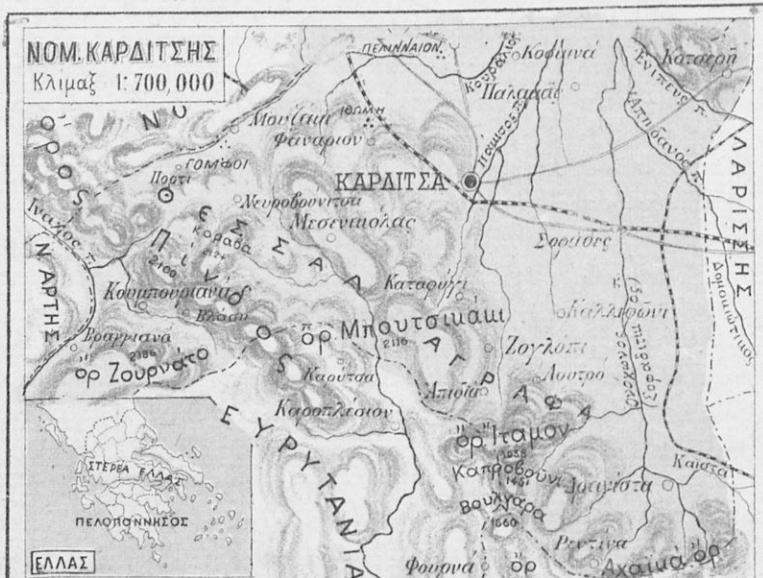
Ποταμοί. — Ό Πηνειός.

Έπαρχια. — Καρδίτσης.

Πόλεις καὶ κῶμαι. — Καρδίτσα, Φανάριον Σοφάδες, Παλαμᾶς, Μεσενικόλας.

Ἡ Θεσσαλία ἐν γένει εἶναι χώρα πεδινὴ καὶ χρησιμέως ἐπιμελῶς καλλιεργουμένη ὡς ὁ σιτοβολὸν τῆς ὅλης Ἑλλάδος, διατέμνεται δὲ που καὶ που ὑπὸ μικρῶν βουνῶν καὶ χαμηλῶν λοφοσειρῶν, περιβάλλεται δὲ πανταχόθεν ὑπὸ μεγάλων ὄρέων κεκαλυμμένων ὑπὸ πυκνῶν καὶ ὀραιοτάτων δασῶν.

Τὰ ὄρη τῆς Θεσσαλίας ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἔχρησιμευσαν ὡς κρυστόγετα εἰς τοὺς **Κλέφτας**, συνέχονται μετ' ἀλλήλων, ὡστε συγηματίζουσι τεῖχος φυσικόν, τὸ δόποιον περικλείει πανταχόθεν τὴν γήραν, διαρρήγνυται δὲ μόνον τοῦτο ὑπὸ τοῦ Παγασητικοῦ κόλπου καὶ τῆς στενῆς καὶ περικαλλοῦς κοιλάδος τῶν **Τευπῶν**.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΝΟΜΟΣ
ΤΡΙΚΚΑΛΩΝ
Κλίμαξ 1:700.000

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

174. Ἡ Πελοπόννησος ἔχει σχῆμα φύλλου πλατάνου και κείται πρὸς Ν. τῆς Στερεάς Ἐλλάδος, μετὰ τῆς δυοὶ συνειχετοῦ ἀλλοτε διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορινθίου. Οἱ ισθμὸς οὗτος διωρύχηται ἐσχάτως καὶ τοισυτορόπως ἡγάθησαν εἰς δύο κόλπους, δὲ Σαρωνικὸς μετὰ τοῦ Κορινθιακοῦ. Τὸ ἔδαφος τῆς Πελοποννήσου παρουσιάζει μεγίστην ποικιλίαν ἐγκλείσιον ὅρη δασῶδην, πεδιάδας καταφύτους ἐξ ἀμπέλων, ἐλαιῶν καὶ ἀλλων ὄπωροφόρων δένδρων καὶ κοιλαδᾶς διαρρεομένας ὑπὸ ποταμῶν καὶ χειμάρρων. Αἱ ἀκταὶ αὐτῆς διασχίζονται βαθύτατα ὑπὸ τῆς θαλάσσης καὶ σχηματίζουσι πέντε χερσονήσους. Ἡ Πελοπόννησος ὄνομαζεται ἀλλώς καὶ Μωριᾶς καὶ εἶναι τὸ ὠρχιότερον μέρος τῆς ἐλευθέρας Ἐλλάδος. Πελοπόννησος δὲ ὠνομάσθη ἐκ τοῦ Πέλοπος τοῦ οἴου τοῦ Ταντάλου, δῆστις ἥλθε καὶ κατέκησεν εἰς αὐτὴν κατὰ τὴν ἀρχαῖν ἐποχήν.

Διοικητικῶς ἡ Πελοπόννησος διαιρεῖται εἰς 9 νομοὺς· 1) Ἀργολίδος, 2) Κορινθίας, 3) Ἀχαΐας, 4) Ἡλείας, 5) Τριφυλίας, 6) Μεσσηνίας, 7) Ἀρκαδίας, 8) Δακεδαίμονος, 9) Δικαιωνικῆς.

Νομὸς Ἀργολίδος.

Πληθ.—80,700 κατ.

Κλῖμα.—Εύκρατὸς καὶ ὑγιεινόν.

Ἐδαφος.—Κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν.

Ορος.—Τὸ δασῶδες Ἀραχναῖον, τὸ Ἀρτεμίσιον, τὸ Παρθένιον, τὸ διποῖν εἶναι συνέχεια τοῦ Ἀρτεμισίου καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον γυμνὸν καὶ τὰ Λιδυμα, τὰ διποῖα ἀπολήγουσιν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ σχηματίζουσι τὸ Σκύλλαιον ἀκρωτήριον.

Πεδιάδες.—Ἡ τῆς Ἀργολίδος, ἡ δυοὶ παράγει σταφίδας, βάρβαρος, δημητριακούς καρπούς, σίνον, ἐλαιον, δπιον (χασίς) καὶ καπνόν.

Ποταμοί.—Οἱ Ἰναχος, ὁ δυοῖς πηγάζει ἐκ τοῦ Ἀρ-

τεμισίου καὶ διαρρέων τὴν Ἀργολικὴν πεδιάδα ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀργολικὸν κόλπον.

Διοικητικὴ διαίρεσθις.—Οἱ νομὸς οὗτος περιλαμβάνει 4 ἐπαρχίας· 1) Ναυπλίας, 2) Ἀργους, 3) Σπετσῶν καὶ Ἐφρινίδος, 4) Υδρας καὶ Τροιζηνίας.

1. Ἡ Ἐπαρχία Ναυπλίας κατέχει τὸ βόρειον μέρος τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου καὶ ἔκτεινεται ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου μέχρι τοῦ Σαρωνικοῦ πρὸς Α. Πρωτ. τῆς ἐπαρχίας καὶ τοῦ νομοῦ εἶναι τὸ Ναύπλιον (6 χιλ. κατ.), πόλις κειμένη ἐπὶ μιᾷς βραχώδους χερσονήσου τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου καὶ συγκοινωνοῦσα μετὰ τοῦ Ἀργους διὰ σιδηροδρόμου. Τὸ Ναύπλιον ὑπῆρξεν ἡ πρωτεύουσα τοῦ ἐλληνικοῦ βασιλείου ἀπὸ τοῦ 1829 μέχρι τοῦ 1834. Υπεράνω τοῦ Ναυπλίου ἐπὶ ὑψηλοῦ βράχου κείται τὸ ισχυρὸν φρούριον Παλαμήδιον, ἐπὶ τοῦ διποίου ὑπάρχουσι στρατῶνες καὶ φυλακαί. Πρὸς Β. καὶ εἰς ἀπόστασιν μιᾶς ώρας ἀπὸ τοῦ Ναυπλίου ἔκειτο ἡ προϊστορικὴ πόλις Τύρινς, τῆς δυοὶ σφίζονται ἀκόμη τὰ περιφήμα Κυκλώπειαν ἡ Πελασγικὰ τείχη ἐξ ὄγκωδεστάτων τετραγωνικῶν λίθων. Νέα Ἐπίδαυρος ἐπίσημος, διότι εἰς αὐτὴν ἐγένετο ἡ πρώτη συνέλευσις τῶν Ἑλλήνων (τῇ 1ῃ Ἰανουαρίου 1822), ἡ δυοὶ ἐκήρυξε τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἐλλάδος. Πρὸς ΝΔ. τῆς Νέας Ἐπιδάυρου κείται ἡ κώμη Αυγουστίδ, παρὰ τὴν δυοὶ σφίζεται ἀκέραιον σχεδόν τὸ ἀρχαῖον θέατρον τῆς Ἐπιδαύρου καὶ ἐρείπια τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ.

2. Ἡ Ἐπαρχία Υδρας καὶ Τροιζηνίας ἀποτελεῖται ἐκ τῆς μικρᾶς χερσονήσου τῶν Μεθάνων, μικροῦ τμήματος τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου καὶ τῶν νήσων "Υδρας καὶ Πόρου. Πρωτ. τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ "Υδρα (7200 κατ.), νήσος βραχώδης, μικρὰ καὶ ἐπικήκης, πατρὶς τῶν μεγάλων ναυάρχων Α. Μιαούλη καὶ Γ. Σαχτούρη καὶ τοῦ φιλοπάτριδος Κουντουριώτου, ἐνδικτός διὰ τὸν ἡρωισμὸν τῶν

κατοίκων αύτης. Οι κάτοικοι της "Γδρας καταγίνονται εἰς τὴν σπουδαίαν καὶ τὴν ναυτιλίαν, οἱ δὲ πλεῖστοι αύτῶν ὅμιλοισι τὴν ἀλκηικήν. Πόρος (4100 κατ.), νῆσος μικρὰ καὶ δασώδης παράγουσα πορτοκάλλια, λεμόνια καὶ βρήτινην. Δαμαλᾶς, κώμη τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου παρὰ τὴν ἀρχαίαν Τροιζήνα καὶ ἐν μέσῳ εὐφόρου πεδιάδος. Ἐν αὐτῇ συνθήθεν ἡ Γ' ἔθνικὴ Συνέλευσις, ἥτις τῷ 1827 ἐξέλεξεν ὡς κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος τὸν Ἰωάννην Καποδιστριαν. Βοωμολίμνη ἐπὶ τῆς χερσονήσου τῶν Μεθάνων ὄνομαστὴ διὰ τὰ ιαματικὰ αὐτῆς λουτρά.

3. Ἡ Ἐπαρχία Ἀργους κατεται πρὸς Δ. τῆς ἐπαρχίας Ναυπλίας καὶ ἔχει πρωτ. τὸ Ἀργος (10 χιλ. κατ.), τὸ δόποιον συκοινωνεῖ μετὰ τοῦ Ναυπλίου καὶ τῆς Κορίνθου διὰ σιδηροδρόμου. Πρὸς Ν. τοῦ Ἀργους καὶ ἐπὶ τῆς

σιδηροδρομικῆς γραμμῆς κείνται οἱ Μύλοι, πλησίον τῶν δόποιων ὑπάρχουσιν ἐλη. Ἐκ τῶν ἐλῶν τούτων ἐσχηματίζετο τὸ πάλαι ἡ λίμνη Λέρνη, εἰς τὴν δόποιν διέτριψεν ἡ ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους φουνευθεῖσα λερναία θύρα. Πρὸς Β. τοῦ Ἀργους καὶ ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς κείται ἡ γεωργικὴ κωμόπολις Κουτσοπόδι. Ηλησίον αὐτοῦ εὑρίσκονται τὰ ἐρείπια τῶν Μυκηνῶν τῆς ἀλλοτε πρωτευούσης τοῦ κράτους τῶν Ἀτρειδῶν.

4. Ἡ Ἐπαρχία Σπετσῶν καὶ Ἐομονίδος ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ ΝΔ. τμήματος τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου καὶ τῆς νῆσου Σπετσῶν. Πρωτ. αὐτῆς είναι ἡ νῆσος Σπέτσαι (4400 κατ.) παράγουσα ἀμύγδαλα, σῦκα, ἔλαιον καὶ βρήτινην. Αἱ Σπέτσαι είναι ἔνδοξοι διὰ τὰ ἡρωικὰ κατορθώματα τοῦ ναυτικοῦ αὐτῆς κατὰ τὴν ἐπανάστασιν. Οἱ κάτεικοι αὐτῶν ἀτχολούνται εἰς τὴν ναυτιλίαν, οἱ δὲ πλεῖ-

Ψηφιοποιηθήκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὅτοι αὐτῶν δημιούσι τὴν ἀλεθινικήν. **Κρανίδιον** ἐπὶ τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου ἔχον ὡς ἐπίνειον τὸ Πορτοχέλιον.
Ἐγμιόνη (Καστρὶ) πόλις παράλιος μὲν ιαματικὰ ὕδατα.

Περίληψις :

Ορη.—'Αραχναῖον, 'Αρτεμίσιον, Παρθένιον, Διδυμα.

Πεδιάδες.—Ἡ Ἀργολική.

Ποταμοί — Ὁ **Ιναχός**.

Ἐπαρχίαι.—Νάυπλίας, "Γέρας καὶ Τριζηνίας, "Αργους, Σπετσῶν καὶ Ἐρμιονίδος.

Πόλεις καὶ καθαροί.—Νάυπλιον, Νέα Ἐπίδυνος, Λυγουρό, "Γέρα, Πόρος, Δαμαλάς, Βρωμολιμνη, "Αργος, Μύλοι, Κουτσοπόδι, Σπέτσαι, Κρανίδιον, Ἐρμιόνη.

Ιστορικαὶ πόλεις, καθαροί καὶ τοποθεσίαι.—Νάυπλιον, Τίρυνς, Ἐπίδυνος, "Γέρα, Τριζηνία, "Αργος, Λέρνη, Μυκῆναι

161 Νομὸς Κορινθίας.

175. Ηλεκτρούμονός.—65 χιλ. κατ. περίπου.

Κλιμα.—Εύκρατές καὶ γλυκὺ εἰς τὰ παράλια, ψυχρὸν δὲ εἰς τὰ μεσόγεια.

Ορο.—Ἡ Κυλλήνη τὸ ὑψηλότερον μετὰ τὸν Ταῦγετον ὅρος τῆς Πελοποννήσου· αἱ κορυφαὶ αὐτῆς εἰναι χιονοσκεπεῖς, οἱ δὲ πρόποδες καλύπτονται ὑπὸ ἀγρίων καὶ ὄπωροφόρων δένδρων. Τὰ Ἀροάνια πρὸς Δ. συνέχεια τῆς Κυλλήνης ἀλλὰ χαμηλότερα αὐτῆς καὶ δεσώδη.

Πεδιάδες.—Ἡ τῆς Κορινθίας παράγουσα σταφιδᾶ καὶ δημητριακούς καρπούς καὶ ἡ τῆς Νεμέας παράγουσα δημητριακούς καρπούς καὶ καπνόν.

Ποταμοί.—Οἱ ποταμοὶ τῆς Κορινθίας εἰναι μικροί· δὲ ἀξιος λόγου εἰναι δὲ ἀσωπὸς ἐκβάλλων εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον.

Ἄιμναται.—Ἡ Φενεός, τῆς ὁποίας τὰ ὕδατα διὰ καταβοθρῶν χύνονται εἰς τὸν παραπόταμον τοῦ Ἀλφειοῦ Λάδωνα

καὶ ἡ Στυμφαλὶς κειμένη ὡς καὶ ἡ Φενεός εἰς ἀρκετὸν ὕψος ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης.

Διοικητικὴ διαιρέσις.—Ο νομὸς οὗτος περιλαμβάνει μίαν μόνην ἐπαρχίαν, τὴν Κορινθίαν, τῆς ὁποίας πρωτ. εἶναι ἡ **Νέα Κόρινθος** (4200 κατ.) πόλις νέα κτισθεῖσα παρὰ τὸν Κορινθιακὸν κόλπον τῷ 1858 μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Πχλαισίου Κορίνθου ὑπὸ σεισμοῦ· ἡ πόλις αὕτη συγκοινωνεῖ μετὰ τῶν Ἀθηνῶν διὰ σιδηροδρόμου, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς σταφίδος. Πλησίον τῆς Νέας Κορίνθου κεῖται ἡ διώρυξ, ἐπὶ τῆς ὁποίας εἰς μὲν τὸ ἀνατολικὸν στόμιον συνοικίζεται ἡ κώμη **Ισθμία**, εἰς δὲ τὸ δυτικὸν ἡ **Ποσειδωνία**. **Αουτοάκιον** κάμη μικρὰ συγκοινωνοῦσα μετὰ τῶν Μεγάρων καὶ τῆς Κορίνθου διὰ μαξιτῶν ὕδων καὶ ἔχουσα ὄνομαστὰ ιαματικὰ ὕδατα. **Άγ. Γεώργιος**, κάμη παράγουσα ἐκλεκτὸν μέλανα σίνον· παρὰ αὐτὴν ἔκειτο ἡ **Νεμέα**, ὅπου δὲ Ἡρκλῆς ἐπόνευσε τὸν νεματῶν λέοντα καὶ ἐτελοῦντο οἱ ἀγῶνες, τὰ **Νέμεια**. Οὐχι μακρὰν τῆς Νεμέας κείνται τὰ στενά τῶν **Δερβενακίων**, ἐνθα οἱ Ἑλληνες δηγογόμενοι ὑπὸ τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ τῶν πρώτων αὐτοῦ διπλαρχηγῶν Νικήτα, Παπαφλέσσα καὶ Ὅψηλάντου κατέστρεψαν τὴν ἐπ. 30 χιλ. ἀνδρῶν στρατιὰν τοῦ Δράμαλη. **Κιάτον** καὶ **Ξυλόκαστρον** κωμοπόλεις σταφιδόφοροι, ἐπὶ τῆς σιδηρ. γραμμῆς.

Περίληψις :

Ορη.—Κυλλήνη, Ἀραύνια.

Ποταμός.—Ἀσωπός.

Πεδιάδες.—Ἡ τῆς Κορινθίας, ἡ τῆς Νεμέας.

Ἐπαρχίαι.—Κορινθίας.

Πόλεις καὶ καθαροί.—Νέα Κόρινθος, Ισθμία, Ποσειδωνία, Λουτράλιον, "Αγ. Γεώργιος, Κιάτον, Ξυλόκαστρον.

Ιστορικὴ τοποθεσίαι.—Νεμέα, Δερβενάκια.

Νομὸς Ἀχαίας.

176. Πληθυσμός.—

120,000 κατ.

Κλῖμα.—Εὔκρατός.**Έδαφος.**—Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι ώς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν καὶ μόνον πρὸς τὸ νοτιοδυτικὸν εἶναι πεδινόν.**Όροι.**—Τὰ Ἀροάνια, δὲ Ἐρύμανθος ὄρος ὑψηλόν, εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ δποίου τρέφονται πολλὰ ποίμνια, καὶ τὸ Παναχαϊκόν, τὸ δποίον εἶναι χαμηλὸν καὶ κατάφυτον, ἔκτεινόmenon πρὸς Β. μέχρι τῆς θαλάσσης, ἔνθα σχηματίζει τὸ ἀκρωτήριον Ρίον, δπου ὑπέρχουσι φυλακαί.**Πεδιάδες.**—Ἡ τοῦ Αβγίου καὶ τῆς Αχαΐας ἀμφότεραι κατάφυτοι ὑπὸ σταφιδοχμέλων καὶ ἐλαιῶν.**Ποταμοί.**—Ο Σελινοῦς, δὲ Κρᾶθις καὶ ἄλλοι μικρότεροι.**Διοικητικὴ διαίρεσις.**—Ο νομὸς εὗτος διαιρεῖται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας: 1) Πατρῶν, 2) Λιγαλείας, 3) Καλαβύτων.

1. Ἡ Ἐπαρχία Πατρῶν περιλαμβάνει τὸ ΒΔ μέρος τοῦ νομοῦ. Πρωτ. τῆς ἐπαρχίας καὶ τοῦ νομοῦ εἶναι αἱ Πάτραι (38,000 κατ.), ἡ δευτέρα ἐμπορικὴ πόλις τῆς Ἑλλάδος, ἔχουσα μεγάλην διὰ θαλάσσης συγκοινωνίαν μετὰ τῆς Εύρωπης καὶ τῶν παραλίων πόλεων τῆς Ἑλλάδος καὶ συγκοινωνοῦσα μετὰ τῶν Ἀθηνῶν διὰ σιδηροδρόμου. Εἰς τὰς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πάτρας ὑπάρχουσι πλεῖστα βιομηχανικὰ καταστήματα, ἐκ δὲ τοῦ λιμένος αὐτῶν γίνεται ἡ ἔξαγωγὴ τοῦ πλείστου μέρους τῆς κορινθιακῆς σταφίδος. Εἰς τὴν πόλιν ταύτην ὑπάρχει δὲ ναὸς τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου, ἐν τῷ δποίῳ σφίζεται τὸ σεπτὸν λείψανον αὐτοῦ.

2. Ἡ Ἐπαρχία Λιγαλείας περιλαμβάνει τὴν κατὰ μῆκος ἐκτενομένην παραλίαν ἀπὸ τοῦ ὄρους Παναχαϊκοῦ μέχρι τοῦ νομοῦ Κορινθίας. Πρωτ. εἶναι τὸ Αἴγιον (Βοστίτσα), (7,900 κατ.), πόλις παράλιος συγκοινωνοῦσα μετὰ τῶν Πατρῶν καὶ τῆς Κορίνθου διὰ σιδηροδρόμου. Ἐκ τοῦ λιμένος αὐτῆς ἔξαγονται σταφίδες, ἐλαιον., πορτοκάλια καὶ κίτριν. **Διακοφτόν**, κωμόπολις συγκοινωνοῦσα μετὰ τοῦ

Αιγίου διὰ σιδηροδρόμου. Πρὸς Ν. τοῦ Αιγίου κεῖται ἡ πλουσία μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν.

3. Ἡ Ἐπαρχία Καλαθρύτων εἶναι μεσόγειος καὶ ὄρειν καὶ περιλαμβάνει τὴν πρὸς Α. ἐκτενομένην χώραν. Πρωτεύουσα εἶναι τὰ Καλάθρυτα (1400 κατ.) καί μεν ἐν τῷ μέσῳ κοιλάδος τῶν Ἀροσινών ὄρεων καὶ συγκοινωνοῦντα μετὰ τοῦ Διακοφτοῦ δι' ὁδοντωτοῦ σιδηροδρόμου. Πρὸς Β. τῶν Καλαθρύτων κεῖται τὸ Μέγα Σπήλαιον, μονὴ ἐν τῇ ὅποιᾳ ὑπάρχει εἰκὼν τῆς Παναγίας, ἔργον τοῦ Ἀποστόλου Λουκᾶ. Πρὸ Δ. καὶ μίαν ώραν μακρὰν τῶν Καλαθρύτων κεῖται ἡ μονὴ τῆς Ἅγιας Λαύρας, ἐν τῇ ὅποιᾳ δὲ Ἀρχιεπίσκοπος Πατρῶν Γερμανὸς ὕψωσε τῇ 25 Μαρτίου τοῦ 1821 τὴν σημαίαν τῆς Ἐπαναστάσεως. Ἡ ιερὰ αὕτη σημαία φυλάσσεται εὐλαβῶς ἐν τῷ θησαυροφυλακείῳ τῆς Μονῆς. Ἐτεραις κωμοπόλεις εἶναι ἡ Στρέζοβα, τὰ Μαζεῖκα καὶ ἄλλαι.

Περίληψις :

Ορη. — Ἄρσανια, Ἐρύμανθος, Παναχαϊκόν.

Ποταμός. — Ο Σελινοῦς, Κραθίς.

Πεδιάδες. — Ἡ τοῦ Αιγίου, ἡ τῆς Ἀχαΐας.

Ἐπαρχίαι. — Πατρῶν, Αιγαίας, Καλαθρύτων.

Πόλεις καὶ κῶμαι. — Πάτραι, Αἴγιον, Διακοφτόν, Καλάθρυτα, Ἀκράτα.

Ιστορικαὶ τοποθεσίαι. — Μέγα Σπήλαιον, Ἅγ. Λαύρα.

Νομὸς Ἡλείας.

177. *Πληθυσμός.* — 91,500 κατ.

Κλῖμα. — Υγιεινὸν καὶ γλυκύ.

Ἐδαφος. — Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὄρειν καὶ μόνον πρὸς Δ. εἶναι πεδινόν.

Ορος. — Ο Ερύμανθος καὶ ἡ Φολόη, ἡτίς εἶναι χαμηλὴ καὶ κατάφυτος ὑπὸ ἀγρίων δένδρων.

Πεδιάδες. — Ἡ εὐθαλής καὶ λαμπρὰ πεδιάς τῆς Ἡλι-

δος παράγουσα ἴδιας ἀρθρίον σταφίδα, καὶ ἡ τῆς Μανωλάδος ἀνήκουσα εἰς τὸν Διάδεχον καὶ παράγουσα σίκοδομήσιμον ξυλείν καὶ ὥρτινην.

Ποταμοί. — Ο Πηνειός (τῆς Γαστούνης), ὃστις πηγάζει ἐκ τοῦ Ἐρυμάνθου καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος καὶ δὲ Ἀλφειός δὲ μέγιστος ποταμὸς τῆς Πελοπονήσου, ὃστις πηγάζει ἐκ τοῦ ὄρεως τῆς Μεγαλοπόλεως καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Κυπαρισσιακὸν κάλπον.

Διοικητικὴ διαίρεσις. — Ο νομὸς οὗτος ἔχει μίαν μόνην ἐπαρχίαν. Πρωτ. αὐτοῦ εἶναι δὲ *Πύργος* (12,700 κατ.), πόλις μεσόγειος συγκοινωνοῦσα μετὰ τῶν Πατρῶν διὰ σιδηροδρόμου. Ἐπίνειον τοῦ Πύργου εἶναι τὸ *Κατάκωλον*, τὸ ὅποιον συγκοινωνεῖ μετ' αὐτοῦ διὰ σιδηροδρόμου· διὰ τοῦ τεχνητοῦ λιμένος τοῦ Κατακώλου γίνεται μεγάλη ἔξαγωγὴ κορινθιακῆς σταφίδος. *Γαστούνη*, κωμόπολις εὐφοριωτάτη συγκοινωνοῦσα μετὰ τοῦ Πύργου διὰ σιδηροδρόμου. *Κυλλήνη* ἔχουσα ιαματικὰ βόατα καὶ συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Γαστούνης διὰ σιδηροδρόμου. *Άμαλιάς*, *Λεχαινά*, κωμόπολεις σταφιδόφοροι.

Πρὸς Α. τοῦ Πύργου κεῖται ἡ περιώνυμος κοιλάς τῆς *Ολυμπίας* εἰς αὐτὴν ἐτελοῦντο σι *Ολυμπιακὲ ἀγῶνες* καὶ ὑπῆρχον πολλὰ δημόσια μεγαλοπρεπέστατα σίκοδομήματα καὶ πλήθος ἀγαλμάτων. Εἰς τὴν κοιλάδα τῆς Ολυμπίας ἐγένοντο ἀνασκαφαὶ καὶ ἀνευρέθησαν πολλὰ ἀγάλματα μεταξὺ τῶν ὅποιων καὶ τὸ περίφημον ἀγαλμα τοῦ Ἐρμοῦ τοῦ Πραξιτέλους, τὸ ὅποιον φυλάσσεται εἰς τὸ ἐνταῦθα μουσεῖον. Ἡ Ολυμπία συνδέεται μετὰ τοῦ Πύργου διὰ σιδηροδρόμου, πολλοὶ δὲ ξένοι μεταβάνονται εἰς αὐτὴν ὅπως θαυμάσωσι τὰ ἀριστουργήματα τῆς ἀρχαίας καλλιτεχνίας.

Περίληψις :

Ορη. — Ο Ερύμανθος, ἡ Φολόη.

Πεδιάδες. — Ἡ τῆς Ηλιδίου, ἡ τῆς Μανωλάδος.

Ποταμοί. — Ό Πηνειός, δ 'Αλφειός.

Έπαρχια. — Ή τῆς Ἡλείας.

Πόλεις καὶ κῶμαι. — Πύργος, Κατάκωλον, Γαστούνη,
Κυλλήνη, Ἀμαλιάς καὶ Δεχαίνα.

Ίστορικαι τοποθεσίαι. — Όλυμπια.

Νομὸς Τριφυλίας.

Πληθυσμός. — 86,500 κατ.

Κλῆμα. — Γλυκύτατον.

"Ορп. — Τὸ Λύκαιον, τὸ δποῖον εἶναι δασῶδες, καὶ τὰ
Νόμια.

Πεδιάδες. — Ή τῆς Κυπαρισσίας κατάφυτος ὑπὸ ἀμπέ-
λων καὶ πορτοκαλλεών.

Ποταμοί. — Ό Άλφειός, δστις χωρίζει τὴν Ἡλείαν
ἐπὸ τῆς Τριφυλίας, καὶ ἡ Νέδα.

Διοικητικὴ διαιρέσις. — Ό νομὸς οὗτος διαιρεῖται
εἰς δύο ἐπαρχίας: 1) Τριφυλίας, 2) Όλυμπιας.

1. Ή **Έπαρχία Τριφυλίας** περιλαμβάνει ὅλον τὸ
πρὸς Δ. μέρος τῆς Μεσσηνίας. Πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ τῆς
ἐπαρχίας εἶναι ἡ **Κυπαρισσία** (6600 κατ.), πόλις ἔκτι-
σμένη ἐπὶ τῆς πλευρᾶς τοῦ ὄρους Φυχροῦ καὶ ὀλίγον ἀπέ-
χουσα ἀπὸ τῆς παραλίας, ἐνθα κεῖται δ δρόμος αὐτῆς. Ή
πόλις αὕτη ὑπέστη πολλὰς ζημιὰς ὑπὸ σεισμῶν τῷ 1886
καὶ 1899, παράγει δὲ ἔλαιον, σῖτον καὶ βαλανίδια. **Φι-**
λιατοῦ ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς ἐπαρχίας (9700 κατ.),
παθούσα ἐπίσης ὑπὸ σεισμοῦ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον. **Γαρ-**
γαλιάνοι, πόλις κειμένη ἐπὶ ώρχικής τοποθεσίας καὶ ὀλίγον
ἀπέχουσα ἀπὸ τοῦ ἐπινείου Μαραθονοπόλεως, πρὸ τῆς ὁποίας
κεῖται ἡ μικρὰ νῆσος **Πρώτη.**

2. Ή **Έπαρχία Όλυμπιας** περιλαμβάνει τὸ ἀπὸ
τοῦ ποταμοῦ Νέδα μέχρι τοῦ Άλφειοῦ ἔκτεινόμενον μέρος.
Πρωτεύουσα εἶναι ἡ **Ανδρίτσαινα** (2200 κατ.), κώμη

κειμένη εἰς τὰς ὑπωρείκς τοῦ Λυκαίου ὄρους. **Άγουλινή-**
τόδα, ωραῖα καὶ πλουσία κώμη κειμένη μεταξὺ τοῦ Άλφειοῦ
καὶ τῆς διμωνύμου λίμνης.

Περίληψις:

Όρп. — Τὸ Λύκαιον, τὰ Νόμια.

Πεδιάδες. — Ή τῆς Κυπαρισσίας.

Ποταμοί. — Ό Άλφειός, ή Νέδα.

Έπαρχια. — Τριφυλίας, Όλυμπιας.

Πόλεις καὶ κάμαιι. — Κυπαρισσία, Φιλιατρά, Γαργαλιάνοι, Μαραθώνιοις, Ἀνδρίτσαινα. Ἀγουλινίτσα.

Νομὸς Μεσσηνίας.

178. **Πληθυσμός.** — 119 χιλ. κατ.

Κλῖμα. — Εύκρατός.

Έδαφος. — Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι μόνον πρὸς τὸν κόλπον πεδινόν, παράγον δημητριακούς καρπούς, σταφίδας, σῦκα καὶ ὄπωρας.

Οροί. — Πρὸς τὰ ΝΔ., ὁ Μαθίας (Λυκόδημος), ὅρος χαμηλὸν καλυπτόμενον κατὰ τὰς ὑπαρείας αὐτοῦ ὑπὸ ἀμπέλων καὶ διαιῶν καὶ ἀπολῆγον εἰς τὸ ἀκρωτήριον Ἀκρίταν, τὰ Νόμια, ἡ Ἰθώμη ἐν τῷ μέσῳ μερονωμένῃ καὶ ἀπόκρημνος, ἐπὶ τῆς δύοις κατέφευγον οἱ Μεσσήνιοι κατὰ τὸν α' Μεσσηνιακὸν πόλεμον, τὸ Τετράγυινον πρὸς Β. καὶ ἔλλα.

Ποταμοί. — Ό Πάμισος πηγάδων ἐκ τῶν Νομίων ὄρεων καὶ δέ Νέδων.

Διοικητικὴ διαιρέσις. — Ό νομὸς Μεσσηνίας διαιρεῖται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας: 1) Καλαμῶν, 2) Μεσσήνης, 3) Πυλίκας.

1. Η **Έπαρχία Καλαμῶν** περιλαμβάνει τὸ ΝΑ. μέρος τοῦ νομοῦ. Πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ τῆς ἐπαρχίας εἶναι αἱ **Καλάμαι** (14300 κατ.), πόλις κειμένη παρὰ τὸν μυχὸν τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου καὶ εἰς μικρὸν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς θαλάσσης. Αἱ Καλάμαι ἔχουσιν ἀξιόλογον βιομηχανίαν μεταξίνων ὑφασμάτων καὶ σινοποίας, κατὰ δὲ τὴν ἐπανάστασιν ἥτο δὲ πρώτη πόλις, τὴν δυοίσιν οἱ Ἐλληνες ἐκυρίευσαν ὑπὸ τὸν Πετρόπουλον. Εἰς ἀπόστασιν 20 λεπτῶν τῆς ὥρας καὶ ἐπὶ τῆς παραλίας κείνται αἱ **Νέαι**

Καλάμαι ἐπίνειον τῆς πόλεως Καλαμῶν, ἔτεραι κῶμαι εἶναι ἡ **Σίτθοβα**, τὸ **Ασλάναγα** καὶ τὰ **Ἄρφαρά.**

2. Η **Έπαρχία Μεσσήνης** κείται ΒΔ. τῆς ἐπαρχίας Καλαμῶν καὶ περιλαμβάνει τὸ μέγιστον καὶ ἐνφαρωτατὸν μέρος τῆς Μεσσηνιακῆς πεδιάδος. Πρωτ. τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ **Μεσσήνη** ἡ **Ννοδίον** (6200 κατ.), πόλις κειμένη εἰς τὴν δεξιῶν τοῦ Παμίσου καὶ εἰς ἀπόστασιν μιᾶς ὥρας ἀπὸ τῆς παραλίας, ἔνθα καὶ τὸ ἐπίνειον αὐτῆς **Μπούκα**. Πρὸς Β. τῆς Μεσσήνης παρὰ τὸ χωρίον **Μαυρομάτι** ἔκειτο ἡ ἀρχαία πόλις **Μεσσήνη** μεταξὺ τῶν βουνῶν **Ιθώμης** καὶ **Εὔβας** ταύτης σφέζεται μέχρι σήμερον διπερίθελος. Ἐτεραι κῶμαι εἶναι **Μελιγαλᾶς** καὶ **Διαβολίτειον** ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς.

3. Η **Έπαρχία Πυλίκας** περιλαμβάνει δὲν τὴν χερσόνησον τὴν μεταξὺ Ιονίου πελάγους καὶ Μεσσηνιακοῦ κόλπου. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ **Πύλος** ἡ **Ναβαρίνον** (2200 κατ.) κωμόπολις κειμένη ἐπὶ τῆς ΝΔ. παραλίας, ἔνθα σχηματίζεται μικρὸς κόλπος. Τοῦ κόλπου τούτου τὸ στόμιον φράσσει ἡ νῆσος **Σφακτηρίδα** μεταβέλλουσα σύτως αὐτὸν εἰς μέγαν καὶ ἀσφαλέστατον λιμένα. Ἐνταῦθα κατεστράφη διοσχερῶς διατομή τούρκικὸς καὶ αἰγυπτιακὸς στόλος τῷ 1827 ὑπὸ τῶν ἡνωμένων στόλων Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ρωσίας καὶ σύτως ἐξησφαλίσθη ἡ ἐλευθερία τῆς Ἑλλάδος. Πρὸς Ν. τῆς Πύλου κείται ἡ κωμόπολις **Μεθώνη** ὄνομαστή, διότι ἐν τῷ λιμένι αὐτῆς ἐπιρρόησεν διακούλης τουρκικὰ πλοῖα. **Κορώνη** ἔχουσα ἐνετικὸν φρούριον. Πρὸς Ν. τῆς κωμοπόλεως ταύτης καὶ εἰς ἀπόστασιν 5 ὥρων κείται τὸ **Πεταλίδιον** κώμη παράλιος μὲν ἰσχυρὸν ἐνετικὸν φρούριον. Πρὸς Ν. τῆς Μεθώνης κείνται αἱ ἐρημόνησοι **Οίνοσσαί**. Πρὸς τὸ βόρειον μέρος τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ κώμη **Μανιάκι**, ἔνθα ἐπεσεν ἐνδόξας διατρόμητος ηρωαὶ Παπαφλέσσας ηρωικῶς μαχόμενος κατὰ χιλιάδων Ἀράβων.

ΝΟΜΟΣ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

54

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Περίληψις :

Όρη. — Ό Μαθιας, ή 'Ιολώμη, τὸ Τετράγιον, τὰ Νόμια.
Ποταμοί. — Ό Πάμισος, δ Νέδων.

Ἐπαρχίαι. — Καλαμῶν, Μεσσήνης, Πυλίας.

Πόλεις καὶ καθαροί. — Καλάμαι, Μεσσήνη, Πύλος, Κορώνη, Μεθώνη, Πεταλίδισν, Μελιγαλᾶς, Διαβολίτισν.

Ἴστορικαὶ πόλεις καὶ τοποθεσίαι. — Μεσσήνη, Πύλος, Μεθώνη, Σφακτηρία, Μανιάκι.

Νομὸς Ἀρκαδίας.

179. Πληθυσμός. — 168 χιλ. κατ.

Κλῆμα. — Ψυχρὸν εἰς τὰ ὄρεινά καὶ εὐκρατές εἰς τὰ πεδινὰ μέρη.

Ἐδαφος. — Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινὸν τὰ δὲ πεδινὰ αὐτοῦ μέρη εἶναι εὐφορώτατα παράγοντα δημητριακούς καρπούς, ἔλαιας καὶ ὄπωρας.

Θοον. — Τὸ Λύκαιον χωρίζον τὴν Ἀρκαδίαν ἀπὸ τῆς Ὀλυμπίας. Τὸ Ἀρτεμίσιον, τὸ Παρθένιον, δ Πάρνων, δστις ἐμπερέχει ὡραῖα μαῦρα μαρμαρα, καὶ τὸ Μαινάλον, τὸ δόποιον εἶναι κατάφυτον ὑπὸ κέδρων καὶ ἐλατῶν καὶ τρέφει ἐπὶ τῶν καλιτύων αὐτοῦ πολλὰ ποιμνια αἰγῶν καὶ προβάτων.

Ηεδιάδες. — Ή τῆς Μαντινείας, ή τῆς Τεγέας, ή τῆς Μεγαλοπόλεως καὶ ή τῆς Κυνουρίας.

Ποταμοί. — Ό Άλφειός, τὸν δόποιον εἴδομεν εἰς τοὺς νομοὺς Ἡλείας καὶ Τριφυλίας, καὶ σὶ παραπόταμον αὐτοῦ Ἐλισσών, Γορτύνιος καὶ Λάδων (Ῥουφιάς, ἐκ τοῦ δόποιον καὶ δ Άλφειός ὄνομάζεται Ῥουφιάς).

Διοικητικὴ διαιρέσεις. — Ό νομὸς Ἀρκαδίας διοικητικῶς διαιρεῖται εἰς 4 ἐπαρχίας: 1) Μαντινείας, 2) Γορτύνιας, 3) Μεγαλοπόλεως, 4) Κυνουρίας.

1. Ή **Ἐπαρχία Μαντινείας** περιλαμβάνει ὅλον τὸ ὁροπέδιον τοῦ νομοῦ, τὸ δόποιον κεῖται μεταξὺ τῶν ὄρέων Ἀρτεμίσιου, Μαινάλου καὶ Πάρνωνος. Πρωτεύουσα τοῦ

νομοῦ καὶ τῆς ἐπαρχίας εἶναι η **Τούπολις** (10500 κατ.) συγκοινωνούσα διὰ σιδηροδρόμου μετὰ τοῦ **Ἀργους**, Κορίνθου καὶ Ἀθηνῶν. Ή Τρίπολις ἔχει βιομηχανίαν χαλκουργίας, σιδηρουργίας, ταπήτων καὶ φλανελλῶν. Ἐπὶ τουρκοκρατίας ή Τρίπολις ἦτο ἔδρα τοῦ βιλαετίου τῆς Πελοποννήσου, κατὰ δὲ τὴν ἐπανάστασιν ἐκυρίευσεν αὐτὴν δ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης. **Βαλτέτδιον** κώμη ὄρεινή. Ἐδῶ κατὰ πρῶτον ἐνίκησαν οἱ "Ελληνες τοὺς Τούρκους. **Λεβίδιον** καὶ **Τσιπιανὰ** κώμαι ὄνομασται.

2. Ή **Ἐπαρχία Γορτύνιας** περιλαμβάνει τὸ Β Δ. μέρος τοῦ νομοῦ. Πρωτεύουσα εἶναι η **Δημητσάνα** (2400 κατ.). Αὕτη εἶναι πατρὶς τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε', τὸν δόποιον ἀπηγόρωναν οἱ Τούρκοι τῷ 1821 καὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Πατρῶν Γερμανοῦ. Ή Δημητσάνα πρὸ τῆς ἐπανάστασεως εἶχεν ὄνομαστὴν Ἐλληνικὴν βιβλιοθήκην, τῆς δόποιας τὰ βιβλία ἐχρησιμευσαν εἰς τοὺς "Ελληνας κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν πρὸς κατασκευὴν φυσιγγίων. Οἱ κάτοικοι τῆς Δημητσάνας καταγίνονται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ύλοτομίαν. **Λαγκάδια** (6800 κατ.) κείμενα πρὸς Β τῆς Δημητσάνης. **Καρδύταινα** κωμόπολις μὲν φρεύριον, ἐντὸς τοῦ δόποιον εἶχεν ὄχυρωθῆ δ Κολοκοτρώνης καὶ ἀντέστη κατὰ τοῦ Ἰεράμη. **Βυτίνα** κωμόπολις μετὰ γεωργικοῦ σταθμοῦ. Οἱ κάτοικοι τῆς Γορτύνιας μὴ ἔχοντες ἔδαφος γόνιμον μεταβάνονται εἰς ἄλλας πόλεις εἴνθικ μετέρχονται διάφορα χειρωνακτικὰ ἐπαγγέλματα.

3. Ή **Ἐπαρχία Μεγαλοπόλεως** περιλαμβάνει τὸ Ν Δ μέρος τοῦ νομοῦ. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι η **Μεγαλόπολις** (Σινάνον) 1460 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν. **Λεοντάριον** πρὸς Ν τῆς Μεγαλοπόλεως ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς παράγον οῖνον, σίτον καὶ ἔλαιον. **Ισαρι** κωμόπολις γεωργική.

4. Ή **Ἐπαρχία Κυνουρίας** ὄνομάζεται κοινῶς

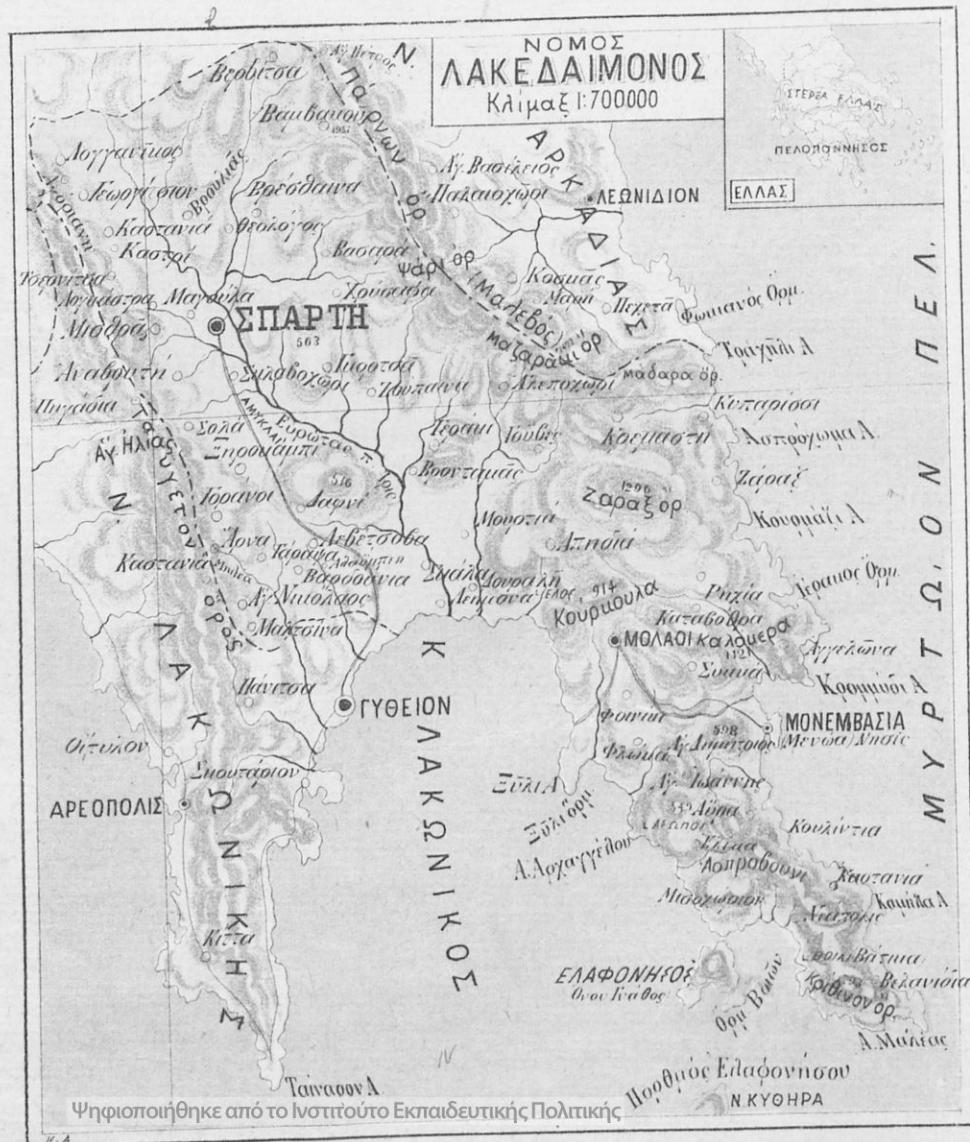
Τσακωνιά και περιλαμβάνει τὸ ΝΑ μέρος τοῦ νομοῦ. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι τὸ **Λεωνίδιον** (3600 κατ.) κείμενον δχλι μαχράν τῆς θαλάσσης και παράγον ἐλαῖας και ὄπωρας. **Άγ. Πέτρος** κωμόπολις πλουσία ἐπὶ καταφύτου θέσεως. **Άστρος** παράλιος κώμη χρησιμεύουσα ώς λιμὴν τῆς ἐπαρχίας παρὰ τὸ **"Αστρος κείται ἡ κώμη" Άγιος Ιωάννης** ὅπου συνῆλθεν ἡ β' συνέλευσις τῷ 1823. Οι κάτοικοι τῆς Κυνουρίας δημιουροῦσιν ἴδιαιτέραν γλώσσαν τὴν τσακωνικήν, ώς ἐκ τοῦ ἀγόνου δὲ τῆς χώρας αὐτῶν μεταβαίνουσιν εἰς ἄλλας πόλεις, ἔνθα ἐπιδίδονται εἰς τὰς τέχνας και τὸ ἐμπόριον.

Περίληψις :

Όρη. — Τὸ Δύκαιον, τὸ Αρτεμίσιον, τὸ Παρθένιον, δὲ Πάρνων και τὸ Μαίναλον.

Πεδιάδες. — Ἡ τῆς Μαντινείας, ἡ τῆς Τεγέας, ἡ τῆς Μεγαλοπόλεως και ἡ τῆς Κυνουρίας.

Ποταμοί. — Οἱ Αλφειός, δὲ Ελισσών, δὲ Γορτύνιος, δὲ Λάζων.

Ἐπαρχίαι. — Μακτινέιας, Γορτυνίας, Μεγαλοπόλεως, Κυνουρίας.

Πόλεις καὶ κῶμαι. — Τρίπολις, Λεβίδιον, Δημητσάνα, Λαζαράδια, Κερύταινα, Βυτίνα, Μεγαλόπολις, Δεοντάριον, Ισαρι, Λεωνίδιον, "Αγ. Πέτρος.

Ιστορικαὶ πόλεις καὶ κῶμαι. — Βαλτέτσι, Δημητσάνα, Κερύταινα, "Αγιος Ιωάννης.

Νομὸς Λακεδαίμονος.

Πληθυσμός. — 85 χιλ. κατ.

Κλῖμα. — Εύκρατός.

Ἐδαφος. — Κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινὸν καὶ μόνον κατὰ τὸ μέσον εἶναι πεδινὸν παράγον δημητριακοὺς καρπούς, οἶνον, ἔλαιον, δσπρια καὶ βαλανίδια.

Ορος. — Ό Ταῦγετος τὸ ὑψηλότατον καὶ ὥρακότατον ὄρος τῆς Πελοποννήσου, τὸ δρόσιον κατέρχεται μέχρι τῆς θαλάσσης καὶ σχηματίζει τὸ Ταίναρον ἀκρωτ. Τὸ δρός τοῦτο ἔχει κορυφὰς χιονοσκεπεῖς, αἱ δὲ κλιτέues αὐτοῦ καλύπτονται ὑπὸ ἀγρίων δένδρων. Ό Πάρνων, ὅστις χαμηλοῦται πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ σχηματίζει τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Μαλέα. Τὰ δάση τοῦ Ταῦγετον καὶ τοῦ Πάρνωνος παρέχουσιν εἰς τοὺς κατοίκους ἀφθονὸν ξυλείαν.

Πεδιάδες. — Ή τῆς Λακεδαίμονος, ή τοῦ Ἐλους καὶ ή τοῦ Ἀσωποῦ. "Απασαι αἱ πεδιάδες αὐται εἶναι ώραται καὶ εὔφροραι, παράγουσαι δημητριακούς καρπούς καὶ διώρας, ἔλαιος, σῦκα καὶ βαλανίδια.

Ποταμοί. — Ό Εὐρώπας, ὅστις πηγαζῶν ἐκ τοῦ ὄροπεδίου τῆς Μεγαλοπόλεως καὶ δεχόμενος διαφόρους παραποτάμους ἐκβάλλει εἰς τὸν Λακωνικὸν κόλπον.

Διοικητικὴ διαιρεσία. — Ό νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς δύο ἐπαρχίας: 1) Λακεδαίμονος, 2) Ἐπιδαύρου, Λιμνῆς.

1. Ή **Ἐπαρχία Λακεδαίμονος** περιλαμβάνει πᾶσαν σχεδὸν τὴν χώραν, ητίς κείται μεταξὺ τοῦ Πάρ-

νωνος καὶ τοῦ Ταῦγετον καὶ διαβρέχεται ὑπὸ τοῦ Εἰρότα. Πρωτεύουσα τοῦ ναοῦ καὶ τῆς ἐπαρχίας εἶναι ή **Σπάρτη** (4200 κατ.) πόλις κτισθεῖσα μετὰ τὴν Ἐπανάστασιν παρὰ τὴν δεξιὰν σχῆμην τοῦ Εύρωτα καὶ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας πόλεως Σπάρτης. Ή Σπάρτη συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Τριπόλεως δι' ἀμαξιτοῦ δόδου. Ήν αὐτῇ σφίζονται τὰ ἐρείπια τοῦ ἀρχαίου θεάτρου, τοῦ ναοῦ τῆς Χαλκιοίκου Αθηνᾶς καὶ διὰ τάφος τοῦ Λεωνίδου. Ή ἀρχαία Σπάρτη ὑπῆρξε διὰ τῆς Νομοθεσίας τοῦ Λυκούργου μία ἐκ τῶν δύο μεγαλειτέρων καὶ ἐνδοξοτέρων πόλεων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἦτο ἀτείχιστος, διότι οἱ ἀρχαῖοι Σπαρτιταῖοι ἐφρόνουν ὅτι τὰ στήθη τῶν πολιτῶν εἶναι τὸ ἀριστον ὄχυρωμα τῆς πόλεως. "Αγιος Ιωάννης καὶ Παρθοί τερπνόταται καὶ κατάφυτοι ἐκ λεμονεῶν καὶ πορτοκαλλεῶν ἔξοχικαὶ κῶμαι τῆς Σπάρτης. **Μιθοδαῖς** ἐπὶ τῶν ἀνατολ. κλιτών τοῦ Ταῦγετον κώμη μικρὰ ἔχουσα φρούριον καὶ διάφορα μνημεῖα Βυζαντιακῆς τέχνης: ή κώμη αὕτη ἐπὶ Φραγκοκρατίας καὶ Τουρκοκρατίας ὑπῆρξε πόλις μεγάλη καὶ πλουσία καὶ ἔδρα τοῦ δεσπότου τοῦ Μωρέως Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου. "Ετεραι κῶμαι γεωργικαι εἶναι ή **Αναβούτη**, τὸ **Ξεροκάμπιον**, διὰ Βοσουλιᾶς καὶ ἀλλαι.

2. Ή **Ἐπαρχία Ἐπιδαύρου Λιμνῆς** περιλαμβάνει τὴν χερσόνησον, ητίς σχηματίζεται πρὸς τὰς νοτίους διακλαδώσεις τοῦ Πάρνωνος. Πρωτ. αὕτης εἶναι η **Μολάοι** κώμη μεσόγειος ἔχουσα 1500 κατ. ἀσχολουμένους: εἰς τὴν ἀμπελουργίαν καὶ ἔλαιοφυτείαν. **Μονεμβασία** κειμένη ἐπὶ νησίδος ὄχυρας καὶ συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς ξηρᾶς διὰ γερύνας: ή κώμη αὕτη ὑπῆρξε κατὰ τὸν μεσαίωνα πόλις ὄχυρωτη. Παρ' αὐτὴν ἐκείτο η ἀρχαία Ἐπίδαυρος Λιμνῆς. **Νεάπολις** πάλαι **Βοιαί** (κοινῶς Βάτικα) κωμόπολις παράλιος παράγουσα πολλὰ κρόμμια. "Απέναντι τῶν Βοιῶν ἐκτείνεται η μικρὰ νῆσος Ἐλαφόνησος: ή νησίς αὕτη

ἔχει ἀσφαλῆ δρόμον, εἰς τὸν δύποιον καταφεύγουσι τὰ πλοῖα ἐν καιρῷ τρικυμίας.

Περίδημος:

"Ορη. — 'Ο Ταῦγετος καὶ ὁ Πάρνων.

Πεδιάδες. — 'Η τῆς Δακεδαιμονος, ἡ τοῦ 'Ελους καὶ ἡ τοῦ 'Ασωποῦ.

Ποταμοί. — 'Ο Εύρωτας.

'Επαρχίαι. — Δακεδαιμονος, Ἐπιδαύρου Διμηρᾶς.

Πόλις καὶ κῶμαι. — Σπάρτη, Μισθρᾶς, Μολάσι, Μονεμβασία, Βοιαί, Έλαφόνησος.

'Ιστορικὴ πόλις. — Σπάρτη, Μισθρᾶς, Μονεμβασία.

Νομὸς Δακωνικῆς.

180. Πληθυσμός.

— 63 χιλ. κατ.

Κλῆμα. — Τγιεινόν.

"Εδαφος. — Όρεινόν.

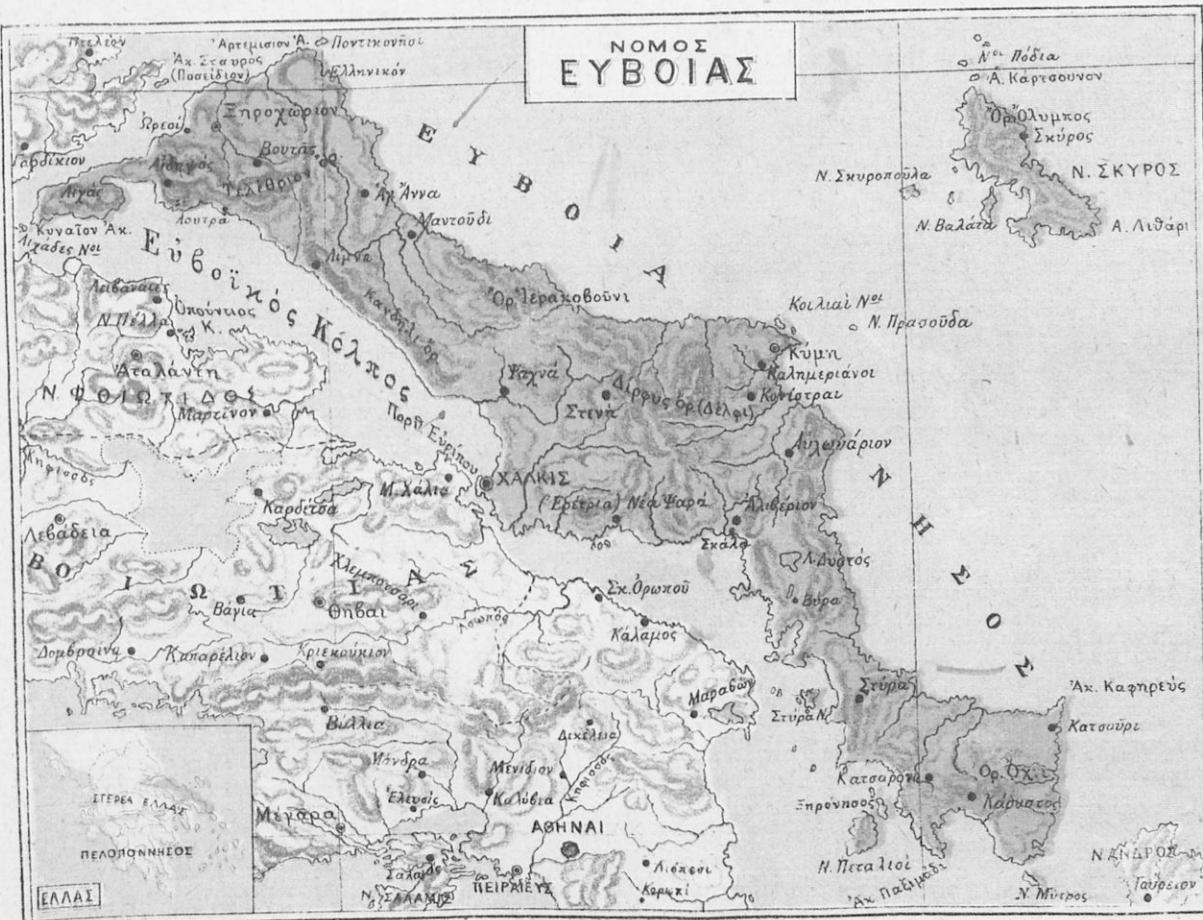
"Ορη. — 'Ο Ταῦγετος.

Διοικητικὴ διαδρεσίς. — 'Ο νομὸς σύτος διαιρεῖται εἰς τρεῖς ἑπαρχίας: 1) Γυθείου, 2) Οιτύλου, 3) Κυθήρων.

1. 'Η 'Επαρχία Γυθείου περιλαμβάνει τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς χερσονήσου Μάνης καὶ ἀπαστὸν τὴν παραλίαν τοῦ Δακωνικοῦ κόλπου. Πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ τῆς ἑπαρχίας εἶναι τὸ Γύθειον (4 χιλ. κατ.), ἐπίνειον τῆς Σπάρτης, μετὰ τῆς δύποιας συγκοινωνεῖ δι' ἀμαξιτοῦ δόδου. 'Η ἑπαρ-

χία Γυθείου παράγει βαλανίδια, μέταξαν καὶ ἔλαιον.
2. 'Η 'Επαρχία Οιτύλου περιλαμβάνει τὴν δυτικὴν κατωφέρειαν τοῦ ὄρους Ταῦγέτου μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Ταινάρου, διὸ καὶ λέγεται Δυτικὴ Μάνη. Πρωτ. αὐτῆς εἶναι ἡ 'Αρεόπολις (2 χιλ. κατ.) κειμένη ἐπὶ τῶν δυτικῶν ὑπωρειῶν τοῦ Ταῦγέτου ἐν τῷ Μεσσηνιακῷ κόλπῳ. 'Ο Οιτύλος, ἐξ ἣς ἡ ἑπαρχία ἔλαβε τὸ ὄνομα, δ Κάμπος,

ἡ Καρδαμύλη, ἡ Πλάτσα, ἀπασαι εὐημεροῦσαι κωμοπόλεις. Προσίοντα ἔλαιον ἔξαριτον.

3. Η Ἐπαρχία Κυθήρων ἀποτελεῖται ἐκ τῆς δμωνύμου νήσου και ἐκ τῶν Ἀντικυθήρων τῆς νοτιωτάτης

νήσου τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλέου. Ή νῆσος Κύθηρα (10 χιλ. κατ.) εἶναι πετρώδης κατὰ τὸ πλεῖστον. Πρωτ. τῆς ἐπαρχίας εἶναι τὰ Κύθηρα (820 κατ.) παρὰ τὴν νοτιαν ἄκραν μικρὸν ἀπέχουσα του ἐπινείου αὐτῆς Καψαλίου. Πρὸς τὰ

ΒΑ. κεῖται ἡ κώμη **Ποταμὸς** συνδεομένη μετὰ τῶν Κυθήρων δι' ἀμαξιτοῦ δόου. Τὰ Κύθηρα παράγουσιν ἔλαιον καλόν, σταφυλάς, σῦκα καὶ ἄλλα τινά. Οἱ Κυθήριοι ὡς ἐκ τῆς σμικρότητος τῆς χώρας των ἀποδημοῦσιν εἰς τὸ ἔξωτερικὸν καὶ εἰς ἄλλας πόλεις τῆς Ἑλλάδος. Τὰ ***Αντικύθηρα**, εἶναι ἐπίσης νῆσος πετρώδης, οἱ δὲ ὄλιγοι αὐτῆς κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ἀλιείαν.

Περίληψις :

Όρη — Ό Ταύγετος.

Ἐπαρχίαι. — Γύθειον, Οίτυλον, Κυθήρων.

Πόλεις καὶ κῶμαι. — Γύθειον, Ἀρεόπολις, Οίτυλος, Κάρπος, Καρδαμύλη, Πλάτσα, Κύθηρα, Καψάλιον, Ποταμός, ***Αντικύθηρα**.

N H S O I

181. Αἱ νῆσοι τῆς Ἑλλάδος χωρογραφικῶς διαιροῦνται εἰς τὰς **Βορείους Σποράδας**, εἰς τὰς **Κυκλαδάδας** καὶ εἰς τὰς ***Ιονίους**.

Νομὸς Εὔβοιας.

182. **Πληθυσμός**. — 108 χιλ. κατ.

Κλεῦμα. — Εὔκρατές.

Ἐδαφος. — Κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν.

Όρη. — Ἐπὶ τῆς νήσου Εὔβοιας τὸ **Τελεθρίου**, δόρος δασῶδες, τὸ δποίον διακλαδόμενον σχηματίζει πρὸς τὰ ΒΔ. μὲν τὸ **Κηνατον** ἀκρωτήριον, πρὸς τὰ ΒΑ. δὲ τὸ **Ἀρτεμίσιον** διάσημον ἐν τῇ ιστορίᾳ διὰ τὴν πρώτην ναυμαχίαν, ἦτις ἐγένετο παρ' αὐτῷ μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Περσῶν, τὸ **Κανδήλιον**, δόρος ὑψηλότατον, τοῦ δποίου τὰ πυκνὰ δάση παρέχουσι ναυπηγήσιμον ξυλείαν, ἡ **Δίρφυς** ἐν τῷ κέντρῳ κατάφυτος καὶ διαιρουμένη εἰς κλάδους, ἡ **Όχη** ἐκπέμπουσα

κλάδους πρὸς Ν. καὶ σχηματίζουσα τὰ ἀκρωτήρια **Καφηρέα** ΝΑ. καὶ **Γεραιστὸν** ΝΔ.

Πεδιάδες. — Ή τῆς Χαλκίδος παράγουσα σταφυλάς καὶ ἄλλας ὄπωρας καὶ ἡ τὸν **Ξηροχωρίου** παράγουσα δημητριακούς καρπούς, καπνὸν καὶ ἀφόνους σταφυλάς, ἐξ ὧν κατασκευάζεται ἔξαρτος οἶνος.

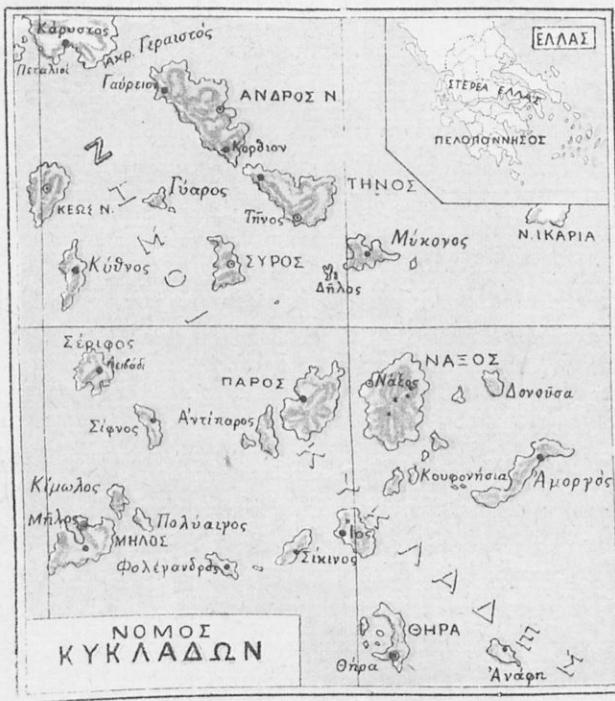
Ποταμοί. — Οι χειμαρρώδεις **Κάλλας**, **Λήλας** καὶ **Νηλεύς**.

Διοικητικὴ διαίρεσις. — Ό νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας: 1) **Χαλκίδος**, 2) **Ξηροχωρίου**, 3) **Καρυστίας**.

1. Ή ***Επαρχία Χαλκίδος** περιλαμβάνει τὴν χώραν, ἦτις ἔκτεινεται ἀπὸ τοῦ δρους Τελεθρίου μέχρι τοῦ Κανδηλίου καὶ τῆς Δίρφυος. Πρωτ. τῆς ἐπαρχίας καὶ τοῦ νομοῦ εἶναι ἡ **Χαλκίς** (8700 κατ.), πόλις κειμένη ἐπὶ τοῦ στενοῦ πορθμοῦ τοῦ Εύριπου, ἐπὶ τοῦ δποίου ὑπάρχει σιδηρὰ γέφυρα, δι' ἣς ἡ Χαλκίς συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Βοιωτίας. Ή Χαλκίς ἔχει πόλλα ἔργοστάσια σίνοπνευματοποίιας καὶ διάφορο βιομηχανικὰ καταστήματα, μεταξὺ δὲ τῶν κατοίκων αὐτῆς ὑπάρχουσα καὶ τινες Οθωμανοὶ καὶ Ιουδαῖοι. ***Εορτοία** (Νέα Ψαρά), κώμη συνοικισθεῖσα ὑπὸ τῶν κατοίκων τῶν Ψαρῶν μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς νήσου ταύτης ὑπὸ τῶν Τούρκων τῷ 1824. **Λίμνη** καὶ ***Αγ.-Αννα** ἀμφότεραι κωμοπόλεις.

2. Ή ***Επαρχία Ξηροχωρίου** περιλαμβάνει τὴν πρὸς Β. τοῦ Τελεθρίου δρους χώραν τῆς Εὔβοιας. Πρωτ. εἶναι τὸ **Ξηροχώριον** (3500 κατ.) κώμη κατάφυτος ἐξ ὄπωροφόρων δένδρων καὶ ἀπέχουσα μίαν καὶ ἡμίσειαν ώραν ἀπὸ τῆς θαλάσσης. **Αἰδηψός**, κώμη κειμένη εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ Τελεθρίου· ἡμίσειαν ώραν μακρὰν τῆς Αἰδηψοῦ κείντα παρὰ τὴν θαλάσσαν τὰ διάσημα ίσαματικὰ λουτρά. ***Ωρεοί** κώμη μικρὰ ἐπίνειον τοῦ Ξηροχωρίου.

3. Ή ***Επαρχία Καρυστίας** ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ ΝΑ. μέρους τῆς Εὔβοιας καὶ ἐκ τῆς νήσου Σκύρου. Πρωτ.

τῆς ἐπαρχίας είναι η **Κύμη**, πόλις ἀρχαίας μικρὸν ἀπὸ τῆς θυλάσσους ἀπέχουσα καὶ παράγουσα ἔξαιρετον σῖνον. **Άλι-βέριον**, κωμόπολις εὔφορος καὶ ἐμπορική. **Κάρυστος**, κώμη κειμένη εἰς τοὺς πρόποδας τῆς "Οχῆς παράγουσα σῖνον, λειμόνια καὶ μέλι.

Η νῆσος **Σκύρος** (3500 κατ.) εἶναι δισώδης καὶ παράγει σῖνον, ἔλαιον καὶ δημητριακούς καρπούς. Ἐν αὐτῇ κατεκρημνίσθη ὁ Θητεὺς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς νήσου Λυκομήδους. **Πε-ταλιοί**, τέσσαρες μικραὶ νῆσοι κείμεναι ΝΔ. τῆς Καρύστου· αύται ἀνήκουσιν εἰς τὸν βασιλέα καὶ παράγουσιν ἐκλεκτὸν σῖνον.

Περίληψις:

Ορη. — Τελέθριον, Κανδῆλι, Δίρφυς, "Οχη.

Πεδιάδες. — Ἡ τῆς Χαλκίδος, ἡ τοῦ Εηροχωρίου.

Ποταμοί. — Κάλλας, Λήλας, Νηλεύς.

Ἐπαρχίαι. — Χαλκίδος, Καρυστίας, Εηροχωρίου.

Πόλεις καὶ κῶμαι. — Χαλκίς, Ερέτρια, Λίμνη, Εηροχώριον, Ορεοί, Αἰδηψός, Κύμη, Άλιβέριον, Κάρυστος, Σκύρος, Πεταλιοί — νῆσοι.

Ιστορικὴ νῆσος. — Σκύρος.

Νομὸς Κυκλαδῶν.

183. Ο νομὸς οὗτος ἀποτελεῖται ἐκ πολλῶν νήσων διεσπαρμένων ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει· αἱ Κυκλαδεῖς ὡνομάσθησαν οὕτω, διότι σχηματίζουσι κύκλον περὶ τὴν νῆσον Δῆλον, ήτις ἔθεωρεῖτο ἱερὰ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων.

Πληθυσμός. — 137 χιλ. κατ.

Κλῖμα. — Γλυκύτατον.

Ἐδαφος. — Αἱ Κυκλαδεῖς ἔχουσι κατὰ τὸ πλεῖστον ἔδαφος πετρῶδες καὶ ὄρεινόν· αἱ μεγαλεῖτεραι μόνον ἔξ αὐτῶν ἔχουσιν ἀσημάντους τινάς κοιλάδας καὶ πεδιάδας, αἱ διποῖαι παράγουσιν ὅλιγους δημητριακούς καρπούς· αἱ δὲ πλεῖσται ἔξ αὐτῶν εἶναι κατάφυτοι ὑπὸ ἀμπέλων καὶ ὄπωροφόρων δένδρων.

Οροί. — Ἡ Κουβάρα ἐπὶ τῆς Ανδρου, ὁ Ζεὺς ἐπὶ τῆς Νάξου, ἡ Μάρανησσα ἐπὶ τῆς Πάρου καὶ ἄλλα ἐπὶ ἄλλων νήσων.

Διοικητικὴ διαιρεσίς. — Ο νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 7 ἐπαρχίας: 1) Σύρου, 2) Κέας, 3) Άνδρου, 4) Τήνου, 5) Νάξου, 6) Μήλου, 7) Θήρας.

1. Η **Ἐπαρχία Σύρου** ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Σύρου, Μύκονου καὶ ἄλλων τινῶν ἀκατοικήτων. Πρωτ. τῆς

έπαρχίας και τοῦ νομοῦ είναι ἡ **Ἐρμούπολις** (18700 κατ.) ἐπὶ τῆς νήσου Σύρου, κτισθεῖσα κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ὑπὸ Χίων καὶ ἀλλων τινῶν Ἑλλήνων, οἵτινες μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν πόλεών των κατέψυγον εἰς τὴν Σύρον. Ἡ Ἐρμούπολις ἔχει ἔξαρτες λιμένα, διάφορα βιομηχανικὰ ἐργοστάσια, βιρσοδεψεῖα καὶ ναυπηγεῖα. Μετὰ τῆς Ἐρμούπολεως ἐνοῦται ἡ **Άνω Σύρος** ἐκτισμένη ἐπὶ λόφῳ βραχώδους καὶ κωνοειδοῦς καὶ ἔχουσα 3 χιλ. κατ., ἔξι ών οἱ πλειστοὶ καθολικοί. **Μύκονος**, νῆσος ἔηρα καὶ ὄρεινή παράγουσα οἶνον, μέλι καὶ τυρόν. Παρὰ τὴν Σύρον κεῖται ἡ ἀκατοίκητος νῆσος **Δῆλος**, ἥτις χρησιμεύει σήμερον ὡς Λοιμοκαθαρτήριον. Ἡ Δῆλος κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἦθεωρεῖτο ὡς ἴερὰ πόλις, διότι ἐν αὐτῇ, κατὰ τὴν μυθολογίαν, ἐγεννήθη ὁ Ἀπόλλων καὶ ἡ Ἄρτεμις καὶ ὑπῆρχε πολυτελέστατος ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος.

2. Ἡ **Ἐπαρχία Τίνου** περιλαμβάνει μόνον τὴν νῆσον **Τίνον** (12300 κατ.), ἥτις είναι ὄρεινή καὶ χωρίζεται ἀπὸ τῆς **Ανδρου** διὰ στενοῦ πορθμοῦ, δοτις περιέχει πολλοὺς σκοπέλους καὶ είναι ἐπικινδύνος εἰς τοὺς ναυτιλούμενους. Εἰς τὴν Τίνον ὑπάρχει ὁ περικαλλής ναὸς τῆς Εὐαγγελιστρίας, εἰς τὸν δόποιον πολλαὶ χιλιάδες προσκυνητῶν συρρέουσιν ἐξ ὅλων τῶν ἑλληνικῶν πόλεων τῇ 25 Μαρτίου καὶ τῇ 15 Αὔγουστου. ΒΔ. τῆς νήσου κεῖται ἡ κωμόπολις **Πύργος**, ὄνομαστή διὰ τὰ πλησίον αὐτῆς κείμενα λατομεῖα χρωματιστῶν μαρμάρων. Εἰς τὴν Τίνον ὑπάρχουσι καὶ πολλοὶ καθολικοὶ διατηροῦντες καὶ σχολὴν Γαλλικήν.

3. Ἡ **Ἐπαρχία Ανδρου** ἀποτελεῖται ἐκ μόνης τῆς νῆσου **Ανδρου** (18 χιλ. κατ.). Ἡ **Ανδρος** είναι ὄρεινή καὶ κατάρρυτος καὶ περιέχει πολλὰς κοιλάδας καταφύτους ἐξ ἀμπέλων καὶ ἐσπεριδοειδῶν. Τὸ κλῖμα τῆς νήσου ταύτης είναι δροσερόν, τὰ δὲ ἵματα καύσιμα Πηγαὶ Σαρίζεις ἔχουσι μεγίστην φήμην. Πρωτ. είναι ἡ κώμη **Ανδρος**

κειμένη, εἰς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς νήσου. Εἰς τὸ ΒΔ. μέρος τῆς νήσου κεῖται τὸ **Γαύγιον**, παράλιος κώμη μὲ ἀσφαλέστατον λιμένα.

4. Ἡ **Ἐπαρχία Κέας** ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων **Κέας** (Τζίας), **Κύθνου** καὶ **Σερίφου**. Πρωτ. τῆς ἐπαρχίας είναι ἡ **Κέα**, πόλις ἐπὶ τῆς δμωνύμου νήσου, ἥτις παράγει ἔξαρτον οἶνον, βαλανίδια καὶ δημητριακούς καρπούς. **Κύθνος** (Θερμιά), νῆσος μικρὰ καὶ πετρώδης, ἔχουσα θερμὰ ἵματικὰ λουτρὰ καὶ παράγουσα ιδίας κριθήν. Ἡ νῆσος **Σέριφος** είναι ἐπίσης μικρὰ καὶ πετρώδης, καὶ περιέχει ὄρυκτὰ σιδήρου.

5. Ἡ **Ἐπαρχία Νάξου** ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων **Νάξου**, **Πάρου**, **Ωλιάρου** καὶ ἀλλων τινῶν νησούδρων. Ἡ νῆσος **Νάξος** είναι ἡ μεγαλειτέρα, ἡ ὀραιοτέρα καὶ εὐφορωτέρα τῶν Κυκλαδῶν ἔχουσα 15,600 κατ. μεταξὺ τῶν δοπίων καὶ τινες καθολικοί. Πρωτ. αὐτῆς καὶ τῆς ἐπαρχίας είναι ἡ κώμη **Νάξος** ἔχουσα 1800 κατ. Ἡ νῆσος **Νάξος**, μολονότι διασχίζεται ἀπὸ Β. πρὸς Ν. ὑπὸ ὄροσειράς, είναι εὐφορωτάτη παράγουσα οἶνον, τυρόν, ἔλαιον, πορτοκάλλια, λεμόνια καὶ ιδίας κίτρα ἔξαρτεται. Ἐκ τῆς Νάξου ἔξορυσται σκληρὸν τι ὄρυκτὸν ὄνομαζόμενον σμύρις, τὸ δόποιον ἀποστέλλεται εἰς Εύρώπην καὶ χρησιμεύει πρὸς λείανσιν μετάλλων καὶ πολυτίμων λίθων. Ἡ νῆσος **Πάρος** είναι εὔφορος παράγουσα λεμόνια, πορτοκάλλια καὶ οἶνον καὶ φημίζεται διὰ τὰ λαμπρὰ αὐτῆς λευκὰ μάρμαρα. Ἡ **Ωλίαρος** είναι νῆσος μικρὰ ἔχουσα βαθύτατον σπήλαιον ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, ἐν τῷ δόποιῳ ὑπάρχουσι πλῆθις σταλακτιτῶν.

6. Ἡ **Ἐπαρχία Μήλου** συνιστάται ἐκ τῶν νήσων **Μήλου**, **Κιμώλου**, **Σίφου**, **Φολεγάνδρου** καὶ **Σικίνου**. Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας είναι ἡ κώμη **Πλάκα**, ἐν τῇ νήσῳ **Μήλῳ** ἔχουσα (1100 κατ.) ἀσχολουμένους εἰς τὴν

Πρωτεύουσα της ἐπαρχίας είναι ἡ κώμη Γάϊος ἔχουσα ἀσφαλέστατον λιμένα. Οι Ἀντίπαξοι είναι νῆσος μικρά, σὶ δὲ ὅλιγοι αὐτῆς κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ἀλιείαν.

Περίδημος.

"Ορη. — Ο Παντοκράτωρ.

'Επαρχία. — Κερκύρα, Παξών.

Νῆσοι. — Κέρκυρα, Παξοί, Ἀντίπαξοι.

Πόλεις καὶ κῶμαι. — Κέρκυρα, Γάϊος.

Προσόντα. — Ελαιον, σταφίς, πορτοκάλια.

2. Τὴν Ἐπαρχίαν Παξῶν ἀποτελοῦσι δύο νῆσοι μικραί, οι Παξοί καὶ οι Ἀντίπαξοι. Οι Παξοί είναι νῆσος πετρώδης καὶ ἀνυδρός παράγουσα ἔλαιον ὄνομαστόν.

Νομὸς Λευκάδος.

186. Ο νομὸς οὗτος ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Λευκάδος, Ἰθάκης καὶ ἄλλων τινῶν μικρῶν.

Πληθυσμός. — 43 χιλ. κατ.

Κλῖμα. — Εύκρατός.

Ἐδαφος. — Τὸ ἔδαφος τῆς Λευκάδος εἶναι πεδινὸν μόνον κατὰ τὰ παράλια· τῆς δὲ Ἰθάκης εἶναι ὄρεινόν.

Διοικητικὴ διαίρεσις. — Ο νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς δύο ἐπαρχίας: 1) Λευκάδος, 2) Ἰθάκης.

1. Η Ἐπαρχία Λευκάδος συνίσταται ἐκ τῆς νήσου Λευκάδος, Τάφου καὶ ἄλλων μικρῶν. Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Λευκάς ἔχουσα περίπου 6 χιλ. κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. Η Λευκάς παράγει ἔξαρτετον οἶνον. Η νῆσος αὕτη κειμένη πρὸς Δ. τῆς Ἀκαρνανίας ἥνοῦτο τὸ πάλαι μετ' αὐτῆς καὶ ἀπετέλει χερσόνησον· κατόπιν οἱ ἀρχαῖοι Κορίνθιοι διέῳρυξαν τὸν ισθμὸν αὐτῆς καὶ τὸν μετέβαλον εἰς πορθμόν, διόποις σήμερον εἶναι πολὺ ἀβαθής. Εἰς τὴν Λευκάδα, πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως κατέφευγον οἱ ἀρματωλοὶ καὶ κλέφται δσάκις κατεδιώκοντο ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐν Ἀκαρνανίᾳ. Η νῆσος Τάφος ἔχει 1450 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ἀλιείαν.

2. Η Ἐπαρχία Ἰθάκης ἀποτελεῖται ἐκ τῶν νήσων Ἰθάκης, Κυστοῦ, Καλάμου καὶ ἄλλων ἀκατοικήτων. Πρωτ. τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Ἰθάκη (Βαθὺ) κειμένη ἐντὸς ἀσφαλεστάτου λιμένος. Ἑγειρεῖται τὸ βορειότερον τμῆμα τῆς νήσου στον οὖτη τοῦ παραπότμου, οὗτον καὶ ἀμύγδαλα καὶ ὑπῆρχε πατρὶς τοῦ πολυμηχάνου Ὄδυσσεως τοῦ ἥρως τοῦ Τρωικοῦ πολέμου. Αἱ νῆσοι Καστός καὶ Κάλαμος εἶναι μικρά, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῶν ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ναυτιλίαν.

Περίληψις:

Ἐπαρχίαι.—Λευκάδος, Ἰθάκης.

Νῆσοι.—Λευκάς, Ἰθάκη, Τάφος, Καλάμος, Καστός.

Ἴστορικὴ νῆσος.—Ἰθάκη.

Νομὸς Κεφαλληνίας.

186. Πληθυσμός.—70 χιλ. κατ.

Κλῖμα. — Γλυκύ.

Ἐδαφος. — Κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν.

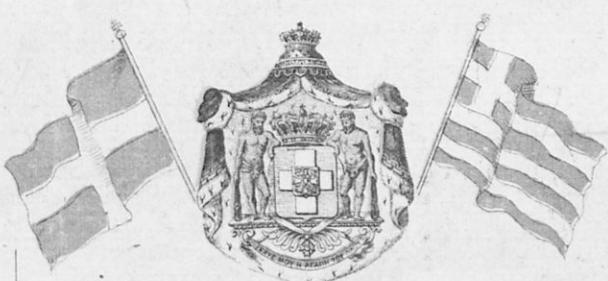
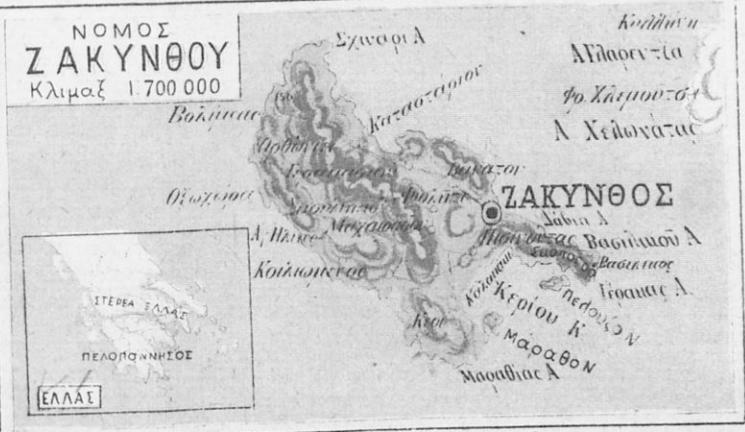
Ορο. — Ο Άινος, ὅρος ὑψηλὸν καὶ κατάφυτον ὑπὸ ἔλατῶν.

Διοικητικὴ διαίρεσις. — Ο νομὸς οὗτος ἀποτελούμενος ἐκ τῆς νήσου Κεφαλληνίας, διαιρεῖται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας: 1) Κραναίας, 2) Πάλης, 3) Σάμης.

Η νῆσος Κεφαλληνία εἶναι τραχεῖα καὶ ὑπόκειται εἰς σεισμούς. Παράγει σταφίδας, οἷον ἔξαρτετον καὶ ἔλαιον. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶναι νοημονέστατοι, φιλόπονοι καὶ δραστήριοι. Πολλοὶ ἔξι αὐτῶν μεταβαίνοντες εἰς ξένας χώρας πλουτοῦσι καὶ ἀναδείκνυνται ἐθνικοὶ εὐεργέται.

1. Η Ἐπαρχία Κραναίας περιλαμβάνει τὸ Ν.Α. μέρος τῆς νήσου. Πρωτ. αὐτῆς εἶναι τὸ Ἀργοστόλιον (9 χιλ. κατ.), τὸ δόποιον ἔχει λιμένα ἀσφαλῆ, ἐμπορικὸν ναυτικὸν καὶ βιομηχανικὰ καταστήματα. Πλησίον τοῦ Ἀργοστολίου ὑπάρχει μέγα χάσμα γῆς, εἰς τὸ δόποιον ῥέει διηγεῖν τὸ θαλάσσιον θέρμανον καὶ κινεῖ διαφόρους ὑδρομύλους. Κῶμαι τῆς ἐπαρχίας εἶναι τὰ Μεταξάτα, Δειδινάτα, Αδριογέρακα, Βαλδαμάτα καὶ ἄλλαι. Πλησίον τῆς τελευταίας ταύτης κώμης κείται ἡ μονὴ τοῦ Ἀγ. Γερασίμου, τοῦ προστάτου τῆς νήσου, ἐν τῇ δοποίᾳ εὑρίσκεται τὸ σεπτὸν λείψανον τοῦ ἀγίου.

2. Η Ἐπαρχία Πάλης περιλαμβάνει τὴν δυτικὴν μέρον χερσόνησον. Πρωτ. αὐτῆς εἶναι τὸ Απεξούσιον (5500

κατ.), ή δευτέρα πόλις τῆς νήσου. Οι κάτοικοι αὐτῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν ναυτιλίαν. Τὸ Ληξούριον συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ Ἀργοστολίου δι' ἀμάξιτοῦ δόδοῦ.

3. Ἡ Ἐπαρχία Σάμυς περιλαμβάνει τὸ ΒΑ μέρος τῆς νήσου καὶ τὴν χερσόνησον Ἔριστον. Πρωτ. αὐτῆς εἶναι δὲ Αιγαλὸς Σάμυς κώμη μικρά.

Περίληψις.

Όρος. — Αἶνος.

Ἐπαρχίαι. — Κρανίας, Πάλης, Σάμης.

Πόλεις καὶ κῶμαι. — Ἀργοστόλιον, Μεταξάτα, Δειλινάτα, Ἀσπρογέρακα, Βαλσαμάτα, Ληξούριον, Αιγαλὸς Σάμυς.

Νομὸς Ζακύνθου.

187. Πληθυσμός. — 45 χιλ. κατ.

Κλῆμα. — Γλυκύτατον.

Ἐδαφος. — Κατὰ τὸ πλείστον ὄρεινὸν καὶ ὑποκείμενον εἰς σεισμούς. Ὁλόκληρος ἡ Ζάκυνθος ὅμοιᾶς εἰ πρὸς παμμέγιστον κῆπον κατάφυτον ἐξ ἀνθέων καὶ ὀπωροφόρων δένδρων, διὰ τοῦτο καὶ ὄνομαζεται ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων τὸ ἄνθες τῆς Ἀνατολῆς· τὰ πρεσβότα αὐτῆς εἶναι ἔλαιον, σταφίς, σίνος καὶ ὄπωραι. Τὰ δὴ αὐτῆς εἶναι χαμηλὰ καὶ κατάρυτα.

Διοικητικὴ διαιρέσεις. — Ὁ νομὸς Ζακύνθου συνίσταται ἐκ μόνης τῆς νήσου Ζακύνθου καὶ τῶν πρὸς Ν. αὐτῆς μικρῶν γῆσων Στροφάδων καὶ ἀποτελεῖ μίαν ἐπαρχίαν. Πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ **Ζάκυνθος**

(14,700 κ.). Αὕτη κεῖται ἐπὶ τῆς ἀνατολ. παραλίας· ἔχει λαμπρὰν προσκυμαῖαν καὶ μεγαλοπρέπεσταν ναὸν τοῦ Ἀγ. Διονυσίου, ἐν τῷ ὃποιῳ φυλάσσεται τὸ σεπτὸν αὐτοῦ λείψιον. Κωμοπόλεις τῆς νήσου εἶναι τὸ **"Ανω, Κάτω καὶ Μέσον Γερακάριον,** τὸ **Μαχαιράδον** καὶ ἄλλαι. Παρὰ τὸ ἀκρωτήριον τῆς νήσου Κερὲλ ὑπάρχουσι πηγαὶ νάφθης καὶ πετρελαῖον. Αἱ **Στροφάδες** εἶναι νησίδες ἀκατοίκητοι.

Περίληψις.

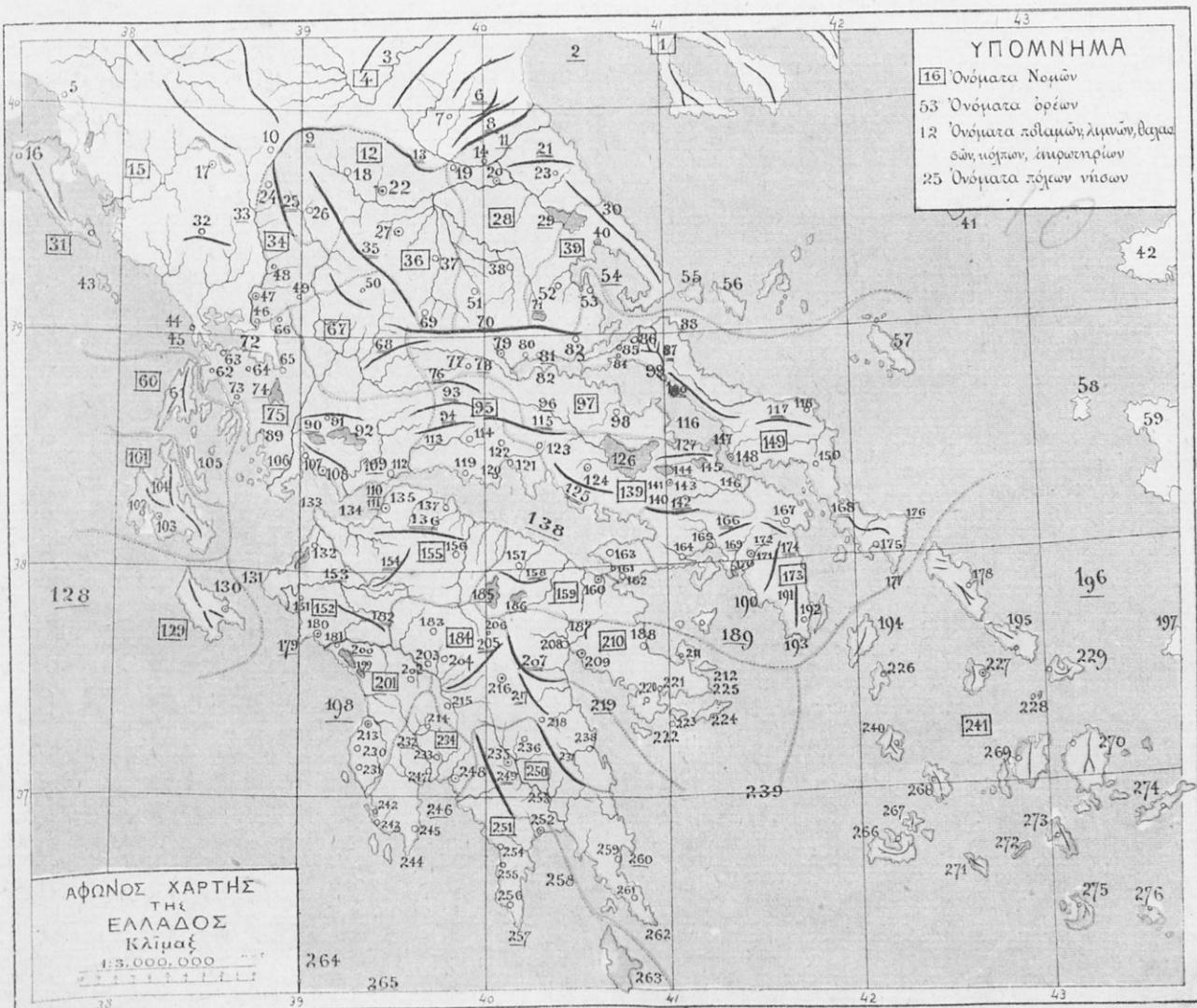
Ἐπαρχίαι. — Ζάκυνθος.

Πόλεις καὶ κωμαὶ. — Ζάκυνθος, **"Ανω Γερακάριον, Κάτω Γερακάριον, Μέσον Γερακάριον, Μαχαιράδον.**

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΤΟΥ ΑΦΩΝΟΥ ΧΑΡΤΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

1 Χαλκιδικὴ χερσόνησος. 2 Θερμαικὸς κόλπος. 3 Π. Ἀλιάκμων. 4 Μακεδονία. 5 Δέλτινον. 6 "Ορ. "Ολυμπος· 7 Ἐλασσών. 8 Τέμπη. 9 "Ορος Ζυγός. 10 Μέτσοβον. 11 Πηνειός. 12 Νομὸς Τρικκάλων. 13 Προφύτ. Ἡλίας. 14 Τύρναβος. 15 "Ηπειρος. 16 Κέρκυρα. 17 Ἰωάννινα. 18 Καλαμπάκα. 19 Ζάροκος. 20 Λάρισα. 21 "Ορος "Οσσα. 22 Τρίκκαλα. 23 Ἀγιά. 24 Καλαφύτα. 25 "Ορος Τζουμέρκα 26 Γαρδίκι. 27 Καρδίτσα. 28 Νομὸς Λαρισῆς. 29 Δίμην Βοιωτίς. 30 "Ορος Πήλιον. 31 Νομὸς Κερκύρας. 32 Σοῦλι. 33 Ποταμὸς "Άραχθος. 34 Νομὸς "Άρτης. 35 "Ορος Πίνδος. 36 Νομὸς Καρδίτσης. 37 Σοφάδες. 38 Φάρσαλα. 39 Νομὸς Μαγνησίας. 40 Βόλος. 41 Ν. "Άγιος Ευστράτιος ("Άλδοννησος). 42 Ν. Λέσβος. 43 Ν. Παξοί. 44 Πρέβεζα. 45 Ακτιον Ἀκρωτήριον. 46 Μενίδιον. 47 "Ἄρτα. 48 "Άγναντα. 49 Σχωρέτσαινα. 50 "Άγραφα. 51 Δομοκός. 52 Άλμυρός 53 Μιζέλα. 54 Κόλπ. Παγασητικός. 55 Ν. Σκίαθος. 56 Ν. Σκόπελος. 57 Ν. Σκύρος. 58 Ν. Ψαρά. 59 Ν. Χίος. 60 Νομὸς Λευκάδος. 61 Ν. Λευκάς. 62 Μοναστηράκι. 63 Βόνιτσα. 64 Λουτράκιον. 65 Κραβασαρᾶς.

66 Δούνιτσα. 67 Νομὸς Εύρυτανίας 68 "Ορος Τυμφροντός. 69 Πεντίνα. 70 "Ορος "Οθρυς. 71 Πλάτανος. 72 Ἀμβρακικός Κόλπος. 73 Ζαβέρδα. 74 Λ. Ἀμβρακία. 75 Ν. Αιτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας. 76 "Ορος Οἴτη 77 Υπάτη. 78 Π. Σπερχειός. 79 Λαμία. 80 Στυλίς. 81 Μαλιακός κόλπος. 82 Θερμοπύλαι. 83 Γαρδίκιον. 84 Αιδηψός. 85 Όφεοι. 86 Επροχώριον. 87 "Ορος Τελέθριον. 88 Ακρ. Ἀρτεμίσιον. 89 Αστακός. 90 Λυσίμαχια. 91 Αγρίνιον. 92 Λ. Τριχωνίς. 93 "Ορος Γκιώνα. 94 "Ορος Κόραξ. 95 Ν. Φωκίδος. 96 "Ορος Καλλίδρομον. 97 Ν. Φθιώτιδος. 98 Αταλάντη. 99 Δίμην. 100 "Ορος Κανδῆλι. 101 Ν. Κεφαλληνίας. 102 Δηξούριον. 103 Αργοστόλιον. 104 "Ορος Αίνος. 105 Ίθακη. 106 Π. Αχελῷος. 107 Αιτωλικόν. 108 Μεσολόγγιον. 109 Π. Εύπνοις. 110 Αντίρριον. 111 Ρίόν. 112 Ναύπακτος. 113 Π. Μόρνος. 114 Λοιδωρίκιον. 115 "Ορος Παρνασσός. 116 Εύδοϊκός κόλπος. 117 "Ορος Διόφυς. 118 Κύμη. 119 Βιτρινίτσα. 120 Γαλαξείδιον. 121 Ιτέα. 122 Αμφισσα. 123 Αράχωβα. 124 Λεβάδεια. 125 "Ορος Έλικων. 126 Λ. Κωπαΐς. 127 "Ορος Πτηφόν. 128 Ιόνιον πέλαγος. 129 Ν. Ζακύνθου.

130 Ν. Ζάκυνθος. 131 'Ακρ. Γλαρέντζα. 132 Μανωλάς. 133 'Ακρ. "Αραξος. 134 Νομ. Πάτρων. 135 Πάτραι 136 "Ορος Παναχαϊκόν. 137 Αγίου. 138 Κορινθιακός κόλπος. 139 Ν. Βοιωτίας. 140 Κριεκούκιον. 141 Θεσπαια. 142 "Ορος Κιθαιρών. 143 Θῆβαι. 144 Λ. Υλική. 145 Παραλίμνη. 146 Η. Ασωπός. 147 Πορθμός Εύριπου. 148 Χαλκίς. 149 Ν. Εύβοιας. 150 'Αλιβέριον. 151 Γαστούνη. 152 Ν. 'Ηλείας. 153 Η. Πηνειός. 154 "Ορος Έρυμανθος. 155 Ν. 'Αχαΐας. 156 Καλάθρυτα. 157 Τρίκκαλα. 158 "Ορος Κυλλήνης. 159 Ν. Κορινθίας. 160 Κόρινθος. 161 Δουτράκι. 162 Καλαμάκι. 163 Περαχώρα. 164 Μέγαρα. 165 'Ελευσίς. 166 "Ορος Πάρνης. 167 Μαραθών. 168 "Ορος "Οχη. 169 Κνηφισός. 170 Πειραιές. 171 'Αθηναι. 172 'Ιλισσός. 173 Ν. 'Αττικής. 174 "Ορος Πεντελικόν. 175 Κάρυστος. 176 'Ακρ. Καφηρεύς. 177 'Ακρ. Γεραιστός. 178 Ν. "Ανδρος. 179 'Ακρ. Ίχθυς ἢ Κατάκωλον. 180 Πύργος. 181 Κρέσταινα. 182 "Ορος Φολόν. 183 Λαγκάδια. 184 Ν. 'Αρκαδίας. 185 Δ. Φενέος. 186 Δ. Στυμφαλία. 187 Μυκῆναι. 188 'Επιδαυρος. 189 Σαρωνικός κόλπος. 190 Βάρον. 191 'Ακρ. Ζωστήρ. 192 Κερατιά. 193 Λαύρειον. 194 'Ακρ. Σούνιον. 195 Ν. Κέα. 196 Ν. Τήνος. 197 Αίγαιον Πέλαγος. 198 Ν. Ικαρία. 199 Κυπαρισσιακός κόλπος. 200 'Ρίσοδον. 201 'Αγουλινίτσα. 202 Ν.

Τριφύλιας. 203 'Ανδριτσαινα. 204 Καρύταινα. 205 Δημ. Τσάκα. 206 "Ορος Μαίναλον. 207 'Ορχομενός. 208 "Ορος Αρτεμίσιον. 209 'Αργος. 210 Ναύπλιον. 211 Ν. 'Αργολίδος. 212 Μέθανα 213 Πόρος. 214 Κυπαρισσία. 215 Μεδιγαλᾶ. 216 Μεγαλόπολις. 217 Τρίπολις. 218 "Ορος Παρθένιον. 219 "Αγιος Πέτρος. 220 'Αργολικός κόλπος. 221 Κρανιδιον. 222 'Ερμιόνη. 223 Σπέτσαι. 224 Ν. Δοκός. 225 "Υδρας. 226 'Ακρ. Σκύλλαιον. 227 Ν. Κύθνος. 228 Σύρος. 229 Δηλος. 230 Ν. Μύκονος. 231 Φιλιατρά 232 Γαργαλιάνοι. 233 Η. Πάμισδος. 234 'Ασλάναγα. 235 Ν. Μεσσηνίας. 236 Σπάρτη. 237 Βρέσταινα. 238 "Ορος Πάρνων. 239 Λεωνίδιον. 240 Μυρτώον πέλαγος. 241 Σέρφιφος. 242 Ν. Κυκλαδων. 243 Ηύλος. 244 Μεθώνη. 245 'Ακρ. 'Ακρίτας. 246 Κορώνη. 247 Μεσσηνιακός κόλπος. 248 Μεσσήνη. 249 Καλάμαι. 250 "Ορ. Ταύγετος. 251 Ν. Λακεδαίμονος. 252 Ν. Λακωνικῆς. 253 Γύθειον. 254 Εύρωτας Η. 255 Οίτυλον. 256 'Αρεόπολις. 257 Λαγεία. 258 'Ακρ. Ταίναρον. 259 Λακωνικός κόλπος. 260 Μονεμβασία. 261 'Επιδαυρος Λιμηρά. 262 Φαρακλόν. 263 'Ακρ. Μαλέας. 264 Κύθηρα. 265 Μεσόγειος θάλασσα. 266 Κρητικόν πέλαγος. 267 Μῆλος. 268 Κίμωλος. 269 Σίφνος. 270 Πάρος. 271 Πάξος. 272 Φολέγανδρος. 273 Σίκινος. 274 Ιος. 275 'Αμοργός. 276 Θήρα. 277 'Ανάφη.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΑΦΩΝΟΥ ΧΑΡΤΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ποίους νομούς παριστώσιν οι άριθμοι 173, 139, 149, 97 καὶ 95; Διὰ τίνος άριθμοῦ παρίστανται αἱ 'Αθηναι; Ποῖον όρος τῆς 'Αττικῆς παρίσταται διὰ τοῦ άριθμ. 166; Διὰ τίνος άριθμοῦ παρίσταται ὁ "Ολυμπος; Διὰ τίνος ἡ "Οσσα; Διὰ τίνος τὸ Πήλιον; Ποίαι ποταμοὶ παρίστανται διὰ τῶν άριθμῶν 33, 11, 78 καὶ 106; Ποίας

πρωτευούσας νομῶν παριστῶσιν οἱ άριθμοι 235, 227, 209, 135, 130 καὶ 124; Ποίον ἀκρωτήριον παρίσταται διὰ τοῦ άριθ. 190 καὶ ποίον διὰ τοῦ 133; Ποίαι κῶμαι ἐν Εύβοιᾳ παρίστανται διὰ τῶν άριθμῶν 84, 85 καὶ 86: Ποία γύρω πόδες Β. τῆς 'Ελλάδος παρίσταται διὰ τοῦ άριθ. 4 καὶ ποία διὰ τοῦ άριθ. 7 καὶ οὕτω καθεξῆς.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α'

Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων.

ΟΛΓΑ

Βασίλισσα τῶν Ἑλλήνων.

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΦΥΣΙΚΗ ΑΠΟΨΙΣ

188. "Εδαφος. — Τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος εἶναι ως ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν. Ἐγκλείει διάφορα ὄρυκτά, οἷς μόλυβδον, σιδήρον, ψευδάργυρον, σμύριδα, γύψον καὶ περιέχει λευκὰ καὶ χρωματιστὰ μάρμαρα καὶ σίκοδομησίμους λίθους· δὲν περιέχει ὅμως λιθάνθρωπας, οἱ δποῖοι εἶναι τοσοῦτον χρήσιμοι εἰς τὴν μεταλλουργίαν καὶ βιομηχανίαν· μόνον εἰς τὴν Κύμην, εἰς τὸ Ἀλιβέριον, τὸν Ὀρωπόν ὑπάρχουσι παχέα στρώματα λιγνιτῶν.

189. Κλῖμα. — Ἡ Ἑλλάς ἔχει κλῖμα εὐκράτες καὶ ὑγιεινόν· διπειώνυμος γλαυκὸς οὐρανὸς τῆς Ἀττικῆς εἶναι σχεδὸν διδίος καθ' ὅλον τὸ ἐλληνικὸν ἔδαφος. Ἐκτὸς τούτου οὔτε τὸ ψύχος ἐν Ἑλλάδι εἶναι δριμὺ καὶ παγερὸν οὔτε δικαύσων ὑπερβολικός. Αἱ βροχαὶ σπανίως πίπτουσι τὴν θερινὴν ὥραν, ἡ δὲ χιῶν ἐπ' οὐδὲνός σχεδὸν τῶν ὄρέων τῆς Ἑλλάδος διαρκεῖ καθ' ὅλον τὸ ἔτος.

190. Φυτά. — Τὰ φυτὰ τῆς Ἑλλάδος ἐπισύρουσι τὴν προσοχὴν καὶ τὸ ἐπιστημονικὸν ἐνδιαφέρον τῶν βιοτανικῶν

διὰ τὴν ὁπειρὸν πληθὺν καὶ ποικιλίαν τῶν εἰδῶν ἐκ τῶν διοίων πλεῖστα ἐλλείπουσιν εἰς τὴν λοιπὴν Εὐρώπην. Ἐν Ἑλλάδι ὑπῆρχον ἀλλοτε πλεῖστα δάση, τὰ δποῖα μετὰ μεγάλης ἀσυνειδησίας κατεστράφησαν ὑπὸ ἀνθρώπων ἀστλάγγων καὶ μὴ ἐννοούντων δποίας ζημιάς γίνονται πρόξενοι εἰς τὴν πατρίδα. Ἐκ τῶν ὑπολειπομένων δασῶν τὰ περισσότερα εύρισκονται εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα· τὰ δὲ κυριώτερα εἴδη τῶν δένδρων τῶν ἀποτελούντων αὐτὰ εἶναι ἡ ἐλάτη, ἡ δρῦς, ἡ καστανέα καὶ ἡ ὄξυά.

191. Ζῷα. — Ἄγρια θηλαστικὰ δὲν ὑπάρχουσιν ἐν Ἑλλάδι. Εἰς τὰ ὅρη τῆς Στερεάς Ἑλλάδος καὶ τῆς Πελοποννήσου ὑπάρχουσιν ὄλιγοι λύκοι, θῶνες, κάπροι, ἐλαφοί, δορκάδες καὶ εἰς τὰς παραλίας ἀπαντῶσιν ἐνίστε φῶκαι.

192. Ηπηνά. — Ἐκ τῶν ἀπακτικῶν πτηνῶν ὑπάρχουσιν ἐν Ἑλλάδι δι γύψ, διετός, διέραξ, ἡ γλαῦξ καὶ ἄλλα τινά.

193. Ιχθύες. — Εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπάρχουσι πλεῖστα

εῖσθι ιχθύων· οἱ δὲ σπουδαιότεροι ἀλιευτικοὶ σταθμοὶ εἰναι ἡ Ἀγουλινίτσα καὶ τὸ Μεσολόγγιον. Εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον καὶ παρὰ τὴν Εὔβοιαν ταριχεύονται μεγάλα ποσά σαρδελλῶν καὶ χαψιῶν, τὸ δὲ αὐγοτάριχον, τὸ δποῖον εἶναι ιδίως τεταριχευμένα φάρια κεφάλων, ἐξάγεται κυρίως ἐκ τοῦ Μεσολογγίου.

194. Διοικητικὴ διαιρεσίς. — Πάντες οἱ κάτοικοι τῆς Ἐλλάδος εἶναι Ἑλλήνες καὶ ἀνέρχονται εἰς 2 434 000 ὑπάρχουσιν ὅμως μεταξὺ αὐτῶν πολλοὶ Ἀλβενοί, καὶ τινες Ἰουδαῖοι καὶ Μωχαμεθικοί.

195. Πολίτευμα. — Τὸ πολίτευμα τῆς Ἐλλάδος εἶναι συνταγματικὴ μοναρχία· συμφώνως δὲ πρὸς αὐτὴν ὑπάρχει εἰς μονάρχης, διτις λέγεται βασιλεὺς, μία κυβέρνησις καὶ μία βουλὴ. Η Βουλὴ σύγκειται ἐκ 234 βουλευτῶν, τοὺς δποίους ἐκλέγει δ λαὸς κατ' ἐπαρχίας καὶ κατὰ τετραρχίαν· οὗτοι φημίζουσι τοὺς νόμους, τοὺς δποίους ἐπικυροῦνται ἢ ἀπορρίπτει δ βασιλεύς. Η Κυβέρνησις ἀποτελεῖται ἐξ ἑπτὰ ὑπουργῶν, οἵτινες ἐφαρμόζουσι τοὺς νόμους, τοὺς δποίους ἐψήφισσεν ἢ βουλὴ καὶ ἐπεκύρωσεν δ βασιλεύς· οἱ ὑπουργοὶ οὗτοι εἶναι οἱ ἔξις: Τῶν Ἐστατερικῶν, τῶν Οἰκονομικῶν, τῶν Ἐξτερικῶν, τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαίδευσεως, τῆς Δικαιοσύνης, τῶν Στρατιωτικῶν καὶ τῶν Ναυτικῶν.

196. Φόροι. — Τὸ κράτος διὰ νὰ μισθωδοτῇ τοὺς ὑπαλλήλους, τὸν στρατὸν καὶ τὸν βασιλέα, ἔχει ἀνάγκην χρημάτων, ταῦτα λαμβάνονται ἐκ τῶν φόρων, τοὺς δποίους πληρώνουσι κατ' ἔτος οἱ πολῖται.

197. Προϋπολογισμός. — Τὸ κράτος εἰσπράττει κατ' ἔτος ἐκ τῶν φόρων 120 ἑκατομ. δραχμῶν περίπου καὶ διπανῷ ἀλλὰ τόσα σχεδὸν ἐκατομμύρια διὰ τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς ὑπηρεσίας. Τὰ ἔσσδα καὶ τὰ ἔξδα ταῦτα καλοῦνται προϋπολογισμός· καὶ λέγομεν διτις ἡ Ἐλλάς ἔχει προϋπολογισμὸν πλέον τῶν 100 ἑκατομ. δραχμῶν.

198. Δυνάμεις τοῦ Κράτους. — Η στρατιωτικὴ δύναμις τοῦ Κρατοῦς διαιρεῖται εἰς δύο, εἰς τὴν κατὰ ξηρὰν καὶ εἰς τὴν κατὰ θάλασσαν. "Ολοὶ οἱ Ἑλλήνες πολίται θεωροῦνται στρατεύσιμοι ἀπὸ τοῦ 21 ἔτους τῆς ἡλικίας των καὶ

ἐκλέγονται κατὰ δήμους διὰ κλήρου. Διαμένουσι δὲ δύο μόνον ἔτη ἐν τῇ ἐνεργῷ ὑπηρεσίᾳ, ἐὰν δὲ ἡ πατρὶς ἔχῃ ἀνάγκην αὐτῶν, προσέρχονται πάλιν εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ, διότι κατὰ νόμου θεωροῦνται στρατεύσιμοι ἀπὸ τοῦ 21 μέχρι τοῦ 50 ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτῶν.

Καὶ ἐν καιρῷ μὲν εἰρήνης δ στρατὸς ἀνέρχεται εἰς 26 περίπου χιλ. ἀνδρῶν, ἐν καιρῷ δὲ πολέμου εἰς 100 - 120 χιλ. Ἡ δὲ κατὰ θάλασσαν δύναμις ἀποτελεῖται ἐκ 2500 ἀνδρῶν καὶ ἐκ 45 πλοίων, μεταξὺ τῶν δποίων 3 θωρηκτά, ἡ Τρόα οἱ Σπέτσαι καὶ τὰ Ψαρά.

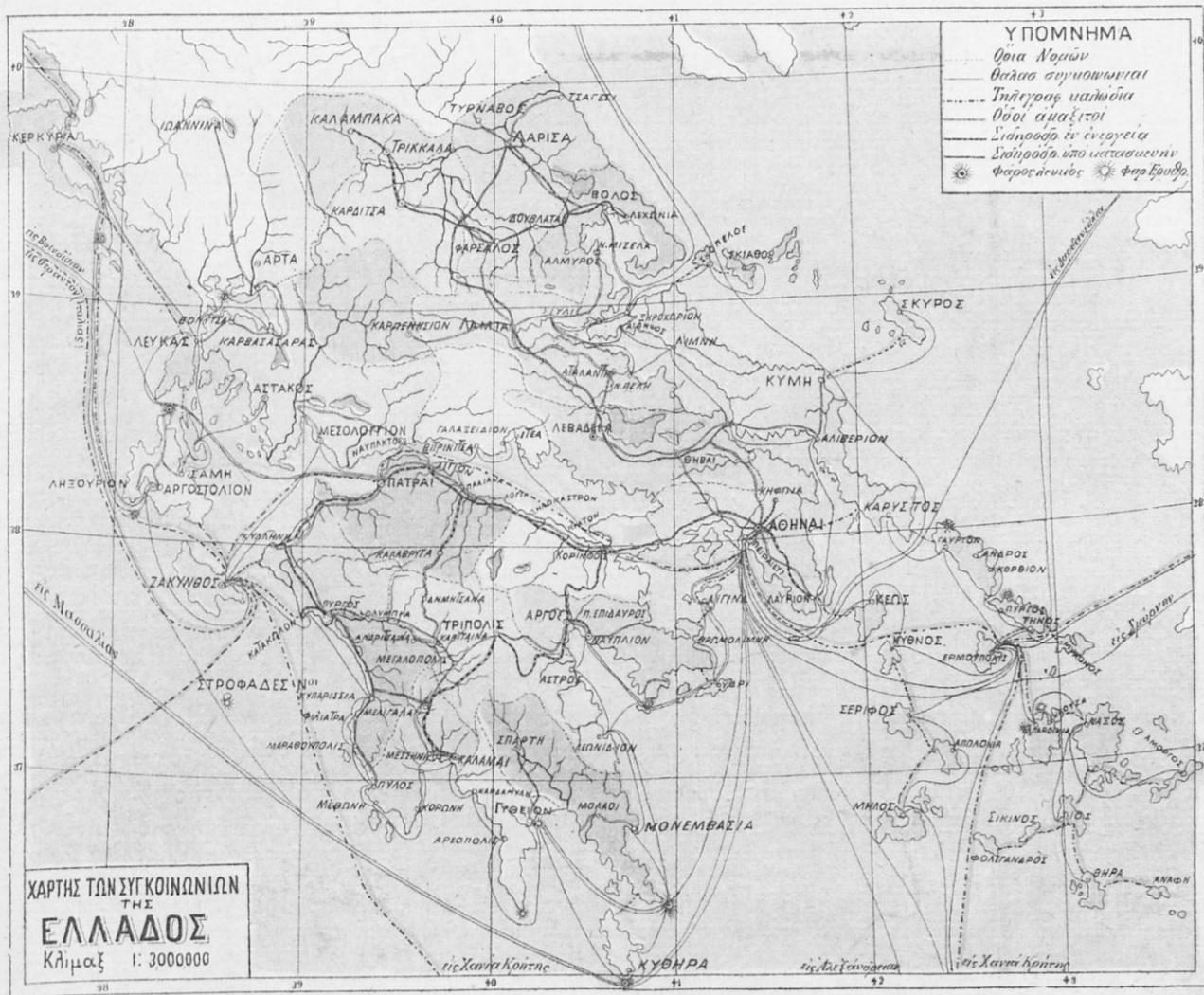
199. Ἐκκλησία. — Η Ἐκκλησία τῆς Ἐλλάδος εἶναι αὐτοκέφαλος καὶ διοικεῖται ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ Υπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν. Η Ἱερὰ Συνόδος ἀποτελεῖται ἀπὸ 5 ἀρχιερεῖς ἐκλεγομένους ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως κατὰ τειράν τοῦ διοικού ἀριθμοῦ τῶν ἀρχιερέων τοῦ κράτους. Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἶναι διαρκῶς δ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν. Διαιρεῖται δὲ ἡ Ἐλλὰς ἐκκλησιαστικῶς εἰς 31 ἔδρας, ἥτοι εἰς 13 ἀρχιεπισκοπὰς καὶ 18 ἐπισκοπάς.

200. Ἐκπαίδευσίς. — Η ἐκπαίδευσις ἐν Ἐλλάδι παρέχεται διωρεὰν εἰς ἀπαντας ἐν γένει· διαιρεῖται δὲ αὕτη εἰς κατωτάτην, μέσην καὶ ἀνωτάτην ἐκπαίδευσιν.

Καὶ διὰ μὲν τὴν κατωτάτην ἐκπαίδευσιν ὑπάρχουσιν ἐν Ἐλλάδι 1520 δημοτικὰ σχολεῖα ἀρρένων, 526 θηλέων καὶ 1148 γραμματεῖα, εἰς τὰ δποῖα φοιτῶσι 154 χιλ. μαθητῶν καὶ μαθητριῶν· εἰς πάντα δὲ ταῦτα διδάσκουσι 4055 διδάσκαλοι.

Διὰ τὴν ἀνωτάτην ἐκπαίδευσιν ὑπάρχει ἐν Πανεπιστήμιον, εἰς τὸ δποῖον σπουδαζούσι καὶ λαμβάνουσι διπλωματικούς τιμοκρήπυκες, καθηγηταί, ιατροί, δικηγόροι καὶ φραμακοποιοί.

Ἐπίσης ὑπάρχουσιν ἐν Πολυτεχνείον, εἰς τὸ δποῖον σπουδαζούσι οἱ μηχανικοί, οἱ ἀρχιτέκτονες, οἱ γεωμέτραι, οἱ ἐργοδηγοί, οἱ ζωγράφοι, οἱ γλύπται, οἱ πηλοπλάσται, οἱ τηλεγραφορται, οἱ ξυλογράφοι. 4 διδασκαλεῖα ἀρρένων, εἰς τὰ δποῖα σπουδαζούσι οἱ δημοδιάσκαλοι, 4 διδασκαλεῖα θηλέων,

8 υποδιμασκαλεῖται, 1 γεωργική σχολή, 4 άργονηπια, μία διασονομική σχολή, 7 γεωργικοὶ σταθμοί, μία Ἰερατικὴ σχολὴ, ἐν φύσειν, μία Ναυτικὴ σχολὴ, τρεῖς στρατιωτικαὶ, ἡ τῶν Εὐελπίδων, ἡ τῶν Ἐφέδρων ἀξιωματικῶν καὶ ἡ τῶν Ταξιαρχικῶν καὶ τρεῖς ἐμπορικὰ σχολαῖ.

Δικαστήρια. — Ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχουσι 232 εἰρηνοδικεῖα, 18 πταισματοδικεῖα, 26 πρωτοδικεῖα, 5 ἐφετεῖα καὶ τὸ ἀνώτατον δικαστήριον δῆμος Πάρος ἐν Ἀθήναις.

ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΑΠΟΨΙΣ

201. Μολονότι τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος ἔνεκα τοῦ κλίματος εἶναι καταλληλότατον εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν δένδρων, φυτῶν καὶ ζῴων τῶν εὐκράτων ζωνῶν, ἐν τούτοις ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία εἶναι παρημελημέναι, διότι οἱ γεωργικοὶ πληθυσμοὶ ἀπορροφῶμενοι ὀλίγον κατ’ ὀλίγον ὑπὸ τῶν πόλεων παραμελοῦσι τοῦ φυσικοῦ πλούτου. Η πατρὶς ἡμῶν θὰ ἥτο πολὺ πλουσιωτέρα καὶ θὰ ἔζωμεν μὲν μεγαλειτέραν δινεσιν, ἐὰν οἱ πλεῖστοι ἔξι ἡμῶν ἐπειδιδόμειθα εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ πλουτοπαραγωγοῦ ἔδαφους τῆς χώρας ἡμῶν καὶ εἰς τὴν κτηνοτροφίαν.

202. Τὰ φυσικὰ καὶ φυσικοτεχνικὰ προϊόντα τῆς Ἑλλάδος εἶναι τὰ ἔξτης δημητριακοὶ καρποὶ, σταφίς, καπνός, οίνος, σῦκα, βάλανοι, μέταξ, ἔλαιαι, ἔλαιον, οινοπνευματώδη ποτά, δασικὰ προϊόντα, ἐσπεριδοειδῆ, φυτικά βαρεῖ, γεώμηλα, τυρός, βούτυρον, μέλι, κηρός, κάνναβις, βάρικζ, μαλλία, δέρματα, δστα καὶ ἄλλα.

203. **Καλλιεργούμενον ἔδαφος.** — Η Ἑλλάς ἔχει ἔκτασιν 65,119 τετραγ. χιλ., ἀλλ’ ἐκ τῆς ἐπιφανείας ταύτης μόνον τὸ ἐν τρίτον εἶναι καλλιεργημένον ἡ δεδασμένον. ἔξι ὅλων δὲ τῶν φυτῶν ἡ ἀμπελός καὶ οἱ δημητριακοὶ καρποὶ κατέχουσι τὴν μεγαλειτέραν ἔκτασιν.

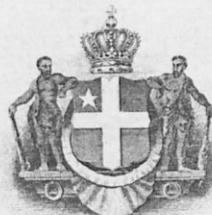
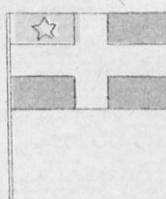
204. **Βιομηχανία.** — Η βιομηχανία ἐν Ἑλλάδι εἶναι μικρά, τὰ δὲ κυριώτερα αὐτῆς εἰδῆ εἶναι νήματα, ὑφάσματα, τάπητες, ἁνδύματα, ἀγγεῖα, σάπων, ζαχαροπλα-

στικὰ εἰδῆ, στεατοκήρια, ζυμαρικά, μεταλλουργικὰ εἰδῆ (μηχαναῖ, ἔργαλεῖα), σχοινία, ἀμάξια, ἀλεξήλια, ἀλεξί-βροχα, χειρόκτια, λαιμοδέται, πῖλοι, κόρινοι, σάρωθρα καὶ ἄλλα.

Ἐμπόριον. — Τὸ ἐμπόριον τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένον, διότι κινεῖται ζωηρῶς οὐ μόνον ἐν Ἑλλάδι, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ εἰς πολλὰ μέρη τῆς Εὐρώπης. Η Ἑλλὰς ἔξαγει ιδίως σταφίδα, ἔλαιον, μέταλλα, καπνόν, οίνον, οινοπνευματώδη ποτά, μέταξαν, ἐσπεριδοειδῆ, βαλανίδια καὶ ἄλλα. Εἰσάγει δὲ δημητριακοὺς καρπούς, ζυλείαν, ὑφάσματα, γαλάνθρακας καὶ ἄλλα.

Ναυτιλία. — Ως ἐκ τοῦ φυσικοῦ αὐτῆς συγκρατημοῦ ἡ Ἑλλὰς ἔχει ἀρκούντως ἀνεπτυγμένην ναυτιλίαν ἀριθμοῦσα 1200 ιστιοφόρα καὶ 200 καὶ πλέον ἀτμόπλοια, ἀτινα ἐπιδεικνύουσι τὴν ἔνδοξον σημαίαν τῆς πατρίδος ἡμῶν εἰς ὅλον τὸν κόσμον

205. **Συγκοινωνία.** — Η διὰ θαλάσσης συγκοινωνία ἔκτελεῖται δι’ ἀτμοπλοίων καὶ ιστιοφόρων εἰς ὅλα τὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰς τὰς νήσους. Ήένα δὲ ἀτμόπλοια καὶ τινὰ ἐλληνικὰ θέτουσι τὴν Ἑλλάδα εἰς συγκοινωνίαν μεθ’ ὅλων τῶν λιμένων τοῦ κόσμου. Η διὰ ξηρᾶς συγκοινωνία γίνεται δι’ ἀμαξῶν, τροχιοδρόμων καὶ σιδηροδρόμων. Αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ συνδέουσι τὸν Πειραιᾶ μετὰ τῶν Ἀθηνῶν καὶ ταύτας μετὰ τῆς Κορίνθου, Πατρῶν, Πύργου, Ολυμπίας, Κατακώλου, Πύργου-Κυπαρισσίας-Μελιγαλα, ἐπειτα Ἀργούς, Ναυπλίου, Τριπόλεως καὶ Καλαμῶν. Τὸ Μεσολόγγιον μετὰ τοῦ Ἀγρινίου καὶ Κρυσνερίου, τὸν Βόλον μετὰ τῆς Λαρίσης, Φερῶν, Φερσάλων, Καρδίτσης, Τρικκάλων καὶ Καλαμπάκας καὶ ἐτέρα γραμμὴ συνδέει τὰς Ἀθήνας μετὰ τῶν περιγώρων καὶ τοῦ Λαυρείου. Μετὰ δὲ τὸ πέρας τοῦ σιδηροδρόμου Πειραιῶς-Λαρίσης, ἡ χώρα θὰ τεθῇ εἰς δριστικὴν συγκοινωνίαν μετὰ τῆς Εὐρώπης. "Απασαν δὲ ταύτην τὴν συγκοινωνίαν εὐεργετικῶς ἐπίσης ὑπηρετεῖ καὶ σύμπλεγμα ἱτηλεγράφων, τηλεφώνων ὡς καὶ πλειστά γραφεῖα ταχυδρομικά.

ΚΡΗΤΗ

206. Η βασιλίς αύτη τῶν ἐν τῇ Μεσογείῳ νήσων ἔκτείνεται πρὸς νότον τῆς Πελοπονήσου δριζόντιως καὶ ἔχει πληθυσμὸν 309 χιλ. κατοίκους.

"Απαντεις οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶνε "Ελληνες καὶ ἀπὸ τῶν

ΥΠΑΤΟΣ ΑΡΜΟΣΤΗΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Ἐλλάδος. Ή Κρήτη ὑποταχθεῖσα εἰς τοὺς Ἐνετούς καὶ ἀπὸ τούτων μεταπεσοῦσα εἰς τὴν κυριαρχίαν τῶν Τούρκων οἰδέποτε ὑπέκυψεν ὡς δούλη, ἀλλὰ διεμαρτύρετο πάντοτε ἔνοπλος κατὰ τῆς ξενικῆς τυραννίας. Μολονότι δὲ ἔλαθεν

ένεργον μέρος εἰς τὴν μεγάλην ἡμῶν ἐπανάστασιν, αἱ δυνάμεις ἀπέκλεισαν αὐτήν, ὅτε ἔδρυσεν τὸ μικρὸν Ἑλληνικὸν βασίλειον. Οἱ Κρήτες διεμαρτυρήθησαν κατὰ τοῦ ἀδικήματος τούτου, δι’ ἀλλεπαλλήλων αἰματηροτάτων ἐπαναστάσεων καὶ τέλος ἡγάγκεσαν τὴν Εύρωπην τῷ 1897 νὰ κηρύξῃ αὐτὴν ἡγεμονίαν αὐτόνομον καὶ νὰ διορίσῃ ὑπατὸν ἀρμοστὴν αὐτῆς τὸν πρίγκηπα τῆς Ἑλλάδος Γεώργιον, ὅστις σήμερον διοικεῖ αὐτήν· ἀλλὰ καὶ πάλιν τὰ γενναῖα τέκνα τῆς Κρήτης ἐν μόνον ὄντερον ἔχουσι τὴν ἔνωσιν ταύτης μετὰ τῆς Ἑλλάδος.

Κλῖμα. — Οὐδὲμιας ἄλλης χώρας τὸ κλῖμα εἶναι ύγιεινότερον καὶ τερπνότερον τοῦ κλίματος τῆς Κρήτης.

Ἐδαφος. — Τὸ ἔδαφος τῆς Κρήτης καίτοι κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι ὄρεινόν, εἶναι γονιμώτατον καὶ κατάρρυτον παράγον ἐλαῖς, σταφίδας, ἄφθονα λεμόνια καὶ πορτοκάλλια, κάστανα, ξυλοκέρατα, τυρόν, ἀμύγδαλα καὶ ἄλλα.

Κόλποι. — Ό της Σούδας, ὅστις ἀποτελεῖ λιμένα ἀσφαλέστατον καὶ δυνάμενον νὰ περιλαβῇ στόλους δλοκλήρους, δ τῶν Χανίων καὶ ἄλλοι.

Ποταμοί. — Οἱ ποταμοὶ τῆς Κρήτης εἶναι μᾶλλον χειμαρροὶ σχηματιζόμενοι ἐκ τῶν βροχῶν καὶ τῶν χιόνων.

Οοφ. — Ὁλόκληρος ἡ Κρήτη πληροῦται ὑπὸ μεγάλων ὄρέων. Κυριώτερα τούτων εἶναι τὰ Λευκὰ ὄρη, ἐπὶ τῶν ὅποιων κατοικοῦσιν οἱ ἀνδρεῖοι Σφακιανοί, ἡ "Ιδη" (Ψηλορείτης) καὶ ἡ Δίκτη.

Διοικητικὴ διαίρεσις. — Ο πρίγκηψ Γεώργιος διοικεῖ τὴν νῆσον μετὰ 3 συμβούλων καὶ βουλῆς συνεργομένης

ἀνὰ διετίαν καὶ συγκειμένης ἐκ μελῶν διοριζομένων ὑπὸ αὐτοῦ καὶ ἄλλων ἐκλεγομένων ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Διαιρεῖται δὲ ἡ Κρητικὴ Πολιτεία εἰς πέντε νομοὺς 1) Χανίων, 2) Ρεθύμνης, 3) Ηρακλείου, 4) Λασηθείου 5) Σφακίων.

Κυριώτεραι πόλεις τῆς Κρήτης εἶναι τὰ **Χανία** (21 χ.κ.) παράλιος καὶ ἐμπορικὴ ἔδρα τοῦ ἀρμοστοῦ καὶ τῶν ἀνωτάτων ἀρχῶν. **Χαλέπια** προσάστειν τῶν Χανίων· ἐν αὐτῇ διαμένουσιν οἱ πρόξενοι καὶ εὑρίσκεται τὸ ἀνάκτορον τοῦ πρίγκηπος. **Ρεθύμνη** (9300 κ.) παράλιος πόλις παράγουσα ἔξαρτον σάπωνα. **Ηοράκλειον** ἔδρα τοῦ Μητροπολίτου καὶ τῆς Περᾶς Συνόδου, ἡ μεγίστη πόλις τῆς νήσου κατὰ τὸν πληθυσμὸν καὶ τὴν ἔκτασιν (26 χ. κ.). **Γεωργιούπολις** (ἄλλοτε Ἀλμυρός), ὄνομασθεῖσα σύτῳ πρὸς τιμὴν τοῦ πρίγκηπος Γεωργίου. Πρὸς Ν. τῶν Λευκῶν ὄρέων εἶναι τὰ **Σφακιὰ** τῶν ὅποιων οἱ κάτοικοι φημίζονται διὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὸν ἡρωϊσμὸν των. — Πλησίον τοῦ Ηρακλείου ὡτὸς ἄλλοτε ἡ Κνωσσός, ὅπου εὑρίσκετο διερίφημος λαζαρινθός τῆς Κρήτης, ἐντὸς τοῦ ὅποιου ἔζη δ Μινώταυρος.

Περίληψις.

Ορη. — Λευκά, Ἰδη, Δίκτη.

Νομοί. — Χανίων, Ρεθύμνης, Ηρακλείου, Λασηθείου, Σφακίων.

Πόλεις. — Χανία, Ρεθύμνη, Ηράκλειον, Γεωργιούπολις, Σφακιά.

Ιστορικὴ τοποθεσία. — Κνωσσός.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

208. Πρὸς β. τῆς Ἑλλάδος ἐκτείνονται καὶ ἄλλαι ἔλληνικαὶ χῶραι, πολὺν ὥραιότεραι καὶ μεγαλείτεραι, αἵτινες στενάζουσιν ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγὸν καὶ ἀποτελοῦσι τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν.

Η Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία περιλαμβάνει τὸ μεγαλείτερον μέρος τῆς Ἡπείρου, τὴν Ἀλβανίαν, μικρὸν μέρος τῆς Θεσσαλίας, τὴν Μακεδονίαν, τὴν Θράκην καὶ νήσους τινὰς ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει.

Η Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία ὄνομαζεται οὕτω πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τῶν ἄλλων κτήσεων, τὰς διοικεῖ ἡ Τουρκία ἐπὶ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς.

Οὐόκληρος ἡ Τουρκικὴ Αὐτοκρατορία ἔχει πληθυσμὸν 37 ἑκατομμ. κατ., ἀλλ' ἐκ τούτων 22 μόνον ἑκατομμ. εἶναι ὑπήκοοι τοῦ Σουλτάνου, τὰ δὲ λοιπὰ ἀποτελοῦσι τὸν πληθυσμὸν τῶν ἐμμέσων κτήσεων. Αἱ ἔμμεσοι κτήσεις λέγονται οὕτω, διότι δὲν ἀνήκουσιν ἀπ' εὐθείας εἰς τὸν Σουλτάνον, ἀλλὰ πληρώνουσι μόνον ὠρισμένον τινὰ φόρον εἰς αὐτόν.

Ἐκ τῶν 22 ἑκατομμ. ὑπηκόων μόνον 6 ἑκατομμ. οἰκοῦσιν ἐν Εὐρώπῃ καὶ οἱ ἡμίσεις μὲν τούτων εἶναι "Ελληνες, οἱ δὲ λοιποὶ Τούρκοι, Βούλγαροι, Ἀλβανοί, Σλαυοί, Ιουδαῖοι καὶ ἄλλοι.

Ἀνώτατος θρησκευτικὸς καὶ πολιτικὸς ἀρχηγὸς τῆς Τουρκίας εἶναι ὁ Σουλτάνος. Οὗτος θεωρεῖται ὡς διαδόχος τοῦ προφήτου Μωάμεθ καὶ ὡς ἀπόλυτος κύριος τῆς τιμῆς, τῆς περιουσίας καὶ αὐτῆς τῆς ζωῆς ὅλων τῶν ὑπηκόων του.

Η ΠΕΙΡΟΣ

209. Ἡ δούλη Ἡπείρος ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου μέχρι τοῦ κόλπου τῆς Αὔλωνος. Πρὸς α. χωρίζει αὐτὴν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος ὁ ποταμὸς Ἀραχθός, ἀπὸ δὲ τῆς Μακεδονίας τὰ ὄρη Λάκκων, Τύμφη καὶ Βοῖον.

Πληθυσμός. — 650,000, ὡν 268 χιλ. εἶναι "Ελληνες. Οἱ "Ελληνες τῆς Ἡπείρου διακρίνονται διὰ τὴν μεγάλην ἀγάπην, τὴν διποίαν τρέφουσι πρὸς τὴν μητέρα Ἑλλάδα· τοῦτο δὲ τὸ ἀποδεικνουσι τὰ διάφορα δημόσια ἰδρύματα ἐν Ἀθήναις, τὰ διοικητικά ἀνήγειραν Ἡπειρώταις (Ριζάρειος Σχολή, Μετσόβιον Πολυτεχνεῖον, Ζάππειον).

"Εδαφος. — Κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν.

"Ορος. — Τὰ ὄρη τῆς Ἡπείρου εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὑψηλὰ καὶ κατάφυτα τρέφοντα εἰς τὰς ὑπωρείας αὐτῶν πολλὰ ποιμνια αἰγῶν καὶ προβάτων· τούτων κυριώτερα εἶναι τὰ Κεραύνια, ὁ Λάκκων, ἡ Πίνδος, ἡ Τύμφη καὶ ὁ Τόμαρος. Κλαδὸς τοῦ Τόμαρου εἶναι τὸ ἀπόκρημνον Σοῦλη, τὸ διοικητικὸν ἐδοξάσθη ἐν τῇ Ἰστορίᾳ διὰ τὸν ἡρωισμὸν καὶ τὴν αὐταπάρησιν τῶν κατοίκων του.

Πεδιάδες. — Η Ἀμβρακικὴ καὶ ἡ τοῦ Φαναρίου παράγουσαι δημητριακοὺς καρπούς, οἶνον καὶ ἔλαιον.

Ποταμοί. — Ο Ἀρτος, ὁ μέγιστος πάντων, ὁ Θύαμις (Καλαμᾶς), ὁ Λοῦρος, ὁ Γενούδος καὶ ἄλλοι.

Λίμναι. — Η Ἀχερούσια καὶ ἡ Παμβάτεις (λίμνη τῶν Ιωαννίνων). Ἐν τῷ μέσῳ τούτης ὑπάρχει νησίς, ἐπὶ τῆς διοικητικῆς ἐφορεύθη ὁ περιβότος Ἀλῆ Πασᾶς.

Πόλεις. — **Ιωάννινα** (36 χιλ. κατ.), πρωτεύουσα τῆς Ἡπείρου ἔχουσα διάφορα φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα καὶ ἔλληνικὸν γυμνάσιον. Τὰ Ιωάννινα εἶναι πατρὶς τῶν Ζωσιμαδῶν. Καπλανῶν καὶ ἄλλων εἰεργετῶν τοῦ Ἐθνους.

Άγγυούσκαστρον, πόλις ὄχυρά ἔξαγουσα λαμπρὸν καπνόν. **Μέτσοβον** ἐν θέσει ὑψηλῇ καὶ στρατηγικῇ παρὰ τὰ Μακεδονικὰ καὶ Θεσσαλικὰ σύνορα, πατρὶς τοῦ ἔθνικοῦ εὐεργέτου Γεωργίου Ἀβέρωφ. **Άγ. Σαοάντα**, λιμὴν ἀντικρὺ τῆς Κερκύρας. **Πάρογα**, ἀντικρὺ τῶν Παξῶν ἐν μέσῳ ἔλαιώνων. **Ζαγόριον** πρὸς β. τῶν Ιωαννίνων ἀποτελούμενον ἐκ 44 κωμῶν. **Πρέβεζα**, πόλις ὄχυρά, ἐμπο-

ρική και λιμήν τῶν Ἰωαννίνων εἰς τὴν εἶσοδον τοῦ Ἀμφρακτικοῦ κόλπου. **Χιμάρα** παρὰ τὰ Κεραύνια, ἀποτελουμένη ὡσαύτως ἐκ διαφόρων ακμῶν.

ΑΛΒΑΝΙΑ

210. Η Ἀλβανία τὸν παλαιὸν καιρὸν ώνομαζετο Ἰλλυρία· ἐκτείνεται πρὸς Β. τῆς Ἡπείρου μεταξὺ τῆς Μακεδονίας πρὸς Α., τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης πρὸς Δ. καὶ τοῦ Μαυροβούνιου πρὸς Β.

Οι κάτοικοι τῆς Ἀλβανίας ἀνέρχονται περίπου εἰς 500 χιλ. Εἶναι δὲ οὗτοι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἰλλυριῶν, φυλῆς συγγενοῦς πρὸς τὴν Ἑλληνικήν. Οἱ πλεῖστοι ἡσπάσθησαν τὸν μωαμεθανισμόν, οἱ δὲ Χριστιανοὶ ἀγαπῶσι πολὺ τὴν Ἑλλάδα, τὴν διποίαν θεωροῦσιν ὡς δευτέραν πατρίδα καὶ ἔκμανθίζουσι τὴν ὥραίκν ἡμῶν γλῶσσαν.

Κλῖμα.—Εἰς τὰ ὄρεινά εὔκρατον καὶ ὑγιεινόν, εἰς τὰ πεδινά καὶ παράλια θερμὸν καὶ νοσῶδες.

"Εδαφος.—Ορεινόν.

Φυσιόντα.—Ολίγοι δημητριακοὶ καρποί, βάμβαξ, ἔλαιον καὶ καπνός.

"Οοп.—Η Ἀλβανία διασχίζεται ὑπὸ πολλῶν ὄρέων, τῶν διποίων σπουδαιότερα είναι τὰ Κανθαρούνια ἀπὸ Β. πρὸς Ν. ὑψηλὰ καὶ κατάφυτα.

Ποταμοί.—Ο Δρίλλων, διέγιστος πάντων ἔκβαλλων εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος, δ Γενούσσος καὶ ἄλλοι.

Λίμνη.—Η Λαβεάτης, ἡ διποία ἀνήκει ἐν μέρει καὶ εἰς τὸ Μαυροβούνιον.

Πόλεις.—**Σκόδρα** (20 χιλ. κατ.), πρωτ. τῆς Ἀλβανίας παρὰ τὴν Λαβεάτηδα λίμνην. **Δυρράχιον** (παλαιὸν Ἐπιδαμνος), λιμήν τῆς Ἀλβανίας καὶ ἡ ἐμπορικωτάτη πόλις αὐτῆς. **Τύρρονα** πρὸς Α. τοῦ Δυρράχιου ἡ ὥραιοτάτη πόλις τῆς Ἀλβανίας. **Ελβασίν** παρὰ τὸν Γενούσσον ποταμόν. **Βεράτιον** πρὸς Ν. τοῦ Γενούσσου. **Κούτια**, πατρίς τοῦ Γεωργίου Καστριώτου (Σκενδέρμπεν).

Περίληψις:

"Ορη.—Κανθαρούνια.

Ποταμοί.—Δρίλλων, Γενούσσος.

Πόλεις.—Σκόδρα, Δυρράχιον, Τύρρανα, Ἐλβασίν, Βεράτιον.

ΔΟΥΛΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ

211. Τὸ μικρὸν μέρος τῆς Θεσσαλίας, τὸ διποῖον δὲν παρεχωρήθη εἰς τὴν Ἑλλάδα είναι ἡ ἐπαρχία Ἐλασσόνος. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς πλὴν ὀλιγίστων Τούρκων είναι ἀπαντες Ἑλληνες καὶ διάρησις πόθος είναι νὰ ἐνωθῶσι μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος.

Ἡ ἐπαρχία αὕτη ὡς ἐκ τῆς τοποθεσίας αὐτῆς είναι στρατηγικώτατον σημεῖον, διὰ τοῦτο cι Τούρκοι κατέστησαν αὐτὴν μέγαν στρατιωτικὸν σταθμόν. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς είναι εύφορώτατον· παράγει δημητριακοὺς καρποὺς, σταφυλάς καὶ διατρέφει πολλὰ ποιμνια αἰγῶν καὶ πρεβάτων.

Πρωτεύουσα αὐτῆς είναι ἡ Ἐλασσών (1500 κατ.). "Άλλαι κῶμαι είναι δ Πλαταμών παρὰ τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον μὲ ὄχυρὸν φρούριον. **Λιτοχώριον** καὶ **Βλαχολίβαδον**.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

212. Η Μακεδονία κεῖται πρὸς Β. τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐκτείνεται μέχρι τῆς Βουλγαρίας, τῆς Σερβίας καὶ τοῦ Νότιου Παζάρ πρὸς Β., μέχρι τῆς Θράκης πρὸς Α. καὶ μέχρι τῆς Ἡπείρου καὶ Ἀλβανίας πρὸς Δ. Πρὸς Ν. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Αίγαιου πελάγους καὶ σχηματίζει τὴν Χαλκιδικὴν χερσάντσον μεταξὺ τοῦ Θερμαϊκοῦ καὶ τοῦ Στρυμονικοῦ κόλπου.

Ἡ Μακεδονία ἔκ τῶν παλαιῶν χρόνων ἦτο χώρα ἐλληνικωτάτη. Ἐκ τῶν 2,550,000 κατοίκων αὐτῆς τὰ 1,160,000 είναι Ἑλληνες καὶ ποιθοῦσι τὴν μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος ζήσιστον.

Κλῖμα.—Εὐκράτες καὶ ὑγιεινόν.

"Εδαφος.—Κατὰ τὸ πλείστον ὄρεινόν.

"Οοп.—Πρὸς Β. τὸ Σκόδριον, χωρίζον τὴν Μακεδονίαν ἀπὸ τῆς Βουλγαρίας, δ Ὁρβηλος, χωρίζων αὐτὴν ἀπὸ τῆς Σερβίας. Πρὸς Ν. τὰ Καμβούνια καὶ δ Ολυμπος. Τὸ Παγγαῖον, τὸ διποῖον καταλήγει εἰς τὸν Στρυμονικὸν κόλπον. Ο Ἀθως ("Ἄγιον Όρος") είτε τὰ ἀνατολικὰ παράλια τῆς Χαλκιδικῆς.

Πεδιάδες.—Η Μακεδονία ἔχει πολλὰς μικρὰς καὶ

μεγάλης πεδιάδης, οι δποῖαι εἶναι κατάφυτοι καὶ παράγουσι δημητριακούς καρπούς, βάζανα, καπνόν, σίνον καὶ διατρέφουσι πολλὰ ποίμνια καὶ ἀγέλας ἐππων. Αἱ μεγαλείτεραι τούτων^{ή εἶναι} η τοῦ^η Κοσσυφοπεδίου, η τῶν Βιτωλίων, η τῆς Θεσσαλονίκης, η τῶν Σερρῶν.

Ποταμοί. — Ο Ἀξιός, δι μεγαλείτερος ποταμὸς τῆς Μακεδονίας, δι Ἀλιάκμων, δι Στρυμών, δι Νέστος καὶ ἄλλοι.

Δίμυναι. — Η Λυχνίτης (Ἀρχίς), δι μεγίστη πασῶν διατρέφουσα λαμπρούς ἵθες, η Ὁρεστίας (Καστορία) καὶ ἄλλαι.

Πόλεις. — Θεσσαλονίκη (150 χιλ. κ., τῶν διποίων

οἱ ἡμίσεις Ἐβραίοι, οἱ δὲ λοιποὶ Ἑλληνες καὶ Τούρκοι). Η Θεσσαλονίκη εἶναι λιμὴν ἐμπορικώτατος, ἔχει ἑλληνικὸν γυμνάσιον καὶ συνδέεται διὰ σιδηροδρόμου μετὰ τῆς Βιέννης.

Ἐν αὐτῇ ὑπάρχει δι μέγιστος καὶ ὠριστάτος Βυζαντινὸς ναὸς τοῦ Ἅγιου Δημητρίου, τὸν διποῖον οἱ Τούρκοι μετέβησαν εἰς τζαμίον. Νιάουδα παράγουσα ἕξαριτσον σίνον.

Βέροοια ἀρχαιοτάτη πόλις. Σέοοαι (40 χ. κ.) ἐμπορικὴ

ἔχουσα δύο ἑλληνικὰ σχολεῖα. Ἐνταῦθα ἔκειτο η παλαιὰ πρωτεύουσα τῆς Μακεδονίας Εδεσσα. Πρὸς Α. τῶν Βοδενῶν

Γιανιτζά· πλησίον αὐτῆς ητο η Πέλλα, ὅπου ἐγενήθη δι Μέγας Ἀλέξανδρος. Δοάμα ἐπὶ εὐφόρου πεδιάδος. Καβάλλα

παράλιος ἔχουσα ἕξαριτσον καπνὸν. Σκιδπία

εἰτέσμενη ἐπὶ ἀμφοτέρων τῶν ὄχθων τοῦ Ἅξιου ποταμοῦ, ὅχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις. Ποιτένενα παρὰ τὴν πεδιάδα τοῦ Κοσσυφοπεδίου ἐμπορικὴ πόλις. Πρεσδόρεν πόλις ὅχυρά.

Βιτωλία (Μοναστήριον), 45 χιλ. κ., ἔχουσα ἐλληνικὸν γυμνάσιον καὶ ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια. Καδτσοΐα παρὰ

τὴν διμώνυμον λίμνην. Κορυτσά ἔχουσα ἑλλην. γυμνάσιον.

Χαδκιδική χερδόνιδος. — Αὕτη ἔκτείνεται πρὸς Ν. τῆς Μακεδονίας καὶ ἔκτείνεται ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου μέχρι τοῦ μυχοῦ τοῦ Στρυμονικοῦ καὶ χωρίζεται εἰς τρεῖς μικροτέρας χερσονήσους, τῶν διποίων η μὲν

δυτικὴ λέγεται Παλλήνη, η μέση Σιθωνία καὶ η ἀνατολικὴ Ἀκτή. Επὶ τῆς ἀκτῆς ὑπάρχει τὸ ὅρος Αθως, τὸ διποῖον λέγεται Ἄγ. Ορος, διότι ἐπὶ αὐτοῦ ὑπάρχουσιν εἴκοσι χριστιανικοὶ ὁρόδοξοι μοναὶ καὶ πολλαὶ σκηῆται.

Περίληψις :

Ορη. — Σκόπιοι, Ὁρβηλος, Καμβούνια, Ολυμπος, Παγγαῖον, Αθως.

Πεδιάδες — Κοσσυφοπεδίου, Βιτωλίων, Θεσσαλονίκης, Σερρῶν.

Ποταμοί. — Αξιός, Αλιάκμων, Στρυμών, Νέστος. Λίμναι. — Λυχνίτις, Ορεστίας (Καστοριά).

Πόλεις. — Θεσσαλονίκη, Νιάουσα, Βέρροια, Σέρραι, Βοδενά, Γιανιτζά, Δράμα, Καβάλλα, Πριστένα, Πρεσδένη, Βιτωλία, Καστορία, Κορυτσά καὶ Σκόπια.

ΘΡΑΚΗ

213. Η Θράκη κείται πρὸς Α. τῆς Μακεδονίας καὶ ἔκτείνεται πρὸς Β. μέχρι τῆς Βούλγαρίας, πρὸς Α. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Εὔξεινου πόντου καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Θρακικοῦ πελάγους, δύο δὲ πορθμοὶ χωρίζουσι τὴν Θράκην ἀπὸ τῆς Μικρᾶς Ασίας, δι Βόσπορος καὶ δι Ελλήσποντος.

Κωλιμα. — Εὔκρατες καὶ ὑγιεινὸν πλὴν τῶν ὄρεινῶν μερῶν, ἔνθη τὸ ψύχος εἶναι δρυμός.

Εδαφος. — Ορεινόν, ιδίως κατὰ τὰ Δ. μέρη, πρὸς τὰ ΝΑ. δὲ πεδινόν.

Ορο. — Η Ροδόπη χωρίζουσα τὴν Θράκην ἀπὸ τῆς Μακεδονίας καὶ τὸ Ιερὸν θρόνος πρὸς Ν.

Ποταμοί. — Ο Νέστος καὶ δι Ερθρός.

Πεδιάδες. — Η τῆς Αδριανούπολεως καὶ ἄλλαι μικρότεραι παράγουσαι δημητριακούς καρπούς, βάζανα, σίνον κλπ.

Τὸ βόρειον μέρος τῆς Θράκης κατοικεῖται ὑπὸ Βούλγαρων, η δὲ Εὐρώπη κατέστησεν αὐτὴν ἐπαρχίαν αὐτόνομον τῷ 1878 ὑπὸ τὸ δονούμα Ανατολικὴ Ρωμυλία. Οι Βούλγαροι δύμως κατέλαθον αὐτὴν αἰφνιδιώς τῷ 1885 καὶ προσήρθησαν αὐτὴν εἰς τὴν ἡγεμονίαν των. Ἐν τῇ Ανατ. Ρωμυλίᾳ οἰκοῦσιν 100 χιλ. Ελλήνων περίπου.

Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι η Φιλιππούπολις (36 χ. κ.) κτίσμα Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος συνδεομένη σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Εν αὐτῇ ὑπάρχουσι πολλὰ ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια καὶ τὰ Ζαρίεια διδασκαλεῖα.

Στενήμαχος πρὸς N. τῆς Φιλιππουπόλεως ἐλληνικὴ πόλις Σωζόπολις, Πύργος, Ἀγγίαλος καὶ Μεσημβοία κείμεναι πᾶσαι περὰ τὸν Εὔξεινον Πόντον καὶ οἰκούμεναι ὑπὸ Ἐλλήνων. Μεταξὺ τῶν βουλγαρικῶν πόλεων ἀξιοσημείωτοι εἴναι ἡ Τάμποδις καὶ τὸ Καζανλίκ, ἐνθα παρασκευάζεται ἄρθρον ροδέλαιον.

Μεσημβοινὴ Θοάκη. — Αὕτη εἴναι καθαρῶς ἐλληνικὴ χώρα. Πρωτεύουσα αὐτῆς καὶ τῆς τουρκικῆς Αὐτοκρατορίας εἴναι ἡ Κωνσταντινούπολις ἔχουσα περίπου 1 ἑκατόμ. κατ., ἐξ ὧν 350,000 Ἐλλήνες. Ἡ Κωνσταντινούπολις θυμαζέται διὰ τὰς φυσικὰς αὐτῆς καλλονάς, ἢ δὲ θέα αὐτῆς ἀπὸ τῆς θαλάσσης εἴναι μαγευτικωτάτη.

'Η Κωνσταντινούπολις σύγκειται ιδίως ἐκ 4 μερῶν.

α') 'Ἐκ τοῦ Βυζαντίου (Σταμπούλ). τοῦτο κείται ἐπὶ τριγωνικῆς χερσονήσου, τὴν ὅποιαν περιβρέχει ἡ Προποντίς καὶ ὁ Κερατίος κόλπος. Παρὰ τὸν κόλπον τοῦτον κείται ἡ συνοικία Φανάριον, ὃπου εἴναι τὰ Πατριαρχεῖα καὶ ἡ Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή, τὸ ἐπισημότατον τῶν ἐν Τούρκιᾳ ἐλληνικῶν ἐκπαιδευτηρίων. Ἐν Φαναρίῳ κατώφουν τὸ πάλαι οἱ πλούσιοι καὶ εὐγενεῖς ἐκ τῶν Ἐλλήνων, οἱ καλούμενοι Φαναριώται.

β') 'Ἐκ τῆς Ηεραίας, ἡ ὅποια περιλαμβάνει τὸν Γαλατᾶν καὶ τὸ Ηέραν ἡ Σταυροδοδύμιον, χωρίζεται δὲ ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου διὰ τοῦ Κερατίου κόλπου.

‘Ο Γαλατᾶς καὶ τὸ Σταυροδόρομον εἴναι αἱ κατ’ ἔξοχὴν χριστιανικαὶ συνοικίαι· εἰς αὐτὰς κατοικοῦσιν Εὐρωπαῖοι πολλοί.

γ') 'Ἐκ τῶν ἀκαθάρτων προαστείων τοῦ Βοσπόρου.

δ') 'Ἐκ τῶν Ηογκικονήσων, τῶν ὅποιων ἐπισημότεραι εἴναι ἡ Ηογκικος, ἡ Ηορώτη καὶ ἡ Χάλκη, εἰς τὴν ὅποιαν ὑπάρχουσιν ἐλληνικὰ σχολεῖα.

‘Η Κωνσταντινούπολις ἦτο πρωτεύουσα τοῦ ἐλληνικοῦ κράτους μέχρι τοῦ 1453, ὅτε τῇ 29 Μαΐου ἐκυρεύθη ὑπὸ τῶν Τούρκων. Μεταξὺ τῶν διαφόρων αὐτῆς ἀρχαίων μνημείων τὸ σπουδαιότερον εἴναι ὁ περιώνυμος ναὸς τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας μεταβεβλημένος σήμερον ὑπὸ τῶν Τούρκων εἰς τζαμίον.

‘Αλλαὶ πόλεις τῆς Θράκης εἴναι ἡ Αδριανούπολις

(100 χ. κ., ὡν οἱ πλεῖστοι Ἐλληνες), ἔχουσα βιομηχανικὰ ἔργοστάσια, πολλὰ ἐλληνικὰ σχολεῖα καὶ ἐλλην. γυμνάσιον. Ή πόλις αὕτη συνέεται μετὰ τῆς πρωτευούσης διὰ σιδηροδρόμου. Πρὸς A. τῆς Ἀδριανούπολεως κείνται αἱ Σαράντα Ἑκκλησίαι. Διδυμότειχος πρὸς N., Αἶνος παρὰ τὰς ἔκβολὰς τοῦ Ἐθρου. **Δεδεαγάτης** ἐπίνειον τῆς Ἀδριανούπολεως, μετὰ τὴς ὅποιας συνέεται σιδηροδρομικῶν. **Ξάνθη** ΝΔ., πόλις μεσόγειος ὄνομαστη διὰ τὸν καπνὸν τῆς Καθαρίπολις ἐπὶ τῆς Θρακικῆς χερσονήσου. **Ραιδεστός**, Ἡράκλεια καὶ Σηλυμβοία κείμεναι ἐν τῇ παραλίᾳ τῆς Προποντίδος.

Εἰς τὴν Θράκην ὑπάγονται καὶ αἱ νῆσοι τοῦ Θρακικοῦ πελάγους κατοικούμεναι πᾶσαι ὑπὸ Ἐλλήνων. Αὕται δὲ εἴναι ἡ Θάδος, νῆσος εὐφορωτάτη παράγουσα ἔξαρτον σίνον, ἡ Σαυοθράκη καλυπτομένη ὑπὸ ὄρέων καταφύτων, Αἶνυνος, τῆς ὅποιας οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ναυτιλίαν, καὶ ἡ Ιμβρος σχεδὸν ἄγονος.

Περίληψις:

“Ορη.—Ροδόπη, Περὸν ὄρος.

Ποταμοί.—Νέστος, Ἐθρος.

Πεδιάδες.—Ἡ τῆς Ἀδριανούπολεως.

Πόλεις τῆς Βορείου Θράκης.—Φιλιππούπολις, Στενήμαχος, Σωζόπολις, Πύργος, Ἀγγίαλος, Μεσημβρία, Τάμποδις, Καζανλίκ.

Πόλεις τῆς Μεσημβρινῆς Θράκης.—Κωνσταντινούπολις, Ἀδριανούπολις, Σαράντα Ἑκκλησίαι, Διδυμότειχος, Αἶνος, Δεδεαγάτης, Ξάνθη, Καλλίπολις, Ραιδεστός, Ἡράκλεια, Σηλυμβρία.

Νῆσοι.—Θάσος, Σαμοθράκη, Ιμβρος, Λῆμνος.

ΑΙ ΛΟΙΠΑΙ ΧΩΡΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

214. ‘Η Βουλγαρία μέχρι τοῦ 1878 ἦτο ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς Τούρκιας, ὅτε ἡ Εύρωπη ἐκήρυξεν αὐτὴν ἡγεμονίαν

ύποτελῆ εἰς τὸν Σουλτάνον· βραδύτερον δὲ τῷ 1885 προσήρτησεν αὐτοιρέτως καὶ τὴν Ἀνατολικὴν Ρωμυλίαν, τὴν δῆποιαν περιεργάζαμεν. Οἱ Βουλγαροὶ εἶναι Χριστιανοὶ Ὁρθόδοξοι, ἀλλ᾽ ἡ Ἐκκλησία μας δὲν ἀναγνωρίζει αὐτοὺς, διότι παραβατίνουσι τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας καὶ θέλουσι νὰ ἔχωσιν ιδιούς των ἐπισκόπους. Οὗτοι μισοῦσι πολὺ τοὺς Ἐλληνας καὶ ἡ ἐπιθυμία· τῶν εἶναι νὰ γίνωσι κύριοι τῆς Μακεδονίας, τὴν δῆποιαν θεωροῦσιν ὡς ιδικήν των χώραν.

Ἡ Βουλγαρία ἔκτείνεται μεταξὺ τῆς Ρωμανίας πρὸς Β., τῆς Σερβίας πρὸς Δ., τῆς Μακεδονίας πρὸς Ν. καὶ περιθρέχεται ύπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου πρὸς Α.

Πληθυσμός.—3,375,000 κατ. μετὰ τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας.

Κυριώτεραι πόλεις εἶναι ἡ **Σόφια** (47 χιλ. κατ.), πρωτεύουσα τῆς ἡγεμονίας ὄχυρά καὶ ἐμπορική. **Τύρονοβος** ἀλλοτε πρωτεύουσα τῆς Βουλγαρίας, ἔχουσα ἀκμαῖον ἐμπόριον. **Ρουχτδούκιον** ὄχυρά καὶ ἐμπορική. **Σουμδλα** ὄχυρωτάτη πόλις. **Βάργα** ἀρχαῖα Ἑλληνικὴ πόλις ἔχουσα 28 χιλ. κατ., μεταξὺ τῶν δοπιών καὶ τινες Βουλγαροί. **Σιλίστρια, Σίστοβον, Βιδίνιον** καὶ ἀλλαι πόλεις ἑλληνικαὶ.

Οἱ Βουλγαροὶ ἤρχισαν νὰ προσδένωσιν εἰς τὰ γράμματα, εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ εἰς τὴν βιομηχανίαν. Ἡ χώρα αὐτῶν ἔξαγει σιτηρά, κτήνη, φοδέλαιον καὶ δέρματα.

ΝΟΒΙ ΠΑΖΑΡ

215. Τὸ Νόβι Παζάρ κεῖται πρὸς Α. τῆς Ἀλβανίας καὶ Ἡπείρου, εἶναι χώρα κατὰ τὸ πλεῖστον ὀρεινὴ καὶ ἔχει πρωτ. τὸ **Νόβι Παζάρ** (170 χιλ. κατ.).

ΒΟΣΝΙΑ ΚΑΙ ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ

216. Αὐταὶ ἔκτείνονται πρὸς Β. τοῦ Νόβι Παζάρ καὶ ἔχουσιν ἕδαφος λίαν εῦφορον καὶ πληθυσμὸν 1,500,000. Ἀμπότεραι αἱ χώραι αὐταὶ εἶναι μὲν τουρκικαὶ ἐπαρχίαι, ἀλλὰ κατέχονται ύπὸ τῆς Αὐστρίας ὡς καὶ τὸ Νόβι Παζάρ. Οἱ κάτοικοι καὶ τῶν τριῶν τούτων χωρῶν εἶναι Σέρβοι τὴν καταγγγήν, Ὁρθόδοξοι κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ ἀσχολούμενοι εἰς τὴν κτηνοτροφίαν.

ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΝ

217. Ἡ ἀνεξάρτητος ἡγεμονία τοῦ Μαυροβουνίου εἶναι χώρα λίαν ὀρεινὴ καὶ ἔκτείνεται πρὸς Β. τῆς Ἀλβανίας παρὰ τὴν Ἀδριατικὴν ἀκτὴν.

Οἱ κάτοικοι τοῦ Μαυροβουνίου ἀνέρχονται εἰς 250,000, εἶναι Χριστιανοὶ Ὁρθόδοξοι καὶ διακρίνονται διὰ τὴν γενναιότητα αὐτῶν· ἀλλ᾽ ὡς ἐκ τοῦ ἀγόνου τῆς χώρας των μεταβατίνουσιν εἰς ἄλλα μέρη πρὸς εὔρεσιν ἐργασίας, διὰ τοῦτο οὕτε ἡ πατείσια σύτε τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ συγκοινωνία πρωδεύεται εἰς τὴν χώραν των.

Κυριώτεραι πόλεις εἶναι ἡ **Κεττίγηνη** (2400 κατ.), κωμόπολις μεσογείος, πρωτ. τῆς ἡγεμονίας. **Ἀντίβαρι** καὶ **Δουλτσίνον**, λιμένες ἐπὶ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους.

ΣΕΡΒΙΑ

218. Τὸ βασίλειον τῆς Σερβίας ἔκτείνεται μεταξὺ τῆς Αὐστρο-Ουγγαρίας πρὸς Β., τῆς Βοσνίας καὶ Νόβι Παζάρ πρὸς Δ., τοῦ Νόβι Παζάρ καὶ τῆς Μακεδονίας πρὸς Ν. καὶ τῆς Βουλγαρίας καὶ Ρωμανίας πρὸς Α.

Ἡ Σερβία μέχρι τοῦ 1878 ἀπετέλει ἡγεμονίαν ὑποτελῆ εἰς τὸν Σουλτάνον· ἀλλ᾽ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἐγένετο ἐντελῶς ἀνεξάρτητος καὶ τῷ 1882 ἀνεκηρύχθη βασίλειον.

Οἱ κάτοικοι τοῦ βασίλειου τούτου εἶναι ὄρθόδοξοι καὶ ἀνέρχονται εἰς 2,500,000.

Κυριώτεραι πόλεις εἶναι τὸ **Βελιγράδιον** (60 χιλ. κ.) πρωτ. τοῦ βασίλειου. Ἡ πόλις αὐτῇ συνδέεται μετὰ τῆς Θεσσαλονίκης διὰ σινηρόδρομον καὶ ἔχει Πανεπιστήμιον. Ἐν Βελιγραδίῳ ἔφοενθή ὁ Πήγας ὁ Φεραίος ὁ πρωτ. λάρτους τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. **Σεμένδρια** ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὅχθης τοῦ Δουναβεώς ἀλλοτε πρωτεύουσα τῆς Σερβίας. **Νύσσα**, ἐνθα ἐγεννήθη ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος.

Τὸ ἐμπόριον τῆς Σερβίας εἶναι μικρόν, ἀλλ᾽ ἡ κτηνοτροφία καὶ ιδίως ἡ κοινοτροφία εἶναι πολὺ προηγμένη. Τὰ ὅρη αὐτῆς παρέχουσι σιδηρόν καὶ μέταλλα πολύτιμα.

ΡΩΜΑΝΙΑ

219. Αὐτη ἔκτείνεται μεταξὺ τῆς Ρωσίας καὶ Αὐστροουγγαρίας πρὸς Β., τῆς Αὐστροουγγαρίας καὶ τῆς Σερβίας πρὸς

Δ., της Βουλγαρίας πρὸς Ν. καὶ περιθρέγεται ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου πρὸς Α.

Η Ἀρμανία ἡτο ἀλλοτε ὑποτεταγμένη εἰς τοὺς Τούρκους, ἀλλὰ τῷ 1878 ἐγένετο ἐντεῖναι ἀνεξάρτητος καὶ τῷ 1881 ἀνεκηρυχθῆ βασιλεὺον· σύγκειται δὲ ἐκ τῆς Βλαχίας, τῆς Μολδαβίας καὶ τῆς Δόδρουτσας. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀνέρχονται εἰς 6 ἑκατομμ., εἶναι ὅρθοδόξοι καὶ πολλοὶ ἕξ αὐτῶν ἔχουσιν ἐλληνικὴν καταγωγήν.

Ἐν Ἀρμανίᾳ ὑπάρχουσι πολλοὶ "Ἐλληνες καὶ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἀπέκτησαν τὴν περιουσίαν αὐτῶν σι μεγάλοι τοῦ ἔθνους εὐεργέται Κωνσταντῖνος καὶ Εὐάγγελος Ζάππας.

Κυριώτεραι πόλεις εἶναι τὸ **Βουκουρεστίον** (282 χιλ. κ.), πρωτ. τοῦ βασιλείου ἔχουσα Πανεπιστήμιον. Ἐν αὐτῇ σίκουσι πολλοὶ "Ἐλληνες. **Κραιόβα** ἔχουσα ἀλατωρυχεῖα. **Βοαΐδα** ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως. Ἐν αὐτῇ κατοικοῦσι πολλοὶ "Ἐλληνες διατηροῦντες ἀξιόλογα ἐλλην. σχολεῖα. **Γαλάζιον** ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως κατοικούμενον ὑπὸ πολλῶν Ἐλλήνων. **Ιάδιον**, πρωτ. τῆς Μολδαβίας, ἔχον Πανεπιστήμιον. **Κωνστάντζα** εἰς τὴν Δόδρουτσαν, ἐν αὐτῇ εὑρίσκεται δὲ βασιλικὸς ναύσταθμος. **Δραγατσάνιον**, ἐν φ. ἐπεσαν σι Τερολοχῆται.

Ἡ Ἀρμανία ἔξαγει μεγάλας ποσότητας δημητριακῶν· τὰ δάση της παρέχουσιν ικανὴν ποσότητα κύλειας.

ΤΑ ΛΟΙΠΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΑΥΣΤΡΟΟΥΓΓΑΡΙΑ

220. Ἡ Αὐστρουγγαρικὴ αὐτοκρατορία (42 ἑκατ. κατ.) περιλαμβάνει τὴν αὐτοκρατορίαν τῆς Αὐστρίας μὲ πρωτεύουσαν τὴν **Βιέννην** (1,400,000 κατ.) λιμένα ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, καὶ τὸ βασίλειον τῆς Ούγγαρίας μὲ πρωτεύουσαν τὴν **Βοϊδα - Πέστην** (429 χιλ. κατ.), λιμένα ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως.

Κυριώτεραι πόλεις εἶναι **Ποάγα**, πρωτ. τῆς Βοειας. **Τεργεστην**, μέγας λιμὴν εἰς τὸ βάθος τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους.

"Ἡ Αὐστρία κατέχει μεταλλεῖα σιδήρου καὶ γαιανθράκων ὡς καὶ μεγάλα δάση. Ἡ Ούγγαρια ἔξαγει σῖτον ἐν ἀριθμοῖς.

ΙΤΑΛΙΑ

221. Ἡ Ιταλία (31 ἑκατ. κατ.) περιλαμβάνει τὴν εὐφοριατάτην καὶ πυκνῶς κατοικουμένην πεδιάδα τοῦ Πάδου καὶ τὴν ὄρεινὴν χερσόνησον τῶν Ἀπεννίνων μετά τῶν νήσων Σαρδηνίας καὶ Σικελίας.

Ἡ πρωτ. τοῦ βασιλείου τῆς Ιταλίας εἶναι ἡ **Ρόμη** (500 χιλ. κατ.) ἐπὶ τοῦ Τιθέρεως ποτ. ἔδρα τοῦ Πάπα. Ἡ Ρόμη ἡτο ἀλλοτε πρωτεύουσα τῆς μεγάλης Ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίκης καὶ φημίζεται διὰ τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν ὥραιότητα τῶν ἀρχαίων μνημείων αὐτῆς.

Ἄλλαι ἐπίσημοι πόλεις εἶναι: **Νεάπολις** (540 χ. κατ.), λιμὴν ἐπὶ τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους, ἡ πολυανθρωπότερα πόλις τῆς Ιταλίας κειμένη παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ἡραίστειου Βεζουζίου. **Παλέρμουν**, δι κυρώτερος λιμὴν τῆς Σικελίας. **Τουρινον** ἐπὶ τοῦ Πάδου. **Μιλάνον** ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Πάδου. **Φλωρεντία** ἐπὶ τοῦ Ἀρνου ποταμοῦ. **Γένουα**, λιμὴν ἐπὶ τοῦ δυμανύμου κόλπου. **Βενετία**, λιμὴν εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους. **Μεσσίνη**, λιμὴν τῆς Σικελίας ἐπὶ τοῦ δυμανύμου πορθμοῦ.

Ἡ Ιταλία παράγει πολλὴν ὄρυζαν, σίνον καὶ μέταξαν. Ως ἐκ τῆς θέσεως δὲ αὐτῆς ἔχει σημαντικότατον ἐμπορικὸν νυκτικόν.

Αποικίαι.—Ἡ Ιταλία κατέχει μέρη τινὰ ἐπὶ τῆς Ερυθρᾶς θαλάσσης καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ ὥκεανου (βλ. σ. 99).

ΕΛΒΕΤΙΑ

222. Ἡ Ελβετία (3 ἑκατομ. κατ.) εἶναι ἡ γραφικωτάτη καὶ βιομηχανικωτάτη χώρα τῆς Εὐρώπης. Ἐκτείνεται πρὸς Β. τῆς Ιταλίας μεταξὺ τῶν "Αλπεων καὶ τοῦ Ρήνου καὶ ἔχει ἔδαφος ὄρεινότατον.

Οἱ Ρήνος ποταμὸς σχηματίζει ἐν αὐτῇ τὴν λίμνην **Κωνσταντίαν**, δὲ ἡ **Ροδανὸς** τὴν λίμνην **Γενεύην**.

Ἡ Ελβετία εἶναι δυσσπονδίδη συγκειμένη ἐξ 25 μικρῶν δημοκρατιῶν ἀνεξάρτητων μέν, ἀλλ᾽ ὑποκειμένων εἰς κυβέρνησιν κεντρικήν, τῆς οποίας ἔδρα εἶναι ἡ **Βέργην**.

Άλλαι σημαντικότεραι πόλεις αὐτῆς εἶναι ἡ **Ζυρίχη**

ἐπὶ τῆς διμονύμου λίμνης, πόλις βιομηχανικωτάτη. **Γε-**
νέυη ἐπὶ τῆς διμονύμου λίμνης ὄνομαστὴ διὰ τὴν ὠρολο-
γοποίειν της.

ΓΑΛΛΙΑ

223. Η Γαλλία (39 ἑκατομ. κατ.) εἶναι Δημοκρατία,
 ἡ οποίας δὲ Πρόεδρος ἔκλεγεται ὑπὸ τοῦ λαοῦ καὶ κυβερνᾷ
 τὴν χώραν ἐπὶ μίαν ἐποιετάν.

Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι οἱ **Παρίσιοι** ($2\frac{1}{2}$ ἑκατ. κατ.),
 οἵ διοίοι κεῖνται ἐπὶ τῶν ὄχθῶν τοῦ Σηκουάνα ποταμοῦ,
 ἡ ωραιοτέρα πόλις τοῦ κόσμου, ἔχουσα περικαλλέστατα
 δημόσια κτίρια, ἀνάκτορα μεγαλοπρεπῆ, ἐμπόριον παγκό-
 σμιον καὶ μεγίστην βιομηχανίαν. Αἱ κυριώτεραι αὐτῆς
 πόλεις εἶναι αἱ **Βερσαλλίαι** πλησίον τῶν Παρισίων, διου
 ὑπάρχουσι τὰ ἀνάκτορα τῶν ἀρχαίων βασιλέων τῆς Γαλ-
 λίας. **Βορρᾶ** ὄνομαστὴ διὰ τοὺς οἰνους της. **Λιόν**
 ἔχουσα βιομηχανίαν μεταξύτων ὑφασμάτων. **Μασσαλία**
 δὲ μέγιστος λιμήν τῆς Γαλλίας: αὕτη ἐκτίσθη ὑπὸ τῶν
 ἀρχαίων Φωκαέων πολλὰ ἔτη πρὸ Χριστοῦ.

Η Γαλλία εἶναι χώρα πλουσιωτάτη καὶ ἔχει ἔσδρος
 εὐφοριώτατον. Η βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον εὑρίσκονται εἰς
 μεγίστην ἀνάπτυξιν. Οἱ Γάλλοι διαπρέπουσιν εἰς τὰ γράμ-
 ματα καὶ τὰς ἐπιστήμας, ἡ δὲ γλώσσα αὐτῶν εἶναι παγ-
 κόσμιος.

Ἀποικίαι. — Η Γαλλία ἔχει πολλὰς ἀποικίας ἐν
 Ἀφρικῇ (Αλγερίαν, Μαδαγασκάρην κλπ.), ἐν Ἀσίᾳ (Γαλ-
 λικὴν Κοχιγνίναν, Τογκίνον), ἐν Ωκεανίᾳ (Νέαν Καληδο-
 νίαν κλπ.) καὶ ἐν Ἀμερικῇ (Μαρτινίκαν, Γουαδελούπην κλπ.).

Ι Σ Π Α Ν Ι Α

224. Τὸ βασίλειον τῆς Ισπανίας (18 ἑκατομ. κατ.)
 κεῖται πρὸς ΝΔ. τῆς Γαλλίας, ἀπὸ τῆς διοίας χωρίζεται:
 διὰ τῶν Πυρηναίων ὄρέων καὶ ἀποτελεῖ μετὰ τῆς Πορτογα-
 λίας τὴν Ιβηρικὴν χερσόνησον.

Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ **Μαδρίτη** (470 χιλ. κατ.)
 κείμενη εἰς τὸ κέντρον τῆς Ισπανίας. Κυριώτεραι αὐτῆς
 πόλεις εἶναι ἡ **Βαρκελώνη**, ἐπὶ τῆς Μεσογείου, δὲ κυρι-
 ώτερος λιμὴν τῆς Ισπανίας. **Μαλάγα** ἐπὶ τῆς Μεσογείου,
 ὄνομαστὴ διὰ τοὺς οἰνους της. **Σεβίλλη** πρὸς Ν. ἐπὶ τοῦ

Γουαδαλκιβέρου ποταμοῦ. **Γάδειρα** πρὸς Ν. πολεμικὸς
 λιμὴν ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ. **Γρενάδα** πρὸς Ν.

Αἱ Βαλεαρίδες νῆσοι, τῶν διοίων αἱ κυριώτεραι εἶναι ἡ
Μαγιόρκα, δηλ. μείζων Βαλεαρίς, καὶ ἡ **Μινόρκα**, ἐλάσ-
 σσων ἐν τῇ Μεσογείῳ, καὶ αἱ Κανάριοι νῆσοι, ἐπὶ τῆς Βορειο-
 δυτικῆς ἀκτῆς τῆς Ἀφρικῆς, ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἰσπανίαν.
 Η Ἰσπανία κατέχει μεταλλεῖα σιδήρου, χαλκοῦ, ὑδραρ-
 γύρου καὶ μολύβδου καὶ παράγει πολὺν οἶνον· ἐν τούτοις
 παρὰ τὸν φυσικὸν αὐτῆς πλοῦτον εἶναι χώρα ὁπισθοδρομική
 καὶ ὄραιῶς κατφημένη.

Ἀποικίαι. — Η Ισπανία εἶχεν ὅλοτε μεγάλας καὶ
 πλουσιωτάτας ἀποικίας, ὅλλα βαθμηδὸν ἀπώλεσεν αὐτάς.
 Τελευταίως δὲ κατόπιν πολέμου πρὸς τὰς Ἕνωμένας Πολι-
 τείας τῆς Ἀμερικῆς ἀπώλεσε καὶ τὰς μεγάλας νήσους
 Κούβην (σελ. 103) καὶ Φιλιππίνας (σελ. 105).

Η Μικρὰ Δημοκρατία τῆς **Ἀνδόρρας** εἰς τὰ Πυρη-
 ναῖα διατελεῖ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ισπανίας καὶ τῆς
 Γαλλίας. Τὸ δὲ ίσχυρὸν φρούριον Γιέρχαλτάρ ἀνήκει εἰς
 τοὺς Ἄγγλους.

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

225. Η Πορτογαλία εἶναι βασίλειον (5 ἑκατομ. κατ.)
 κείμενον πρὸς Δ τῆς Ισπανίας.

Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ **Λισσαβών** (300 χιλ. κατ.)
 λιμὴν ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ. Δευτέρα αὐτῆς πόλις εἶναι τὸ
Όπόρτον ἐπὶ τοῦ Δουήρου ποταμοῦ, διεξάγον μέγα ἐμπόριον
 οἴνων. Αἱ **Αζόραι** νῆσοι καὶ αἱ **Μαδέραι**, κείμεναι ἐπὶ
 τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὥκεανοῦ ἀποτελοῦσι δύο Πορτογαλικὰς
 ἀπαρχίας.

Ἀποικίαι. — Η Πορτογαλία κατέχει ἐν Ἀφρικῇ
 τὰς νήσους τοῦ Πρασίνου Ἀκρωτηρίου, τὴν Ἀγγόλαν
 καὶ τὴν Βεγγούελαν ἐπὶ τῆς δυτικῆς ἀκτῆς, τὴν Μαζα-
 βίκην ἐπὶ τῆς Ἀνατολικῆς ἀκτῆς. Ἐγειρεῖ ώστι τὰς πόλεις
 τινὰς εἰς τὰς Ινδίας καὶ εἰς τὴν Κίναν (σελ. 90). Τὸ
 ὅλον $14\frac{1}{2}$ ἑκατ. κατ.

ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ * Η ΑΓΓΛΙΑ

226. Τὸ βασίλειον τῆς Μεγάλης Βρεττανίας ἀποτελεῖ-
 ται ἐκ δύο μεγάλων νήσων, τῆς Βρεττανίας καὶ τῆς Ιρλαν-

διας, καὶ ἄλλων μικρῶν κειμένων εἰς τὰ ΒΔ. τῆς Εύρωπης ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ὥκεινῷ.

Ἡ Ἀγγλία εἶναι ἡ χώρα ἡ ὅποια ἔχει τὴν μεγαλειτέραν βιομηχανίαν καὶ τὸ μεγαλείτερον ἐμπόριον τοῦ κόσμου.

Παράγει τόσους γαιάνθρακας ὅσους δῆλαι αἱ ἄλλαι χώραι δημοῦ, παρέχει περισσότερον σῖδηρον καὶ κατασκευάζει περισσότερα ὑφάσματα ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας χώρας.

Οὐδεμία χώρα κατέχει τόσα πλοῖα ἐμπορικά καὶ πολεμικά ὅσα ἡ Ἀγγλία.

Κυριώτεραι αὐτῆς πόλεις εἶναι τὸ **Λονδίνον** ἡ ἐμπορικωτάτη καὶ πολυανθρωποτάτη πόλις τοῦ κόσμου (5 ἑκατ. κατ.). Ἀλλαι μεγάλαι πόλεις εἶναι: **Λιβερπούλην** ὁ δεύτερος λιμὴν καὶ ἡ δευτέρα ἐμπορική πόλις τοῦ κόσμου, διεξάγουσα μέγα ἐμπόριον βάσισκος. **Γλασκόβη** μέγιστος λιμὴν καὶ βιομηχανικωτάτη πόλις. **Βιομηχάμη** κέντρον τῆς βιομηχανίας τοῦ σιδήρου. **Δουβλίνον** πρωτ. τῆς Ἰρλανδίας. **Μαγχεστέρον** ἡ πρώτη ἀγορά τοῦ κόσμου διὰ τὰ νήματα καὶ βαριβάκερά ὑφάσματα. **Ἐδιμούργον** πρωτ. τῆς Σκωτίας, χώρας κειμένης πρὸς Β τῆς Βρεττανίας. **Νεοκάθεδλον** καὶ **Καρδίφη** λιμένες διὰ τῶν ὅποιων ἔξαγονται μέγισται ποσότητες γαιάνθρακων.

Ἀποικία. — Οἱ Ἀγγλοι ἔχουσιν ἀπεράντους ἀποικίας, τῶν ὅποιων αἱ κυριώτεραι εἶναι.

Ἐν Ἀσίᾳ αἱ Ἀγγλικαὶ Ἰνδίαι πρωτεύουσα **Καλκούτα** (σελ. 90).

Ἐν Ἀμερικῇ ἡ Ὀμοσπονδία τοῦ **Καναδᾶ** (σελ. 103).

Ἐν Ἀφρικῇ ἡ Ἀποικία τοῦ **Άκρωτηοίου** (σελ. 97).

Ἐν Ὡκεανίᾳ ἡ μεγάλη νῆσος **Αύστροαλαζία** (σελ. 105).

Αἱ Ἀγγλικαὶ ἀποικίαι ἀριθμοῦσι 315 ἑκατ. κατοίκους.

ΒΕΛΓΙΟΝ

227. Τὸ Βέλγιον (6 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. κατ.) εἶναι βασίλειον πλουσιώτατον καὶ βιομηχανικώτατον κείμενον πρὸς Β τῆς Γαλλίας. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι αἱ **Βουξέλλαι** (200 χιλ. κατ.) λίαν ἐμπορικὴ καὶ βιομήχανος. **Αυστέρον** μέγας ἐμπορικὸς λιμὴν, εἰς τὸν ὅποιον προσεγγίζουσιν ἀπαγυτα πλοῖα. **Γάνδη** πόλις ἔχουσα ἀκμαίαν βιοτὰ εὐρωπαϊκὰ πλοῖα. Φημιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μηχανίναν βαριβάκερῶν καὶ λινῶν ὑφασμάτων, **Αυτείχη** (Διέγη), ἔχουσα ἐργοστάσια χαλκοῦ καὶ σιδήρου. Τὸ Βέλγιον κατέχει πλουσιώτατα γαιάνθρακωρυχεῖα.

Ἄπο τοῦ 1885 δὲ βασιλεὺς τῶν Βέλγων εἶναι κυρίαρχος τοῦ Κράτους τοῦ Κόγκου ἐν Ἀφρικῇ (σελ. 99).

Ο ΛΛΑΝ ΔΙΑ

228. Ἡ Ὁλλανδία (5 ἑκατ. κατ.), ὀνομαζομένη ὡσαύτως Κάτω χᾶραι, ἀποτελεῖ βασίλειον κείμενον πρὸς Β. τοῦ Βελγίου. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶναι πεδινόν, ἐλῶδες, μέρος δὲ αὐτοῦ εἶναι χαμηλότερον τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ διὰ τοῦτο οἱ κάτοικοι ἀναγκάζονται νὰ ἔγειρωσι προχώματα ὅπως προφυλάξωσι τὴν χώραν αὐτῶν ἀπὸ τὰς πλημμυρίδας. Ὡς ἐκ τούτου ὧνομασθεῖ ἡ Ὁλλανδία Κάτω χᾶραι. Πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου εἶναι τὸ **Άμστελόδαμον** (500 χιλ. κατ.) λιμὴν σημαντικώτατος ἐπὶ διώρυχος συνδεόσης τὸν κόλπον τῆς Ζυκτερέζης μετὰ τῆς Γερμανικῆς θαλάσσης. Ἐπερχει πόλεις εἶναι ἡ **Ρόττερντα�** λιμὴν ἐπὶ τοῦ Ρήνου. **Χάγη** ἔδρα τῆς βασιλίσσης.

Ἀποικία. — Ἡ Ὁλλανδία εἶναι χώρα ἐμπορικωτάτη καὶ κατέχει σημαντικώτατας ἀποικίας (33 ἑκατ. κατ.). Αἱ κυριώτεραι αὐτῶν εὑρίσκονται εἰς τὴν Ωκεανίαν (σελ. 105), ὡς ἡ **Σουμάτρα**, ἡ **Ίαβα**, ἡ **Τιμόρη** καὶ ἄλλαι. Πρωτ. τῶν ἀποικιῶν τῆς εἶναι ἡ **Βαταβία**. Οἱ Ὁλλανδοὶ κατέχουσιν ὡσαύτως εἰς τὴν Ἀμερικὴν τὴν Γουϊάναν καὶ μερικὰς νῆσους.

ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟΝ

229. Πρὸς Ν. τῆς Ὁλλανδίας μεταξὺ τῆς Γερμανίας, τῆς Γαλλίας καὶ τοῦ Βελγίου κείται τὸ **Μέγχ Νουκάτον** τοῦ **Λουξεμβούργου** (220 χιλ. κατ.), τὸ ὅποιον εἶναι ἀνεξάρτητον καὶ διοικεῖται συνταγματικῶς ὑπὸ δουκός. Πρωτ. αὐτοῦ εἶναι τὸ **Λουξεμβούργον** (20 χιλ. κατ.). Τὸ **Λουξεμβούργον** εἶναι πλουσιώτατον εἰς ὄρυκτὰ σιδήρου.

ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ

230. Ἡ Γερμανικὴ Αύτοκρατορία (56 ἑκατομμ. κατ.) ιδρύθη τῷ 1871 μετὰ τὸν κατὰ τῆς Γαλλίας πόλεμον.

Η αύτοκρατορική ἐξουσία ἀνήκει εἰς τὸν βασιλέα τῆς Πρωσίας, δόποις κανονίζει τὰ ἀρρωδῶντα εἰς τὴν εἰρήνην, τὸν πόλεμον, τὰ σίκονομικά καὶ τὸ ἐμπόριον.

Εἶναι δὲ ἡ Γερμανικὴ αὐτοκρατορία δύοσπονδία ἀποτελούμενή ἐξ 28 κρατῶν, τῶν δόποιων κυριώτεραι εἶναι·

Τὸ βασίλειον τῆς **Πρωσίας** (30 ἑκατ. κατ.). Πρωτ. **Βερολίνον** (1,700,000 κατ.) μεγάλη, βιομήχανος καὶ ἐμπορικὴ πόλις. Τὸ βασίλειον τῆς **Βαυαρίας** (5 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. κατ.). Πρωτ. **Μόναχον**. Τὸ βασίλειον τῆς **Σαξωνίας** (3 ἑκατ. κατ.). Πρωτ. **Δρέσδην** ἐπὶ τοῦ Ἀλβίος ποταμοῦ. Τὸ βασίλειον τῆς **Βυρτεμβέργης** (2 ἑκατομμ. κατ.). Πρωτ. **Στουτγάρδην**. Τὸ Μέγα Δουκάτον τῆς **Βάδης** (1,700,000 κατ.). Πρωτ. **Καρλσρούην**.

"Αλλαι πόλεις **Άγηστογον** ἐπὶ τοῦ Ἀλβίος, δόποις λιμὴν τῆς Γερμανίας. **Λειψία** διενεργοῦσα μέγιστον ἐμπόριον φθελίων. **Κολονία** ἐμπορικὴ πόλις ἐπὶ τοῦ Τίνου. **Κανιζέργην** λιμὴν ἐπὶ τῆς Βαλτικῆς.

Η Γερμανία εἶναι ἡ χώρα, ἡ δοπία παράγει τὸν περισσότερον σῖδηρον καὶ τοὺς περισσοτέρους γχιάνθρακας μετὰ τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὰς Ἕνωμένας Πολιτείας. Η βιομήχανία, τὸ ἐμπόριον καὶ τὸ ναυτικὸν τῆς Γερμανίας ἀμφιλλῶνται πρὸς τὰ τῆς Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας.

Αποικίαι. — Η Γερμανία ὥρισεν ἀποικίας εἰς τινας νῆσους τῆς Ωκεανίας (σελ. 105) καὶ κατέχει εἰς τὴν Ἀφρικὴν ἐκτεταμένα ἔδαφη.

ΔΑΝΙΑ

231. Τὸ μικρὸν βασίλειον τῆς Δανίας ή Δανιμαρκίας (2,200,000 κατ.) ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ βορείου μέρους τῆς Ιουτλανδικῆς χερσονήσου καὶ ἐκ τῶν νήσων τοῦ Δανικοῦ πελάγους, τῶν δόποιων αἱ δύο σημαντικώτεραι εἶναι η **Σουλανδία** καὶ η **Φιονία**.

Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι η **Κοπεγχάγη**, λιμὴν ἐπὶ τῆς Σουλανδίης ἐν τῇ νήσῳ Σηλανδίᾳ,

Η Δανία εἶναι χώρα γεωργική.

Εἰς τὴν Δανίαν ἀνήκουσιν αἱ εὐρωπαϊκαὶ νῆσοι **Φαρέσαι** καὶ **Ισλανδία** καὶ αἱ εἰς τὴν Ἀμερικὴν εύρισκομενες νῆσοι **Γροιλανδία** καὶ "Αγ. Θωμᾶς".

Η Δανία εἶναι πατρίς τοῦ βασιλέως ἡμῶν Γεωργίου τοῦ Α'.

ΣΟΥΗΔΙΑ ΚΑΙ ΝΟΡΒΗΓΙΑ

232. Η Σουηδία καὶ Νορβηγία ($7\frac{1}{2}$ ἑκ. κατ.) ἀποτελοῦσι τὴν Σκανδιναվικὴν χερσόνησον, μολονότι δὲ κυβερνῶνται ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως, ἀποτελοῦσι δύο κράτη.

Πρωτ. τῆς Σουηδίας εἶναι η **Στοκχόλμη**, λιμὴν ἐπὶ τῆς Βαλτικῆς. Πρωτ. τῆς Νορβηγίας εἶναι η **Χριστιανία** καὶ μενέν εἰς τὸν μυχὸν στενοῦ κόλπου.

Η Σουηδία καὶ Νορβηγία κατέχουσιν ἀπέραντα δάση ἐλατῶν· η Σουηδία ἔχει μεταλλεία σιδήρου.

Η Νορβηγία ἔχει ἔνα ἐκ τῶν πρώτων ἐμπορικῶν στόλων τοῦ κόσμου.

Η Δανία, η Σουηδία καὶ η Νορβηγία ὄνομαζονται Σκανδιναῦκαι χῶραι.

ΡΩΣΣΙΑ

233. Η Ρωσικὴ Αὐτοκρατορία (129 ἑκατομμ. κατ.) κατέχει πλέον τοῦ ἡμίσεος τῆς ἐπιφανείας τῆς Εὐρώπης.

Πρωτεύουσα τῆς αὐτοκρατορίας εἶναι η **Πετρούπολις** (1,270,000 κατ.) παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Νεύκ ποταμοῦ ἐπὶ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης ιδρυθεῖσα τῷ 1703 ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Πέτρου.

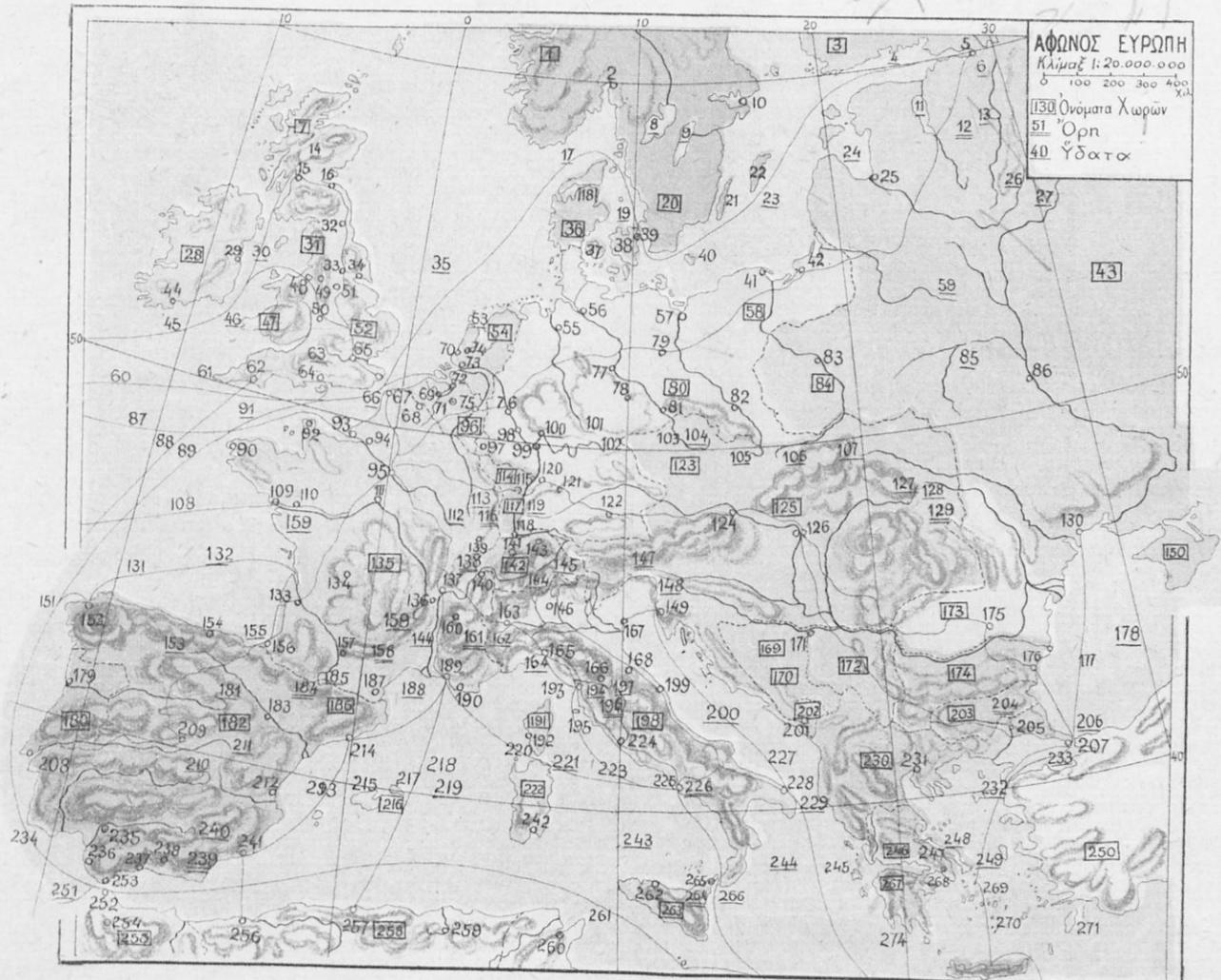
Κυριώτεραι πόλεις εἶναι η **Μόσχα** ἐν τῷ κέντρῳ, χρυσία πρωτ. τοῦ κράτους. **Βαρσοβία** πρὸς Δ. ἀρχαῖα πρωτ. τῆς Πολωνίας. **Οδονδός**, λιμὴν ἐπὶ τοῦ Εὔξεινου Πόντου, ἔξαγονσα μεγίστην ποσότητα σιτηρῶν. **Ρίγα**, λιμὴν ἐπὶ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης. **Κίεβον** ἐπὶ τοῦ Δνείπερου ποταμοῦ. **Ταϊγάνιον** ἐν τῷ μυχῷ τῆς Αζοφικῆς.

Ρωδόκαι κτίσθεις ἐν **Ασίᾳ** τὴν **Τρερκαυκάσιον** **Ρωσίαν** (σελ. 90), ἀπέραντον μὲν χώραν, ἀλλ' ἀραιῶς κατωκημένην· τὰς πεδιάδας τοῦ Δυτικοῦ Τουρκεστάν πρὸς Α. τῆς Κασπίας θαλάσσης, ἐν δόλῳ 19 ἑκατ. κατ.

Μετὰ τὰς Ἕνωμένας Πολιτείας ἡ μᾶλλον σιτοπαραγωγὴς χώρα εἶναι η **Ρωσία** παράγει δὲ τοσαύτην κάνναβιν καὶ λίνον δσα αἱ ἀλλαὶ δμοὶ χῶραι τῆς Εὐρώπης. Τὰ δρῦτης Σιβηρίας καὶ τὰ Ούραλια ἐγκλείουσι μεταλλεῖα χρυσοῦ.

1 Νορβηγία. 2 Χριστιανία. 3 Φινλανδία. 4 Φιννικός κόλπος. 5 Ηπειρούπολης. 6 Νέβας π. 7 Σκωτία. 8 Λ. Βένερ. 9 Λ. Βέττερ. 10 Στοκχόλμη. 11 λ. Πέπος. 12 Βαλταία δρόμος. 13 λ. Ιλμένη. 14 Σκωτικά δρόμοι. 15 Γλασκόρη. 16 Έδιμουργον. 17 Σκαγερράκης. 18 Ίουτλανδία. 19 Σουνδόν. 20 Σουηδία. 21 Άλανδικαι νήσοι. 22 Γοτλανδικαί νήσοι. 23 Βαλτική θάλασσα. 24 Ριάνδος κόλπος. 25 Ρίγα. 26 Δύναμης π. 27 Δύναπερος. 28 Ισλανδία. 29 Δουβλίνον. 30 Ιρλανδική θάλασσα. 31 Βρεττανικαί νήσοι. 32 Νεοκάστελον. 33 Ληδσπη. 34 Χούλλε. 35 Γερμανική θάλασσα. 36 Δανία. 37 Ν. Φιονιά. 38 Ν. Σεελάνδη. 39 Κοπεγχάγη. 40 Ν. Βορυχόλμη. 41 Δάντσιγον. 42 Καινιξέργον. 43 Ρωσία. 44 Κόρφη. 45 Γραμμή θαλασσών συγκοιν. έκ Λιθερούπολης και Γλασκόρης εις Νέαν Ύδροκην. 46 Πορθ. Αγίου Γεωργίου. 47 Ουάλια. 48 Λιθερούπολην. 49 Μάγχεστερ. 50 Βιρμιγχάμη. 51 Σεφιέλδην. 52 Αγγλία. 53 Ζυλιερέζην. 54 Όλλανδία. 55 Βρέμη. 56 Αμβούργον. 57 Στεττίνον. 58 Ηρωσία. 59 Νιεμένης. 60 Γραμμή θαλασσαί συγκοιν. έξ Αμβούργου εις Νέαν Ύδροκην. 61 Άκρωτη. Λάνδενσβορη. 62 Πλυμούρη. 63 Τάμεσης π. 64 Σουθάμπτων. 65 Λονδίνον. 66 Καλαίσιος πορθμ. 67 Καλαι. 68 Διλλ. 69 Γάνδην. 70 Χάγη. 71 Βρυξέλλαι. 72 Αμέρεση. 73 Ροττερδάμη. 74 Αμστελλόδαμον. 75 Λυτίχη. 76 Κολωνία. 77 Μαγδεμούρηγον. 78 Λειψία. 79 Βερολίνον. 80 Γερμανία. 81 Δέρδεν. 82 Βρεσλαύα. 83 Βαρσοβία. 84 Πολωνία. 85 Πίνσκια. 86 Κίεβον. 87 Γραμμή θαλασσαί συγκοιν. έκ Χάρωνς εις Νέαν Ύδροκην. 88 Γραμμή θαλασσαί συγκοιν. έκ Ηλλασμόθες εις Άκρωτηρην. 89 Γραμμή θαλασσαί συγκοιν. έκ Σουδαμπούτων εις Σαγγάνη (Σινική) και εις Μελβούρηγον (Αντιράλια). 90 Βρέστη. 91 Μάγχην. 92 Χερσούργον. 93 Χάρων. 94 Ρουέν. 95 Παρίσιοι. 96 Βελγιον. 97 Λουξεμβούργον. 98 Κοβλέντζη. 99 Μαργεντία. 100 Φραγκούρητη. 101 Βέζερ π. 102 Μαΐνης π. 103 Πράγα. 104 Άλδης π. 105 Όδερος π. 106 Βιστούλας π. 107 Δνείστερος π. 108 Γραμμή θαλασσαί συγκοιν. έκ Σαιν-Ναζαρέ εις τὸν ἴδιμόν τοῦ Παναμᾶ. 109 Σαιν-Ναζαρέ. 110 Νάντη. 111 Αύρωλια. 112 Σηκουάνας π. 113 Μόσας π. 114 Λορραίνη. 115 Στρασβούργον. 116 Βόρσηα δρόμη. 117 Άλσατια. 118 Βάλη. 119 Δούναβης π. 120 Καρλσρούη. 121 Στουτγάρδη. 122 Μόναχον. 123 Βοημία. 124 Βιέννη. 125 Αυστροουγγαρία. 126 Βούδανηστη. 127 Θείστης π. 128 Προύθος π. 129 Καρπάθια δρόμος. 130 Όδησσός. 131 Γραμμή θαλασσαί συγκοιν. έκ Βαρδήν εις Σενεγάλην, εις Βραζιλίαν και εις Δαπλάταν (Νοτ. Αμερικ.). 132 Ατλαντικός ωκεανός. 133 Βορδώ. 134 Λιμόην. 135 Γαλλία. 136 Αγίου Στέφανος. 137 Λιών. 138 δρ. Ιόρας.

139 Βεζανσόν. 140 Γενεύη. 141 Βέρνη. 142 Έλλεβετία. 143 Ζυρίχη. 144 Ροδανός π. 145 Ρίνος π. 146 Μιλάνον. 147 Δράδος π. 148 Σαύος π. 149 Τεργέστη. 150 Κριμαία. 151 Φινίστερον άκρωτ. 152 Κορώνη. 153 Έδρος π. 154 Σαντανδέρη. 155 Γασκωνικός κόλπος. 156 Βαγιώννα. 157 Τολόσα. 158 Κεδέννηα δρόμη. 159 Λεύκη ποτ. 160 Γρενόβλη. 161 δρ. Αλπεις. 162 Πάδος π. 163 Τουρίνον. 164 κόλπος Γενούης. 165 Γένουα. 166 Φλωρεντία. 167 Βενετία. 168 Δημοκρ. Αγ. Μαρίνου. 169 Βοδνία. 170 Ερζεγοδίνη. 171 Βελγιγράδιον. 172 Σερβία. 173 Ρουμανία. 174 Βουλγαρία. 175 Βούκουγρέστιον. 176 Βάρονα. 177 Γραμμή θαλ. συγκοιν. εξ. Όδησσου εις Πόρτ-Σάιδ. 178 Εύξεινος Ήόντος. 179 Όπροτον. 180 Πορτογαλία. 181 Δούρος π. 182 Ισπανία. 183 Σαραγόσα. 184 Ηυμανία δρόμη. 185 Γαρούνας π. 186 Δημοκρατία Ανδρόφας. 187 Περπινιάν. 188 Αιγαίνικός κόλπος. 189 Μασσαλία. 190 Τουλών. 191 Κορσική. 192 Αιάκειον. 193 Λιθέρον. 194 Αρνος π. 195 Ν. Έλβα. 196 Απέννινα δρόμη. 197 Τίβερις π. 198 Ιταλία. 199 Αγκών. 200 Αδριατικόν πλέγαος. 201 Κεττίγην. 202 Μαυροβούνιον. 203 Θράκη. 204 Βαλκάνια δρόμη. 205 Αδριανούπολης. 206 Βόσπορος. 207 Κονσταντινούπολης. 208 Λισσαδών. 209 Μαδούτη. 210 Γουαδιάνας π. 211 Τάγος π. 212 Βαλεντία. 213 Γραμμή θαλασσαί συγκοιν. έκ Μασσαλίας; εις Όραννη. 214 Βαρκελόνη. 215 Ν. Μαγιόρκα. 216 Βελεαρίδες νήσοι. 217 Ν. Μινόφρα. 218 Γραμμή θαλασσαί συγκοιν. έκ Μασσαλίας εις Αλγερίον. 219 Μεσόγειος θαλασσαί δρόμοι. 220 Γραμμή θαλασσαί συγκοιν. έκ Μασσαλίας εις Νουρέον (Νέα Καληδονία). 221 Πορθμ. Βανιφάτιον. 222 Σαρδώ. 223 Γραμμή θαλ. συγκοιν. έκ Γενούης εις Πόρτ-Σάιδ. 224 Ρόμη. 225 Νεάπολις. 226 Βεζούβιος ήφ. 227 Γραμμή θαλασσαί συγκοιν. έκ Τεργέστης εις Πόρτ-Σάιδ. 228 Βρεντησίουν. 229 Πορθ. Ότραντης. 230 Εύρωπαϊκή Τουρκία. 231 Θεσσαλονίκη. 232 Πορθ. Έλληπόντου. 233 Προποντίς. 234 Άκρωτη. Αγ. Βικεντίου. 235 Σεβίλλη. 236 Γάδειρα. 237 Μαλάγα. 238 Γρενάδα. 239 Σιέρρα Νεβάδα. 240 Γουαδαλκούνιερος. 241 Καρθαγένη. 242 Καγιλιάριον. 243 Τυρρηνικόν πλέγα. 244 Ιόνιον πλέγα. 245 Ιόνιος νήσοι. 246 Έλλας. 247 Αθήναι. 248 Νήσος Εύβοια. 249 Αιγαίον πλέγαος. 250 Ασιατική Τουρκία. 251 Πορθμ. Γιβραλτάρ. 252 Κεύτα (Μαρόκον) 253 Γιβραλτάρ. 254 Φέζ. 255 Μαρόκον. 256 Όραν (Αλγερία). 27 Άλγεριον. 258 Άλγερια. 259 Κονσταντίνη. 260 Τύνις. 261 Άκρωτη Καλόν. 262 Παλέργουν. 263 Σινελία. 264 Αίτνα ήφ. 265 Μεσσήνην. 266 Πορθμός Μεσσήνης. 267 Πελοπόννησος. 268 Ισθμός Κορίνθου. 269 Νήσος Σύρος. 270 Νήσοι Κυκλαδες. 271 Νήσος Ρόδος. 272 Τύνις. 273 Μελίτη. 274 Τιναρίουν. 275 Νήσος Κρήτην.

Α Σ Ι Α

ΦΥΣΙΚΗ ΑΠΟΨΙΣ

234. Ὅρια. — Ή Ἀσία εἶναι τετράκις μεγαλειτέρα τῆς Εὐρώπης καὶ περιβάλλεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου Παγωμένου ὡκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὡκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ελρηνικοῦ ὡκεανοῦ, πρὸς Δ. συνορεύει μετὰ τῆς Εύρωπης καὶ συνδέεται μετὰ τῆς Ἀφρικῆς διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ.

Ἀκρωτήρια. — Τὰ κυριώτερα ἀκρωτήρια τῆς Ἀσίας εἶναι πρὸς Β. τὸ Βορειοανατολικὸν ἀκρωτήριον· πρὸς Α. τὸ Ἀνατολικὸν ἀκρωτήριον καὶ πρὸς Ν. τὸ ἀκρωτήριον Ρωμανία.

235. Θάλασσαι. — Ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Ἀσίας δὲ Ἰνδικὸς ὡκεανὸς λαμβάνει διάφορα ὄνόματα, ἥτοι Ἐρυθρὰ θάλασσα, Περσικὸς κόλπος, Ὄμανικὴ θάλασσα, Βεγγαλικὸς κόλπος.

236. Ὁ Εἰρηνικὸς ὡκεανὸς ἐπίστης λαμβάνει διάφορα ὄνόματα, ἥτοι Σιαμικὸς κόλπος, Σινικὴ θάλασσα, Ἰαπωνικὴ θάλασσα, Ὀχοτσκικὴ θάλασσα, Βεριγγειος θάλασσα.

237. Η Ἐρυθρὰ θάλασσα συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Μεσογείου διὰ τῆς διώρυχος τοῦ Σουέζ καὶ μετὰ τοῦ Ἰνδικοῦ ὡκεανοῦ διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Ἀδενοῦ.

238. Ὁ Ἰνδικὸς ὡκεανὸς συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ Εἰρηνικοῦ ὡκεανοῦ διὰ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μαλάκιας.

239. Ὁ Εἰρηνικὸς ὡκεανὸς συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ Βορείου Παγωμένου ὡκεανοῦ διὰ τοῦ Βεριγγείου πορθμοῦ.

240. Νηδοί. — Κυριώτεραι νῆσοι τῆς Ἀσίας εἶναι πρὸς Ν. ἡ νῆσος Κεϋλάνη.

241. Πρὸς Α. ἡ Φορμόζα, αἱ Ἰαπωνικαὶ νῆσοι καὶ ἡ Σακχαλίνη.

242. Χερσόνησοι. — Αἱ κυριώτεραι χερσόνησοι εἶναι:

Πρὸς Δ. ἡ Μικρὰ Ἀσία.

Πρὸς Ν. ἡ Ἀραβία, ἡ Ἰνδική, ἡ Ἰνδονία.

Πρὸς Α. ἡ Κορέα καὶ ἡ Καμτσιάτηνα.

243. Ποταμοί. — Πρὸς Β. δὲ Ὁβις, δὲ Ἰενεσένης, πηγάζων ἐκ τῆς λίμνης Βαϊκάλης, καὶ δὲ Λένας, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Β. Παγωμένον ὡκεανόν· δὲ Ἀμούδρος ἐκβάλλων εἰς τὴν Ὁχοτσκικὴν θάλασσαν.

Πρὸς Α. δὲ Κίτρινος ποταμός, δὲ Κυανοῦς, δὲ Ἐρυθρὸς καὶ δὲ Μενόρης, ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Σινικὴν θάλασσαν.

Πρὸς Ν. δὲ Ἰραβαδῆς, δὲ Βραμαπούτρας καὶ δὲ Γάγγης, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Βεγγαλικὸν κόλπον· δὲ Ἰνδὸς εἰς τὴν Ὁμανικὴν θάλασσαν, δὲ Τίγρης καὶ δὲ Ενθράτης, σείτινες ἐνοῦνται καὶ ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον.

Ἐν τῷ κέντρῳ δὲ Ἀμούδρος ἐκβάλλων εἰς τὴν Ἀράλην λίμνην.

244. Ὅροι. — Ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Ἀσίας εὑρίσκεται ἡ ὁροσειρὰ τοῦ Παμίρου, ἥτις εἶναι ὄκτω φοράς μεγαλειτέρα τῆς Ἐλλάδος κατὰ τὴν ἔκτασιν. Ἡ ὁροσειρὰ αὗτη ἔχει ὅψος 4000 μέτρων, αἱ δὲ κορυφαὶ αὗτῆς ὑπερβαίνουσι πολλάκις τὰ 8000 μέτρα.

Τρεῖς μεγάλαι ὁροστοιχίαι ἐνοῦνται μετ' αὐτῆς· πρὸς τὰ ΒΑ. τὰ Οὐράνια· πρὸς τὰ ΝΑ. τὰ Ἰμαλάία, ἐπὶ τῶν ὅποιων εὑρίσκεται τὸ Καουφισάγκαρον, ἡ ὑψίστη κορυφὴ τῆς γῆς (8,000 μέτρων)· πρὸς τὰ ΝΔ. τὸ Ἰνδοκοῦχον.

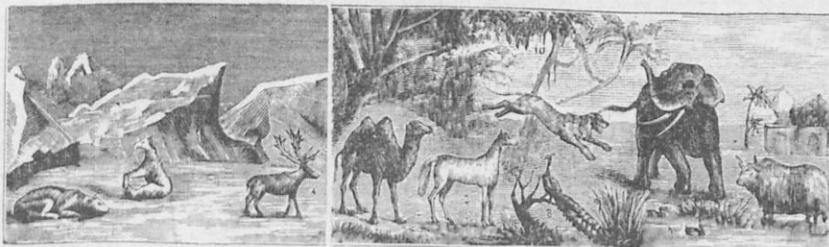
Μεταξὺ τῶν Οὐρανίων ὄρέων καὶ τῶν Ἰμαλαΐων ἐκτείνεται ἡ μεγάλη ἔρημος Γκόβη.

245. Πληθυσμός. — Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀσίας ἀνέρχονται εἰς 860 ἑκατ. περίπου· οἱ δὲ κυριώτεροι λαοὶ εἶναι·

Πρὸς Δ. καὶ ἐν τῷ κέντρῳ οἱ Τούρκοι, Ἀραβεῖς, Πέρσαι, Τουρκομάνοι, Ἀφγάνες, ἀναγόμενοι εἰς τὴν Λευκὴν φυλὴν καὶ πρεσβεύοντες τὸν μωαμεθανισμόν.

Αποξήρανσις φύλλων τείνου ἐν Κίνῃ.

Ζῷα καὶ φυτά τῆς Ασίας.

Kinegos.

Πρὸς Ν. οἱ Ἰνδοὶ, ἀναγόμενοι εἰς διαφόρους φυλὰς καὶ ἔχοντες ως θρησκείαν τὸν Μωαμεθανισμὸν ἢ Βραχμανισμόν.

Πρὸς Α. καὶ πρὸς τὰ ΝΑ. οἱ Σιναι, οἱ Ἰνδοσιναι, οἱ Μαντσουροι καὶ οἱ Ἰάπωνες, ἀναγόμενοι εἰς τὴν Κιτρίνην φυλὴν καὶ πρεσβεύοντες κατὰ τὸ πλεῖστον τὸν Βουδδισμόν.

Πρὸς Β. οἱ Μογγόλοι ἀνήκοντες εἰς τὴν Κιτρίνην φυλὴν.

246. **Ζῷα.**—Ἐν Ἀσίᾳ διαιτῶνται τὰ ἔξης κυριώτερα ζῷα.

Οἱ ἐλέφας· ζῶν ως κατοικίδιον ἐν Ἰνδίαις.

Οἱ τάρανδος· ζῶν χρησιμώτατον εἰς τοὺς βορείους λαούς, οἵτινες τὸν μεταχειρίζονται ως ὑποζύγιον καὶ τρέφονται ταυτοχρόνως ἐκ τοῦ γάλακτος καὶ ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ.

Ἡ κάμηλος· ζῶν χρησιμώτατον εἰς τοὺς λαούς τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας.

Οἱ προβατοβοῦς· εἶδος βοὸς μὲν μακρὰς τρίχας.

Ἡ λευκὴ ἄρκτος· ζῶσα εἰς τὰς πολικὰς χώρας.

Ἡ τίγρης· ζῶν λίαν αἰμοβόρον.

247. **Προϊόντα.**—Τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς Ἀσίας εἰναι ἡ ὅρυξα, ἡ κυριωτέρα τροφὴ τῶν ἀσιατικῶν λαῶν, τὸ τέλον, τὸ σύνηθες ποτὸν αὐτῶν, ὁ μήκων, ἐκ τοῦ ὅποιου ἔξαγεται τὸ ὅπιον, καὶ ἡ μέταξα.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΠΟΨΙΣ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

248. Ἐν Ἀσίᾳ ὑπάρχουσιν ἔξι μεγάλα κράτη.

1. Η Ῥωσίκην ἀύτοκρατορία, τῆς ὅποιας ἀσιατικοὶ κτήσεις εἰναι ἡ Σιβηρία, τὸ Τουφεστάν καὶ ἡ Τπεριναύασιος Ῥωσσία.

2. Η Ὀθωμανικὴν ἀύτοκρατορία, τῆς ὅποιας οἱ ἀσιατικοὶ κτήσεις εἰναι ἡ Μικρὰ Ἀσία ἡ Ἀσιατικὴ Τουφεκία, μετὰ τῆς Συρίας, τῆς Παλαιστίνης καὶ τῶν Ἀκτῶν τῆς Ἀραβίας.

3. Τὸ Ἱνδικὸν κοάτος, τὸ ὅποιον ἀνήκει εἰς τοὺς Ἀγγλους. Πρωτ. αὐτοῦ εἰναι ἡ Καλκούτα· κυριώτεραι πόλεις Μαδρᾶς καὶ Βομβάρη.

Ἡ Βιρμανία εἰναι ἔξαρτημα αὐτοῦ.

4. Η Σινικὴν ἀύτοκρατορία πρωτεύουσα Πεκίνον·

κυριώτεροι λιμένες: Σαγγάρη, Ναγκένον, Καντάν. Ἡ αύτοκρατορία αὕτη περιλαμβάνει τὴν κυρίως Σινικὴν καὶ τὴν Μαντζουρίαν.

Ἡ Θιβετία καὶ ἡ Μογγολία εἶναι κράτη ὑποτελῆ εἰς τὴν Σινικήν.

5. Η Ἰαπωνικὴν αύτοκρατορία. Αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ διαφόρων νήσων καὶ ἔχει πρωτ. τὸ Τόκιο.

249. Τὰ δευτερεύοντα κράτη τῆς Ἀσίας εἶναι:

1. Τὸ βασίλειον τῆς Περσίας μὲ πρωτ. τὴν Τεχεράνην.

2. Τὸ Ἀφγανιστάν μὲ πρωτ. τὴν Καβούλην καὶ τὸ Βελούχιστάν.

3. Η Χίβα καὶ ἡ Βουχάρα.

4. Τὸ βασίλειον τοῦ Σιάμ μὲ πρωτ. τὴν Βαγκ-κόκην.

5. Τὸ βασίλειον τῆς Κορέας.

6. Τὰ ἀνεξάρτητα κράτη τῆς Ἀραβίας, ἐκ τῶν διοίων σημαντικώτερον εἶναι τὸ Ουμανικὸν κράτος.

250. Οἱ Ἀγγλοι κατέχουσι πολλοὺς σημαντικοὺς σταθμούς ἐπὶ τῶν ἀσιατικῶν ἀκτῶν. Ἄδειν εἰς τὴν ἔξοδον τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Σιγγαπούνθη εἰς τὴν ἔξοδον τοῦ πορθμοῦ τῆς Μαλάκκας, ἡ νῆσος Χόρη - Κόρη ἀπέναντι τῆς Καντάν.

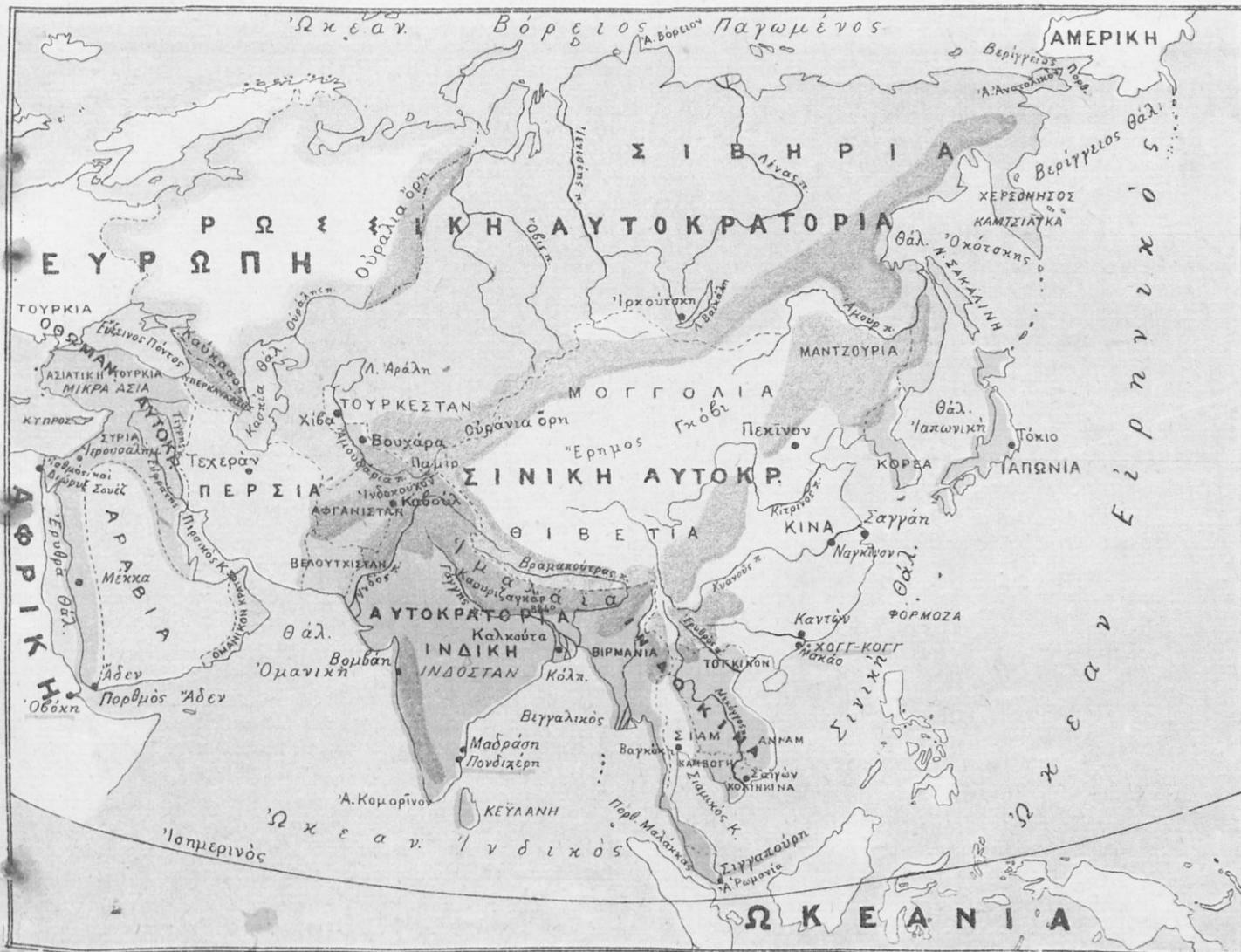
251. Οἱ Πορτογάλοι κατέχουσι σημεῖα τινὰ ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Ἰνδοκής καὶ τὸ Μακάο ἀπέναντι τῆς Χόγκ-Κόγκη.

252. Η Γαλλία κατέχει πόλεις τινὰς ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Ἰνδοκής, τὴν ἀποικίαν τῆς Κοζιγκίνας· πρωτεύουσα Σαλγάνων.

Τὸ βασίλειον τῆς Καμβύγης, πρωτ. Πνομπέν. Ἡ αύτοκρατορία τοῦ Ἀννάμ, πρωτ. Χούέ καὶ τὸ Τογκίνον, πρωτ. Χανουά, διατελούσιν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Γαλλίας.

ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

253. Η Ἀσιατικὴ Τουρκία περιλαμβάνει τὰς ἔξης χώρας: 1) τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, 2) τὴν Ἀρμενίαν, 3) τὴν Μεσοποταμίαν, 4) τὴν Συρίαν καὶ Παλαιστίνην, 5) τὴν Δυτικὴν ἀκτὴν τῆς Ἀραβίας.

ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ

254. Η Μικρά Ασία είναι χερσόνησος εἰς τὰ ΒΔ. τῆς Ασίας. Πρὸς Β. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Εὔξεινου Πόντου, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, τὸ διποῖον εἰσχωρεῖ διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Ἐλληνιστικοῦ καὶ σχηματίζει τὴν Προποντίδα, καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θελάσσης.

Κόλποι. — Οἱ Ἐρμανίδες (κ. τῆς Σμύρνης), δὲ τοῦ Ἀσφαμυντίου καὶ ἄλλοι σχηματίζομενοι ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, δὲ τῆς Παμφυλίας καὶ δὲ Ἰσσικὸς πρὸς Ν. σχηματίζομενοι ὑπὸ τῆς Μεσογείου.

Οφον. — Η Ἰδη, τὸ Σίπικον πρὸς Δ., δὲ Ταῦρος καὶ δὲ Ἀντίτανος πρὸς τὰ ΝΑ., δὲ Λίβανος καὶ δὲ Ἀντιλίβανος παρὰ τὴν Συρίαν καὶ Παλαιστίνην καὶ τὸ Θαβώρ, ὄνοματὸν διὰ τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ Σωτῆρος.

Πεδιάδες. — Γύπαρχοι πολλαὶ παράγουσαι δημητριακοὺς καρπούς, σταφίδας, ἔλαιον, σῦκα, διπιον καὶ διατρέφουσι πλεῖστα ποιμνιαὶ αἴγαδον καὶ προβάτων.

Ποταμοί. — Οἱ Ἀλυν, δὲ μέγιστος ποτ. τῆς Μικρᾶς Ασίας, χυνόμενος εἰς τὸν Εὔξεινον Πόντον, δὲ Ἐρμός καὶ δὲ Μαλανδρός ἐκβάλλοντες εἰς τὸ Αἰγαῖον, δὲ Εὐρυμέδων καὶ δὲ Κύδνος εἰς τὴν Μεσόγειον.

Λίμναι. — Η Τάττα, ἡ μεγίστη λίμνη τῆς Μ. Ασίας καὶ ἄλλαι.

Η Μικρά Ασία ἥτο χώρα ἑλληνικωτάτη, διότι ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ὅτι "Ἐλληνες εἶχον κτίση ἀποικίας εἰς τὰ παράλια αὐτῆς." Οταν δὲ οἱ Τούρκοι ἐκυρίευσαν αὐτήν, ἄλλους μὲν ἐκ τῶν κατοίκων ἐσφάξαν, τοὺς δὲ πλείστους ἔβιασαν ν' ἀσπασθῶσι τὸν Μωαμεθανισμόν. Μέχρι σήμερον πολλοὶ ἔξι αὐτῶν είναι τουρκόφωνοι καὶ προσπαθοῦσι ν' ἀνακτήσωσι τὴν μητρικὴν αὐτῶν γλώσσαν διὰ τῶν ἑλληνικῶν σχολείων.

Οἱ κατοίκοι τῆς Μικρᾶς Ασίας ἀνέρχονται εἰς 8 περίπου ἑκατομ., ἔξι ὧν 2 1/2 περίπου ἑκατομ. είναι "Ἐλληνες, οἱ δὲ λοιποὶ Τούρκοι, Ἄρμενοι καὶ ἄλλοι.

Κυριώτεραι πόλεις:

Ἐν τῇ βορειώ πλευρᾷ.. **Τραπεζοῦς** (35 χιλ. κατ.) ἡ σπουδαιοτάτη τῶν ἑλλην. πόλεων παρὰ τὸν Εὔξεινον

Πόντον. **Σεβάστεια** μεσόγειος παρὰ τὸν "Ἀλυν ποταμόν." **Ἀμάδεια** ΒΔ. τῆς Σεβαστείας. **Κεραδοῦς** πρὸς Δ. τῆς Τραπεζοῦντος. **Σαμψοῦς** δυτικώτερον τῆς προηγουμένης παράγουσα ἔξαίρετον καπνόν. **Σινώπη** πρὸς Δ. τῆς Σαμψοῦντος. **Ποντοποάκλεια** ἔχουσα ἀνθρακωρυχεῖα.

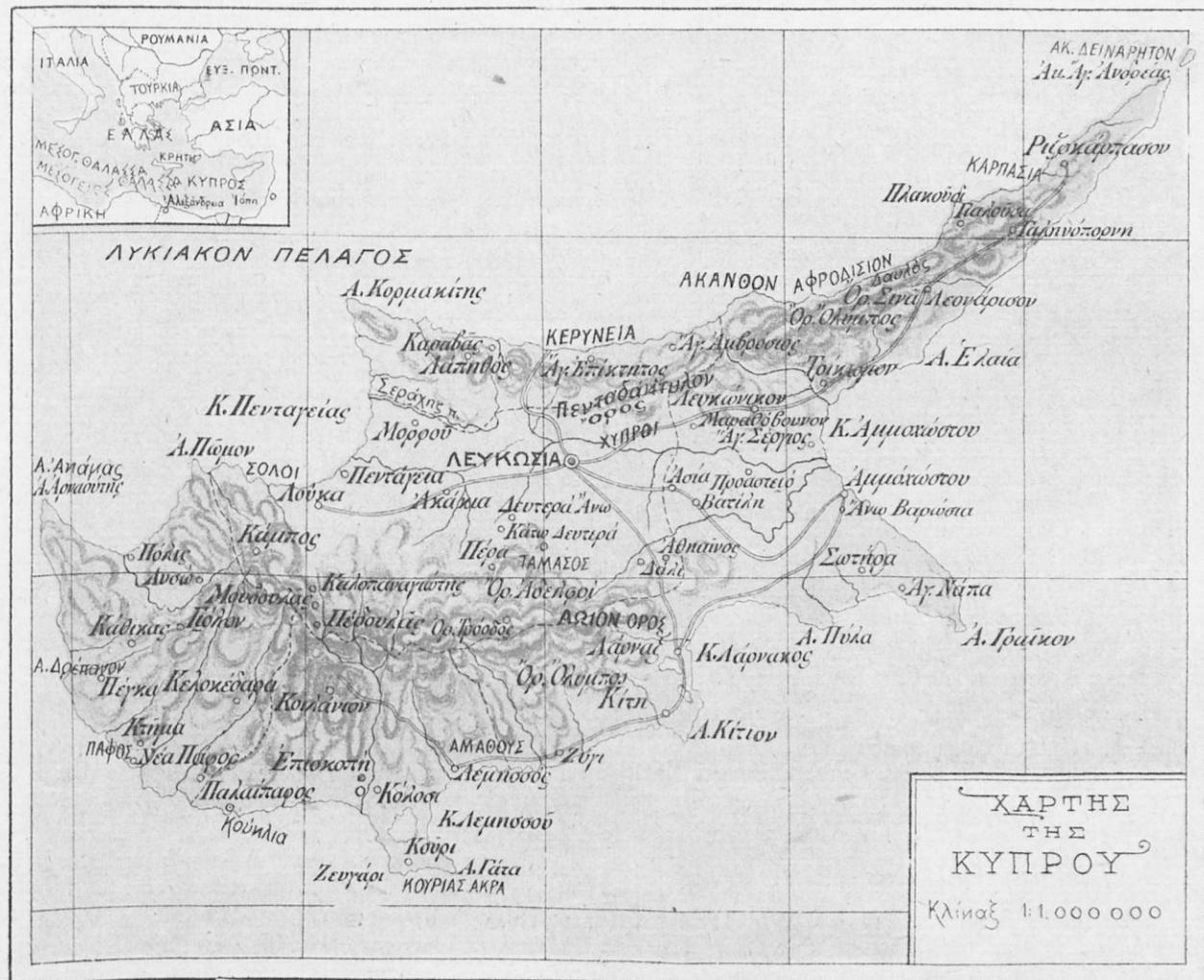
Χουδόπολις παρὰ τὸν Βόσπορον καὶ νοτιώτερον **Χαλκιδών.** **Νικομήδεια** ἐν τῷ Ἀστακηνῷ κόλπῳ. **Προΐδα** πρὸς Ν. τῆς Νικομηδείας, παλαιὰ καθέδρα τῶν Σουλτάνων καὶ ὄνομαστὴ διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς μετάξης. Πρὸς Β. τῆς Προύσης κεῖται ἡ **Νίκαια**, ἡτις ἐχρησίμευσε τῷ 1204, ὅτε ἐκυριεύθη ἡ Κωνσταντινούπολις ὑπὸ τῶν Λατίνων, πρωτ. τοῦ Βυζαντίνου Κράτους.

Ἄσσοδανέλλαια (Τσανά-καλὲ) μὲ πολλὰ ὄχυρώματα παρὰ τὸ στόμιον τοῦ Βοσπόρου.

Η χώρα ἡ δποία κεῖται παρὰ τὸν Ἐλλήσποντον, εἶναι ἡ **Παλαιὰ Τροία.**

Εἰς τὴν Δυτικὴν πλευρὰν **Άδραμύττιον-Κυδωνία** (Αιδισχάλη) ἔχουσα 40 χιλ. κατ. Ἐλληνας καὶ ἑλληνικὸν γυμνάσιον.

Τὸ μέσον τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς Μικρᾶς Ασίας ἀποτελεῖ τὴν Παλαιὰν Ίωνίαν, ἔνθα οἱ ἀρχαῖοι "Ιωνες εἶχον κτίση ωραιοτάτας καὶ σπουδαιὰς ἀποικίας. Πόλεις ἐνταῦθα εἶναι" **Παλαιὰ καὶ Νέα Φώκαια**, τῶν δποίων οἱ κάτοικοι κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι "Ἐλληνες. **Σμύρνη** πατρὶς τοῦ Ὄμηρου, ωραιοτάτη πόλις τῆς Ἀγατολῆς εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἐρματικοῦ κόλπου ἔχουσα 240 χιλ. κατ., ὡν οἱ ἡμίσεις "Ἐλληνες. Η Σμύρνη ἔχει ἑλλην. γυμνάσιον (τὴν Εὐαγγελικὴν Σχολήν), πολλὰ ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια καὶ πλεῖστα φιλανθρωπικὰ καταστήματα" οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶναι λιαν φιλόμουσοι καὶ φιλόξενοι. ΒΔ. τῆς Σμύρνης κεῖται ἡ **Μαγγηνίδια** καὶ δυτικώτερον ἡ **Φιλαδέλφεια** μὲ πολλοὺς "Ἐλληνας" ἀμφότεραι συνδέονται μετὰ τῆς Σμύρνης διὰ σιδηροδρόμου. Πρὸς Α. τῆς Μαγγηνίδας κεῖται τὸ **"Αϊδίνιον** (οἱ ἀρχαῖαι Τράλλεις) πόλις μεγάλη καὶ ἐμπορική. "Ἐφεδος πρὸς Ν. τῆς Σμύρνης μεγάλη πόλις. Ἐν αὐτῇ ὑπῆρχεν ὁ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος, τὸν δποῖον κατέκαυσεν δὲ Ἡρόστρατος. Πρὸς Ν. τῆς Ἐφέσου εὑρίσκεται τὸ ὅρος

Μυκαήη καταληγον ἀπέναντι τῆς Σάμου· ἐνταῦθα σι "Ελλήνες ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας κατὰ ἔηράν καὶ κατὰ θάλασσαν τῷ 479 π. Χ. Ἀλικαρνασσός (Μπουδρούμ) πατρὶς τοῦ Ἡροδότου· τὸ πάλαι πρωτ. τῆς Καρίας.

'Ἐν τῇ νοτιῷ πλευρῷ. **Μάκον**, **Ἄτταλεια**, **Μεσίνα** παράλιαι πόλεις σίκουμεναι υπὸ πολλῶν Ἐλλήνων. **Σπάρτη**, **Ικόνιον**, **Άδανα** ἐμπορικαὶ μεσόγειοι πόλεις.

ΑΙ ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ

255. "Ολαι αἱ νῆσοι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἰναι Ἐλληνικῶταται, οἱ κάτοικοι αὐτῶν εἴναι φιλόμουσοι διατηροῦντες Ἐλληνικὰ σχολεῖα, τρέφουσι μεγάλην ἀγάπην πρὸς τὴν πατρίδα καὶ ἡ μόνη αὐτῶν ἐπιθυμία εἴναι ἡ μετὰ τῆς Ἐλλάδος ἔνωσις.

Τένεδος παρὰ τὸ στόμιον τοῦ Ἐλλησπόντου παράγουσα ἔξαρτον οἰνον. **Λέσβος** (130 χιλ. κατ.) ἡ μεγίστη τῶν νήσων τῆς δυτικῆς παραλίας παράγουσα ἄρθρον καὶ ἔξαρτον ἔλαιον. Πρωτ. τῆς νήσου ταύτης εἴναι ἡ **Μυτιλήνη** ἔχουσα Ἐλλην. γυμνάσιον. **Μοσχονῆσια** 32 νησιδίρια κείμενα ἀπέναντι τῶν Κυδωνιῶν.

Χίος (70 χιλ. κατ.) παράγουσα ἔξαρτον καὶ ἄρθρον μαστίχην, ἐσπεριδοειδῆ καὶ ἔλαιον. Οἱ Χῖοι διαπρέπουσιν τὸ ἐμπόριον καὶ διατηροῦσιν Ἐλλην. γυμνάσιον καὶ φιλανθρωπικά ἴδρυματα. Πρὸς Δ. τῆς Χίου **Ψαρὰ** πατρὶς τοῦ Ναυάρχου Κανάρη καὶ ἐνδεξός διὰ τὸν ἥρωισμὸν τῶν ναυτῶν τῆς. **Ικαρία** πρὸς Ν. τῆς Χίου ἔχαγουσα ξυλάνθρακας.

Σάμος (47 χιλ. κατ.) παράγουσα ἔξαρτον οἰνον. Πρωτ. αὐτῆς εἴναι τὸ **Βαθύ**. Ἡ Σάμος ἔλασθε μέρος εἰς τὴν ιερὰν ἡμῶν ἐπανάστασιν καὶ δὲ ἴδρυθη τὸ Ἐλληνικὸν βασίλειον ἐθεωρήθη ὡς ἐπαρχία αὐτοῦ. Μετὰ ταῦτα ὡμῶς ἀπεσπάσθη καὶ ἐκηρύχθη ὑποτελῆς ἡγεμονία εἰς τὸν Σευλτάνον, διστις διορίζει χριστιανὸν ἡγεμόνα.

Πάτμος νῆσος πρὸς Ν. τῆς Σάμου ὃπου δὲ ἀπόστολος Ἰωάννης δὲ Θεολόγος ἔγραψε τὴν Ἀποκάλυψιν. **Λέρος**, **Κάλυμνος** καὶ **Σύμη**, τῶν δυοῖν τοῖς κάτοικοι εἴναι σπογγαλιεῖς. **Κῶς** πατρὶς τοῦ Ιατροῦ Ἰπποκράτους. **Ρόδος** νῆσος μεγάλη ἀκμάσσα κατὰ τοὺς ἀρχαῖους χρόνους. **Κάρπαθος** καὶ ἄλλαι.

Κύπρος ἡ μεγίστη τῶν Ἐλληνικῶν νήσων ἔχουσα κλῖμα γλυκύτατον καὶ παράγουσα οἶνον ὄνομαστὸν καὶ πολλὰ ἄλλα προϊόντα. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀνέρχονται εἰς 230 χιλ., ἵξ ὧν τὰ ^{2/3} "Ἐλλήνες, οἱ δὲ λοιποὶ Τούρκοι. Ἡ Κύπρος ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Τούρκων τῷ 1571, ἀλλὰ τῷ 1878 τὴν παρεχώρησαν ἀντὶ ἐτησίας ἀμοιβῆς εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἡ δοιαὶ διοικεῖ σήμερον αὐτῆν δι'. "Ἀγγλου ἀρμοστοῦ καὶ διὰ βουλῆς, τῆς δοιαὶς τὰ μέλη ἐκλέγονται κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Οἱ Κύπροι ἔχουσιν ἀκατάσχετον πόθον ὅπως ἐνωθῶσι μετὰ τῆς μητρὸς Ἐλλάδος.

Κυριώτεραι αὐτῆς πόλεις εἴναι ἡ **Λευκωσία** ἔδρα τοῦ ἀρμοστοῦ. **Λάρνακα** καὶ **Λεμησός** ἀμφότεραι παράλιαι καὶ ἐμπορικαί.

ΣΥΡΙΑ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

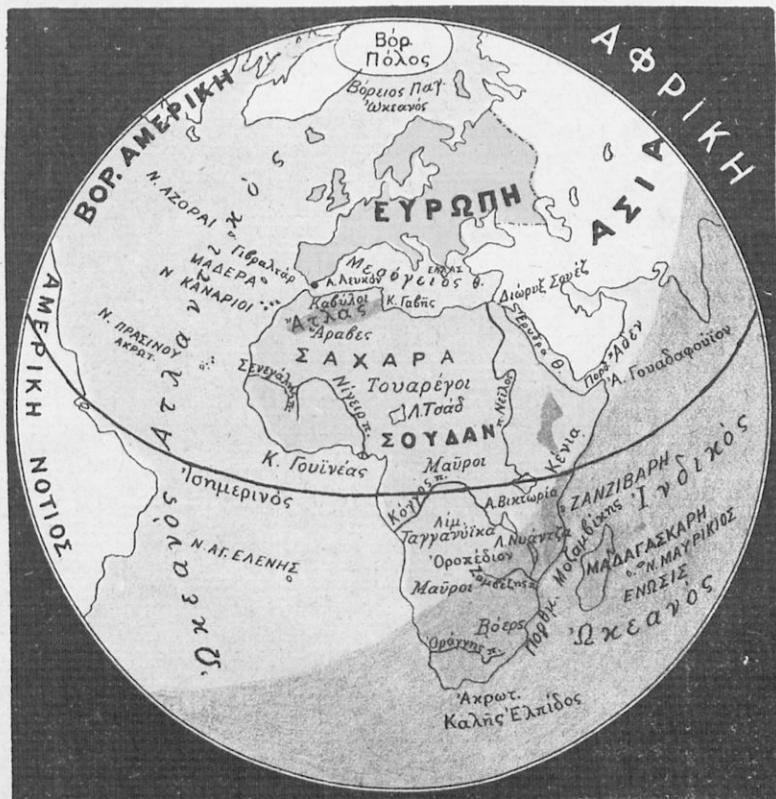
256. Αἱ χῶραι αὐται ἐκτείνονται εἰς τὰ ΝΔ. παράλια τῆς Ἀσίας.

Συρία. Πόλεις αὐτῆς εἴναι ἡ **Δαμασκὸς** πρωτ. τῆς Συρίας μετὰ 150 χιλ. κατ. εἴναι πόλις πλήρης ὀπωροφόρων δένδρων, ἐμπορικὴ καὶ βιομήχ. καὶ ἔδρα τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας. **Χαλέπιον** μεσόγειος ἐμπορικωτάτη πόλις. **Βηρυτός** παράλιος.

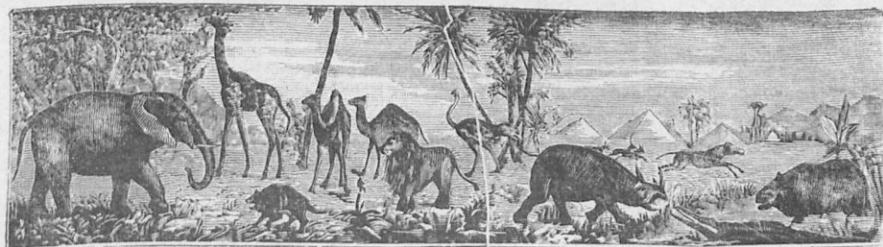
Παλαιστίνη (ἰερὰ γῆ ή γῆ τῆς ἐπαγγελίας). Τὴν χώραν ταύτην διαρρέει δὲ Ἱορδάνης πιπταμός ῥέων διὰ τῆς λίμνης Γεννησαρὲτ καὶ ἐκβάλλων εἰς τὴν Νεκράν θαλάσσαν. Πόλεις αὐτῆς εἴναι ἡ **Ιερουσαλήμ**, ἐν τῇ δυσίᾳ ἐσταυρώθη, ἐτάφη καὶ ἀνέστη δὲ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, τοῦ δυοῖου δὲ τάφος σώζεται μέχρι σήμερον. **Βηθλεέμ**, ὃπου ἐγεννήθη δὲ Ἰησοῦς. **Ναζαρέτ**. ἐνθα διέμεινεν δὲ Κύριος. **Ιόππη** (Γιάφα) ἐπίνειον τῆς Ιερουσαλήμ (Χάρτ. σελ. 108).

Αραβία. Αὕτη εἴναι χερσόνησος καὶ ἐκτείνεται πρὸς Ν. τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἡ Αραβία εἴναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἔρημος καὶ διαιρεῖται εἰς τὴν Τουρκικὴν Αραβίαν (παράλια τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης), εἰς τὴν Ἀργυλικὴν Αραβίαν καὶ εἰς τὴν Ἀνεξάρτητον Αραβίαν. Πόλεις τῆς Τουρκικῆς Αραβίας είναι ἡ Μέκκα πατρὶς τοῦ Μωάμεθ, ἡ Μεδίνα, ὃπου εὑρίσκεται δὲ τάφος τοῦ Μωάμεθ, καὶ ἡ Μόκα ὄνομαστὴ διὰ τὸν ἔξαρτον καφέν της.

Αρμενία. ΒΑ. τῆς Μικρᾶς Ἀσίας πρωτ. Ἐρζερούμ. **Μεσοποταμία**. ΝΑ. τῆς Μ. Ἀσίας πρωτ. Βαγδάτη.

Συγκομιδή βάμβακος ἐν Αιγύπτῳ.

Ζῷα καὶ φυτά τῆς Αφρικῆς.

Μαᾶς

ΑΦΡΙΚΗ

ΦΥΣΙΚΗ ΑΠΟΨΙΣ

257. **Ορια.**—Η Αφρική είναι τρεις φοράς μεγαλειότερα της Εύρωπης. Περιβάλλεται πρὸς Β. ύπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς Δ. ύπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ, πρὸς Α. ύπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ Ὡκεανοῦ καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης.

258. **Ακρωτήρια.**—Τὰ κυριώτερα ἀκρωτήρια τῆς Αφρικῆς εἰναι:

Πρὸς Β. τὸ Λευκὸν ἀκρ. ἀπέναντι τῆς Σικελίας.

Πρὸς Ν. τὸ ἀκρ. τῆς Καλῆς Ἐλπίδος.

Πρὸς Α. τὸ Γουαδαφούιον.

Πρὸς Δ. τὸ Πρασίνον ἀκρ.

259. **Θάλασσαι.**—Τὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης σχηματίζεται δὲ Γαβέσιος κόλπος.

Τὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ δὲ κόλπος τῆς Γουνέας.

Πρὸς Α. δὲ πορθμὸς τῆς Μοξαμβίκης χωρίζων τὴν Αφρικανικὴν ἥπειρον ἀπὸ τῆς νήσου Μαδαγασκάρης.

260. **Νῆσοι.**—Κυριώτεραι νῆσοι εἰναι:

Ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ Ὡκεανῷ. Αἱ Ἀξόραι, αἱ Μαδέραι, αἱ Κανάριοι, καὶ νῆσοι τοῦ Πρασίνου Ἀκρωτηρίου, ἡ Ἀνάληψις, ἡ Ἀγία Ἐλένη.

Ἐν τῷ Ἰνδικῷ Ὡκεανῷ. Η Μαδαγασκάρη μεγίστη νήσος, ἡ Ἐνωσις, δὲ Μανρίκιος, ἡ Ζανζιράρη.

261. **Ποταμοί καὶ λίμναι.**—Ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Αφρικῆς ύπαρχουσι μεγάλαι λίμναι, τῶν δοιών τὰ ὄντα δέουσι διὰ τριῶν μεγάλων ποταμῶν, τοῦ Νείλου, τοῦ Κόγκου καὶ τοῦ Ζαμβέζη.

Ο Νεῖλος πηγάζει ἐκ τῆς λίμνης Βικτωρίας καὶ δέει πρὸς βορρᾶν.

Ο Κόγκος δέχεται τὰ ὄντα τῆς λίμνης Ταγμανίκας καὶ δέει πρὸς δυσμάς.

Ο Ζαμβέζης δέχεται τὰ ὄντα τῆς λίμνης Νυάνζης καὶ δέει πρὸς τὰ ΝΑ.

Τρεῖς ποταμοί, ὄλιγώτερον σημαντικοί, ἔκβαλλουσι εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανόν. Ο Σενεγάλης, δὲ Νίγειρ καὶ δὲ Οράγγης.

Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ εὐρίσκεται ἡ λίμνη Τσάδα.

262. **Οροί.**—Τὰ κυριώτερα ὄρη εἰναι ἡ ὄροσειρὰ τοῦ Ἀτλαντος πρὸς Β. Αἱ ὄροσειραι αἵτινες χωρίζουσι τὴν Βικτωρίαν λίμνην ἀπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ Ὡκεανοῦ καὶ τῶν δοιών ἡ ύψιστη κορυφὴ τὸ Κιλιμάντζαρον ύπερβαίνει τὰ 6000 μέτρα.

263. Η Αφρικὴ διαιρεῖται εἰς Βόρειον Αφρικήν, εἰς Κεντρικάν καὶ εἰς Νότιον.

264. Αἱ κυριώτεραι χώραι τῆς Κεντρικῆς Αφρικῆς εἰναι:

Η Σαχάρα ἡ Μεγάλη Ἐρημός, χώρα τῶν Τουαρέγων.

Τὸ Σουδάν χώρα τῶν Μαύρων.

Τὸ Νότιον Όροπέδιον κατοικούμενον ωσαύτως ύπὸ Μαύρων.

265. **Πληθυσμός.**—Ο πληθυσμὸς τῆς Αφρικῆς ἀνερχόμενος περίπου εἰς 200 ἑκατομ. κατ. ἀνήκει κατὰ τὸ πλειστον εἰς τὴν Μαύρην φυλήν.

Πρὸς Β. σίκουσι Βέρβεροι, Καβύλαι, Τουαρέγοι καὶ Αραβες Λευκῆς φυλῆς. Πολλοὶ ἔξ αὐτῶν εἰναι νομαδεῖς, ἤτοι ζῶσιν ύπὸ σκηνᾶς καὶ δὲν ἔχουσιν ωρισμένην κατοικίαν.

Ἐπὶ τῶν ἀκτῶν εὐρίσκονται ὄλιγοι ἀποικοι καταγωγῆς Εὐρωπαϊκῆς.

Πρὸς νότον οἱ Βόερς εἰναι ἀπόγονοι Ολλανδῶν καὶ Γάλλων.

266. **Ζῷα.**—Τὰ κυριώτερα ζῷα τῆς Αφρικῆς εἰναι δὲ λέων τὸ ὠραιότερον τῶν ἀγρίων ζώων.

ἡ θανατηδέστατον σαρκοφάγον ζῷον.

διέβρος εἶδος ἵππου μὲν δέρματα λευκὸν ἢ κίτρινον πεποιημένον διὰ μαύρων διαθέσεων.

ἡ κεμάς ζῷον ὡκύπουν μὲν ὄφθαλμοὺς ὥραιοτάτους·

ἡ καμηλοπάρδαλις ἔχουσα μακρότατον λαιμόν·

ἡ κάμηλος καὶ ἡ δρομάς κάμηλος ἔχουσα ἔνα μόνον μῆσον·

διέλεφας τοῦ δποίου οἱ χαυλιόδοντες παρέχουσι τὸ ἐλεφαντοστοῦν·

διστροφούμηλος τοῦ δποίου τὰ πτερά εἶναι περιζήτητα·

διφύσκερως διτις φέρει κέρας ἐπὶ τῆς δινός.

267. Προϊόντα.—Τὰ κυριώτερα προϊόντα εἶναι·

οἱ φοίνικες καρπὸί τοῦ φοινικοδένδρου, ἡ κυριωτέρα τροφὴ τῶν λαῶν τῆς Σαχάρας·

τὰ κοκκοκάρφων·

Τὸ κύδιμον καὶ τὸ καουτσοῦν ἔξαγόμενα ἐκ τοῦ χυμοῦ διαφόρων δένδρων ἢ δενδρυλλίων.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΠΟΨΙΣ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

268. Ἡ Βόρειος Ἀφρικὴ περιλαμβάνει·

269. Τὸ Μαρόκινον μουσουλμανικὸν ἀνεξάρτητον κράτος· Τὴν Τύνιδα καὶ τὴν Ἀλγερίαν γαλλικὰς κτήσεις·

270. Τὸ Τουρκικὸν βιλαέτιον τῆς Τριπόλεως καὶ τὴν Αἴγυπτον.

271. Ἡ Αἴγυπτος διοικεῖται ὑπὸ ἀντιθεσιλέως, διτις καλεῖται Κεδῆνης καὶ εἶναι ὑποτελὴς εἰς τὴν Τουρκίαν. Απὸ τοῦ 1882 κατέλαθον αὐτῆν οἱ "Αγγλοι, οἵτινες ἐποπτεύουσι τὴν διοίκησιν καὶ τὰ σίκονομικά.

Ἡ Αἴγυπτος εἶναι χώρα πλουσιωτάτη, διότι ἀρδεύεται ὑπὸ τοῦ Νείλου ποταμοῦ, διτις πλημμυρῶν κατὰ τὸ θέρος κατακλύζει διόπληθρον τὴν πεδιάδα τῆς Αἴγυπτου, ἡ δὲ εἰς τὰ ὕδατα αὐτοῦ ἐμπεριεχομένη ἴλις λιπαίνει καὶ καθιστᾷ τὸ ἔδαφος τῆς χώρας ταύτης γονιμώτατον.

Οἱ κάτοικοι τῆς Αἴγυπτου ἀνέρχονται εἰς 7 ἑκατομ·· οἱ

πλειεῖτοι αὐτῶν εἶνε Φελλάχοι καὶ Κόπται (ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων), οἱ δὲ λοιποὶ Βεδουΐνοι, Σύροι, "Ελληνες καὶ ἄλλοι Εὐρωπαῖοι. Μεταξὺ τῶν ξένων κατοίκων τῆς πρώτην θέσιν κατέχουσιν οἱ "Ελληνες, εἰς τὰς χώρας τῶν διοίκων εύρισκεται μέγα μέρος τοῦ ἐμπορίου τῆς Αἰγύπτου. Εἰς πάσας τὰς πόλεις αἱ Ἑλληνικαὶ κοινότητες ὑπερτεροῦσι τὰς λοιπὰς κατὰ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν.

Κυριώτεραι πόλεις **Κάϊον** πρωτ. τῆς Αἰγύπτου ἔχουσα 390 χιλ. κατ., ὧν 20 χιλ. "Ελληνες. Παρὰ τὸ Κάϊρον κείνται οἱ τρεῖς μεγάλαι πυραμίδες, τὰς διποίας ἀνήγγειραν πρὸ χιλιάδων ἑτῶν οἱ βασιλεῖς τῆς Αἰγύπτου· ἡ μεγίστη αὐτῶν ἔχει ὅψος 140 μέτρων. **Ἀλεξανδρεία,** ἔχουσα ἀξιόλογον λιμένα καὶ διενεργοῦσα μεγιστον ἐμπόριον, εἶναι ἔδρα τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας καὶ ἔχει πληθυσμὸν 230 χιλ. κατ., ὧν 30 χιλ. "Ελληνες. **Πόρτ-Σάϊτ** πρὸς τὴν Μεσόγειον, ἐνθα δρχεται ἡ διώρυξ τοῦ Σουέζ. **Ἡ Τάντα** μεσόγειος ἐμπορική.

Οἱ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκοῦντες "Ελληνες ἀνέρχονται εἰς 100 χιλιάδας.

ΚΕΝΤΡΩΑ ΚΑΙ ΝΟΤΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ

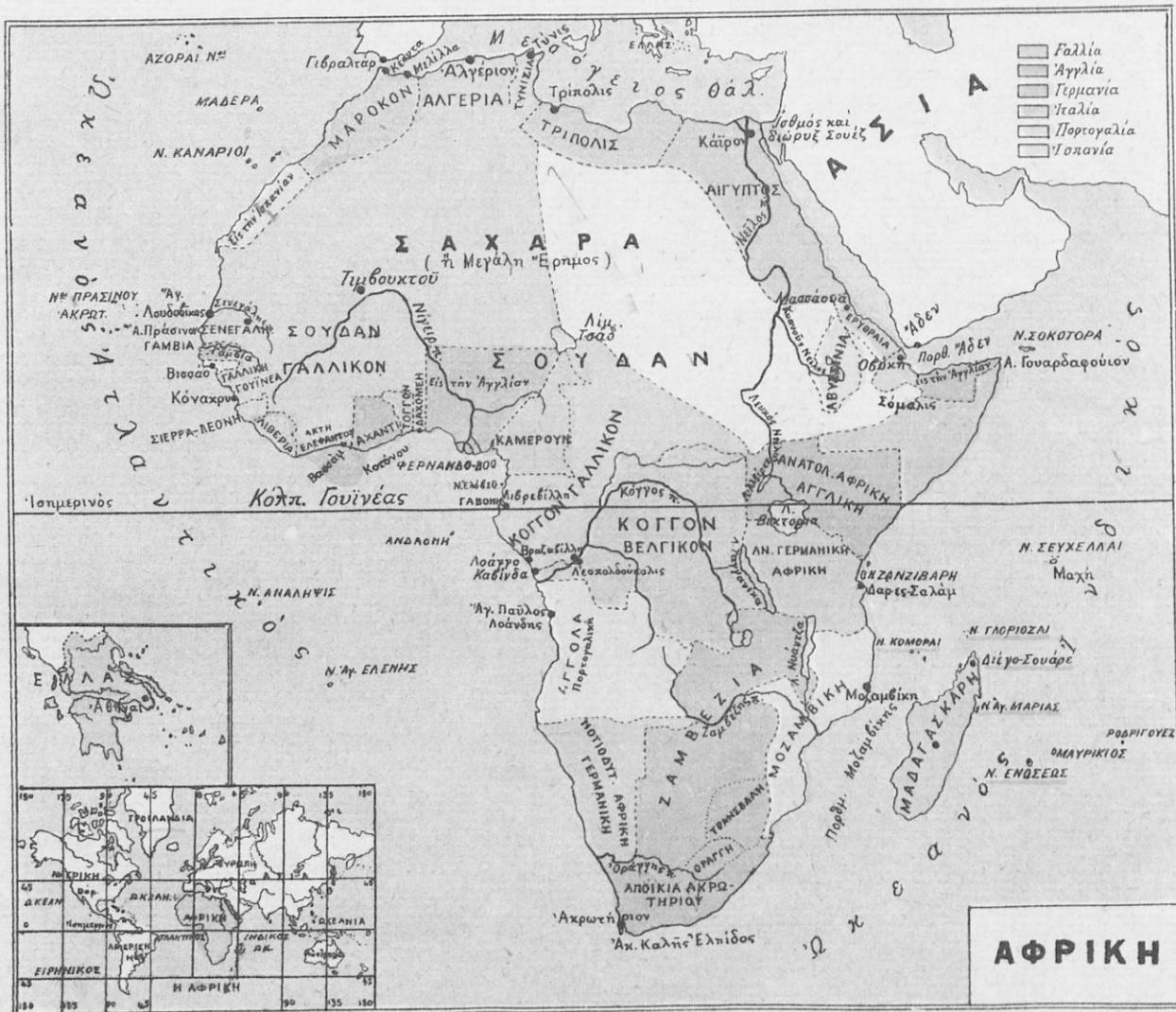
Μέχρι πρὸ ὀλίγων ἑτῶν τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀφρικῆς ἦτο ἐντελῶς ἀγνωστὸν καὶ μόνον εὐρωπαῖκαί τινες ἀποικίαι εἶχον ἰδρυθῆ ἐπὶ τῶν ἀκτῶν. Διάφοροι δόμας ἔξερευνηται ἀνεκάλυψαν πολλὰς χώρας αὐτῆς καὶ σήμερον αἱ εὐρωπαῖκαι Δυνάμεις διεμοιράσθησαν διόπληθρον τὴν Ἀφρικήν.

272. Οἱ "Αγγλοι κατέχουσι

1) ἀπὸ τῆς δυτικῆς ἀκτῆς: τὴν Γαμβίαν τὴν ἀποικίαν τῆς Σιέρρας Λεόντης, ἐν μέρος τῆς ἀκτῆς τῆς Γουινέας, τὸν Κάτω Νίγειρα. Ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ Ὁκεανῷ τὰς νήσους Ἀνάληψιν καὶ Ἀγ. Ἐλένην·

2) ἐν τῇ Μεσημβρινῇ Ἀφρικῇ—τὴν ἀποικίαν τοῦ Ἀκρω-

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΠΟΨΙΣ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

τηρίου καὶ τὴν Ζαμβεζίαν, ἣτις ἔκτείνεται μέχρι τῆς λίμνης Ταγκανίκας:

3) ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς: Τὰ ἔδαφη Ἀνατολικῆς Ἀργκικῆς Ἀφρικῆς, ἀτινα ἔκτείνονται μέχρι τῆς λίμνης Βικτωρίας· τὰς νήσους Μαντίκιον, Ροδριγούεξαν καὶ ἄλλας.

‘Η νῆσος Ζανζιζέρη διατελεῖ ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτῶν·

4) Ἐν μέρος τῆς ἀκτῆς τοῦ κόλπου τοῦ Ἀδεν καὶ τὴν νῆσον Σοκοτόραν.

273. Οἱ Γερμανοὶ κατέχουσι:

1) ἐπὶ τῆς Δυτικῆς ἀκτῆς τὴν ἀποικίαν τῶν Τόγο, τὴν ἀποικίαν τοῦ Καμερούν, τὴν Νοτιοδυτικὴν Γερμανικὴν Ἀφρικήν.

2) ἀπὸ τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς—τὴν Ἀνατολικὴν Γερμανικὴν Ἀφρικὴν μετὰ τοῦ λιμένος Άλαρ-έσ-Σαλάμ.

274. Οἱ Ἰταλοὶ κατέχουσι:

1) τὴν ἀποικίαν τῆς Ἐρυθραίας μετὰ τοῦ λιμένος Μασσανίας ἐπὶ τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης.

275. Οἱ Πορτογάλοι κατέχουσι:

1) τὴν ἀποικίαν τοῦ Βισσάου ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τῆς Γουϊνέας· δύο μικρὰς νήσους τοῦ κόλπου τῆς Γουϊνέας.

2) τὸ τερριτόριον (ἔδαφος) τῆς Χαλίνδας παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Κόγγου·

3) τὴν ἀποικίαν τῆς Ἀγγόλας, ἐπὶ τῆς Δυτικῆς ἀκτῆς·

4) τὴν ἀποικίαν τῆς Μοξαμβίκης ἐπὶ τῆς ἀνατολ. ἀκτῆς.

276. Οἱ Ἰσπανοὶ κατέχουσι:

1) τὴν Κεούταν τὴν Μελίλλαν καὶ ἄλλα τινὰ ὄχυρά σημεῖα ἐπὶ τῆς βορείου ἀκτῆς τοῦ Μαρόκου.

2) τὰς Καναρίους νήσους ἐπὶ τῆς παρακειμένης ἀκτῆς·

3) τὰς νήσους Φερνάνδο-πώ καὶ Ἀνοβοὺ ἐν τῷ κόλπῳ τῆς Γουϊνέας·

4) τὰς μικρὰς νήσους Κορίσκο καὶ Ἐλόβεη ἀπέναντι τῆς ἀκτῆς τοῦ Γάβεν.

277. Τὸ Κοάτος τοῦ Κόγγου ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ βασιλέως τῶν Βέλγων· πρωτ. Λεοπολδούπολις.

278. ‘Ἐν τῇ νοτίῳ Ἀφρικῇ τὸ Τράνσβααλ καὶ τὸ ἔλευθερον κράτος τῆς Ὀράγγης, ἰδρυθέντα ὑπὸ τῶν Βόρεως (χωρικῶν Ὄλλανδῶν). Οἱ Βόρεος ἀπό τινων μηνῶν μετὰ αἰματηρὸν καὶ πεισματώδη πρὸς τοὺς Ἀγγλους πόλεμον ἐτέθησαν ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχίαν τῆς Ἀγγλίας.

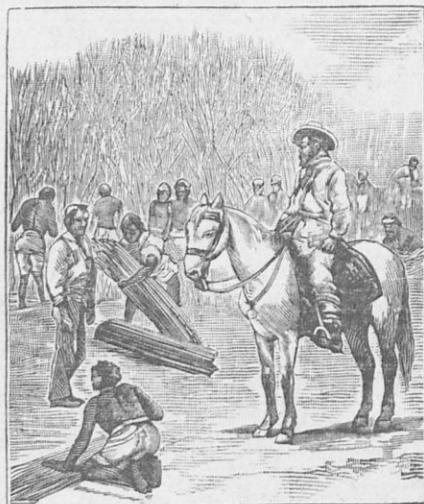
279. ‘Η ἈΒυσσινία, χώρα ἀνεξάρτητος καὶ χριστιανική, τῆς δοπίας οἱ κάτοικοι ἀνήκουσιν εἰς τὴν αἰθιοπικὴν φυλήν.

280. Τὸ Σουδάν διηγημένον εἰς μικρὰ μουσουλμανικὰ κράτη.

281. ‘Η δημοκρατία Λιθεργία ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τῆς Γουϊνέας ἰδρυθη ὑπὸ ἔλευθερωθέντων δούλων· οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶναι μαῦροι χριστιανοί.

282. ‘Η Γαλλία κατέχει:

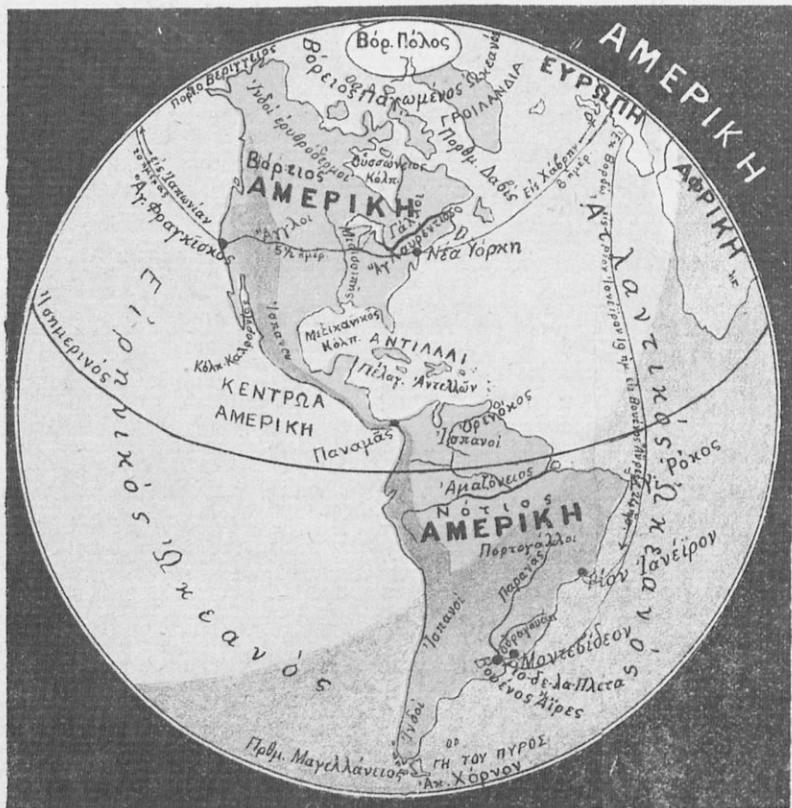
1) Τὴν Ἀλγερίαν, 2) τὴν Τύνιδα, 3) τὴν ἀποικίαν τῆς Σενεγάλης, 4) τὸ Γαλλικὸν Σουδάν, 5) τὴν Γαλλικὴν Γουϊνέαν, 6) τὴν ἀκτὴν τῶν Ἐλεφαντοστῶν, 7) τὴν Αιχομέην, 8) τὸ Γαβὸν καὶ τὸ Γαλλικὸν Κόργον, 9) τὴν νῆσον τῆς Ἐνώσεως, 10) τὴν νῆσον Μαδαγασκάρην, 11) τὰς Κομόρας νήσους κλπ.

Συγκομιδὴ ἐπιχαροκαλάμου.

'Ερυθρόδερμος.

Ζῷα καὶ φυτὰ τῆς Ἀμερικῆς.

ΑΜΕΡΙΚΗ

ΦΥΣΙΚΗ ΑΠΟΨΙΣ

283. *Ορια.*—Η Αμερικανική Ήπειρος είναι τέσσερις φοράς μεγαλειτέρα της Εύρωπης καὶ διαιρεῖται:

Εἰς τὴν Βόρειον Αμερικὴν ἐκτεινομένην ἀπὸ τῶν πολικῶν θαλασσῶν μέχρι τοῦ Ισθμοῦ τοῦ Παναμᾶ καὶ εἰς τὴν Νότιον Αμερικὴν ἀπὸ τοῦ Ισθμοῦ τοῦ Παναμᾶ μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Χόρου.

284. Περιβάλλεται δὲ πρὸς ἀνατολὰς ὑπὸ τοῦ Ατλαντικοῦ ὥκεανοῦ, πρὸς δυσμὰς ὑπὸ τοῦ Ελρημηνοῦ ὥκεανοῦ, πρὸς βορρᾶν ὑπὸ τοῦ Παγαμένου ὥκεανοῦ.

285. Θάλασσαι. — Ο Βόρειος ὥκεανός, σχεδὸν παγωμένος, συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ Εἰρην. ὥκεανοῦ διὰ τοῦ Βεριγγείου πορθμοῦ, δῆτις περιβρέχει τὰς ἀκτὰς τῆς Γροιλλανδίας.

286. Εν τῇ Βορείῳ Αμερικῇ σχηματίζονται οἱ ἔξης κόλποι: δὲ Οὐδεσώνειος πρὸς Βορρᾶν, δὲ Μεξικανικὸς ΝΔ. καὶ δὲ τῆς Καλιφορνίας πρὸς Δ.

287. Τὸ πέλαγος τῶν Αντιλλῶν σχηματίζεται μεταξὺ τῆς Βορείου καὶ Νότιου Αμερικῆς.

288. Ο Ισθμὸς τοῦ Παναμᾶ, δῆτις συνδέει τὴν Βόρ. μετὰ τῆς Ν. Αμερικῆς, ἔχει πλάτος 60 χιλιομέτρων.

289. Τὰ κυριώτερα ἀκρωτηρία τῆς Νότιου Αμερικῆς είναι τὸ τοῦ Ἀγ. Ρόνιου ΒΑ. καὶ τὸ Χόρον τοῦ Ν.

290. Ήποθυμοί. — Ο Μαγελάνειος χωρίζει τὴν ἀκρανή πέριφρον ἀπὸ τῶν νήσων τῆς Γῆς τοῦ Πυρός.

291. Ποταμοὶ καὶ λίμναι. — Πρὸς βορρᾶν ἐκτείνονται μεγάλαι ἔρημοι πεδιάδες κεκαλυμέναι ὑπὸ λιμνῶν καὶ διαρρέομεναι ὑπὸ μεγάλων ποταμῶν. Ο Τούκεν ἐκβάλλει εἰς τὸν Ελρημηνὸν ὥκεανόν, δὲ Μακκενσίας εἰς τὸν Οὐδεσώνειον κόλπον, δὲ Ἀγ. Λαυρεντίους εἰς τὸν Ατλαντικὸν ὥκεανὸν ἀπέναντι τῆς νήσου Νέας Γῆς. Ο ποταμὸς οὗτος δέχεται τὰ ὄδατα τῶν λιμνῶν τοῦ Καναδά.

292. Μεταξὺ τῶν δύο λιμνῶν τούτων σχηματίζεται δὲ περιφημος καταρράκτης Νιαγάρας, τοῦ διοίου τὰ ὄδατα καταπίπτουσι μετὰ μεγίστου πατάγου ἐξ ὕψους 50 μέτρων.

Ο Μισσισιπῆς, δῆτις χύνεται εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον, είναι εἰς τῶν μεγίστων ποταμῶν τοῦ κόσμου.

Ἐν τῇ Νοτίῳ Αμερικῇ δὲ Αμαζόνειος εἶναι ἔτι μεγαλείτερος τοῦ Μισσισιπῆ καὶ συγκοινωνεῖ διὰ φυσικῆς διώρυχος μετὰ τοῦ Θρινόκου.

Πρὸς νότον δέ εἰ διαρρέει τὸν Παρανᾶς, δῆτις δέχεται τὸν Παραγουάνην. Αμφότεροι διαρρέουσιν ἐκτεταμένας πεδιάδας ὄνυμαζομένας^π Πάμπας, ἐνθαῦτα μεγάλα ποίμνια ἐπιπων καὶ βοῶν.

Παρὰ τὴν θάλασσαν δὲ Παρανᾶς δέχεται τὸν Παραγουάνην καὶ σχηματίζει τὸ Ρίο - Δε - λα - Πλάτα.

293. Οροί. — Ονομάζουσι Κορδιλλεέρας τὴν μεγάλην ὄροσειράν, ἥτις ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς χερσονήσου Αλάσκας πρὸς βορρᾶν μέχρι τοῦ Χόροντος ἀκρωτηρίου.

Ἐν τῇ Βορείῳ Αμερικῇ ἡ ὄροσειρὰ αὔτη ὄνομαζεται Βραχάδη δρόη καὶ Σιέρρα Νεβάδα. Αἱ κορυφαὶ αὐτῆς ὑπερβαίνουσι τὰς 5000 μέτρων.

Πρὸς Α., τὰ Αλεγάνια δρη δὲν εἶναι πολὺ ὑψηλά.

Ἐν τῇ Νοτίῳ Αμερικῇ αἱ Κορδιλλεέραι λαμβάνουσι διάφορα ὄνόματα, ἥτοι: Ἀνδεις τοῦ Ισημερινοῦ, τῆς Περούνας καὶ τῆς Χιλῆς. Αἱ κορυφαὶ αὐτῆς ὑπερβαίνουσι τὰς 6000 μέτρων. Τὸ Χιμποράζον ἔχει 6530 μ., ἡ δὲ Ακονικάγουα 6830 μ.

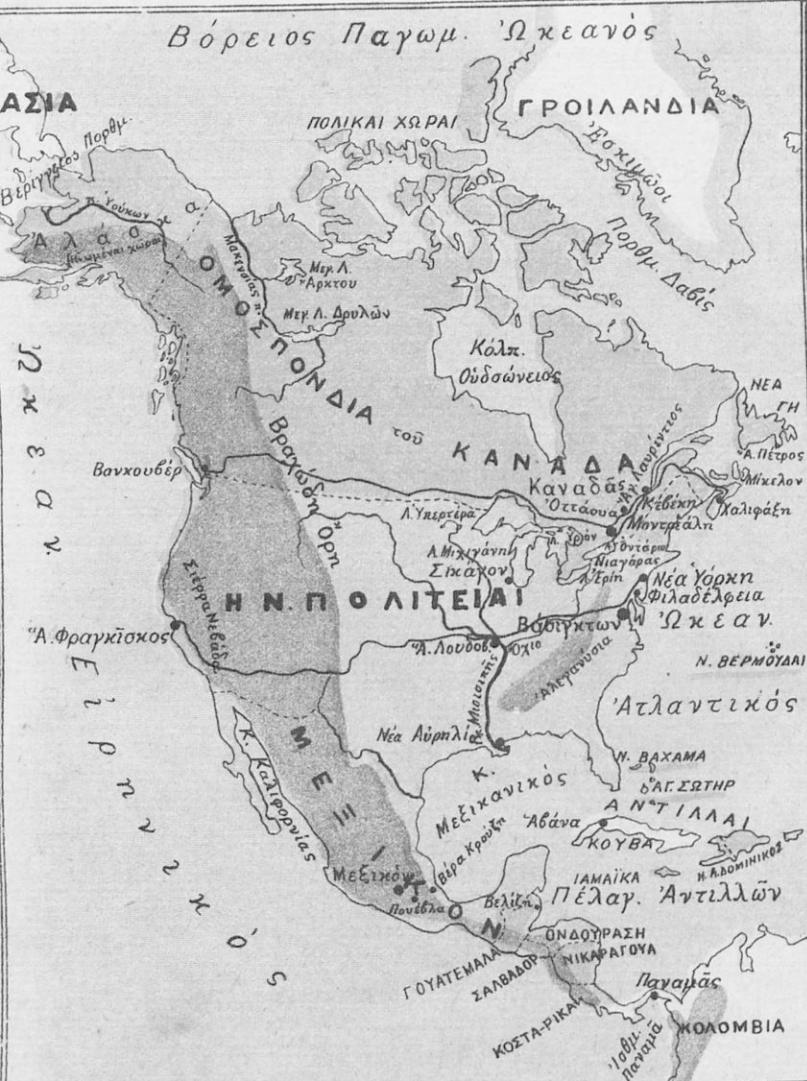
Τὰ δρη τῆς Βραζιλίας εἶναι ὅληγάτερον ὑψηλά (2800 μ.).

294. Πληθυσμός. — Η Αμερικὴ ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου τῷ 1492 διὰ τοῦτο καὶ ὄνομαζεται Νέος Κόσμος. Κατηκείτο κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ ἐρυθροδέρμων, τοὺς διοίους ὄνόματαν Ίνδοις, διότι οἱ πρῶτοι θαλασσοπόροι εἰχον ἐκλαβῆν τὴν Αμερικὴν ὡς ἀποτελούσαν μέρος τῶν Ίνδιῶν. Βραδύτερον ἦλθον πολυάριθμοι ἀποικοι Εὐρωπαῖοι, Γάλλοι καὶ Αγγλοι εἰς τὸ Βόρειον μέρος, Ιταλοί καὶ Πορτογάλοι εἰς τὸ κέντρον καὶ εἰς τὸ νότιον.

Ἐκτὸς τούτων ὑπάρχουσι καὶ Μαῆδοι καταγόμενοι ἐκ τῶν δούλων, οἵτινες ἐκομισθησαν ἐκ τῆς Αφρικῆς, καὶ Μιγαδεῖς, προσελθόντες ἐκ τῆς ἐπιμείζιας τῶν Εὐρωπαίων μετὰ τῶν Ίνδων.

295. Ζώα. — Τὰ κυριώτερα ζῷα τῆς Αμερικῆς εἶναι.

Διάφορα μικρὰ ζῷα, ὡν ἡ διφθέρα εἶναι περιζήτητος, καὶ δὲ Τάρανδος, κατοικῶν εἰς τὰς βορείους πεδιάδας.

Ἡ φάνη καὶ ἡ φάλαινα εἰς τὰς πολικάς θαλάσσας.

Ἡ λάμα ἐπὶ τῶν ὄρέων καὶ τῶν πεδιάστων τῆς νοτίου Αμερικῆς.

Οἱ κύνοι παχυγόμενος ἀρπακτικὸν πτηνὸν ἵπταμενον μέχρι τῶν ὑψίστων κορυφῶν τῶν "Αὐδεών.

296. Προϊόντα. — Τὰ κυριώτερα προϊόντα εἶναι:

Ο σῖτος παχαγόμενος ιδίως εἰς τὰς βορείους χώρας.

Ο βάμβακ, τὸ κακά, ἡ σάκχαρις ὁ καφές, καὶ τὸ δούμιον εἰς τὰς πλησίους τοῦ Ἰσημερινοῦ χώρας, ἔνθα ἡ θερμοκρασία εἶναι ύψηλή.

Ἡ σάκχαρις καὶ τὸ δούμιον ἔξαγονται ἐκ τοῦ ζαχαροκλάδου.

Ἐν Ἀμερικῇ ὑπάρχουσι μεγάλαι πηγαὶ πετρελαίου, μεταλλεῖα δὲ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου ἐπὶ τῶν Κορδελλιέρων.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΠΟΨΙΣ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

297. Ὁμοσπονδία τοῦ Καναδᾶ ("Αγγλικὴ ἀποικία). Κυριώτεραι πόλεις εἶναι ἡ Κεβέκη καὶ ἡ Μοντρεάλη ἐπὶ τοῦ Ἀγ. Λαυρεντίου. Ὀστέαβια, πρωτ. τῆς Ὁμοσπονδίας. Χαλιφάξη, λιμὴν παρὰ τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ Βαυκοβέρη, λιμὴν τοῦ Εἰρηνικοῦ.

298. Ἡ νῆσος τῆς Νέας Γῆς, αἱ Βερμούδαι νῆσοι καὶ αἱ νῆσοι Βαχάμα εἶναι ἀγγλικαὶ ἀποικίαι.

299. Δημοκρατία τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. — Αὕτη ἐσχηματίσθη ἐκ παλαιῶν ἀγγλικῶν ἀποικιῶν, εἰς τὰς δύοις προσετέθησαν νέα κράτη. Πρωτ. εἶναι Βάσιγκτων. Ἐτεραι πόλεις παρὰ τὸν Ἀτλαντικόν. Φιλαδέλφεια καὶ Νέα Υόρκη, ἡ μεγίστη πόλις τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν. Σικάγον παρὰ τὴν λίμνην Μιζιγάνην. Ἀγ. Λουδοβίκος ἐπὶ τοῦ Μισσισιπῆ, Νέα Αὐρολία, ἔλλοτε γαλλικὴ ἀποικία. Ἀγ. Φραγκίσκος, πρωτ. τῆς Καλιφορνίας ὄνομαστης διὰ τὰ ἐν αὐτῇ μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου.

Ἡ δημοκρατία τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἐσχηματίσθη κατὰ μέγα μέρος ὑπὸ Ἀγγλων, Ἰρλανδῶν καὶ Γερμανῶν μεταναστῶν.

300. Ἡ χερσόνησος τῆς Ἀλάσκας ἀνήκει εἰς τὰς Ἡγωμένας Πολιτείας.

301. Δημοκρατία τοῦ Μεξικοῦ. — Συγκρατισθεῖσα ἐκ παλαιῶν ἰσπανικῶν ἀποικιῶν. Πρωτ. **Μεξικόν**. Ἐτεραι πόλεις. Πουέρτα καὶ Βέρα-Κρούζη.

302. Δημοκρατίαι τῆς Κεντρικῆς Αμερικῆς. — Αὗται εἶναι παλαιαὶ ισπανικαὶ ἀποικίαι. Γούατεμάλα, Όνδουνφάση, Ἀγ. Σωτήρ, Νικαράγουα, Κόστα-Ρίκα καὶ ἡ Αγγλικὴ ἀποικία τῆς Βελίζης.

303. Άλλη Μεγάλαι Ἀντίλλαι περιλαμβάνουσι τέσσαρας μεγάλας νήσους, τὴν Κούβην, πρωτ. Ἀβάνα, καὶ Πόρτο-Ρίκο τελευταῖον γενομένας δημοκρατίας ἀνεξαρτήτους. Ιαμαίκα ἀνήκουσα εἰς τὴν Αγγλίαν καὶ Ἀγ. Λούινιος.

304. Αἱ νῆσοι τῶν Μικρῶν Αντίλλων εἶναι ἀποικίαι κατὰ τὸ πλεῖστον ἀγγλικαὶ καὶ γαλλικαὶ.

ΝΟΤΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

305. Δημοκρατία τῆς Βραζιλίας. — Παλαιὰ πορτογαλικὴ ἀποικία, πρωτ. Πίον-Ιανέζον· ἔτεραι πόλεις Παρα-Περοναμπούη, Βαχία.

306. Γουιάναι. — Γαλλικὴ Γουιάνα, Όλλανδικὴ Γουιάνα καὶ Ἀγγλικὴ Γουιάνα.

307. Τὰ λοιπὰ κράτη εἶναι παλαιαὶ ισπανικαὶ ἀποικίαι, μεταβληθεῖσα εἰς δημοκρατίας.

308. Βενεζουέλα, πρωτ. Καρακάς.

309. Κολομβία, πρωτ. Βυγύτα.

Ο ισθμὸς τοῦ Παναμᾶ ἀνήκει εἰς αὐτήν.

310. Ἐκβατόριον (Ισημερινός), πρωτ. Κουίτον.

311. Περούνια, πρωτ. Λίμα.

312. Βολιβία, πρωτ. Σούνηρη.

313. Χιλή, πρωτ. Σαντιάγον· κυριώτερος λιμὴν Βαλπαραΐζον.

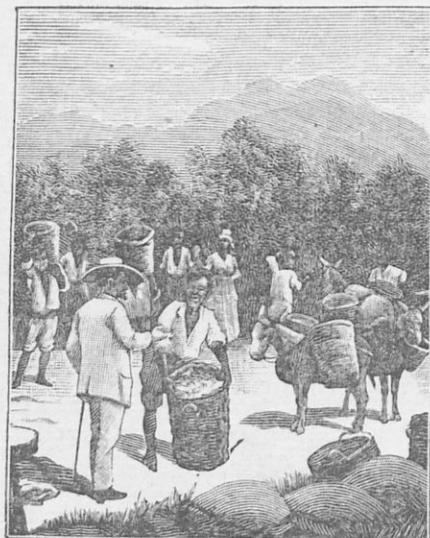
314. Ἀργεντινὴ δημοκρατία, πρωτ. Βουένος Αὔρες.

315. Εἰς τὴν Ἀργεντινὴν δημοκρατίαν ἀνήκει ἡ Παταγονία κατοικουμένη ἀποκλειστικῶς ὑπὸ Ἰνδῶν.

316. Αἱ Φακλάναι νῆσοι ἀνήκουσιν εἰς τοὺς Αγγλους.

317. Οὐραγουάν, πρωτ. Μοντεβίδεον.

318. Παραγουάν, πρωτ. Αζουνσιάν.

Συγκομιδὴ ιαφετία ἐν Ιάβᾳ.

Μαλαισίος.

Ζῷα καὶ φυτὰ τῆς Ωκεανίας.

ΩΚΕΑΝΙΑ

319. Διαιρεσίς τῆς Ὡκεανίας. — Η Ὡκεανία περιλαμβάνει τὰς ἐν τῷ Εἰρην. ὡκεανῷ διεσπαρμένας νήσους.

320. Διαιροῦνται δὲ αὕται εἰς τὴν Μαλαισίαν, Πολυνησίαν καὶ Αὔστραλίαν.

321. Μαλαισία. — Η Μαλαισία, ητοι ἡ χώρα τῶν Μαλαίων, περιλαμβάνει.

1) Τὰς νήσους τῆς Σούνδης, τῶν δποίων κυριώτεραι εἶναι ἡ Σουμάτρα καὶ ἡ Ἰάβα.

2) Η Βόρεος, αἱ Κελίβαι, αἱ Μολοῦναι καὶ ἡ Τιμόρη.

Αἱ νῆσοι αὗται ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ὀλλανδίαν· τὸ βόρειον μέρος τῆς Βορέου ἀνήκει εἰς τὴν Ἀγγλίαν· μέρος τῆς Τιμόρης εἰς τὴν Πορτογαλίαν.

3) Τὸ Βισμάρκειον πέλαγος ἀνήκει εἰς τὴν Γερμανίαν.

4) Η Νέα Γουΐνεα, μεγάλη, ἀνεξερευνητὸς καὶ ἔρημος νῆσος διαιρεῖται εἰς Ἀγγλικήν, Γερμανικήν καὶ Ὀλλανδικήν.

322. Πολυνησία. — Η Πολυνησία περιλαμβάνει πολυαριθμούς μικρὰς νήσους, τῶν δποίων κυριώτεραι εἶναι·

1) Αἱ Φιλιππίναι ἀνήκουσαι εἰς τὰς Ἡνωμ. Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, αἱ Μαριάνναι εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς καὶ αἱ Καραϊλλαι εἰς τοὺς Γερμανούς.

2) Η νῆσος Βετλ εἰς τοὺς Ἀγγλους.

3) Αἱ νῆσοι Χαβάλι ἀποτελοῦσιν ἀνεξάρτητον κράτος μὲ πρωτ. Χονολούντο.

323. Αὔστραλία. — Τὸ ἀρχιπέλαγος τῆς Αὔστραλίας περιλαμβάνει τὴν ἥπειρον Αὔστραλίαν, τὴν Τασμανίαν, τὴν Νέαν Ζηλανδίαν, αἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Η ἥπειρος Αὔστραλία, ἔχουσα τὴν αὐτὴν περίπου ἑκατὸν μὲ τὴν Εὐρώπην, διαιρεῖται εἰς πολλὰς ἀποικίας.

Κυριώτεραι πόλεις εἶναι: Μελβούρνη, Σίδνεϋ, Ἀδελαΐς.

Τὸ κλῖμα αὐτῆς εἶναι ὑγιεινότατον τὸ δὲ ἔδαφος εὔφορον ἐπὶ τῶν ἀκτῶν.

Τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς εἶναι ἔρημον καὶ σχεδὸν οὐδέποτε δροσίζεται ὑπὸ τῆς βροχῆς.

Οἱ ιθαγενεῖς τῆς Αὔστραλίας εἶναι ὀλιγάριθμοι καὶ βαθυτὸν ἔξαρανίζονται· τούναντίον δὲ οἱ ἀποικοι Εὐρωπαῖοι πολλαπλασιάζονται καθ' ἐκάστην ($3 \frac{1}{2}$, ἑκατομ. περίπου).

2) Η Τασμανία, εὐφορωτάτη, οἰκεῖται ἀποκλειστικῶς ὑπὸ Εὐρωπαίων.

3) Η Νέα Ζηλανδία περιλαμβάνει δύο νήσους. Ο πληθυσμὸς αὐτῆς ἀνέρχεται εἰς 800 χιλ., μεταξὺ τῶν δποίων 20 χιλ. ιθαγενῶν.

324. Πληθυσμός. — Ο πληθυσμὸς τῆς Ὡκεανίας ἀνέρχεται εἰς 40 ἑκατομ., ἐκ τῶν δποίων αἱ πλεῖστοι εἶναι ιθαγενεῖς ἀνήκοντες εἰς τὴν Μαλαικήν φυλὴν ἢ καὶ εἰς ἄλλας ἀγρίας φυλὰς. Οἱ Εὐρωπαῖοι εἶναι πολυαριθμότεροι εἰς τὴν Αὔστραλίαν.

325. Ζῷα. — Τὰ κυριώτερα ζῷα τῆς Ὡκεανίας εἶναι·

Τὸ καργγούρον, ζῷον μαρσιποφόρον, ητοι φέρον θύλακον κάτωθεν τῆς κοιλίας, ἐντὸς τοῦ δποίου ἐναποθέτει τὰ νεογνά του.

Ο κακόδαρος, μέγα πτηνὸν ὃς δ στρουθοκάμηλος.

Ο μένωρος, τοῦ δποίου τὰ πτερὰ συστρέφονται τοξειδῶς ἐν σχήματι λύρας.

Πίθηκοι, τίγρεις, ψιττακοὶ καὶ μέλαινες κύκνοι.

Εἰς τοὺς λειμῶνας τῆς Αὔστραλίας βόσκουσι πολυάριθμοι χάγέλαι κερασφόρων ζῷων.

326. Προϊόντα. — Τὰ κυριώτερα προϊόντα τῶν νήσων τῆς Μαλαισίας εἶναι ἡ σάκχαρις καὶ δικρέας.

Μεταξὺ τῶν δένδρων ἀξιοσημείωτος εἶναι δ εὐκάλυπτος, ὅστις ταχέως αὐξάνει.

Η Αὔστραλια ἔχει μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ γαιανθράκων, ἔχει δὲ μεγίστην ποσότητα ἔριου.

Αἱ ἀνθρώπινοι φυλαί.

327. Δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν τοὺς ἀνθρώπους εἰς ἕξ φυλάς. Αὗται εἶναι αἱ ἔξης:

1) Ἡ Λευκὴ φυλὴ εἰς τὴν δποίαν ἀνήκομεν καὶ ἡμεῖς. Αὕτη κατοικεῖ δόλοκληρον τὴν Εὐρώπην, τὴν δυτικὴν καὶ μεσημβρινὴν Ἀσίαν καὶ ἔχει ἴδρυσει ἀποικίας εἰς δόλον τὸν κόσμον.

2) Ἡ Κιτρίνη ἢ Μογγολικὴ φυλὴ ἥτις κατοικεῖ τὸ κέντρον καὶ τὸ ἀνατολικὸν τῆς Ἀσίας (Μογγολία, Κίνα, Ιαπωνία κλπ.).

3) Ἡ Αἰθιοπικὴ ἢ Μαύρη φυλὴ κατοικοῦσα ἰδίως τὴν Ἀφρικὴν καὶ τὸ δυτικὸν τῆς Ὡκεανίας.

4) Ἡ Ἐρυθρὰ φυλὴ εἰς τὴν δποίαν ἀνάγονται οἱ αὐτόχθονες τῆς Ἀμερικῆς.

5) Ἡ Μαλαικὴ φυλὴ εἰς τὴν δποίαν ἀνάγονται κατὰ τὸ πλειστονὸν οἱ αὐτόχθονες τῆς Ὡκεανίας.

6) Ἡ Πολυνησιακὴ φυλὴ κατοικοῦσα τὴν Πολυνησίαν τῆς Ὡκεανίας.

Αἱ μεγάλαι διὰ θαλάσσης συγκοινωνίαι.

328. Σήμερον οἱ λαοὶ τῆς Εὐρώπης ἀσκοῦσιν ἐπὶ τοῦ κόσμου τὴν πολιτικὴν καὶ ἐμπορικὴν αὐτῶν δύναμιν διὰ τῶν μεγάλων αὐτῶν θαλασσίων συγκοινωνιῶν.

Αἱ κυριώτεραι αὐτῶν εἶναι αἱ ἔξης:

Ἡ Γραμμὴ τῆς Ἀμερικῆς. Ἐκ Λιθροπούλης καὶ Χάβρης εἰς Νέαν Υόρκην.

Ἡ Γραμμὴ τῆς Ἀφρικῆς. Ἐκ Πλυμούθης (Ἀγγλία) εἰς τὸ Ἀκρωτήριον (Νοτ. Ἀφρική).

Ἡ Γραμμὴ τῆς Ἀπωλετολῆς. Ἐκ Μασσαλίας εἰς Βορεάλην διὰ τῆς διώρυχος τοῦ Σουέζ.

329. Ισθμὸς Παναμᾶ. — Σιδηρόδρομος. "Οπως ἀποφύγωσι τὸν διὰ τοῦ Χόρου ἀκρωτηρίου μακρὸν πλοῦν καὶ διευκολύνωσι τὴν διαβασιν ἐκ τοῦ Ἀτλαντικοῦ εἰς τὸν Ειρηνινικὸν Ὡκεανόν, κατεσκεύασσαν σιδηρόδρομον, δστις διέρχεται τὸν ισθμὸν τοῦ Παναμᾶ.

Κανκάσιος

Κινέζος

Μανδες τῆς Ἀφρικῆς

Ἄραψ

Ἰνδός

Ἐσκιμώδης

Ἐρυθρόδερμος

Τασμάνιος

ΑΙ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑΙ ΦΥΛΑΙ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Τὰ κυριώτερα εἴδη τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου.

330. Αἱ μεγάλαι γραμμαὶ τῆς διὰ θαλάσσης συγκοινωνίας χρησιμεύουσι ταυτοχρόνως καὶ ὡς μεγάλαι ὅδοι τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου.

Τὰ κυριώτερα φυσικὰ προϊόντα, τὰ δόπια ἀποτελοῦσι τὸ ἀντικείμενον τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου εἶναι.

Ἐκ τοῦ βασιλείου τῶν ὄρυκτῶν.

331. Ὁ χειρός δόστις προέρχεται ἐκ τῆς Σιβηρίας, τῆς Αὔστραλίας, τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν καὶ τοῦ Τράνσοντα.

Οἱ ἀργυροὶ ἐκ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, τοῦ Μεξικοῦ καὶ τῆς Περουΐας.

Οἱ γαλάνθρακες ἐκ τῆς Ἀγγλίας, τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν καὶ τῆς Γερμανίας.

Οἱ κασσίτεροις ἐκ τῆς νήσου τῆς Σούνδης.

Οἱ χαλκὸις ἐκ τῆς Χῖλης.

Οἱ ἀδάμαντες ἐκ τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς.

Ἐκ τοῦ βασιλείου τῶν φυτῶν.

332. Ὁ σίτος προέρχεται ἴδιας ἐκ τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν, τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Ρωσίας.

Ἡ ὅρνξα ἐκ τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Ἰνδοκίνας.

Οἱ καρφὲς ἐκ τῆς Βραζιλίας, τῶν Ἀντιλλῶν καὶ τῶν νήσων τῆς Σούνδης.

Τὸ τέλον ἐκ τῆς Κίνας καὶ τῶν Ἰνδιῶν.

Ἡ ζάκχαρις ἐκ τῶν Ἀντιλλῶν καὶ τῶν νήσων τῆς Σούνδης.

Οἱ καπνὸις ἐκ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, τῶν Ἀντιλλῶν, τῆς Βραζιλίας καὶ τῶν Φιλιππίνων.

Οἱ βάμβακὲς ἐκ τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν, τῶν Ἰνδιῶν, τῆς Αιγύπτου καὶ τοῦ Ρωσικοῦ Τουρκεστάνου.

Ἐκ τοῦ βασιλείου τῶν ζῴων.

333. Τὸ ἔριον καὶ τὰ δέρματα ἐκ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς καὶ Αὔστραλίας.

Ἡ μέταξα ἐκ τῆς Σινικῆς, τῆς Ἰαπωνίας καὶ τῆς Ιταλίας.

Οἱ ἐλεφαντόδοντος ἐκ τῆς Ἀφρικῆς.

Τὸ κυριώτερον βιομηχανικὸν προϊὸν τὸ δόπιον οἱ λαοὶ τῆς Εὐρώπης ἀποστέλλουσιν εἰς δλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, εἰναι τὰ ὑφάσματα τὸ δὲ μεγαλείτερον μέρος αὐτῶν κατασκευάζεται ἐν Ἀγγλίᾳ.

Οἱ Εὐρωπαϊκοὶ λαοὶ ἐν τῷ κόσμῳ.

334. Εἳς δλῶν τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης, δὲ διενεργῶν τὸ μέγιστον ἐμπόριον, δὲ ἀγοράζων τὸ πλεῖστον μέρος τῶν πρώτων διῆλων καὶ δὲ ἀποστέλλων τὰ περισσότερα βιομηχανικὰ προϊόντα εἶναι ἡ Ἀγγλία.

Ἡ Ἀγγλία εἶναι ὡσαύτως ἡ χώρα, τῆς δοπίας τὸ ἀποικιακὸν κράτος ἐκτείνεται ἐπὶ τῶν πέντε ἡπείρων καὶ ἀριθμεῖ 350 ἑκατοῦ. ὑπτόκων!

335. Ἡ Ῥωσικὴ Αὐτοκρατορία εἶναι ὡσαύτως εὐρυτάτη, ἀλλὰ συνεχῆς καὶ ἐκτείνεται μόνον ἐπὶ τῶν ψυγρῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας.

336. Οἱ Γερμανοὶ ἐπίσης στέλλουσι καθ' ἔκαστον ἔτος πολλοὺς ἐκ τῶν ἴδιων των εἰς τὰς μερικρυσμένας χώρας, αὐξάνονται καθ' ἔκαστην τὸ ἐμπόριον τῶν καὶ ἴδρυονται ἀληθεῖς ἀποικίας.

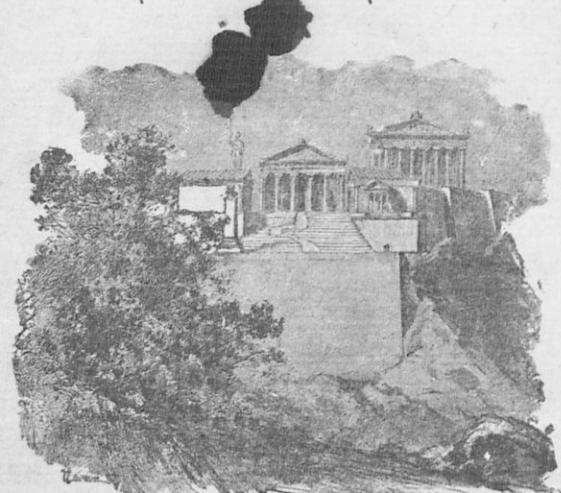
337. **Γλῶσσαι.** — Ἐκ τῶν Εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν, ἡ μαζίλιον διαδεδομένη ἐν τῷ κόσμῳ εἶναι ἡ Ἀγγλική λαλουμένη ὑπὸ 150 ἑκατομ. ἀνθρώπων, ἔκτος τῶν Ἀγγλῶν.

Μετὰ τὴν Ἀγγλικὴν ἔρχεται ἡ Ἰσπανικὴ διμιλουμένη ὑπὸ 30 ἑκ. ἀνθρώπων ἐν τῇ Βορείῳ καὶ Νοτίῳ Ἀμερικῇ.

Ἡ Γαλλικὴ διμιεῖται ὑπὸ ὅλην γένος τοῦ πληθυσμοῦ, ἀλλ' εἶναι, δύος ἡ Ἀγγλική, γλῶσσα ἐμπορική.

Ἡ Ἐλληνικὴ γλῶσσα διμιεῖται μόνον ὑπὸ 10 ἑκατομ. Ἐλλήνων διεσπαρμένων καθ' ὅλην τὴν Εὐρωπαϊκὴν καὶ Ἀσιατικὴν Τουρκίαν. Οἱ Ἐλληνες διαπρέπουσιν εἰς σιονόντητος μέρος τοῦ κόσμου καὶ ἀν εὑρεθῶσι, τόσον εἰς τὰς τέχνας ὅσον καὶ εἰς τὰς ἐπιστήματας. Ἐν Εὐρώπῃ ὑπάρχουσι μεγάλοι τινὲς ἐμπορικοὶ οίκοι ἀνήκοντες εἰς Ἐλληνας. Πολλὰ δὲ μεγάλα ἀτρητόλοια φέρουσιν ἐλληνικὴν σημαῖαν.

"Αν θέλωμεν καὶ ἡμεῖς νὰ προσδεύσωμεν, πρέπει νὰ γνωρίσωμεν κάλλιστα τοὺς προσδεύοντας ἐπὶ τὰ κρείττω λαούς. Πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ μανθάνωμεν τὴν γεωγραφίαν, ὅχι μόνον τῆς πατρίδος ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν γεωγραφίαν καὶ τὰς γλώσσας τῶν λαῶν τούτων. Νὰ ἔργαζώμεθα ὥσπερ τῆς εὐημερίας τῆς πατρίδος ἀκολουθοῦντες βῆμα πρὸς βῆμα τὴν προκοπὴν τῶν ἄλλων ἰθνῶν, ἵνα, ἀφοῦ καὶ ἡμεῖς προκόψωμεν, ἀναγκάσωμεν τοὺς ἄλλους λαούς νὰ μᾶς ζηλεύωσι καὶ νὰ μανθάνωσι τὴν ὥραιαν ἡμῶν γλῶσσαν, τὴν γλῶσσαν τοῦ ἵεροῦ Εὐαγγελίου. Θὰ ἐλθῃ δὲ τοιουτοτρόπως καιρός, κατὰ τὸν ὄποιον θὰ διμίληται αὕτη ὑπὸ ὅλων τῶν πεπολιτισμένων λαῶν, ὅπως τὸ πάλαι ὡμιλεῖτο ἡ γλῶσσα τῶν πρεγόνων ἡμῶν εἰς ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ παλαιοῦ κόσμου.

ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

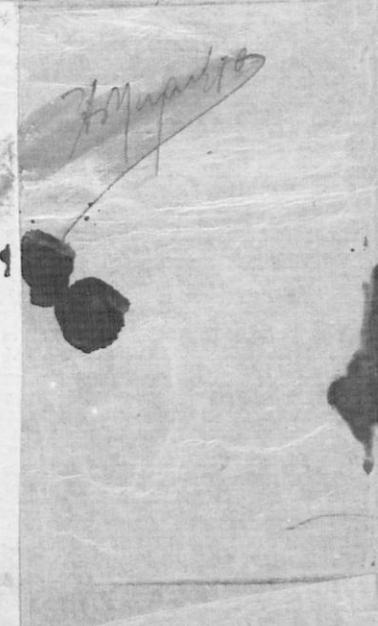
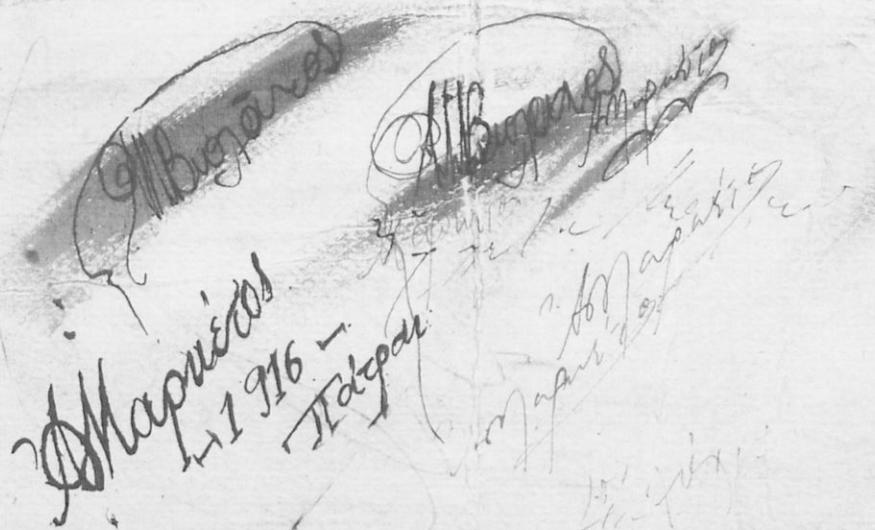
ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ μέχρι τῆς ιαταστροφῆς τῆς Ἱερουσαλήμ

1914 Ηρακλείου
1915 Κρήτης
1916 Λιμνοθάλασσας
1917 Εβραίος τόπος.

Ιδιωτικός

2 Απριλίου

2 Απριλίου

Απριλίου

Magnetics

